

T.C.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI

Yüksek Lisans Tezi

**KORE KÜLTÜRÜNDE SEMBOLİZM VE “JOSEON DÖNEMİ” KADIN GİYİM
KUŞAMI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Hazırlayan

Sedef ERKİN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Öznur ENES

İZMİR / 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Kore Kültüründe Sembolizm ve “Joseon Dönemi” Kadın Giyim Kuşamı Üzerindeki Etkileri*” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

22/06/2022

Sedef ERKİN

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü’nü 23 /06 /2022 tarih ve 16 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği’nin 9. maddesine göre Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Sedef ERKİN’in “Kore Kültüründe Sembolizm ve “Joseon Dönemi” Kadın Giyim Kuşamı Üzerindeki Etkileri” konulu tezi incelenmiş ve aday 20 /07 /2022 tarihinde, saat 10:00’da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayalı tezini savunmasından sonra 125 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan Anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ ile karar verildi.

BAŞKAN

Dr. Öğr. Üyesi Öznur ENES

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Meltem OK

ÜYE

Prof. Dr. Esra DİRGAR

ÖZET

Kore kültürü, son zamanlarda popüler kültür kavramının da etkisiyle insanların dikkatini çekmeye başlamıştır. Bu çalışmanın temel hedefi; Japon ve Çin kültürünün yanında gölgede kalmış, Kore kültürünün incelenmesini ve Joseon Dönemi kadın giyim kuşamı üzerinden, sembolizm odaklı olarak araştırılmasını içermektedir. Tez çalışması; kültür ve sembolizm kavramları arasındaki bağlantıyı, bu kavramların günümüzde de süregelen önemini de göz önünde bulundurarak, geleneksel kültürden beslenmenin önemini ve bunların geçmişten günümüze giyim kuşamı nasıl etkilediğini vurgulamaktadır.

Birinci bölümde genel hatlarıyla; kültür kavramı ve kültür kavramının, medeniyet, toplum, iletişim, imge, inanç, sembolizm, mitoloji, giyim kuşam gibi ilişkili unsurlarından bahsedilmiştir. Kültür ile bağlantılı bu öğelerin anlamları ve birbirleriyle ilişkileri detaylarıyla birlikte tanımlanmıştır.

İkinci bölümde Kore Yarımadası tarihi ve tarihi süreci boyunca yarımada var olmuş krallıkların kültür, sanat, giyim kuşam anlayışları üzerinde durulmuştur. Ardından genel hatlarıyla Kore toplumunun kültür algısından bahsedilmiştir. Bu bölümde işlenen diğer bir konu ise Kore kültüründe sembolizmdir. Kore kültürüne ait öğelerde kullanılan semboller ve anlamları; hayvan, bitki, doğa, renk, ulusal, mitolojik, Çince gibi başlıklar altında incelenmiştir.

Üçüncü bölümde Kore kültüründe kadın giyim kuşamı ve sembolizm ile ilişkisi açıklanmıştır. Giyim kuşam materyalleri; üst giyim, alt giyim, iç giyim, dış giyim, törensel, saç modelleri, aksesuar ve başlıklar kapsamında incelenerek, sembolik çözümlmeleri yapılmıştır.

Dördüncü ve son bölümde ise, yapılan tüm araştırmalar doğrultusunda edinilen bilgilerden yola çıkılarak oluşturulan özgün tasarımların detaylarına yer verilmiştir.

ABSTRACT

Korean culture has recently started to attract people's attention with the influence of the concept of popular culture. The main objective of this study; It includes the study of Korean culture, which has been overshadowed by Japanese and Chinese culture, and research with a focus on symbolism through the women's clothing of the Joseon Period. This thesis; Considering the connection between the concepts of culture and symbolism, and the continuing importance of these concepts today, it emphasizes the importance of being fed from traditional culture and how these affect clothing from past to present.

In the first part, in general terms; The concept of culture and related elements of the concept of culture such as civilization, society, communication, image, belief, symbolism, mythology, clothing are mentioned. The meanings of these cultural-related elements and their relations with each other are described in detail.

In the second part, the understanding of culture, art and clothing of the Kingdoms that existed in the Peninsula throughout the history and historical process of the Korean Peninsula is emphasized. Then, the cultural perception of the Korean society was mentioned in general terms. Another topic covered in this chapter is symbolism in Korean culture. Symbols used in Korean culture and their meanings; animal, plant, nature, color, national, mythological studied under the title.

In the third chapter, women's clothing in Korean culture and its relationship with symbolism are explained. Clothing materials; Top clothing, bottom clothing, underwear, outerwear, ceremonial, hairstyles, accessories and headwears were analyzed and symbolic analyzes were made.

In the fourth and last part, the details of the original designs created based on the information obtained in line with all the researches are given.

ÖNSÖZ

Kore insanı, Konfüçyanizm kaynaklı sınıf farkının ve belirli kuralların yaşama dahil edildiği bir kültür anlayışına sahiptir. Özellikle Joseon Dönemi'nde ülke yönetimi Konfüçyanizm temelli olduğu için statüye bağlı katı kurallar günlük hayatın zorunluluğu haline gelmiştir. Bu kural sistemi özellikle Kraliyet üyeleri ve soylu kesimle, halkı biçimsel olarak ayırmaya yöneliktir. Bu farkı gözler önüne sermenin en makul yolu ise giyim kuşamda sembol kullanımıdır. İnsanlar sahip oldukları statüye göre giyim kuşam kurallarına uymak zorundadırlar. Giyside kullanılan form, renk, desen, materyal sınıfsal farklılıklara göre seçilir.

Sembolizmi neredeyse hayatlarının her alanında kullanırlar. Ev dekorasyonu, giyim, saç modeli, aksesuar kullanımı, mimari, peyzaj gibi insan yaşamının süregeldiği her yerde sembolizm kullanımı görmek mümkündür. Özellikle giyim kuşam da kullanılan hiçbir öge öylesine seçilmemiştir. Kullanılan her rengin, desenin hatta form ve materyalin altında yatan bir anlam bulunmaktadır. Bu çalışmada da bu öğelerin kullanımları detaylarıyla incelenmektedir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi tarafından 2021.KB.SOS.001 numaralı Yüksek Lisans Tez Projesi olarak desteklenen çalışma, yurtiçindeki kaynakların yetersizliği nedeniyle Kore Cumhuriyeti'nde alan araştırması olarak gerçekleşmiş; özellikle Joseon Dönemi'nin başkentinde bulunan müzeler, saraylar, kütüphanelerde incelemelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda, kültür kavramı ve ilgili olduğu iletişim, imge, inanç, sembolizm gibi kavramlar araştırılmıştır. Kore Yarımadası insanının tarihi; kültür, sanat ve giyim anlayışı bu kavramlar bazında incelenerek sembol kullanımı ve sembolik kodların çözümlemeleri aktarılmıştır.

Tez çalışmasının plan ve oluşum sürecinde, desteğini, bilgisini, ilgisini esirgemeyen, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi desteğiyle gerçekleştirilen saha araştırması sürecinde Kore Cumhuriyeti'ndeki araştırmalarımda da bana eşlik eden, yönlendirmeleriyle doğru yolda ilerlememi sağlayan sevgili akıl hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Öznur ENES'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisans ve Yüksek Lisans sürecim boyunca, bilgilerini ve desteklerini esirgemeyip, akademik hayatıma ışık tutan Dokuz Eylül Üniversitesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümünde bulunan tüm hocalarıma da teşekkür etmeyi borç bilirim.

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) biriminin, tez süreci boyunca sağladığı destek ve imkanlar için Rektörlüğümüze teşekkür ederim.

Kore geleneksel giyim kuşamı ve kültürü hakkında sorduğum tüm soruları asla geri çevirmeden yanıtlayan ve kitabıyla da bana kaynak olan 이소연/LEE Soyeon (Glimja)' a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak; maddi, manevi benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyip, daima yanımda olan aileme, yoldaşlığı ve akıl hocalığıyla bana her zaman destek olan sevgili dostum Ayça ÇAĞLAR'a, hayata bakış açımı değiştirip, dünyaya farklı bir gözle bakmamı sağladıkları için sevgili KİM Namjoon, KİM Seokjin, Min Yoongi, JUNG Hoseok, PARK Jimin, KİM Taehyung ve JEON Jungkook'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Sedef ERKİN

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
TUTANAK.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
RESİMLER LİSTESİ.....	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xxi
HARİTALAR LİSTESİ.....	xxii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xxii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

KÜLTÜR, SEMBOL VE SEMBOLİZM KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Kültür, Sembol ve Sembolizm Kavramlarının İncelenmesi.....	5
1.1.1. Kültür Kavramı.....	6
1.1.2. Sembol ve Sembolizm.....	13
1.2. Sembol Bağlamında İmge ve İletişim.....	20
1.3. Mitler ve Halk Hikayelerinin Sembolizm ile İlişkisi.....	28
1.4. Sembol ve İnanç İlişkisi.....	32
1.5. Sembol ve Giyim-Kuşam İlişkisi.....	35

2. BÖLÜM

KORE YARIMADASININ TARİHİ, KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ VE KULLANILAN SEMBOLLER

2.1. Kore Yarımadası ve Tarihine Genel Bir Bakış.....	40
2.2. Kore Yarımadası'nda Kurulan Devletler ve Özellikleri.....	42

2.2.1. Gojoseon / 고조선 (M.Ö. 2333-108).....	43
2.2.2. Goguryeo / 고구려 (M.Ö. 37- M.S. 668).....	49
2.2.3. Baekje / 백제 (M.Ö. 18- M.S. 660).....	55
2.2.4. Gaya / 가야 (M.S.42-M.S.562).....	59
2.2.5. Silla / 신라 (M.Ö. 57- M.S. 935).....	63
2.2.6. Balhae / 발해 (M.S.698-M.S.926).....	72
2.2.7. Goryeo / 고려 (M.S. 918- M.S. 1392).....	75
2.2.8. Joseon / 조선 (M.S. 1392- M.S. 1897).....	80
2.2.9. Dehan İmparatorluğu / 대한제국 (M.S. 1897- M.S. 1910).....	94
2.2.10. Kore Cumhuriyeti (Güney Kore) ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti (Kuzey Kore).....	97
2.3. Kore Yarımadası'nın Kültür ve Sanatına Genel Bir Bakış.....	100
2.4. Kore Kültüründe Semboller ve Anlamları	114
2.4.1. Hayvan Sembolleri.....	114
2.4.2. Bitkisel Sembolleri.....	133
2.4.3. Doğa.....	142
2.4.4. Renkler.....	146
2.4.5. Ulusal Semboller.....	150
2.4.6. Mitolojik Semboller.....	153
2.4.7. Çince Semboller.....	157

3. BÖLÜM

JOSEON DÖNEMİ KADIN GİYİM KUŞAMI VE SEMBOLİK AÇIDAN İNCELENMESİ

3.1. Joseon Dönemi'nde Giyim Kuşamın Sembolik Olarak Kullanımı.....	
3.2. Kadın Giyim Kuşamında Üst Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri.....	160
3.2.1. Jeogori (저고리).....	160
3.2.2. Dang-ui (당의).....	176

3.2.3. Baeja (배자).....	177
3.2.4. Magoja (마고자).....	181
3.3. Kadın Giyim Kuşamında Alt Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri.....	182
3.3.1. Chima (치마).....	182
3.3.2. Malgun (말군).....	187
3.4. Kadın Giyim Kuşamında İç Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri.....	188
3.4.1. Dari Sokgot (다리속곳).....	190
3.4.2. Heoriddi (허리띠).....	190
3.4.3. Soksokgot (속속곳).....	191
3.4.4. Sokjeoksam (속적삼).....	192
3.4.5. Sokbaji (속바지).....	192
3.4.6. Dansokgot (단속곳).....	193
3.4.7. Neoreun Baji (너른바지).....	194
3.4.8. Daesyum Chima (대습치마).....	194
3.4.9. Mujigi Chima (무지기치마).....	195
3.5. Kadın Giyim Kuşamında Dış Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri.....	196
3.5.1. Sseugae Chima (쓰개치마).....	196
3.5.2. Jang-ot (장옷).....	198
3.5.3. Neoul (너울).....	199
3.5.4. Durumagi (두루마기).....	201
3.6. Kadın Giyim Kuşamında Törenselsel Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri.....	202
3.6.1. Wonsam (원삼).....	202
3.6.2. Hwarot (활옷).....	206
3.6.3. Daesam (대삼) ve Jeokui (적의).....	208
3.6.4. Gugui (국의).....	211

3.6.5. Noui (노의).....	212
3.6.6. Jangsam (장삼).....	212
3.6.7. Dansam (단삼).....	213
3.6.8. Soui (소의).....	214
3.6.9. Hyungbae (흥배) ve Bo (보).....	215
3.7. Kadın Giyim Kuşamında Aksesuarlar ve Başlık Türleri ile Sembolik Özellikleri.....	217
3.7.1. Jumoni (주머니)	217
3.7.2. Norigae (노리개)	219
3.7.3. Banji (반지)	222
3.7.4. Beoseon (버선)	223
3.7.5. Shinbal (신발)	224
3.7.6. Jobawi (조바위) ve Ayam (아얌)	227
3.7.7. Nambawi (남바위) ve Pungcha (풍차).....	229
3.7.8. Jeonmo (전모)	231
3.7.9. Jokduri (족두리) ve Hwagwan (화관)	231
3.8. Saç Aksesuarları ve Saç Modelleri ile Sembolik Özellikleri.....	233
3.8.1. Meorikkoci.....	233
3.8.2. Binyeo (비녀)	235
3.8.3. Cheopji (첩지)	236
3.8.4. Saç Modelleri.....	236

4. BÖLÜM

TEZ KAPSAMINDA HAZIRLANAN KOLEKSİYON

4.1. Tez Kapsamında Hazırlanan Koleksiyonun Hazırlık Süreci.....	243
4.1.1. Koleksiyonun Çıkış Noktası.....	243

4.1.2. Malzeme Seçimi.....	246
4.1.3. Üretim Tekniği.....	247
4.2. Tez Kapsamında Hazırlanan Koleksiyonun Sunumu.....	248
4.2.1. Tasarım 1.....	248
4.2.2. Tasarım 2.....	251
4.2.3. Tasarım 3.....	254
4.2.4. Tasarım 4.....	259
4.2.5. Tasarım 5.....	263
4.2.6. Tasarım 6.....	265
SONUÇ.....	267
KAYNAKÇA.....	271
ÖZGEÇMİŞ	

RESİMLER LİSTESİ

- Resim 1:** Magura Mağarası, Bulgaristan (Günümüzden 8000 ila 4000 yıl önce)
- Resim 2:** Jean Baptiste Oudry, Male Leopard, French, 1741
- Resim 3:** Kore Geleneksel Resim Sanatı Kaplan Figürü
- Resim 4:** Yunan Mitolojisinden Zeus Heykeli
- Resim 5:** Haç'a Gerilmiş İsa Tasviri, Masaccio (Napoli Capodimonte Müzesi)
- Resim 6:** Jeogori (Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University)
- Resim 7:** Kore Yarımadası
- Resim 8:** Dangun Wanggeom Portresi (Chae Yong-sin, 1850\1954)
- Resim 9:** Dolmen
- Resim 10:** Gojoseon Dönemine Ait Kalıntılar, National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 11:** Kore Yarımadası Tarih Öncesi Giyim
- Resim 12:** Kore Yarımadası Tarih Öncesi Giyim
- Resim 13:** Gojoseon Dönemi Giyim Kuşam
- Resim 14:** Goguryeo Mezarları
- Resim 15:** Goguryeo Mezarları
- Resim 16:** Goguryeo Mezar Resimler
- Resim 17:** Goguryeo Mezar Resimleri
- Resim 18:** Goguryeo Mezarlarından Samjogo Örneği (üst orta)
- Resim 19:** Goguryeo Duvar Resimlerindeki Dansçı Figürleri
- Resim 20:** Goguryeo Duvar Resimleri Kadın Figürleri
- Resim 21:** Goguryeo Dönemi Giyim Kuşam Örneği
- Resim 22:** Altın Taç Süsleri, Baekje 6. Yüzyıl, Kral Muryeong Mezarı, National Museum of Korea
- Resim 23:** Baekje Bronz Tütsü Kabı, National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 24:** Baekje Giyim Kuşamı
- Resim 25:** Gaya Dönemine Ait Taç
- Resim 26:** Gayalı Genç Kız
- Resim 27:** Gaya Giyim Kuşamı
- Resim 28:** Silla Hanedanlığına Ait Kalıntılar, National Museum of Korea, 13.05.2022

- Resim 29:** Silla Hanedanlığına Ait Taç Örnekleri, National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 30:** Silla Kraliyet Tacı, National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 31:** Silla Altın Kemer, Gyeongju National Museum
- Resim 32:** Mongoloid Başlık
- Resim 33:** Tam Boy Zırh, National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 34:** Silla Giyim Kuşamı
- Resim 35:** Ungyeon
- Resim 36:** Balhae Giyim Kuşamı
- Resim 37:** Seladon, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022
- Resim 38:** Lotus Desenli Seladon, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022
- Resim 39:** Ördek Formlu Seladon, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022
- Resim 40:** Kral Taejo Portresi
- Resim 41:** Eteğe Jeogori Sokma Biçimi
- Resim 42:** Goryeo Dönemi Giyim Kuşamı
- Resim 43:** Hanyang Şehir Haritası
- Resim 44:** Hunmin Congım, National Museum of Korea
- Resim 45:** Yemek Tarifi Kitabı
- Resim 46:** Kraliyet mührü, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
- Resim 47:** Kraliyet Atama Kitabı, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
- Resim 48:** Kraliyet fermanı (alt), Bambu Atama Kitabı (üst), National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
- Resim 49:** Jeong Jeon (sol) ve Bogae (sağ), National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 50:** Okjwa\Bojwa (taht) ve Gokbyeong (panel), National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
- Resim 51:** Saray nakışları (Gungsu), National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
- Resim 52:** Genel Nakış (Minsu): yastık (sol), kese (orta), düğme (sağ)
- Resim 53:** Najeonjang, Sookmyung Womens's University Museum
- Resim 54:** Beyaz Porselen, National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 55:** Joseon Dönemi Porselenleri, National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 56:** 16. ve 17. Yüzyıl Jeogori, Chima

Resim 57: 18.- 19. ve 20. Yüzyıl Jeogori, Chima

Resim 58: Dang-ui

Resim 59: Kral\İmparator Gojong ve Oğluna Ait Fotoğraflar, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 60: Dehan Dönemine Ait Kraliyet Giyimi, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 61: Mudang

Resim 62: Hanok, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 63: Hanok Odaları, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 64: Ondol Sistemi

Resim 65: Giwa, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 66: Devasa Saman Yığınları, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 67: Taş Yığınları ve Totemler, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 68: Hanbok'un Yıllar İçerisindeki Değişimi

Resim 69: Hanbok

Resim 70: Danha Markasına Ait Modern Hanbok Örnekleri

Resim 71: Chanel 2015 Cruise

Resim 72: Geleneksel Resim Sanatı (1740), Seokdang Museum of Dong-A University

Resim 73: Ga Rim Man Young (1780), Seokdang Museum of Dong-A University

Resim 74: Sin Saimdang (Joseon dönemi 16. Yüzyıl), National Museum of Korea

Resim 75: Ejderha, National Palace Museum of Korea

Resim 76: Kore Kaplanı

Resim 77: Tütün İçen Kaplan

Resim 78: Askeri Rütbe Rozeti (Hyungbae)

Resim 79: Anka Kuşu, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 80: Tavus Kuşu

Resim 81: Rütbe Rozeti

Resim 82: Bohça Örtüsü

Resim 83: Yarasa İşlemeli Sedef Kakmalı Dolap

Resim 84: Balık Figürlü Vazolar, Korean National Maritime Museum

- Resim 85:** Kışlık Bebek Şapkasında Çift Tasvir Edilmiş Balık Nakışı, Sookmyung Women's University Museum
- Resim 86:** Replika Kral Taejo Portresi, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
- Resim 87:** Lotus Göletindeki Beyaz Balıkçılar, Shin Saimdang (1504\1551), Seoul National University Museum
- Resim 88:** 12 Koruyucu Hayvan, Domuz Tasviri, Courtesy of National Folk Museum of Korea
- Resim 89:** Geyik Tasvirli Dolap (Erken 20. Yüzyıl), Sookmyung Women's University Museum
- Resim 90:** Horoz Figürü
- Resim 91:** Kaplumbağa, National Museum of Korea, 13.05.2022
- Resim 92:** Mandarin Ördekleri
- Resim 93:** Kirogi Ördekleri
- Resim 94:** Kaplanlar ve Saksaganlar, Shin Jae Hyeon (Joseon Dönemi), Leeum, Samsung Museum of Art, National Museum of Korea
- Resim 95:** Jeokui
- Resim 96:** Turna Tasvirli Rütbe Rozeti, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
- Resim 97:** Asma ve Üzüm Tasvirli Katlanır Panel, 1900 civarı, Woon-yeong Ji, Seokdang Museum of Dong-A University
- Resim 98:** Bambu Yaprığı Desenli Tütün Kutusu, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum
- Resim 99:** Çam Tasvirli Katlanır Panel, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
- Resim 100:** Şakayık Motifli Kaşık ve Yemek Çubuğu Çantası, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum
- Resim 101:** Porselen Su Damlalığı, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum
- Resim 102:** Bebek Şapkası Detay Görünümünden Erik Çiçeği Motifleri, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum
- Resim 103:** Katlanır Panel, National Folk Museum of Korea
- Resim 104:** 10 Uzun Yaşam Sembollü Katlanır Panel, Jun Young-ja, 20. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum

- Resim 105:** Kışlık Bebek Şapkası, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum
- Resim 106:** Katlanır Panel, Jun Young-ja, 20. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum
- Resim 107:** 10 Uzun Yaşam Sembolü Tasvirli Kapı, 19. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea
- Resim 108:** Ilworobongdo, Changdeokgung Sarayı, 07.05.2022
- Resim 109:** Gyeongnam Seyahatinin Resim Albümü, Kim Yungyeom, 1770, Seokdang Museum of Dong-A University
- Resim 110:** Mt. Geumgang Katlanır Paneli, Bae Ryeom, 1940 öncesi, Seokdang Museum of Dong-A University
- Resim 111:** Manmul-Sang'ın Ekstra Görünümü, Huijeongdang Hall'dan Elmas Dağı Duvar Resmi, Changdeokgung Sarayı, 20. Yüzyıl başları, National Palace Museum of Korea
- Resim 112:** Saekdong Jeogori, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022
- Resim 113:** Taegeukgi
- Resim 114:** Trigram Desenli Dolap, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum
- Resim 115:** Kore Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Amblemi
- Resim 116:** Haetae
- Resim 117:** Mavi Ejderha
- Resim 118:** Beyaz Kaplan
- Resim 119:** Kırmızı Anka Kuşu
- Resim 120:** Siyah Kaplumbağa
- Resim 121:** Sarı Ejderha
- Resim 122:** Kadın ve Erkek Hanbok Görünümü
- Resim 123:** Yüzyıllara Göre Jeogori Boyları
- Resim 124:** Jeogori Detayları
- Resim 125:** Bekar Kadınların Giyimi
- Resim 126:** Saekdong Jeogori
- Resim 127:** Yeni Evli Hanımların Giyimi

- Resim 128:** Evli Hanımların Giyimi
- Resim 129:** Gyeotmaginin Yüzyıllara Göre Değişimi
- Resim 130:** Git (yaka) Çeşitleri
- Resim 131:** Goreum (kuşak) Çeşitleri
- Resim 132:** Goreum (kuşak) Bağlama Biçimi
- Resim 133:** Jeogori Kol Çeşitleri
- Resim 134:** Kkeutdong (Manşet) Genişliği
- Resim 135:** Kkeutdong ve Godeulji
- Resim 136:** Jeogori Çeşitleri
- Resim 137:** Banhoejang Jeogori
- Resim 138:** Samhoejang Jeogori
- Resim 139:** Jang-Jeogori, 16. Yüzyıl, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University
- Resim 140:** Nubi-Jeogori, (1822\1844), Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University
- Resim 141:** Gat-Jeogori, (1900\1935), Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University
- Resim 142:** Dang-ui, National Palace Museum of Korea, 11.02.2022
- Resim 143:** Yeoreum Dang-ui, Arumjigi Culture Keepers Foundation
- Resim 144:** Baeja 17. Yüzyıl, Gyeonggi Provinvial Museum
- Resim 145:** Kürklü Baeja, Joseon Dönemi, National Folk Museum of Korea
- Resim 146:** Kısa Baeja, Geç Joseon Dönemi, Arumjigi Culture Keepers Foundation
- Resim 147:** Dolgulu Baeja, 1735\1754, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University
- Resim 148:** U Yaka Baeja, 18. Yüzyıl, Arumjigi Culture Keepers Foundation
- Resim 149:** Magoja, 19. Yüzyıl, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University
- Resim 150:** Astarı Kürklü Magoja, 20. Yüzyıl, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University
- Resim 151:** Chima, Arumjigi Culture Keepers Foundation
- Resim 152:** Chima'nın Açık Görünümü, National Folk Museum of Korea
- Resim 153:** Yelek Belli Chima, National Folk Museum of Korea

Resim 154: Jeondanhujanghyung Chima

Resim 155: Jeobeumdan Chima

Resim 156: 18. Yüzyıl Chima, Arumjigi Culture Keepers Foundation

Resim 157: Malgun

Resim 158: Sokgot

Resim 159: Sokgot

Resim 160: Heoriddi

Resim 161: Soksokgot

Resim 162: Seokjeoksam

Resim 163: Sokbaji

Resim 164: Dansokgot

Resim 165: Neoreun Baji

Resim 166: Daesyum Chima

Resim 167: Mujigi Chima

Resim 168: Sseugae Chima

Resim 169: Cheone\ Cheonui, National Folk Museum of Korea

Resim 170: Jang ot

Resim 171: Jang ot'un düz görünümü

Resim 172: Neoul

Resim 173: Neoul'un Yapısı

Resim 174: Durumagi, 1801\1900, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

Resim 175: Wonsam, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022

Resim 176: Wonsam Çeşitleri

Resim 177: Nokwonsam

Resim 178: Gaeseong Wonsam, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

Resim 179: Hwarot'un önden görünümü

Resim 180: Hwarot'un arkadan görünümü

Resim 181: Daesam

Resim 182: Jeokui

Resim 183: Kraliçe ve Veliaht Prenses Jeokui Görünümü

Resim 184: Gugui

Resim 185: Noui

Resim 186: Jangsam

Resim 187: Dansam

Resim 188: Soui

Resim 189: Bo, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 190: Hyungbae, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 191: Kwijumoni, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 192: Durujumoni, National Palace Museum Of Korea, 11.05.2022

Resim 193: Norigae Örnekleri, Sookmyung Women's University Museum

Resim 194: Çeşitli Objelere Sahip Norigae

Resim 195: Samjak Norigae, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 196: Banji Çeşitleri, Sookmyung Women's University Museum

Resim 197: Beoseon, National Palace Museum Of Korea, 20. Yüzyıl

Resim 198: Geleneksel Ayakkabı Örneği, National Palace Museum Of Korea, 20. Yüzyıl

Resim 199: Unhye, National Folk Museum Of Korea

Resim 200: Danghye, National Folk Museum Of Korea

Resim 201: Jingshin, National Folk Museum Of Korea

Resim 202: Namakshin, National Folk Museum Of Korea

Resim 203: Mahye, National Folk Museum Of Korea

Resim 204: Ayam, National Folk Museum Of Korea

Resim 205: Jobawi, National Folk Museum Of Korea

Resim 206: Nambawi, National Folk Museum Of Korea

Resim 207: Pungcha, Gyeonggi Province Museum

Resim 208: Jeonmo, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University, 19. Yüzyıl

Resim 209: Jokduri, National Folk Museum Of Korea

Resim 210: Hwagwan, National Folk Museum Of Korea

Resim 211: Dwikkoci, Sookmyung Women's University Museum

Resim 212: Tteoljam ve Seonbongjam, National Palace Museum Of Korea, 11.05.2022

Resim 213: Binyeo Çeşitleri, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 214: Ejderhalı Binyeo, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022

Resim 215: Cheopji, National Palaca Museum Of Korea, 20. Yüzyıl

Resim 216: Jongjongmeori

Resim 217: Kwimitmeori

Resim 218: Jjokmeori

Resim 219: Eonjeunmeori

Resim 220: Teuremeori

Resim 221: Eoyeomeori

Resim 222: Tteogujimeori

Resim 223: Daesumeori

Resim 224: İlham Panosu 1

Resim 225: İlham Panosu 2

Resim 226: İlham Panosu 3

Resim 227: İlham Panosu 4

Resim 228: İlham Panosu 5

Resim 229: Tasarım 1 Pafta

Resim 230: Dokuma Kumaş Deseni, 1900, Dankook University, Seok Juseon Memorial Museum

Resim 231: Hyungbae, Nakış Deseni, Natioanal Palace Museum of Korea

Resim 232: Chimada Kullanılan Altın Yıldız Baskı, 20. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

Resim 233: Tasarım 2 Paftası

Resim 234: Mujigi Chima, Kyongwoon Museum

Resim 235: Tasarım 2

Resim 236: Tasarım 2

Resim 237: Tasarım 2

Resim 238: Tasarım 3 Pafta

Resim 239: Altın Yıldız Teknikli Bo Örneği, 20. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

Resim 240: Ejderha Tasvirli Altın Yıldız Baskı Bloğu, 19-20. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

Resim 241: Jeonhaengotchima, 20. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

Resim 242: Dırim Daenggi

Resim 243: Tasarım 3

Resim 244: Tasarım 3

Resim 245: Tasarım 3

Resim 246: Tasarım 3

Resim 247: Tasarım 4 Pafta

Resim 248: Wonsam, National Folk Museum of Korea

Resim 249: Tasarım 4

Resim 250: Tasarım 4

Resim 251: Tasarım 4

Resim 252: Tasarım 5 Pafta

Resim 253: Orijinal Turna Tasviri, National Palace Museum of Korea

Resim 254: Tasarım 6 Pafta

Resim 255: Jeokui Detaylı Görünümü

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Farklı Perspektiflerden Kültür Tanımlamaları

Tablo 2: Kültürün Özellikleri

Tablo 3: Kültür Çeşitleri

Tablo 4: Sembol Çeşitleri

Tablo 5: İletişim Süreci

Tablo 6: İmge Soyağacı

Tablo 7: Halkın ve Budizm'in Beş İlkesi

Tablo 8: Bulut Çeşitleri ve Açıklamaları

Tablo 9: 5 Renk (오방색)

Tablo 10: Renk Uyumu ve Kullanımı

Tablo 11: Trigramlar ve Açıklamaları

Tablo 12: Çince Semboller

Tablo 13: Kraliyet Renk Dağılımı

Tablo 14: Halk Giyim Kuşamında Renk Dağılımı

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Gojoseon

Harita 2: Goguryeo

Harita 3: Baekje

Harita 4: Gaya

Harita 5: Silla

Harita 6: Birleşik Silla

Harita 7: Balhae

Harita 8: Balhae

Harita 9: Balhae

Harita 10: Goryeo Hanedanlığı

Harita 11: Joseon Hanedanlığı

Harita 12: Dehan İmparatorluğu

Harita 13: Kore Cumhuriyeti ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Kore Yarımadasında Süregelmiş Devletlerin Kronolojik Grafiği

GİRİŞ

Bir medeniyetin kültürünü detaylarıyla inceleyebilmek için önce kültür kavramı ve kültür kavramının ilişkili olduğu unsurları incelemek gerekmektedir. Kültür kavramı; medeniyet, inanç, iletişim, imge, sembol gibi unsurlarla ilişkilidir. Tüm bu unsurlar kültürü şekillendirir. Giyim kuşam anlayışı da kültür anlayışı ile aynı paralelde ilerler. Bir medeniyetin tarihi süreci, o toplumun kültür anlayışını şekillendirir. Kültür anlayışı ise insanların giyim kuşam algısının ne yönde gelişeceğini belirler.

Kore Yarımadası tarihinin Yontma Taş Dönemi'ne kadar dayandığı söylenir. Oldukça eski bir tarihe sahip olan Yarımada'da yüzyıllar boyunca süregelen yaşamışlıklarla, kültür anlayışı şekillenerek günümüzdeki halini almıştır. Kore halkının serüveninin, ilk olarak Gojoseon ile başladığına inanılır. Gojoseon'un lideri olarak bilinen Dangun halen Kore insanı için önem taşımaktadır. Gojoseon'un Şamanist köklere sahip olduğu bilinir. Bu da ilk inanç algısının çoğu toplumda olduğu gibi Kore toplumunda da Şamanizm olduğu yönündedir. Bir medeniyetin inancı hem kültür hem de giyim kuşam üzerinde önemli bir rol oynar. Örneğin; Dangun'un hem Kral hem Başrahip olduğuna ve bu sebeple kafasına geyik boynuzlu başlık taktığına inanılmaktadır. İlk Krallığın kültürü ve çevre kültürler ilişkisi bir sonraki Krallığın köklerini hazırlar. Dangun'da gördüğümüz geyik boynuzu sembolünü yüzyıllar sonra Silla Hanedanı'ğında, inancı Budizm olmasına rağmen, geyik boynuzu tasvirli altın taçlarında görülebilmektedir. Bu da kültürün zamanla beslenerek, nasıl geliştiğini ve dönemine nasıl ayak uydurduğunu bize göstermektedir.

Kore kültürü Şamanizm'in yanında Budizm, Taoizm, Konfüçyanizm gibi inançları da bünyesinde barındırmıştır. Özellikle Üç Krallık Dönemi'nde Budist etki fazlasıyla görülebilmektedir. Halen Seul'ün dört bir yanında, tarihi tapınakların onlarcasını görmek mümkündür. Taoist felsefe, özellikle beş renk ve beş element algısında büyük bir önem taşır. Ayrıca Joseon Dönemi'nde ana düşünce Konfüçyanizm olmasına rağmen Hanyang (Seul) şehir planlaması ve saraylar Taoist köklere sahip Feng Shui'ye göre düzenlenmiştir. Teknik olarak Kore kültürünün inanç kökenleri Çin felsefesi ile bağlantılıdır. Hem tarih boyu komşu ülke oluşundan hem de Çin kökenli inanç

sistemlerinin Kore kültüründe de benimsenmesinden dolayı, Çin etkileri Kore kültüründe görülebilmektedir.

Çin etkisi giyim kuşam alanında da sıklıkla görülmektedir. Özellikle Üç Krallık Dönemi'nde buna daha sık rastlanır. Silla Hanedanlığı Dönemi'nde soyluların ve Kraliyet üyelerinin Tang Hanedanlığı giyim kuşamından etkilendiği görülmektedir. Goryeo Dönemi'nde ise, siyasi etkileşimler sonucu Yuan kültürü Kraliyet üniformalarında görülebilmektedir. Fakat bu etkilenmeler birebir düzeyde olmamıştır. Kore kültürüyle harmanlanarak farklı bir bakış açısında geliştirilip kullanılmışlardır. Osmanlı kültüründe hem Arap hem Bizans etkilerini görmek normal olduğu gibi, Kore kültüründe de hem Çin hem Moğol etkilerini görmek oldukça normaldir. Bu tip etkileşimler kültürlerin gelişerek büyümesine ve yeni kültürlerin oluşmasına yön vermektedir.

Joseon Hanedanlığı'nın oluşmasının temel düşünce sistemi ise tüm bu etkilerden uzak durarak özü ve kökeni olan Gojoseon'a sahip çıkmaktır. Hanedanlığın isim tercihi bile bu sebeple gelişmiştir. Yurdu dış etmenlerden korumak için ise dışa kapalılığı sağlayan Konfüçyüsçülük resmi inanç olarak seçilmiştir. Bu tercih ilk başta mantıklı bir tercih olsa da ilerleyen yıllarda Hanedanlığın gerilemesine yol açmıştır.

Konfüçyanizm, insan, ahlak ve saygı üzerine yoğunlaşan bir inanç sistemidir. Özellikle atalara ve ebeveynlere saygı oldukça önem taşır. Bu da zamanla sınıf farkını ve bu bağlamda toplumun bağlı olması gereken katı kuralları beraberinde getirmiştir. Sınıf farkına ve yaşa göre değişen saygı anlayışını Joseon Dönemi kadar katı olmasa da halen Kore kültüründe görmek mümkündür. Örneğin; Güney Kore'de halen karşınızdaki kişi kendinizden bir yaş bile büyük olsa ona saygı duymak ve abi\abla şeklinde seslenmek gelenektir. Erkekler kendinden büyük kadınlara Noona, erkeklere ise Hyung diye, kadınlar kendinden büyük kadınlara Unnie, erkeklere ise Oppa şeklinde seslenirler. Bu halen saygı göstermenin bir yoludur.

Ataerkil bir toplum sistemine sahip olan Kore kültüründe, özellikle Joseon Dönemi'nde, kadınlar ikinci plandadır ve katı kurallar altında yaşamlarını sürdürmektedirler. Kadınların; erdemli, ağırbaşlı, sadık, namuslu olarak, iyi bir anne, iyi bir eş, iyi bir kız çocuğu olarak eşlerine ve ailelerine saygı duymaları beklenmiştir. Erkek

çocuk dünyaya getirerek, soyun devamlılığını sağlamakla da yükümlüdürler. Nadir olarak okuma yazma öğrenirler. Genellikle nakış, dikiş gibi el becerilerinde yetenekli olmaları beklenmektedir. Evden çok sık çıkmamaları gerekir. Çıktıklarında ise yüzlerini çeşitli giyim materyalleriyle örterek erkeklerden sakınmaları beklenmektedir.

Joseon Dönemi'nde hem erkek hem de kadınlar belli kurallar çerçevesinde giyinmektedir. Bu kurallar çeşitli sembolik kodlar içererek giyen kişinin; statüsünü, medeni durumunu, kimi zaman mesleğini, oğul sahibi olup olmadığını, ebeveynlerinin ve eşinin yaşayıp yaşamadığına kadar pek çok anlam içerir. Giysilerde kullanılan sembolik tasvirlerin bile bir anlamı vardır. Hiçbir dekorasyon gelişigüzel yapılmamaktadır. Buna örnek olarak rütbe rozetlerini gösterilebilir. Giysinin, genellikle göğüs kısmına asılan rütbe rozetlerinin üzerindeki tasvirler, giyen devlet adamının hangi bölümde ve seviyede çalıştığını sembolize etmektedir. Sembolik öğeler statü belirtmenin yanı sıra, bir nevi tılsım olarak da kullanılmaktadır. İyi şans, mutluluk, bolluk, bereket, koruma gibi anlamlar içeren semboller, giyen kişiyi korumak ve güzel dileklerde bulunmak adına giysilerde kullanılabilir.

Günümüz dünyasında Kore Cumhuriyeti, gelişmiş ülkeler arasındadır. Modern dünyaya ayak uyduran demokratik bir düzene sahiptir. Ülkenin resmi bir inancı yoktur. Fakat toplum halen geçmişten gelen inanç sistemlerinin geleneklerini günümüze uygun şekilde yaşar. Kültürlerine olan bağlılıkları sebebiyle halen özel günlerde geleneksel giysileri olan Hanbok giydiklerini görmek mümkündür.

1. BÖLÜM

KÜLTÜR, SEMBOL VE SEMBOLİZM KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

1. BÖLÜM

KÜLTÜR, SEMBOL VE SEMBOLİZM KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Kültür, Sembol ve Sembolizm Kavramlarının İncelenmesi

Her medeniyetin kendine özgü bir kültürü bulunmaktadır. Coğrafya, din, ırk, dil, toplumun tarihsel süreçte yaşadığı deneyimler, komşu olduğu kültürler, savaştığı ya da ticaret yaptığı kültürler ve benzeri gibi pek çok faktör o medeniyetin kültürünü etkilemektedir. Kültür ve toplumun sahip olduğu tüm kültürel öğeler o toplumun kimliği niteliğini taşır. Bir toplumu anlamak için o toplumun sahip olduğu kültürü ve öğelerini incelemek gerekmektedir.

Tarihin başlangıcından beri insanlar kendilerini ifade etme ve iletişim kurma yöneliminde olmuşlardır. Tarihte yazan bilgiler doğrultusunda bilmekteyiz ki; okuma, yazma hatta konuşmayı bile bilmeyen ilk insan, kendini ifade etmek için mağara duvarlarına resim çizme yolunu kullanmıştır. İlk başta bir iletişim aracı olarak kullanılan görsel imgeler, zamanla çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanılmaya başlanmıştır. Bu amaçların ise en başında inanç ve kendini ifade etme yer almaktadır. Kendini ifade etmeyi öğrenen ilk insan zamanla etrafındakileri keşfetmeye başlamıştır. İnsanın sorgulayıcı özelliği ve bir sonuca varma arzusu, onu üreten bir varlık haline getirmiştir. İnsanın en önemli özelliklerinden biri başka hiçbir canlıda bulunmayan sembol oluşturabilme ve bu sembolleri çözümleyerek farklı olaylarla bağdaştırabilme yeteneğidir. İnsan sembol oluşturmakla kalmayıp sembollere anlam yükleyebilme özelliğine de sahiptir. Bu semboller ait olduğu toplumun kültürünün de en önemli yapı taşlarını oluşturmaktadır. Kültür ve sembol kavramları birbirleriyle ilişkili olduğu kadar tamamıyla iç içe geçmiş bir bütündür ve birlikte incelenmesi gereken kavramlardır.

1.1.1. Kültür Kavramı

Kültür kavramı, içinde barındırdığı çeşitli unsurlar ve pek çok farklı bilim dalıyla ilişkisi sebebiyle daima tartışılan bir kavram olarak anılmıştır. Özellikle sosyoloji, sanat ya da medeniyet gibi tartışmaya açık diğer kavramlarla birlikte anılması kültür kavramını önemli kılmamanın yanı sıra tartışmaya da açık hale de getirmiştir. “Kültür kelimesi, Latince ’deki “cultura” veya “colere” fiilinden gelmektedir. Klasik Latince’de bu fiil “bakmak” veya “yetiştirmek” anlamına gelmektedir” (Aktan, Tutar, 2007:1). Kökenine inildiğinde yetiştirmek karşılığında olan “kültür” kelimesinin, günümüzdeki kavramsal boyutuna bakıldığında pek çok tanımının bulunduğu görülmektedir. “Kültür, toplumun bir üyesi olan birey tarafından kazanılan alışkanlıklar, değerler, idealler, gelenek, görenek, sosyal kurallar, ahlak kuralları, sanat, inanç, inanış ve diğer kabiliyetleri oluşturan bilgileri kapsayan kompleks bütündür” (Koca, 2010:88). “Kültür, bir sosyal sermayedir ve toplumsal gelişme düzeyinin arka planıdır” (Aktan, Tutar, 2007: 1). “İnsanoğlunun toplumun bir mensubu olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, töre, yasa, görenek ve diğer tüm yetenekler ile alışkanlıkların oluşturduğu karmaşık bir toplamdır” (Dabağcı, 2016:91). “Antropologlara göre kültür, insanı mensubu olduğu hayvanlar aleminden ayırt eden en önemli özelliğidir” (Özbudun ve Uysal, 2019:75). Mustafa Kemal Atatürk’e göre kültür; “okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, intibah almak, düşünmek, zekayı terbiye etmektir.” Ziya Gökalp’e göre ise kültür; “bir milletin vicdanında yaşayan değer yargılarının tümüdür.” Fakat en genel haliyle ve basitleştirilmiş bir biçimde tanımlayacak olursak “İnsanı ve insanın yaşamını içeren her şeydir” demek mümkündür. İnsanlığın tarih boyunca ürettiği somut ya da soyut tüm materyaller kültür kavramını oluşturur. Toplum, coğrafya, inanç, yaşam biçimi, sanat, tarih, din gibi pek çok kavram kültür tanımının içinde yer almaktadır. Bu sebeptendir ki; kültür kavramı birden fazla perspektifle, farklı şekillerde tanımlanabilir. Tablo 1’de kültür kavramının farklı perspektifler üzerinden ne şekilde açıklandığını net bir şekilde görülmektedir.

Tablo 1: Farklı perspektiflerden kültür tanımlamaları

(Aktan, Tutar, 2007: 3,4)

Tasvirici tanımlama	Tarihselci tanımlama	Kuralcı tanımlama	Psikolojik tanımlama	Yapısalcı tanımlama	Genetik tanımlama
• Bir toplumun tüm sosyal alışkanlıklarını ele alır. • Toplumsal normları içerir. • Toplumların alışkanlık ve normlarına bağlı yaşam biçimlerine karşı insan davranışlarını inceler.	• Kültürü tarihsel açıdan ele alır. • Toplumun tarihsel süreçte kazanımladığı maddi ve manevi birikimleri içerir. • Kültürün insanlığın sosyal mirası olduğuna inanır. • Kültürden çok "uygarlık" kavramı üzerinden inceler.	• Değerlere dayalıdır. • Kültürün düzenleyici gücü üzerinde durur. • Bireysel, sosyal, kamusal yaşam düzenini ve bu düzenin içerdiği kuralları ve normları içerir.	• Bireysel yaşam üzerinde durur. • Uyum sağlama, öğrenme, alışkanlık süreçlerini inceler.	• Kültürün sistematik niteliğini inceler. • Davranışları inceleyen ve yorumlayan kavramsal soyut bir yapıdır. • Toplum tarafından paylaşılan ortak yaşam sonucunda ortaya çıkan sistem üzerinde durur.	• Kültürün oluşum sürecini ve oluşmasını sağlayan temel sebepleri inceler. • Kültürü genetik açıdan ele alır. • Geçmiş dönemlerdeki davranış biçimlerinin genetik aktarım sonucunda geleceğe taşınabildiğine inanır.

Maddi, manevi, ulusal, evrensel, bireysel gibi başlıklarla ayrılabilse de kültür kavramı aslında hepsini içine alan bir bütündür. Kültürün ayrı bir bilim dalı olmasından mütevellit tüm içeriklerini detaylıca açıklamaya kalkmak ayrı bir tez konusu oluşturabilecek derecede derin ve kapsamlıdır.

Sadece tek bir insan kültür oluşturmaya yetmez. Bu sebeptendir ki; insan toplum haline gelerek bir çoğunluk oluşturabildiğinde ve birlik içinde yaşamayı deneyimleyerek tecrübe sahibi olduğunda kendi kültürünü yaratabilir. Her kültür bağlı olduğu toplumun yaşam biçimine göre şekillenir. Kültürün oluşmasını sağlayan ana etmen; insan ve onun oluşturduğu toplumdur. Kültür gelişebilen, dönüşebilen ve yok olabilen bir kavramdır. Sahip olduğu değişkenlik ve gelişebilirlik yeteneğine bakarak kültürün tıpkı bir canlı gibi hareket ettiği söylenebilir. Kültürün bu denli aktif bir yapı olmasından yola çıkarak,

benzer yaşam biçimlerine sahip toplumların, benzer kültür özellikleri gösterebildiklerini gözlemlemek de olasıdır.

“Kültürsüz toplum olamaz. Her toplumun gelişmişlik düzeyine uygun bir kültürü vardır. Bu kültür gelişir, büyür, değişir, yok olur ya da dönüşebilir. Ancak kültür insanlığın ortak bir sürecidir. Geçmiş kültürler olmasa idi bugün hiçbir toplumun kültüründen söz edilemezdi” (Alp, 2009:20). Dünya üzerinde günümüze dek süregelen tüm toplumlar belirli bir kültüre sahiptir. Kültürler; o kültüre bağlı yaşayan insan topluluklarının düzen ve sükûnet içinde yaşamalarını sağlayan, inanç ve çeşitli normlara sahiptir. Kültürler kendiliğinden oluşamazlar ve hiçbir kültür bir diğerinden üstün değildir. “Her ulusun bir kültürel belleği vardır. Bu belleği korumak ya da kaybetmek aynı zamanda insanlığın gelişmişlik düzeyini de belirler” (Alp, 2009:21). Kültürün değişim ve gelişebilme özelliği diğer kültürlerle olan etkileşiminde kazanımsal sonuçlar elde etmesini sağlamaktadır. Eski çağlarda kültürler arası iletişim sadece coğrafi yakınlık ve etkileşimsel olaylar doğrultusunda sınırlı kalmışken, günümüzün gelişmiş imkanlarıyla kültür etkileşimini fazlasıyla görmek kaçınılmayacak bir gerçektir.

Toplumların yaşadıkları coğrafya, o coğrafyanın tarihi, bulunduğu topraklardaki kaynaklar, inanç sistemi, süre gelen tarihi boyunca yaşadığı tecrübeler, etrafındaki toplumlarla ilişkileri, o topluma ait kültürün temel yapısını oluşturmaktadır. Bir medeniyetin sahip olduğu kültür, o kültürde yaşamını sürdüren toplumun aidiyet ihtiyacını da beslemektedir. “Aidiyet ihtiyacı bütün insan topluluklarının temelidir ve kültürel kimlik duygumuzu pekiştirir” (Wilkinson, Çev.Toksoy, 2018:215). Kültür kavramını anlayabilmek için ilişkili olduğu diğer kavramlarla birlikte incelemek gerekmektedir. Bu bağlamda kültüre etki eden ve sıklıkla kültür kavramıyla beraber anılan diğer bir kavram olan medeniyet kavramını incelemek gerekir. Kültür ve medeniyet kavramları her ne kadar sıklıkla karıştırılsa ve günümüzde fikir ayrılıklarına sebep olsa da birbirleriyle bağlantılı fakat farklı kavramlardır.

“(Amerikan sosyoloğu R.M. Maciver) Maciver kültür ve medeniyet ayrımını, kültürün ve medeniyetin ayrı işlevlerine dayandırır. Ona göre, fayda sağlamak aracına yönelik her araç medeniyet ögesidir. Medeniyet başta maddi ve teknik araçlar olmak üzere teşkilat sistemleri, kanunları, okulları, seçim sandıklarını, bankaları kapsar. Kültür

öğelerinin amacı ise kendileridir. Onlar kendilerinden başka bir amaç için araç olmaz. Bir toplumu oluşturan insanların yaşayış ve düşünüş tarzı. Günlük ilişkilerini, sanatta, edebiyatta, dinde, sevinç ve eğlencelerde insan doğasının kendini ifade etme biçimi kültürü oluşturur” (Aktaran Özakpınar, 2014:66).

Kültür kavramı insanın yarattığı her ürün, inanç ve yaşam biçimini kapsamaktadır. İster günümüze yakın zamanlarda olsun ister ilk çağlarda olsun, toplumun düzenini sağlayan bir sistem daima bulunmaktadır. Medeniyet insanlığın içgüdüsel olarak verdiği tepkiler değil, insanın bilinçli olarak bir şeyler üretebilmesiyle oluşmaktadır. Medeniyet maddi bir kavramdır, kültür ise manevidir. Diğer bir anlamda açıklayacak olursak medeniyet; insanın düşünebilme ve düşünerek üretebilme yeteneğiyle bağlantılıdır. Kültür ise; insan toplumunun yarattığı ürünler ve yaşam tarzıyla ilişkilidir. Medeniyet, Yılmaz Özakpınar’ın “Genel Bilim Metodu Yaklaşımıyla Bir Kültür ve Medeniyet Teorisi” adlı çalışmasında bahsettiği gibi rasyonel bir kavramdır. “Kültür, uygarlıktan farklı olarak toplumların birbirlerinden ayrılan yönleri üzerine kuruludur. Uygarlık ise, toplumların ortak yönleri üzerine kurulur” (Aktan, Tutar, 2007:4). Kültür ve medeniyet kavramları dünyaya farklı pencerelerden baksalar da iki kavram da toplumla, aynı zamanda da birbirleriyle bağlantılıdır. Tüm bunların dışında kültür kavramı, kendi içinde de çeşitli özelliklere sahiptir. Evrensellik, toplumsallık, tarihsellik, kalıtsallık, devingenlik ve değişkenlik, fonksiyonellik, birlik içinde çokluk, yayılma, kültürün başlıca özelliklerindendir. Tablo 2’de bu özelliklerin detayları görülmektedir.

Tablo 2: Kültürün  zellikleri

(Aktan, Tutar, 2007: 5-6-7)

**Kültürün
 zellikleri****Evrensellik:**

Toplumların kendilerine özgü kimliklerini oluşturan kültürel farklılıklardır. Bu ayrımların dışında kalan temel insan davranışları ise evrenseldir.

Toplumsallık:

Kültürün oluşmasını sağlayan ana etmen birey değil bireylerin oluşturduğu toplumdur. Toplum olmadan kültür söz konusu değildir.

Tarihsellik:

Kültürel ögelerin oluşması için tarihsel bir süreç ve birikime ihtiyaç vardır. Bu kültürel birikim gelecek nesillere aktararak kültürün s reklipliği sağlanmaktadır.

Kalıtsallık:

Genetik faktörlerin elbette kültürün aktarılmasında etkisi bulunmaktadır. Fakat kalıtsallık özelliği; geçmiş alışkanlık ve normların öğretilerek gelecek nesillere ulaştırılabilmesini kapsar.

Devingenlik ve Değişkenlik:

Doğada var olan hiç bir şeyin stabil olmayışı gibi kültür de değildir. Kültürel devingenlik kapsamlı olmasından dolayı köklü toplumsal değişimler sonucu oluşur. Değişkenlik ise yavaştır fakat s rekliplik halindedir.

Foksiyonellik:

Kültürün en önemli özelliklerinden biri işlevsel olmasıdır. İşlevsel olmayan bir kültür canlı olma yetisini yitirmiştir.

Birlik içinde  okluk:

Kültür kendi içinde pek çok alt kültürü bulundurur ve bu alt kültürler üst kültürle uyum içerisinde davranarak genel kültürü oluşturur.

Yayılma:

Kültür yayılma özelliği göstermektedir. Kültürel etkileşimler sonucu oluşur ve kültürler birbirlerinden etkilenerek iki tarafında değişikliğe uğramasına sebep olmaktadır. Fakat bu değişim kültürün asıl ögeleri korunarak gerçekleşmektedir. Bazı durumlarda ise zayıf olan kültür baskın olan kültürün zorlamaları sonucu etkisi altına girer buna "asimilasyon" denmektedir.

Kültür, toplumlarda doğal bir biçimde ortaya çıkar ve gelişmeye açıktır. Medeniyet, kültüre yön göstererek gelişmesine yardımcı olup, kültüre düşünme yetisi kazandırır. Kültür, zamanla ve değişen koşullar doğrultusunda evrilebilir. Dönemin getirilerine bağlı büyük ya da küçük değişiklikler geçirebilir. Bu değişiklikler kimi zaman kendiliğinden kimi zamansa toplumun isteklerine göre şekillenebilmektedir. Kültür değişimi sıklıkla görülen bir olaydır ama medeniyet değiştirme sıklıkla görülen bir olay değildir. Medeniyetin değişmesi, o toplumun her şeyi sıfırdan ve yeniden oluşturması demektir. Medeniyet gelişmeye açık ve düzenini sağlamış toplumlarda görülür; o topluma özgürlük, düşünebilme ve kendi kararlarını verebilme yeteneği sunar denilebilir.

Kültür, o kadar geniş bir kavramdır ki; kendi içinde de alt basamaklar barındırmaktadır. Farklı kültür çeşitlerini Tablo 3’te detaylı bir şekilde görülebilir.

Tablo 3: Kültür Çeşitleri

(Aktan, Tutar, 2007: 8-9-10)

Bireysel Kültür ve Toplumsal Kültür:
Bireyin doğup büyüdüğü genel kültürden çıkarımladığı maddi ve manevi değerlerin tümü bireysel kültürü, aynı toplumda yaşayan bireylerin ortak değer yargılarının toplamı ise toplumsal kültürü oluşturmaktadır.
Genel Kültür:
Bir toplumun maddi, manevi tüm değerlerini içerir. Bir millettten ve onun kültüründen bahsedilirse bu onun genel kültürüdür.
Alt Kültür:
Genel kültür kavramı çok sayıda alt kültür ve unsurlardan oluşmaktadır. Bir toplumdaki azınlık tarafından benimsenen, genel kültürden kopmadan farklılaşarak ortaya çıkan fakat uyum içinde olan kültürlerdir.
Maddi Kültür ve Manevi Kültür:
Toplumlar maddi kültür ile oluşturdukları öğeleri, manevi kültür ile doldururlar. İnsanın yarattığı fiziksel ürünler maddi kültürü, inanç ve değerlerinin toplamı ise manevi kültürü oluşturmaktadır.
Ulusal ve Evrensel Kültür:
Bir toplum ya da millet tarafından benimsenen maddi ve manevi değerlerin tümü ulusal kültürü oluşturur. Kültürlerin toplumlara özgü oluşundan dolayı evrensel bir kültürden bahsetmek kültürün yapısına ters bir düşüncedir. Evrensel kültür kavramı kendini diğer kültürlerden üstte gören batı egemen düşünce yapısının bir ürünüdür ve genelde batı kültürünü temsilen kullanılmaktadır. Lakin bahsedilen evrensel bir kültür kavramından çok çağa egemen olan bir çoğul kültür kavramıdır.
Karşı Kültür:
Topluma hakim olan genel kültürün değerlerini kabul etmeyerek karşı değer yargılarına sahip olan ve genel kültür ile çatışma halinde olan toplumsal gruplara karşı kültür adı verilir.
Organizasyon Kültürü:
Belli bir organizasyonun üyeleri tarafından paylaşılan ortak değer yargıları, amaç, hedef ve kuralların tümü organizasyon kültürü adı ile anılmaktadır.

Kültürün bağlantılı olduğu ve günümüze kadar süregelmesini de sağlayan diğer bir kavram ise dildir. Bireyler dil aracılığıyla kendilerini ifade edebildikleri gibi bağlı oldukları toplumun kültür ve geleneklerini başka bireylerle paylaşarak hem ilerleyen zamanlara aktarmış hem de daha çok kişiye ulaşmasını sağlayarak kültürün yayılmasına katkıda bulunmuşlardır. Ali Göçer'in "Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine" adlı çalışmasında da söz ettiği gibi kültür; bir birikim işidir. Dil ise en etkili kültür aktarıcısıdır. Dil ve yazı, kültürün nesilden nesile aktarılmasında önemli rol oynamaktadır. İnsanlar konuşmasaydı yahut yazıyla deneyimlerini belgeleme ihtiyacı duymasalardı günümüzde varlığını sürdüremeyen ya da değişen kültür çeşitleri hakkında bir fikrimiz olamazdı.

Sonuç olarak kültür çeşitli kavramlarla ortak hareket edebilen bir yapıdadır. En önemli unsuru insandır ve tamamen insanla alakalıdır. Bir toplumun kültürüne bakıldığında geçmiş yaşanmışlıklarının sonucu, edindiği tecrübeleri yansıttığını görmek mümkündür. Bu tecrübeler o toplumun kültürünü zenginleştirerek yeni ufuklar açar. Bir toplumu anlamak için toplumun sahip olduğu kültürü ve o kültürün içerdiği tüm öğeleri incelemek gerekmektedir. Aksi halde edinilen tüm bilgiler yüzeysel olmaktan öteye gidemeyecektir. "Kültür, insanın insanla, insanın toplumla, insanın çevre ile olan ilişkisinin bir sonucu olarak ortaya çıkan bilinçli bir birikimdir" (Koca, 2010:92). Halen kesin bir tanımı bulunmasa da herkesin kültür hakkında çeşitli bakış açılarına sahip fikirleri bulunmaktadır. Kültürsüz bir toplum ya da kültürsüz bir insan yoktur. Her toplumun ait olduğu ya da etkisinde kaldığı bir kültür bulunur ve bu kültür başta dil olmak üzere, yazı, sanat, müzik, edebiyat gibi pek çok kavram yardımıyla nesiller boyu aktararak gelişmekte, değişmekte veya yok olmaktadır. Kültür; insanı ve insanın oluşturduğu her şeyi kapsar. Bu sebeptendir ki; bu çalışmada kültür kavramının sosyolojik yapısı göz önünde bulundurularak, söz konusu kültürün giyim-kuşam üzerinden sembolik kodları incelenmiştir.

1.1.2. Sembol ve Sembolizm

Sembol terimi; farklı bilim alanlarında, farklı anlamlarda, çeşitli tanımlar üzerinden ele alınmaktadır. Sembol kelimesi Türkçe “simge” kelimesinden gelmektedir. Simge; “iletişim kurma, ileti aktarma, bilgi verme amacı içeren gösterge; başka bir şeyi temsil eden edim ya da şey” (Keser, 2009:314) olarak tanımlanmaktadır. Semboller, maddi ve manevi unsurların insan zihninde anlamlandırılarak, canlandırılmasını kolaylaştırır. Sembol; kültürün yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli rol oynayan bir iletişim ögesidir. Sembol kavramı genel olarak bir şeye işaret etmek amacı ile anılsa da bu tanım sembolü açıklamak için yeterli bir tanım değildir. Çünkü sembol ve işaret kavramları aynı paralelde hareket etseler de farklı amaca hizmet etmektedirler. Sosyal bilimlerin bakış açısından ele alındığında ise sembol kavramı; kültürel eylemler üzerinden açıklanıp, kültür, toplum ve inanç kavramlarını da içine alarak, geniş bir perspektifle incelenmektedir. İçine aldığı kavramlar kendi içlerinde karmaşık bir yapıya sahip olduğundan, sembol kavramının açıklanmasında kafa karışıklığına sebebiyet vermektedir.

Sembol kavramı, insanın oluşumundan günümüze dek var olmuş, insanın ürettiği en önemli iletişim öğelerinden biridir. Hele ki günümüzün olanaklarına sahip olmayan geçmiş dönemlerde, insan hayatında semboller çok daha fazla rol almaktaydı. Çünkü insanlar semboller sayesinde statülerini, evli ya da bekar oluşlarını, mesleklerini, hangi kültüre ait olduklarını ve daha pek çok durumu sembolik kodlar yardımıyla çeşitli şekilde ifade edebilmekteydi. Tanım olarak; “Sembol, kendisinden başka bir gerçekliğe dikkat çeken, bir şeyin yerine geçen veya onu tasvir eden bir nesne, bir fiil veya insanlar tarafından yapılmış herhangi bir işarettir” (Ataşağın, 1997:369). Sembolizm ise anlatılmak istenenin semboller yardımıyla ifade edilme şeklidir. Sembolizm, somut olan sembolü alır, ardındaki derin anlamı kullanarak anlatılmak isteneni ifade etmekte kullanır. Tarihte sembol olarak adlandırılabilen ilk öğeler şüphesiz ki mağara duvarlarına yapılmış resimlerdir. İnsan, yazmayı hatta konuşmayı bile bilmediği bu arkaik dönemlerde, yaşamış olduğu tecrübelerini aktarmak için deneyimlerini resmetme yöneliminde olmuştur. Fakat çağın getirilerini de göz önünde bulundurunca, bu görsellere resimden çok sembol demek daha doğrudur. İnsanın iletişim ihtiyacından doğan bu

semboller, zamanla sadeleşip değişime uğrayarak yine insanın kendini ifade etmesine yarayan yazıya dönüşmüştür.

“Sembollerin yazıya dönüşmesi ile ilgili Maden şu örneği vermektedir; öküz, insanın evcilleştirdiği en güçlü yaratıklardan biri, gücü anlatmak için başının biçimini kullandı insan; üçgenimsi bir biçimi, Akatça ‘Alp’... Akdeniz yöresindeki toplumların hepsinde ortak bir sözcük öküz. Fenikeli aldı; bu üçgene ‘Alf’ dedi... İbrani aldı; ‘Alef’ dedi... Arap aldı; ‘Elif’ dedi... Yunan aldı; ‘Alfa’ dedi... öküzün ya da gücün simgesi olan üçgen zamanla ‘A’ harfine dönüştü” (Şenat’tan aktaran, Yazar, Geçen, 2018:557).

Resim 1- Magura Mağarası, Bulgaristan (Günümüzden 8000 ila 4000 yıl önce)

(<https://arkeofili.com/tarih-oncesi-donemden-11-magara-sanati/> , Erişim: 28.09.2020)

İnsanın en ayırt edici özelliği düşünen, sorgulayabilen bir zihne sahip oluşu ve iletişim kurabilme yeteneğidir. “Sembol, algı ve bilinç iç içe geçmiştir. Var olanı temsil eden sembol bilinçten bağımsız olarak oluşmaz” (Köktürk, 2014:55). “Semboller yeniden sunma ve iletişim kurma özelliğine sahiplerdir ve bilinen ile bilinmeyeni bağlama işlevini üstlenmektedir” (Eğinli, Nazlı, 2018:59). Genellikle sembolle birlikte bahsi geçen diğer bir kavramda işaret kavramıdır. İşaret ve sembol kavramları çoğu zaman karıştırılan kavramlar olsa da birbirleriyle tamamen farklı olmamakla beraber aynı olduklarını da söylemek mümkün olamaz. İşaretler; tamamıyla işlevsel ve net anlama sahip bir iletişim

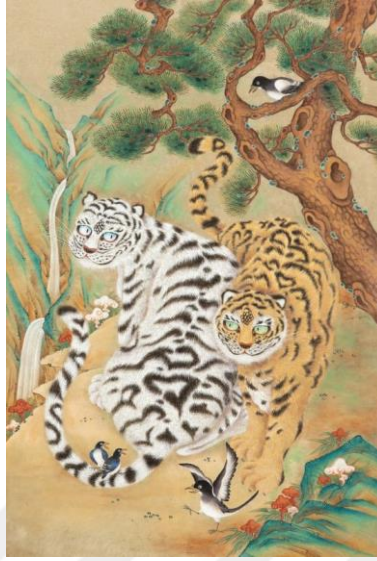
ögesi olarak kullanılmaktadırlar. Örneğin; trafikte görülen bir işaret, uyulması gereken bir kurala dair uyarıcı niteliğindedir.

İşaretlerin amacı kolayca anlaşılabilen basit ve anlık mesajlar vermektir. Pek çok insan tarafından verdikleri mesajlar kolayca algılanabilmeli ve üstünde düşünüp tartışmaya gerek duyulmadan net olmaları gerekmektedir. Sembol ise net ve anlık bir mesajdan ziyade görsel bir imge yardımıyla bir düşünceyi anlatan, derin anlamlara sahip bir kavramdır. “Sembol, görülen bir surette görülmeyen bir hakikate işaret eder” (Atasagun, 1997:372). Semboller; üzerinde düşünülen, incelenen tartışmaya açık yönleriyle işaretlerden ayrılır. Kimi zaman aynı sembolik öğeler farklı toplum ve coğrafyalarda çeşitli anlamlara ya da farklı şekilde görünümüne sahip olabilirler. Örneğin; kaplan figürü batı kültürlerinde daha vahşi olarak resmedilirken (Bkz. Resim 2) Kore kültüründeki kaplan figürüne bakıldığında yumuşak hatlarla (Bkz. Resim 3) hatta kimi zaman güler yüzlü bir biçimde resmedildikleri görülebilmektedir. Bu tamamıyla sembollerin ait oldukları kültürle ve o kültüre ifade ettikleri anlamla ilişkili bir durumdur.

Resim 2- Jean Baptiste Oudry, Male Leopard, French, 1741

(http://www.getty.edu/art/exhibitions/oudry/enlarge_male_leopard_overview.html, Erişim: 28.09.2020)

Resim 3- Kore Geleneksel Resim Sanatı Kaplan Figürü

(http://folkpainting.net/index.php?mid=m2_5_07&listStyle=gallery&page=6&document_srl=13092, Erişim: 28.09.2020)

İnsanların düşünce sistemlerinde de hayatlarında da sembollerin yeri geniştir. Yalnızca insanlar değil hayvanlar bile sembol ve işaretlere tepki verebilecek yapıya sahiptir. Özellikle köpeklerde bunun örneklerini görmek mümkündür. Fakat insanları hayvanlardan ayıran en önemli özellik; bu tepkilerin dürtüyle ya da eğitimle değil düşünerek, algılanarak bilinçli oluşması ve elde ettiği sonuçlar doğrusunda analiz edebilmesidir.

Yaşam boyunca görülebilecek her şey sembol olarak kullanılabilir. Ancak bu öğelerin sembol olabilmesi kendiliğinden değildir. Bu öğeler toplum için bir şey ifade edebilmelidir ki sembol haline gelsin. Sembolü iki şey oluşturur; sembol olarak kabul edilen öge yani maddi unsur ve bu maddi unsurun, bağlı olduğu kültürün toplumuna ifade ettiği manevi anlamdır. Semboller belli bir sistem doğrultusunda, ortaya çıktığı toplumun değerlerini de içinde barındırarak, bir kavramı anlamlandırmaya ve açıklamaya yarayan öğelerdir.

Pek çok farklı sembol çeşidi bulunmaktadır. Semboller kendi içlerinde de çeşitlilik gösterdiği için farklı paydalarda ayrılabilirler. Fakat en genel haliyle ayıracak

olursak; dini, kültürel ve evrensel olarak üç ana başlıkta toplanabilir. Tablo 4'te bu başlıkların detayları görülebilmektedir.

Tablo 4: Sembol çeşitleri*

**Sembol
Çeşitleri**

Dini Semboller:

Herhangi bir din ya da inanç sistemleri tarafından belli bir olaylar örgüsü sonucu oluşturularak, bu inanca mensup toplumlar tarafından kullanılan genel geçer göstergelerdir. Haç sembolü buna en iyi örneklerden biridir.

Kültürel Semboller:

Diğer bir adıyla geleneksel semboller de denebilmektedir. Her toplumun kendi kültürüyle ilişkili pek çok sembolü bulunmaktadır. Bu en genel haliyle bir milletin sahip olduğu bayrak olabildiği gibi, çeşitli hayvan, bitki, renk olarak da kullanılabilir. Herhangi bir ögenin bir topluma manevi bir anlam ifade etmesi o ögenin o toplumca sembol olarak kullanılması için yeterlidir. Mavi rengin Göktürk devletini sembolize etmesi ya da yine Göktürklerle ilişkisi bulunan Kore Yarımadasının Goguryeo Hanedanlığına ait "Samjogo" adını verdikleri üç ayaklı kuş figürü örnek olarak gösterilebilir.

Evrensel Semboller:

Dünyadaki tüm insanlar tarafından tanınan, algılanabilen ve herkes tarafından tek bir anlam ifade eden sembollerdir. Matematikte kullanılan Pi sembolü gibi çeşitli bilim alanlarında kullanılan semboller ya da zodyak sembolleri evrensel sembollere örnek olarak gösterilebilir.

Semboller, toplumlarda süre gelen zaman içinde kendiliğinden oluşurlar. Görünenin dışında derin bir anlama sahiptirler. İşaretler ise bilinçli oluşturularak, insanları yönlendirmeye yönelik materyallerdir. Sembollerde kültüre benzer ve canlı bir varlık gibi hareket ederler. Doğru ortamda oluşur, gelişir, zaman içinde herhangi bir amaca hizmet edemezlerse unutulup yok olurlar.

* Detaylı bilgi için bkz:

Temel Eğinli, A, Nazlı, A. (2018). "Kültürün Koruyucu Gücü: Kültürel Semboller". Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi, (2), 56-74. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egemiadergisi/issue/36758/408169>

Atasagun, Y. (1997). "Sembol ve Sembolizm". Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7 (7). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/neuifd/issue/19713/210657>

Wilkinson, Kathryn (2018). "Semboller ve İşaretler", çev. Seda Toksoy, Alfa Yayınları

Semboller oluşumlarının ilk aşamasından beri doğayla, inanç sistemleriyle, sanatla, insan psikolojisiyle en önemlisi ise kültür ile ilişkilendirilmektedir. Sembollerin kullanımı insan hayatına farklı bir bakış açısı kazandırır. Gördüğümüz nesnelere tek bir yönden bakıp algılamak yerine, ardındaki derin anlamları sorgulamamızı sağlar. Bu da insanı düşünmeye sevk eder. Düşünen insan bilgi havuzunu doldurarak daha yaratıcı hale gelir ve yeni şeyler üretmeye açık olur. Aslında insanı diğer tüm canlılardan ayıran yegâne özellik de budur.

Doğanın içinde barındırdığı her şey insanlara daima ilham kaynağı olmuştur. Her alanda olduğu gibi sembol de doğa ile doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple pek çok bitki ve hayvan sembolleri görmek mümkündür. İlk insanı ve sahip olduklarını düşününce doğanın hatta evrenin insanın yegâne ilham kaynağı olması şaşırtılacak bir durum olmamaktadır. İnsanın doğduğu andan beri en çok gördüğü şey doğadır. Bundandır ki; oluşturduğu tüm materyallerde olduğu gibi, sembollerde de mitolojide de doğadan ilham aldıklarını kullanmıştır.

Tüm kültürlerde sembolik öğeleri kullanarak, o kültürün bağlı olduğu mutlak güç\tanrı ile iletişimini sağlayan; şaman, rahip vb. gibi araçları bulunmaktadır. Bu araçlar yaptıkları ayin ve törenlerde sembolik metaforlar kullanarak, toplum ve tanrı arasındaki iletişimi sağlamakla görevlidirler. Bu sebeptir ki; sembolik ifadeleri inanç sistemlerinden ayırmak doğru değildir. Çünkü daima birbirleriyle ilişkilidir. Aslında semboller insan hayatının her alanıyla doğrudan ilişkilidir demek mümkündür.

Kültürel ve toplumsal kimliğin oluşumunda sembollerin önemi ve işlevselliği yadsınamaz bir gerçektir. Canlı, cansız, doğadan alınan ilhamla veya insanların deneyimlemeleri sonucu kendi kafasından ürettiği bir sembol olması fark etmeksizin semboller; kültürel, toplumsal, milliyet, statü gibi pek çok faaliyete etki ederek ifade ettiği anlamı bağlı olduğu toplumun anlamasını sağlayan ortak bir şifreli dil oluştururlar. Bu bağlamda sembolleri hayatlarının her alanında kullanmaktadırlar.

“Milliyet insanları bir araya getirmenin aşikâr bir aracıdır ve ortak kültür ve ulusal sembollerin kullanımıyla güçlendirilir” (Wilkinson, Çev. Toksoy, 2018:214). İnsan

bireysel hareket edebilir fakat daima aidiyet duygusuna sahiptir. Bu sebeptendir ki; insan geçmiş yaşamlarından beri küçük ya da büyük, bir toplum haline gelerek, ortak amaç, inanç ve ritüellere bağlı olarak belli bir düzende yaşamıştır. Bu aidiyet duygusunun getirdiği toplumsallaşma, beraberinde kültür ve sembol kavramlarını da getirerek kullanılan sembollerin ve kültürün uzun süre canlı kalmasını sağlar. Bu sebeple kültürel semboller özellikle toplumlar için büyük bir önem arz etmektedir.

Kültürel semboller, bir toplum tarafından kabul edilmiş ve o toplumun bireyleri tarafından ortak anlama sahip öğelerdir. Kültürel sembol; yiyecek, içecek, mimari, sanat eseri, sanatçı kısacası her şey olabilir. Bir nesnenin kültürel bir sembol olması için gereken şey toplum tarafından önem arz etmesi ve o topluma anlam ifade etmesidir. Bir toplumun kültürel bir sembole sahip olması hem o topluma ait bireylerin aidiyet duygusunu pekiştirir hem de o toplumun diğer toplumlar tarafından tanınmasına yardımcı olur. “Kültürel semboller, bir anlamda kültürün gücü olarak kabul edilmektedir. Kültür, bir toplumun ortak zihinsel hafızasının oluşmasında belirleyici bir role sahip olup, bunu da kültürel sembolleri aracılığı ile gerçekleştirebilmektedir” (Eğinli, Nazlı, 2018:67).

Sembolü oluşturan somut ve soyut iki ana unsur bulunmaktadır. Somut unsur; insanın algıladığı biçimsel anlama işaret eder yani insanın gözleriyle gördüğüdür. Soyut unsur ise; düşünsel olanı anlatır ve somut unsurun derinlerinde yatan ve insana hissettirdiği duyguya işaret eder. Bu iki unsur olmadan sembol oluşamaz. Sembolsüz kültür, kültürsüz sembol olamaz. Birinin bile var olmayışı diğerrinin de oluşamamasına neden olmaktadır.*

* Detaylı bilgi için bkz:

Atasagun, Y. (1997). “Sembol ve Sembolizm”. Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7 (7). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/neuifd/issue/19713/210657>

Oğuz, E. (2011). “Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı”. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 28 (2), 0-0. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huefd/issue/41213/505402>

1.2. Sembol Bağlamında İmge ve İletişim

İnsanın en önemli özelliği iletişim kurabilme ve kendini ifade etme yeteneğidir. Sözlük (TDK) anlamına bakıldığında iletişim; “duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişimasyon (communication)” olarak tanımlanmaktadır.

“Communication’un kökeninde Latince ‘communis’ kavramı bulunmaktadır. Birçok kişiye ya da nesneye ait olan ve ortaklaşa yapılan anlamlarındaki bu kavramdan hareketle iletişim sözcüğünün özünde, yalın bir ileti alışverişinden çok toplumsal nitelikli bir etkileşimi, değiş tokuşu ve paylaşımı içerdiğini söyleyebiliriz” (Zıllıoğlu, 2014:22).

İletişim; insanın var oluşuyla başlayan, insanın doğası gereği oluşan zorunlu bir eylem ve ihtiyaçtır. İnsanlar içinde bulundukları dünyayı anlamak ve yorumlamak için iletişime ihtiyaç duyar. Çünkü insan düşünebilen bir varlıktır ve bu yeteneği onu sorgulamaya, anlamlandırmaya ve bunun sonucunda vardığı kanıları başkalarına aktarmaya sürükler. Bu da insanı bir birey olarak kendini ifade etmeye yönlendirerek iletişimin oluşmasına sebebiyet verir. İletişim kavramı hakkında çeşitli kaynaklarda şu şekilde bahsedilmektedir;

- “Düşüncenin sözel olarak değiş tokuşudur” (Zıllıoğlu, 2014:23),
- “İnsanların duygu, düşünce, bilgi, yargı vb. gibi kavramları, belirli kodlar ve simgeler aracılığıyla anlamlı iletilere dönüştürerek, aralarında kültür birliği taşıdığı veya taşımadığı diğer insanlarla veya çevrelerle paylaştıkları dinamik bir süreçtir” (Yalçın, Şengül, 2007:750),

Tabi ki bunlar iletişim tanımlarının sadece bir kısmını yansıtmaktadır. Pek çok farklı bilimsel kaynakta çeşitli tanımları mevcuttur.

İnsan iletişiminin ilk olarak çeşitli hareketler vasıtasıyla sağlandığı varsayılır. Ne dünya ne de kendisi hakkında hiçbir şey bilmeyen ilk insan, iletişimini ilkel yollarla sağlamaktaydı. Çevresini keşfeden ve kendini geliştiren insan, zamanla önce sesler, sembol ve işaretler, en sonunda da yazı ile iletişimini sağlamıştır. İnsanoğlunun tarihinin

başlangıcına dair çeşitli teoriler bulunmaktadır. Fakat genel olarak iletişim sürecine dair teoriler bu yönde aktarılmıştır.

İletişimin oluşması için belli bir süreçler sistemine ve bu sistemin sahip olduğu çeşitli unsurlara ihtiyaç duyulmaktadır. İletişim sürecindeki bu unsurlar; kaynak, ileti, kodlama, kanal, alıcı, geri bildirim ve gürültü olarak anılmaktadır. İletişim sürecini ve öğeleri Tablo:6’da detaylı bir şekilde incelenmektedir.

Tablo 6: İletişim Süreci (Küçük ve diğerleri, 2012:7-8-9-11-12), (Vural ve diğerleri, 2012:6-7-9)

İnsanın iletişim ihtiyacı, anlaşılmak ve kendini anlatmak istemesinden gelir. Bu sebeple yaşamı boyunca sürekli iletiler yollar ve karşı taraftan iletiler alır halde yaşamını

sürdürür. Bu iletiler daima konuşma ya da yazma aracılığıyla olmaz. Beden diliyle ve kimi zamanda semboller yoluyla karşı tarafa kendi hakkında ipuçları verir. İnsan iletişiminde büyük bir rol oynayan dil de bir çeşit semboldür. Dilin içinde barındırdığı “Kelime bir semboldür ve onun anlamını, duyan kişinin zihninde uyandırdığı fikirler, imajlar ve duygular oluşturur” (Whitehead, Çev. Ertürk, 2019:28).

İletişim, toplumsal yaşamın bir zorunluluğudur. Toplumların belli faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için iletişim yoluna başvurmaları gerekmektedir. İnsanlar pek çok iletişim metoduyla kendilerini ifade etmektedir. Fakat asıl önemli olan verilen mesajın karşı taraf tarafından algılanabilmesidir. İletişim, insanın olduğu her yerde insan ile başlar ve doğal bir süreklilik halindedir. İnsan; yaşamını kolaylaştırmak, gereksinimlerini karşılamak ve kendini ifade etme arzusuyla daima hem doğayla hem de çevresindeki diğer insanlarla iletişim kurar. Bu iletişim ihtiyacının bir sonucu olarak zamanla ortak paydada bulunduğu diğer insanlarla toplumlar oluşturmuştur. İletişim, toplumların gelişebilmesinde ve sürekliliğini sürdürebilmesinde önemlidir. İhtiyaçtan öte zorunlu bir unsurdur. İnsanın sürekli iletişim halinde olması ve iletişimini kolaylaştırmak amacıyla sistemler oluşturması, teknolojinin gelişmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Mağara duvarına çizilen resimlerden, resimlerin sembollere, oradan da sembol sitemlerinin oluşmasından, günümüz teknolojisine değin tüm gelişmelerde insanın iletişim arzusunun da büyük bir payı bulunmaktadır.

Sembol ve kültür kavramı birbirinden ayrı tutulamayacağı gibi yine sembol kavramını da iletişimden ayrı incelemek doğru olmaz. Çünkü sembol de başlı başına bir iletişim şeklidir. “Kendini semboller üzerinden de gösteren iletişim şekli, bir toplumun yarınlarla kurduğu bağın da aracıdır” (Çelebi, 2018:149). Aslında kültür, sembol, işaret, din, iletişim, imge gibi tüm bu kavramlar birbirleriyle ilişkili şekilde varlıklarını sürdürmektedirler.

“Göstergeler iletişim kurmak için insanlar tarafından üretilmiştir” (Günay, 2008:2). Bu göstergeler insanların kendini ifade etmesini kolaylaştırmaktadır. Gösterge kelimesi içinde barındırdığı fiilden de anlaşıldığı üzere görme duyumuzla ilişkilidir. “Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı

öğrenir” der Berger (Berger, Çev. Salman, 1995:7). Gözlerimizin gördüğü her şey bize bir anlam ifade eder. İmgeler günümüzde belli bir amaca hizmet etmekten çok estetik bir kaygıyla kullanılan öğelerdir. Fakat ilkel çağlarda imgeler, bir amaç doğrultusunda kullanılmaktaydı. Bu durumu Gombrich, Sanatın Öyküsü kitabında şu sözleriyle anlatmıştır;

“İlkeller için, bir kulübe ve bir imge arasında yararlılık açısından hiçbir fark yoktur. Kulübeler onları yağmurdan, rüzgârdan, güneşten ve kendilerini yaratmış olan ruhlardan korurlar; imgeler ise, onları, doğal güçler ve gerçek olan öteki güçlere karşı korurlar. Başka bir deyişle, resimler ve heykeller büyüsel amaçlarla kullanılırlar” (Gombrich,1997:39,40).

İmge sözlük anlamına (TDK) bakıldığında “zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya”, “duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj”, “duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj” gibi çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Farklı çalışmalardaki tanımlamaları ise şöyledir;

- “İmge gerçekliğin tıpatıp kopyası değil; gerçekliğin zihni süreçlerle yeniden kurulmuş biçimidir ve bu nedenle yeni bir şeyi temsil eder” (Keser, 2009:168).
- “İmge, dış gerçekliğin zihinde yeni bir bedene kavuşması ve sonrasında bir gösterge olarak tekrar görünür olma halidir. Zihin içerisinde birçok suret meydana gelir ve imge olarak açığa çıkar” (Altaş, 2018:2).
- “Bir imge, yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş görünümdür” (Berger, Çev. Salman 1995:9).

gibi tanımlarla karşılaşılmaktadır. Bu tanımlar incelendiğinde aslında hepsinde anlatılmak istenen, imgenin gördüklerimizin soyut bir yansıması olduğu yönündedir.

“İmgeler başlangıçta orada bulunmayan şeyleri gözde canlandırmak amacıyla yapılmıştır. Zamanla imgenin canlandığı şeyden daha kalıcı olduğu anlaşıldı. Böyle olunca imge bir nesnenin ya da kişinin bir zamanlar nasıl görüldüğünü -böylece konunun eskiden başkalarınca nasıl görüldüğünü de- anlatıyordu. Daha sonraları imgeyi yaratanın kendine özgü görüşü de yaptığı kayıttan bir parçası olarak kabul edildi. İmge Y'nin X'i nasıl gördüğünü kaydeden bir şey oldu. Bu da bireysellik bilincinin gittikçe

artan bir tarih bilinciyle birlikte gelişmesinin sonucunda olmuştur” (Berger, Çev. Salman 1995:10).

İmgeler kendi başlarına bir anlam ifade etmezler. İnsanların onlara yüklediği anlamlar doğrultusunda biçimlenir ve bir amaca hizmet ederler. Bu anlamlar ise toplum, kültür, coğrafya gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişim gösterebilmektedir. “Yaşantının; deneyim ve birikimin zenginliği ölçüsünde imge alanı genişler. İmge hem düşünsel alanda hem de görsel alanda var olabilir” (Keser, 2009:168). İmgeler tamamıyla gözlemlemeye dayanan öğelerdir. Bu iki şekilde incelenebilir; birincisi gözün görüp algıladığı, ikincisi ise insanın o imgeye yüklediği anlam doğrultusunda gördüğüdür. İmgeler de kendi içinde çeşitlere ayrılır bunlar; grafik imge, optik imge, algısal imge, zihinsel imge, sözlü imgedir (Bkz. Tablo:5).

Tablo 5: İmge Soyağacı (Mitchell, 1986:10)

“Gaur’a göre yazının temeline ilişkin görüşler, temelde, iki ana düşüncenin yolunu izler. Bir görüşe göre, yazı, tek bir kerede belirli bir birey tarafından keşfedilmiştir. İkinci bir görüşe göre ise, yazı aşamalı bir evrim sonucunda ortaya çıkmış ve bu evrim sırasında, sesçil, sese dayanan (fonetik) yazı ile sesçil ögenin ya bulunmadığı ya da gelişmemiş bir biçimde bulunduğu yazı arasında az çok belirgin ayrımlar olmuştur. Her iki kurama göre de yazı, bir simgeler sistemi olan dili, bu simgeleri simgeleyen ikinci sistemle görselleştirmenin yoludur. Yazının ilk ortaya çıkışı ise, sesçil etkenin doğması ve en sonunda ağır basması sonucu gerçekleşmiştir” (aktaran Kozlu, Benuğur, 2014:236).

İnsan beyninin en önemli özelliklerinden biri de sembolleştirme yeteneğidir. İnsan dış dünyayı algılar, düşünür, düşünceleri sonucu çıkarımlarda bulunur ve bu düşüncelerini anlamlı semboller haline getirip aktarır. Bu sayede iletişimin oluşmasını sağlar. İletişim bir çeşit aktarım sistemidir. İletişimin oluşması için aktarılanlar ise çeşitli göstergelerdir. Bu göstergeler arasında sembol olarak kullanılan en önemli kavram dildir. Çünkü dil; insanın düşüncelerini aktarmasını ve diğerleri tarafından anlaşılmasını sağlayan bir araçtır. Konfüçyüs, dilin önemini şu şekilde açıklamaktadır: “Bir ülkeyi yönetecek olsaydım yapacağım ilk iş, dili gözden geçirmek olurdu. Çünkü dil kusurlu ise, sözcükler düşünceyi iyi anlatmaz. Düşünce iyi anlatılmazsa, yapılması gereken şeyler doğru yapılamaz. Görevler gerektiği şekilde yapılamazsa töre ve kültür bozulur. Töre ve kültür bozulursa adalet yanlış yola sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir”. Bu sebeple olacaktır ki; pek çok büyük liderin başa geçtiğinde yaptığı ilk işlerden biri dili ve yazıyı gözden geçirmek olmuştur. Buna en iyi örnek olarak; kendi ülkemizde Atatürk’ün, Kore Yarımadası’nda ise Kral Sejong’un uyguladığı harf devrimleri verilebilir.

Dil ve yazı bir iletişim aracı olarak kullanılmadan önce semboller iletişim aracı olarak kullanılmaktaydı. Günümüzde ise iletişimi sağlayan en önemli araçlardan biri yazıdır. Aslında kullanılan alfabeler, kelimeler hatta cümleler bir sembol niteliği taşır. Çünkü algılayan tarafından görünenin ardında derin anlamlar taşımaktadır. En basit örneğiyle; alfabedeki harfler bile geçmişte iletişim amacıyla kullanılan sembollerin sadeleşip evrilerek günümüze gelip, belli bir amaç doğrultusunda kullanılmasıyla oluşmuştur. İnsanın yarattığı her şey ardında bir hikâye, tecrübe ve neden bulundurur. “Dil bir yönüyle organik bir varlık olan insanların düşüncelerini, duygularını bildirmek için koyduğu bir işaretler sistemidir” (Baydur, 1999:93), “farklı işaret sistemlerinin oluşturduğu sistemli bir dizge ve insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta” (Yalçın, Şengül, 2007:751). İnsanların yaratımı olan kelimeler yine insanlar tarafından yıllar boyunca kullanılır. Süregelen yıllarda değişikliğe uğrayabilir. Fakat kullanıldıkları süre boyunca canlıdırlar; aksi halde ölü bir dilden öteye gidemezler.

İnsanın sembol yaratabilme ve sembolleri kullanabilme yeteneğinin en iyi örneği dildir. İnsan, çevresinde gördüklerini düşünüp anlamlandırarak, gördüğü somut bilgiyi, sembol görevi gören soyut kelimelere ya da kelimeler düzenine dönüştürüp, yeniden dış dünyaya aktarır. Dil tabi ki de önemlidir; ama tek başına bir araç olarak kullanılmaya yetmez. Dilin doğru kullanımı ve dilin yanında kullanılan çeşitli jestler, beden dili ya da farklı sembolik kodlarda iletişimin bir parçasıdır. Tüm bu ögeler bir bütün haline gelip doğru kullanıldığında sağlıklı bir iletişim gerçekleşebilir. Çünkü aktarılacak istenen karşı taraf tarafından algılanamazsa, iletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi mümkün olmaz. Bu sebeptendir ki; bir düşüncenin dış dünyaya aktarılmasındaki en önemli unsur dildir. Fakat insan iletişim kurmak için yalnızca dili ya da yazıyı kullanmaz. Evrende bulunan pek çok görsel unsur da iletişim ögesi olarak kabul edilmektedir. “Gerçek bir nesne ya da olay, afiş, grafik, resim, desen, fotoğraf, duman, bulut, simgeler bunların hepsi birer görsel göstergesi oluşturmaktadır. Hangi tür gösterge olursa olsun hepsinin temel amacı, insanın insanla ve insanın doğayla olan iletişimini sağlamaya çalışmaktır” (Çulha, 2011:410).

“Gösterge kavramı, bir başka şeyi temsil eden ya da imleyen şey olarak tanımlanır” (Güneş, 2012:33). “Gösterge, başka bir şeyin yerine anlamlı olarak geçebilecek herhangi bir şeydir” (Keser, 2009:146). John Fiske (Çev. İrvan, 2003:16) “İletişim Çalışmalarına Giriş” adlı kitabında şöyle demiştir; “Her tür iletişimin göstergeler ve kodlar içerdiğini düşünüyorum. Göstergeler; kendilerinden başka bir şeye gönderme yapan eylemler ya da yapılarıdır, yani anlamlandırma yapılandırırlar. Kodlar; içinde göstergelerin düzenlendiği ve göstergelerin birbirleri ile nasıl ilişkilendirilebileceğini belirleyen sistemlerdir”. İletişim kavramı sembollerden, kodlardan, göstergelerden, dilden, yazıdan, resimden ve daha pek çok unsurdan oluşmaktadır. Bu sebeple iletişim kavramını incelerken gösterge kavramını da ele almak gerekir.

“Göstergeleri inceleyen bilim dalı olarak adlandırılan ve Türkçe ’de gösterge bilime karşılık gelen semiyoloji, Avrupa ve ABD’de on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru eşzamanlı olarak ortaya çıkmıştır” (Çulha, 2011:412). “Yunanca bir terim olan sema (işaret)’dan gelir” (Keser, 2009:308). “Semiyotik ya da semiyoloji, toplumdaki

göstergeleri incelerken, dil bilimsel işaretlerin incelenmesini de içinde barındırır. Bir şeyin (işaretin) biri için bir anlam taşıdığı her türlü sistem kullanımını da kapsamaktadır” (Bignell, 2002:5,6). “Göstergebilim anlamlı bütünleri ya da gösterge dizgelerini yani göstergeleri belirleyen yasaları, aralarında kurdukları bağıntıları, onların işleyiş kurallarını saptamaya, böylelikle inceleme yöntemlerini oluşturmaya, betimleyip açıklamaya çalışır” (Aktulum, 2004:2). Göstergeler en genel haliyle işaret eden ve işaret edilen tarafından meydana gelmektedir. Örneğin; “elma” göstergesini ele alırsak, kelime olarak “elma” işaret edeni yani göstereni, “cisim olarak elma” ise işaret edileni yani gösterileni temsil eder. Göstergenin ifade ettiği sembolik anlam ise her kültür, durum ve coğrafya gibi farklı hususlar üzerinden incelendiğinde farklı anlamlara karşılık gelebilmektedir. “Bizi kuşatan dünyada her şey bir göstergeyse, bizim dünya karşısında ayakta durabilmemizi (dünyayı anlayabilmemizi, açıklayabilmemizi ve değiştirebilmemizi) olanaklı kılabilecek ancak tek bir yöntem olabilir: Göstergebilimin yöntemi” (Aysever, 2004:98).

İnsan konuştuğu dil sayesinde ait olduğu toplumdaki diğer bireylerle iletişim kurar. Kültürün oluşmasında en önemli faktörlerden birinin dil olduğunu söylenebilir. Çünkü birey dil sayesinde diğer bireylerle ortak bir paydada buluşup, fikir alışverişi sağlayarak ortak değerlere inanır. Toplumun süre gelen yaşantısı boyunca edindiği maddi manevi birikimler kültürü oluşturur. Dil sayesinde oluşan iletişim yine dil sayesinde gelecek nesillere aktararak, o kültürün ve kültürün öğelerinin gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olur.

1.3. Mitler ve Halk Hikayelerinin Sembolizm ile İlişkisi

Semboller; yalnızca görsel materyallerle değil, hikayelerle de var olan kavramlardır. Mit ve mitoloji, halk hikayeleri, masallar, inanç bazlı hikayeler gibi, yazılı ve sözlü anlatılar olarak yıllar boyu varlıklarını sürdürebilmektedirler. Tüm bu kavramlar farklı gibi gözükse de aynı amaca hizmet etmektedir. Mit, sözlük anlamında (TDK) “geleneksel olarak yayılan veya toplumun hayal gücü etkisiyle biçim değiştiren alegorik bir anlatımı olan halk hikayesi, mitos” şeklinde tanımlanmaktadır. “Mitoloji ‘mit bilimi’

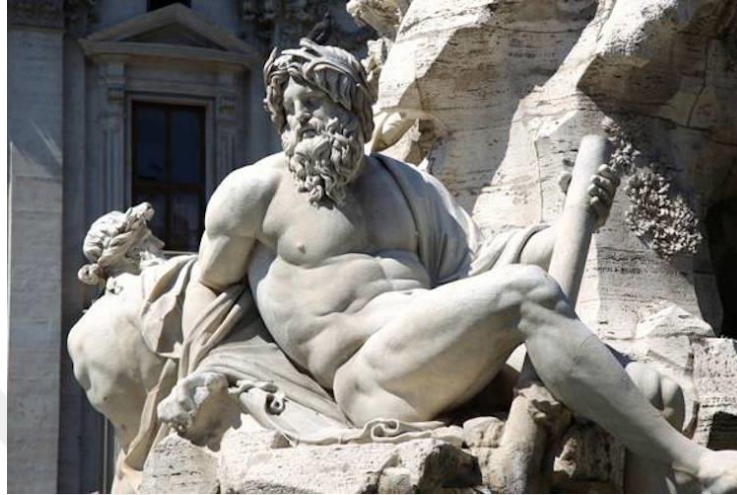
anlamına gelir” (Bars, 2013:221). “Miti, bir kişi yer ya da olay hakkında o kültürün üyelerinin genel olarak paylaştığı popüler düşünce ya da hikâye olarak tanımlayabiliriz” (Şeşen, 2016:98). Şeklinde de tanımlarını görmek mümkündür. Ayrıca diğer bir anlamda “Mitler tanrı ya da tanrısal varlıkların eylemlerini anlatan öykülerdir” (İnayet, 2018:41).

“Mitolojinin tanımını anlamak için üç farklı sözcüğe bakmamız gerekir. Bunlar; “mythos”, “epos” ve “logos” sözcükleridir. “Mythos”, söylenen ya da duyulan söz, öykü, masal, efsane anlamına gelir. “Epos” ise belli bir düzen ve ölçüye göre söylenen, okunan sözdür. “Mythos” söylenen sözün, anlatılan öykünün içeriği ise, “epos” da onun doğal olarak aldığı ölçülü, süslü, dengeli biçimidir. “Logos” ise gerçeğin insan sözüyle dile gelmesidir. “Logos” bir yasal düzeni yansıtır, insanın bedeninde ve ruhunda bir “logos” bulunduğu gibi, evrenin ve doğanın bir “logos” u vardır. “Logos” insanda düşünce doğada kanundur. Bu sebeple “logos” sözcüğü bilime kadar varmış, “logos-logia” bugün herhangi bir araştırma dalında bilgini ve bilimi dile getirmek için kullanılan bir ek olmuştur” (Erhat, 2014:5).

“Mythos”, “epos” ve “logos” kelimeleri birleşmiş ve mitoloji kelimesini oluşturmuştur. “Erken ilk çağda “mythologein” diye bir fiil vardır, masal anlatmak demektir “mythologia” kavramı da aynı anlama gelir” (Erhat, 2014:6). “Mitolar, ilkel insan topluluklarının evreni, dünyayı ve tabiat olaylarını kişileştirerek yorumlamak, henüz sırrını çözemedikleri hayatın ve evrenin çeşitli görüntülerini bir anlam kolaylığına bağlamak ihtiyacından doğmuş öykülerdir” (Necatigil, 1988). “Mitoloji, ilk insanın kâinatı adlandırma, tanımlama ve izah etmesinden doğmuş bir sistemdir. Mitoloji ilk insanın bilimi ve toplumların bilinçaltıdır” (Yağmur, 2018:320). Gibi ifadelerle mitolojinin tanımını farklı kaynaklarda, çeşitli şekillerde görülmektedir.

Mitlerin en önemli özelliklerinden biri inananlar tarafından gerçek olarak kabul edilmeleridir. Mitler, inananların sahip olduğu tanrısal varlıkların hayatlarını ve eylemlerini insansı özellikler yükleyerek anlatır. Mitler, aslında toplumsal hikayelerdir. Ortaya çıktığı toplumun değerleri hakkında bilgi verir. Nesilden nesile aktararak toplumun gücünün sürekliliğini oluşturur. İnsan daima kendinden önceki atalarının izlerini içinde taşır. Şu an yalnızca ilgi çekici bir hikâyeden ibaret olsa da ilkel çağlarda insanların inanç sistemiyle doğrudan bağlantılı olan mit kavramı, genellikle tanrılarla alakalı doğum, ölüm, kahramanlık, iyi, kötü, başarı gibi temaları işleyerek, ilkel insan için bir yol gösterici niteliğindeydi. Mitler daima olağanüstü olanı anlatır. Fakat bunu gerçekçi bir yaklaşımla yaparlar. Mitin sahip olduğu karakterler ya tanrılardır ya da kutsal

varlıklardır ve yine kutsal yerlerde yaşamaktadırlar. Örneğin; dünyada popüler olarak bilinen Yunan mitolojisinde bu net bir şekilde görülebilmektedir.

Resim 4- Yunan Mitolojisinden Zeus Heykeli

(<https://www.tarihlisanat.com/yunan-mitolojisi-html/> , Erişim: 20.10.2020)

Mitler her ne kadar tanrısal ve kutsal olanı anlatsa da bunları insani özellikler üzerinden yapar. Mitlerdeki kutsal varlıklar ya da tanrılar sinirlenebilir, kıskanabilir ki bunlar insana özgü duygulardır. Geneli ya insan ya da yarı insan görünümündedir fakat tek fark abartı derecesinde idealize olmuş bir şekilde ve kudretli görünmeleridir (Bkz. Resim 4). “Bu anlatılarda dünyevi hadiseler tanrısal olguda aranmakta, dünyevi olana tanrısal özellik atfedilmektedir. Mitolojinin sorulara verdiği cevap da simgesel, semboliktir. Mitoloji, mitolojik çağda, ilkel bir toplumda yaşanan gerçeklik olmuş, hiçbir zaman eğlence ve fantezi unsuru olarak algılanmamıştır” (Bars, 2013:222).

Her kültürün kendi değerleri doğrultusunda oluşmuş mitleri vardır. Her kültürün miti birbirinden tamamen farklı olabileceği gibi benzer özellikler taşıması da mümkündür. Aslında hepsi aynı amaca hizmet ederler. Önemli olan mitin içerdiği olay örgüsü değil, içinde geçen sembollerin ne ifade etmek istediğidir. “Mitler hem kültürel kodların çözümlenmesinde önemli bir işleve sahiptir hem de simgeler yoluyla kültürlerarası iletişime büyük katkı sağlar” (İşler, 2010:20).

Yalnızca mitler değil aynı zamanda destanlar, efsaneler, masallar ve halk hikayeleri de toplumların değer algılarını içeren ve temelinde inanç kavramının olduğu öğretici anlatılardır. Mitler, destanlar, efsaneler çoğunlukla olağanüstü olayları anlatırken, halk hikayeleri ve masallar çoğunlukla insanı ve gerçekliği konu alır. Aslında tüm bu kavramlar özünde ortaya çıktığı dönem, toplum ve kültürü hakkında fikir vermektedir.

“Destan kelimesi Türkçe’ye, Farsça ’da ‘efsane ve mesel ve hikâyet-i güzeştegan’ anlamında kullanılan ‘dastan’ kelimesinden ses ve anlam değişikliği ile girmiştir” (Dursun, 2018:29). Sözlük (TDK) anlamı ise “bir kahramanlık hikayesini veya bir olayı anlatan, koşma biçiminde, ölçüsü on bir hece olan halk şiiri” şeklindedir. Destanlar genellikle bir kahramanın etrafında dönen ve onun kahramanca hikayelerini anlatan, tarihten de ilham alan anlatılardır. Destanlardaki kahramanlar ne tam olarak bir tanrıdır ne de tam olarak bir insandır. İnsanlarla mutlak güç arasında bir aracı, bir köprü görevi gören yarı kutsal kimselerdir. Destan örneği olarak Türk destanlarından Oğuz Kağan ve Gılgamış destanları gösterilebilir.

Hikâye kelimesinin sözlük (TDK) anlamına bakıldığında “gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü” şeklinde tanımlanmaktadır. Halk hikayeleri ise adından da anlaşılacağı gibi halktan gelir ve halk hakkında fikirler vermektedir. Yapısında olağanüstü durumları bulundurabilse de genellikle insanı ve insana özgü duyguları anlatır. Halk hikayelerinde kahraman insandır ve olaylar dünyada gerçekleşir. Halk hikayesine Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin gibi Türk halk hikayeleri örnek verilebilir.

Masal kavramı ise, çocukluğumuzdan bugüne dek varlığını sürdürmüş, her insanın bildiği bir kavramdır. Genellikle halk hikayesiyle karıştırılsa da halk hikayesine benzer, fakat farklılıkları bulunmaktadır. Sözlük (TDK) anlamına bakıldığında “genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebi tür” olarak tanımlanmıştır. “Masallar, arka planda vermek istediği iletilerle donatılmış, olay örgüsünün içinde yer alan kötülük ve acımasızlık masal

kahramanının mutlu olması için önkoşul gibidir. Masallarda karşıtlığın uyumu vardır ve konu oluş bunların çatışması üzerine kurulmuştur” (Ercan, 2020:178). Masal kahramanı başına gelen tüm olumsuzluklara cesurca göğüs germesiyle insanlara umut vermektedir. Masallar fantastik öğelerle insanın iç içe olduğu ve çoğunlukla mutlu sona bağlanan umut verici anlatılardır. Aslında masalları halk hikayelerinden ayıran en ayırt edici özellik de budur.

Mitler ve mitoloji; genelde tanrıları ya da kutsal varlıkları mutlak güç çerçevesi içerisinde anlatmaktadır. Mitlerin kendine has bir evreni vardır, olaylar ve eylemler dünya dışında bir evrende gerçekleşir. Bu kutsal varlıkların kahramanca hikayelerini anlatır. Olay örgüsü genellikle insanı içermez. Fakat bu kutsal varlıklara insansı duygular ve görünümler atfedilmiştir. Destanlar, kimi zaman doğa üstü güçlere sahip kahramanların cesurluklarını anlatır. Dünya’da yaşarlar ama tanrıların dünyası ile de bir bağlantıya sahiptirler. Destan kahramanları daima halka yardımcı olan, olağanüstü güce sahip olabilen, tarihten ilham alabilen, ikonlardır. Bir nevi lider niteliğindedirler. Destanlar ne mitler kadar fantastik ne de halk hikayeleri kadar sıradan özelliktedirler. Destan, mit, kavramının da özelliklerini ortak olarak içerebilen, geçiş niteliğinde bir kavramdır. Halk hikayeleri, tamamen insanla alakalıdır ve insana özgü duyguları ele alır. Olaylar dünyada gerçekleşir ve insanın insanüstü bir varlık olmadan sahip olduğu gücü anlatır. Tüm bu kavramların temeli insanın sorgulama ve çözüm arama arzusuna, kendinden üst mutlak bir güce inanma ve korunma içgüdüsüne dayanır. Aslında tüm bu fantastik anlatılar insana, içinde barındırdığı metaforik semboller yardımıyla oluşturduğu alt metni sunar. Bu sembolik kodlar yardımıyla anlatıların vermek istediği mesaj insanın aklında yer ederek, ona bir yol göstericilik sağlamaktadır. Bu sebeple gerek mit gerek destan gerek halk hikayeleri gerekse masallar olsun hepsi insana öğretici bir kılavuz olma niteliği taşır.*

* *Detaylı bilgi için bkz:*

Akyıldız Ercan, C. (2020). “Örnek Masal Çözümlemesi ile Halk ve Sanatsal Masal Arasındaki Farklılıklar. Doğu Esintileri”, (12), 175-191. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dogu/issue/52705/695180>

Karadeniz Yağmur, S. (2018). “Efsane ve Mitoloji Üzerine Genel Bir Değerlendirme ve Efsane Mitoloji İlişkisi”. Asia Minor Studies, 6 (12), 317-328. DOI: 10.17067/asm.430169

1.4. Sembol ve İnanç İlişkisi

İnsanlığın oluşumundan bugüne dek, binlerce yıl süregelen zaman diliminde sorgulayarak, düşünerek ve analiz ederek pek çok şeyin farkına varan insan, bu yetenekle elde ettiği sonuçlar sayesinde çeşitli inanç sistemleri oluşturmuştur. Din kavramının dogmatik tarafı ele alınmazsa; insan, aklının anlam veremediği, korktuğu, bilemediği şeylere karşı oluşturduğu bir defans mekanizması olarak inanç sistemlerini geliştirmiştir. Bilmediği bu şeyler ona korku verdiğinde insan, korunma içgüdüleriyle gerek arkaik gerek mitolojik olarak bir takım inanç sistemleri geliştirmiştir. Bu inanç sistemleri her toplumun bağlı olduğu kültür anlayışına göre değişiklik göstermektedir. Genel hatlarıyla bakıldığında ise aslında hepsinin farklı bakış açılarıyla aynı anlam ve amaç doğrultusunda hizmet ettiği görülmektedir. “Mistik aleme dair işaretler olan sembollerin ortak bir mana ifade etmelerinde kültür, coğrafya, yönetim anlayışından kaynaklanan birtakım unsurların etkisi olmuştur. Ancak geçmişte din, kültürün şekillenmesinde en belirleyici unsurdu. Günümüzde bu etkisini kaybeden din, kültürlerin özünü oluşturmaktaydı” (Kaval, 2015:564).

Tüm inanç algıları bir kurtarıcı\kahraman, daima bir yol gösteren kudretli bir ana karaktere sahiptir. Bu karakter bağlı olduğu topluma, insanın sahip olduğu vicdanını, yaptığı ve yapması gereken şeyleri ve bunların sonuçları hatırlatarak yol gösterici rolünü oynar. Onlara iyiyi ve kötüyü algılayıp özümsemelerini sağlayarak yaşamları boyunca hal ve hareketlerinin sorumluluklarını almalarını hatırlatır. Tüm inanç sistemlerinde iyilik de, kötülük de karşılığını bulur niteliktedir. Özetle bakıldığında; inanç sistemleri toplum nizamı ve insanın kendinden üst bir güç tarafından korunma arzusunun sonucunda oluşmaktadır. Örneğin; günümüzün Hristiyanlık, Müslümanlık gibi büyük dinlerinde yaptıklarımızın karşılığı cennet ve cehennem kavramlarıyla mükafatlandırılır. Başka bir inanç sistemine bağlı olan reenkarnasyon inancında ise; eğer şu an ki yaşamında kötü biriysen bir sonraki yaşamında sefalet ve kötü kaderle cezalandırılma inancı vardır. Aslında tüm olay; insanı nefsinin barbar getirilerinden uzaklaştırıp, vicdanıyla düzene

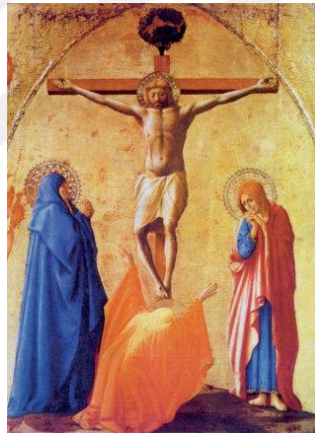
ayak uydurmasını sağlayıp, toplumun huzur ve sükûnet içerisinde yaşamasını amaçlamaktır. Bu demek değildir ki bu sayede tüm insanlar yalnızca iyi şeyler yaparlar. Dünya düzeni geçmişte de günümüzde de ve gelecekte de daima iyiliği ve kötülüğü içinde barındırarak denge içerisinde yaşamını sürdürecektir. İnanç sistemleri iyiliğin ve kötülüğün dengesini sağlayarak kaosu oluşmasını engellemeye yardım eder.

Yazının bulunmasından önce bir iletişim aracı olarak kullanılan görsel imgeler zamanla çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanılmaya başlanmıştır. Bu amaçların en başında inanç yer almaktadır. Kendini ifade etmeyi öğrenen ilk insan, zamanla etrafındakileri keşfetmeye başlamıştır. Bu keşifleri esnasında anlam veremediği, algısının yetmediği veya kontrol edemediği durumlara karşı korku hissetmiştir. Bu bağlamda doğası gereği insan, kendinden büyük bir güç tarafından korunmaya ihtiyaç duyar ve korkusuna karşı bir savunma mekanizması oluşturarak çözüm üretmeye başlar. Bu da insanı farklı inançlara ve bu inançlarla bağlantılı görsel imgelere yönlendirir. En basit şekilde açıklayacak olursak; ilkel insanın ahşaptan bir figür yaptığını var sayalım, bu figürü bitirip yaşam alanına koyduğunda o gün onu çok korkutan bir olay gerçekleşmemiş olsun (gök gürlememiş, fırtına çıkmamış vs.), böylece yaptığı görsel imgenin onu koruduğunu düşünmeye başlayacak ve bunu diğerlerine anlatacaktır. Belki de böylece süregelen zamanda o öge sembolleşerek anlam kazanmış olacaktır.

“Dinler, insanoğluna somut birtakım ayinler ve ritüeller aracılığıyla toplumsal ve sosyal duygu ve tecrübe ortaklığı sağlamaktadır. Dinsiz bir topluma rastlanılmamış olması bu durumun en çarpıcı gerçekliği olarak gösterilebilir” (Kaval, 2015:558). Her kültürün bir inanç sistemi ve bu inanç sistemine bağlı belli ibadet sitemleri, ritüelleri\ayinleri bulunmaktadır. Ayinler geçmişten günümüze sembolizmin önemli bir parçası niteliğindedir. Ayin kavramını tanımlayacak olursak; “sabit tekrarlayıcı eylem dizeleri” (Özbudun ve Uysal, 2019:186) demek mümkündür.

Eski çağlarda doğayla ve evrenle iletişimin birtakım seremonilerle olabileceği düşünülmektedir. İnsanlar çeşitli ayinler, seremoniler, danslar hatta müzik gibi pek çok alanı evrene, doğaya ve tanrıya ulaşma aracı olarak kullanmışlardır. Bu organizasyonları yöneten kişi bir nevi mutlak güçle ya da tanrıyla özdeşleşerek, insanlarla mutlak güç

arasındaki bağı kurmaktaydı. Bu eylemlerini gerçekleştirirken metaforik olarak çeşitli kelime ve sembol gibi ögelere başvururdu. Böylece bu semboller mutlak gücün bir yansıması olarak kutsallaşıp, inananın hayatında önemli bir yer tutmaktaydı. Dini semboller ise; “Dini sembolizm, dini ritüel ve mitolojik eserlerin sembolik yorumlarını içerir. Dini sembolizmde dini kavramları temsil etmek için grafiksel soyutlamalar kullanılır” (Işık, Kadioğlu, 2019:35). Bu bağlamda kullanılan ve insana kutsalı anımsatıp ondan bir parça taşıyan basitleştirilmiş imgeler, insan aklında kolayca yer eder ve çağlar boyu aktarılmaya devam eder. Belli bir toplum tarafından ortak olarak kullanılan ve topluma ortak maneviyat bahşeden bu semboller aynı zamanda o topluma mensup bireylere aidiyet duygusu da kazandırır. Dini sembole bir örnek olarak tüm dünya tarafından bilinen ve Hristiyanlığın sembolü olan haç (†) sembolü (Bkz. Resim 5) örnek gösterilebilir.

Resim 5- Haç’a Gerilmiş İsa Tasviri, Masaccio (Napoli Capodimonte Müzesi)

(<https://islamansiklopedisi.org.tr/hac--salib> , Erişim: 26.10.2020)

İnsan daima düşünen ve sorgulayan bir yapıya sahiptir. Bu sebeple içinde yaşadığı evreni ve sahip olduklarının kaynağını da sorgulayan bir varlıktır. Lakin insan akli gerçeklikten uzak soyut bir kavram olan Tanrı figürünü ve bunun getirisi olan inanç sistemlerini anlamlandırmakta güçlük çekmektedir. Bu yüzdendir ki; semboller, inanç sistemleriyle doğrudan ilişkilidir. Semboller, soyut olanı somutlaştırarak insana soyut olan hakkında bilgi verir. Semboller, inanç sistemleri için Tanrı ile kurulan iletişimin bir

parçası ve önemli bir araçtır. Çünkü insan yapısı gereği gördüğü ve somutlaştırabildiği şeylere inanmaya meyillidir.

1.5. Sembol ve Giyim-Kuşam İlişkisi

“Giyim, elbise, çamaşır, saç şekilleri, makyaj, aksesuar, başa ve ayağa giyilenlerin tümü demektir. Ailenin ortaya çıkışı ile örtünme başlamış ve zamanla gelenek olmuştur. İnsanların giyimi, birçok etmene bağlıdır. Onların toplumsal ve estetik değerleri, dinsel inançları ve uygulamaları, cinsiyet ve yaş, tabaka ve meslekleri ve o andaki durumları (evlenme, gömülme, yas) gibi birçok etmenler (bazıları teknolojik) ne, nasıl, nerede, ne zaman giyiniliri etkiler” (Tezcan, 1983:255).

“Halk dilinde giyim-kuşam, her türden kıyafet ve aksesuar için kullanılan sözcüktür. Giyim maddi anlamda ‘insan vücudunu örten parçalar bütünü’ olarak tanımlanmıştır” (Çağlayandereli, Arslan, Mazlum, 2017:870). İlk olarak insanın korunma ve örtünme ihtiyacı ile ortaya çıkan giyinme kavramı; zamanla geleneğe dönüşerek giyim kültürünün ortaya çıkmasına olanak sağlamış, devamında da ihtiyacın yanında çeşitli sosyokültürel ve estetik kaygılara bağlı hareket ederek bambaşka bir kavrama dönüşmüştür. Giyim, toplumun maddi bir ögesi olduğu kadar kültürle olan ilişkisi sebebiyle manevi bir ögesi olarak da kabul edilebilir. Çünkü giyim insanın hem maddi yönünü hem de manevi yönünü gözler önüne serebilen bir göstergedir.

Semboller yoluyla sağlanan iletişimde, özellikle geçmiş dönemlere bakıldığında giyim kuşamın etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Kullanılan kumaş, renk, desen, malzeme hatta form bile sembolik bir anlam ifade ederek görsel bir dil oluşturmaktaydı. İnsan doğduğundan beri iletişim kurmaya, kendini ifade etmeye meyilli olarak yaşar. İnsan beyni sembollere ve imgelere dayalı olarak düşünmeye programlanmıştır. Bir insanla karşılaştığımızda ilk olarak karşılaştığımız o kişinin görünümüdür. Bu da demektir ki; bize karşıımızdaki kişi hakkında fikir verebilecek ilk element görüntüsüdür. Bu da bizi giyim kuşamın önemine götürür. Her ne kadar günümüzde kısmen bireysel tercihlerimize bağlı olarak giyinmekte olsak da özellikle eski zamanlarda durum tamamen farklıydı. Giyim en önemli sembolik iletişim araçlarından biri olarak kabul edilmekteydi. Bir kişinin giyimi onun statüsünü, medeni durumundan mesleğine kadar pek çok kişisel bilgilerini aktarmaya yarayan bir araç olarak kullanılmaktaydı. Örneğin; Kore kültüründe

kadınların ‘Jeogori’ (bir çeşit üst giysisi) (Bkz. Resim 6) rengi hatta saçlarını toplama şekli bile onların medeni durumlarını belirten sembolik bir göstergeydi.

Resim 6- Jeogori (Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University)

(<https://artsandculture.google.com/asset/jeogori-jacket-of-madam-yi-unknown/ygHoZFvXOgmrrQ>, Erişim: 26.10.2020)

“Toplum içindeki bir davranışınız, kullandığınız parfüm, giydiğiniz elbisenin özelliği, bıyık bırakma, her türlü toplumsal olgu kendi başına bir göstergedir ve toplum içinde kendisi bir anlam taşıyıcısı olabilir” (Günay, 2008:3). İnsanların birbirleri hakkında oluşturduğu ilk yargının giyim kuşam odaklı olması, bu kavrama büyük bir güç ve önem kazandırmıştır.

Giyim-kuşam aynı zamanda aidiyet duygusunu da içinde barındırır. Çünkü her kültürün ve her milletin kendine ait giyim tarzı bulunur. Bu da o topluma ait bireye kimlik kazandırarak aidiyet duygusunu da pekiştirir. Giyim, ihtiyaca göre şekillenir ve süre gelen zamanla değişime uğrar. Bu özelliği giyim kavramına daima değişim hali kazandırır. Giyim-kuşamı en çok etkileyen faktör, statüdür. Çünkü insanın giydikleri tarihin en eski zamanlarından günümüze kadar, giyen bireyin statüsünü direkt olarak aktaran bir gösterge olmuştur. “Kıyafet, sahip olunan dünya görüşünün aynasıdır” (Barbarosoğlu, 2019:11). Bu özelliği ile insanın giydikleri bir nevi onun kimliği niteliğini taşır.

“Olgu olarak giyim-kuşam aslında kültür sosyolojisinin inançlar, değerler, normlar, simgeler, dil ve teknoloji gibi farklı konularıyla ayrı ayrı ilişkili konudur” (Çağlayandereli, Arslan, Mazlum, 2017:883). Bu bağlamda bir kültürü ve o kültürün bağlı olduğu toplumu giyim-kuşam üzerinden incelemek, o kültürü bütünüyle incelemekle eşdeğer kabul edilebilir. Modern giyimden önce geleneksel giyimin hâkim olduğu dönemlerde giyim kuşam pek çok şeyi ifade etmekteydi. Barbarosoğlu (2019:23,24) “Moda ve Zihniyet” isimli kitabında geleneksel giyim kuşamın özelliklerini şu şekilde maddelemiştir;

- Statü belirleyicidir.
- İklim şartlarına uygunluğu ön plandadır.
- Kıyafetlerdeki görünüm uzun yıllar değişikliğe uğramadan varlığını sürdürebilmektedir.
- Üretim el işçiliğine dayanır.
- Giysiler toplumda süregelen ahlak kurallarının yansımasıdır.

Günümüzde giyim kavramı geçmiş dönemlere kıyasla farklı bir açıdan ele alınmaktadır. Giyim halen o insan hakkında bilgi veren bir gösterge konumundadır. Fakat gelişen teknoloji, devrimler, popüler kültür kavramı ile ‘moda’ kavramını da beraberinde getirmiştir. “Moda (mode) Latince, oluşmayan sınır anlamındaki ‘modus’ kelimesinden gelir” (Barbarosoğlu, 2019:27). Moda bireye kendini ifade etme özgürlüğü vererek yeni bir kimlik sunar ve içindeki görünür olma arzusunu besler. Moda sayesinde birey çeşitli kimliklere bürünebilmekte ve bir gruba dahil olma duygusuyla aidiyet hissetmektedir. İnsanlar birbirleriyle benzer kıyafetler giydiklerinde bu durum içlerindeki aidiyet duygusunu daha da beslemektedir. “Kimliğin ‘özdeşleşme’ yoluyla kurulduğunu öne süren yaklaşımlar, kişinin kendinde zaten var olan bir özsellik nedeniyle, bu özsel niteliği taşıyan diğerleriyle özdeşleştiğini, kendini onlardan biri olarak yeniden ifade ettiğini varsayar” (Ahıska, 1996:21). Bu aidiyet duygusu ve yeni kimlik hissi insana kendini önemli hissettirmektedir. “Moda, toplumun bütün katmanlarında etkili olduğundan; fert gruba kendisini kabul ettirebilmek gayesiyle grubun giymiş olduğu üniformayı giymektedir. Moda bir üniformadır, diğer üniformalardan ayrılan tarafı belli bir şekil içinde kalmaksızın bir tarzın savunuculuğunu yapıyor olmasıdır” (Barbarosoğlu,

2019:51). Moda yalnızca toplum için değil, bireyin kişisel duyguları için de önem arz eder. Çünkü tüm insanlar kendini önemli ve değerli hissetme eğilimi içindedir. “Bir iletişim biçimi olarak moda, sembolik etkileşim aracılığıyla toplumsallaşma sürecinde, kurallara göre değil, seçimlere göre işleyen ve kimlikleri ifadelendiren bir araçtır” (Hızal, 2005:66).

2. BÖLÜM

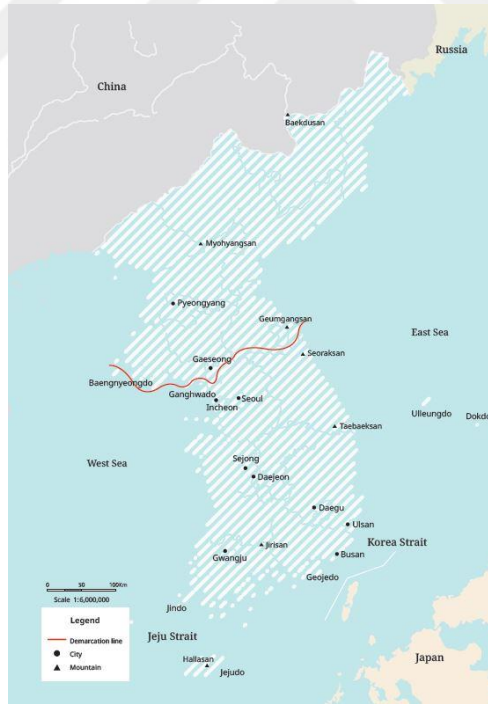
KORE YARIMADASININ TARİHİ, KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ VE KULLANILAN SEMBOLLER

2. BÖLÜM

KORE YARIMADASININ TARİHİ, KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ VE KULLANILAN SEMBOLLER

2.1. Kore Yarımadası ve Tarihine Genel Bir Bakış

Kore Yarımadasının (Bkz. Resim 7) tarihsel sürecine bakıldığında “ilk yerleşimin M.Ö. 700.000 yılı Yontma Taş Dönemi’nde olduğu düşünülmektedir” (Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı Kore Kültür ve Enformasyon Servisi, 2015:39). Fakat kanıtlar kesin olmamakla birlikte “Samguk Sagi (삼국사기)” ve “Samguk Yusa (삼국유사)” gibi tarihi kaynaklarda yazıldığı şekilde; Kore kültürü ve tarihinin resmi başlangıcının M.Ö. 2333 tarihinde “Gojoseon (고조선)” devletiyle başladığı yönündedir.

Resim 7- Kore Yarımadası

(<http://tr.korean-culture.org/tr/1025/contents/820> , Erişim: 17.11.2020)

“Kuzeydoğu Asya’nın merkezinde bulunan Kore Yarımadası’nın batısında Çin ve doğusunda Japonya bulunmaktadır. Koordinatları 33-43 derece kuzey enlemi ve 124-132 derece doğu boyları şeklindedir. Boylamasına 950 km ve enlemesine 540km genişliğindedir. Kore Yarımadasının toplam yüz ölçümü 223.405 km², Güney Kore’nin yüz ölçümü ise yaklaşık 100.283,9 km²’dir (2014). Ana kıtanın kuzey sınırına bağlı olan tarafı hariç üç tarafı denizlerle çevrilidir. Düz alanlar ülkenin %30’unu ve dağlık alanlar %70’ini oluşturmaktadır. Ilıman iklim bölgesinde bulunduğu için dört mevsimi belirgin bir şekilde yaşamaktadır. Karasal iklimin etkisi altında olduğu için yaz ve kış ayları arasındaki sıcaklık farkları yüksektir.” (Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı Kore Kültür ve Enformasyon Servisi, 2015:35-36-37).

Kore Yarımadası bulunduğu elverişli konum sayesinde yarımada süregelen toplumlar için büyük bir avantaj oluşturmuştur. Fakat bu avantaj çevre toplumlar tarafından yapılan saldırıyı da pek çok kez beraberinde getirmiştir. Bu etkileşimler pek çok kültüründe yarımada topraklarına etki etmesine neden olmuş, bunun sonucunda Kore kültürünün bu denli renkli ve zengin oluşuna sebebiyet vermiştir.

Koreliler ırk olarak Kuzeydoğu Asya insanı olarak bilinmektedirler; ancak gerçekliği kanıtlanamamakla birlikte pek çok kaynakta Korelilerin; Kore Yarımadası’na göç etmiş Moğol kabilelerinden geldiği, zamanla çevre kültür ve ırklarla etkileşerek oluştukları söylenmektedir. Yapılan araştırmalarda Korelilerin genlerinin Kuzeydoğu Asya, Mançurya, Güney Çin, Doğu Sibirya’dan gelmiş olabileceği düşünülmekte, bazı kafatası ölçümlerinde Kazaklar ve Moğollara, Çinli ve Japonlardan daha yakın oldukları görülmektedir*. “Koreliler etnik ve dilsel olarak (Han) Çinlilerinden farklıdır. Kore halkı Mongoloid ırkının Tungusic dalına aittir. Korece, çok heceli, sondan eklemeli Türkçe, Moğolca, Japonca gibi dilleri içeren Altay dil ailesindendir” (Lew, The Korea Society, 2000:6).

Antik Dönemde giyim kuşam tüm dünya da olduğu gibi Kore Yarımadası’nda da bedeni korumanın basit bir yolu olarak ortaya çıkmıştır. Paleolitik dönemden Neolitik döneme insanlar yerleşik yaşama geçtikçe, giyim ihtiyaç çıkararak, kişinin kimliğini

* Detaylı bilgi için bkz.

AKAT, Canan (2019). Kore Tarihini Sosyo-Kültürel Kodlar ile Yeniden Okumak, Yüksek Lisans Tezi’nden. Prof. Dr. Şevket Yavuz, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Bölgesel Araştırmalar Anabilim Dalı, Çanakkale.

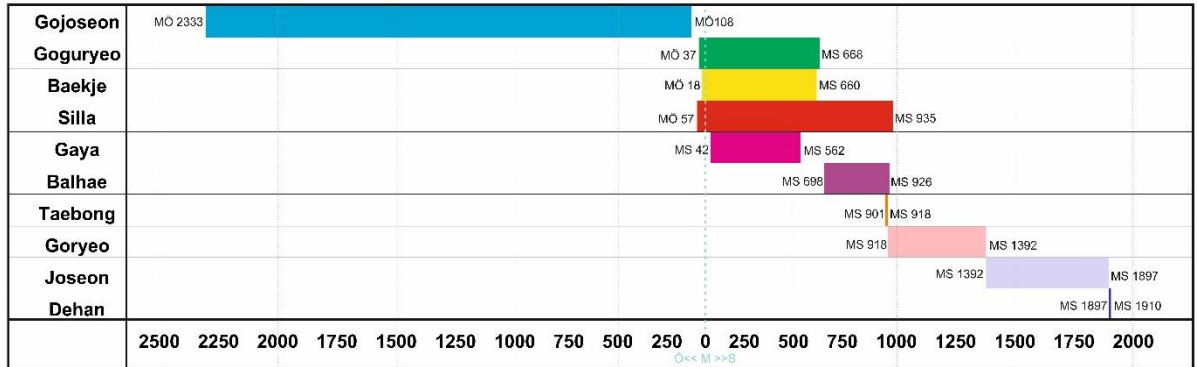
BROOK, Kevin Alan. Korean Genetics: Abstracts and Summaries, Khazaria, Genetics and Genetic Genealogy, <http://www.khazaria.com/genetics/koreans.html>, Erişim: 17.11.2020.

belirleyen ve aidiyet duygusunu pekiştiren bir araca dönüşmüştür. Kore Yarımadası'nda Hanbok; ilk dönemlerde Doğu Asya'nın Kuzey kesiminin, göçebe etnik kostüm kültürünün özelliklerini taşımaktaydı. İlk giysiler; vücudu soğuktan ve sert doğal nesnelerden korumak amaçlı oluşturulmuştur. Taş ve kemiklerle kesilmiş kumaşlar kaba dikişlidir. Ayrıca vahşi hayvanların kürk ve derisinden yapılmaktaydı. Sıcak bölgelerde ise; ot, yaprak ve ağaç kabukları kurutularak ince giysiler dokunmaktaydı. Paleolitik Dönemin ikinci yarısında yağ veya su ile ovulup sıkıca çekilen sofistike deri işleme teknikleri yaygınlaşmıştır. Deri, domuz yağı kullanılarak korunmaktaydı. Ana malzemeler; deri, kürk, ot, sazlık, ağaç kabukları ve gümüş gibi materyallerdi. Yerleşik yaşama geçen Neolitik insanlar, kenevir kabuğunu kullanarak iplik yapma icadını geliştirmişlerdir. İpliğin icadı ile kumaş ve kostüm kültürü gelişmiştir, giyim ve aksesuar daha çeşitli hale gelmiştir. Neolitik dönemden itibaren giyim sadece korunma amaçlı olmaktan çıkmış, süs ve törensel (dini ya da büyüsel) amaçlı da kullanılmaya başlanmıştır (Glimja, 2018:9-10-11).

2.2. Kore Yarımadası'nda Kurulan Devletler ve Özellikleri

Kore Yarımadası'nda insanların Cilalı Taş Devri (M.Ö.8000) ile yerleşik hayata geçtiği ve klanlar oluşturmaya başladığı bilinmektedir. Tunç Devri'nden itibaren ise (M.Ö. 15.Yüzyıl) güçlü klan liderleri çevre klanları birleştirerek ülke adı altında toplumlar oluşturmaya başlamıştır. Bu sayede Kore Yarımadası'nda ilk devlet olarak bilinen Gojoseon (고조선) oluşmuştur (Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı Kore Kültür ve Enformasyon Servisi, 2015:185-186). Gojoseon'un ardından Kore Yarımadası tarihinin uzunca bir zaman dilimini kapsayan Üç Krallık Dönemi (삼국시대) başlamış ve Yarımada da çeşitli Krallıklar süregelmiştir. Üç Krallık döneminin ardından önce Goryeo (고려) sonra Joseon (조선) ve daha sonra Dehan (대한) gibi çeşitli Krallıklarla tarihsel sürecini günümüze dek sürdürmüştür. Günümüzde ise Kore Cumhuriyeti (대한민국) ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti (조선민주주의인민공화국) adı altında Kuzey ve Güney olmak üzere iki bölge halindedir. Kore Yarımadası'nda süregelen devletlerin kronolojik grafiği Grafik 1'de detaylı bir şekilde görülebilir.

Grafik 1- Kore Yarımadası'nda Süregelmiş Devletlerin Kronolojik Grafiği (Sedef ERKİN)

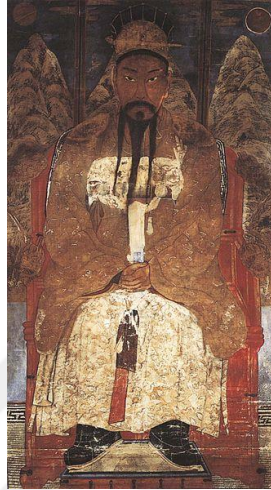
2.2.1. Gojoseon / 고조선 (M.Ö. 2333-108)

M.Ö. 2333 yılında Dangun Wanggeom (단군 왕검) tarafından kurulduğuna inanılan, tarihsel kayıtlarda geçen ilk Kore Devleti\Krallığı'dır. Tanrıya tapan klanlar ve ayıya tapan klanların birleşmesiyle oluştuğu düşünülmektedir. Efsaneye göre; Dangun, Gök Tanrının oğlu Hwanung ve kadın silüetine dönüşen bir ayıdan dünyaya gelmiş tanrısal bir kurucudur. Her ne kadar efsanevi ve inanması güç bir kuruluş hikayesi olsa da Koreliler Dangun'u ataları olarak kabul etmektedirler. Edinilen bilgilere göre Dangun Wanggeom (Bkz. Resim 8), Gojoseon'un başrahibi ve siyasi lideri olarak kabul edilmekteydi.* Gojoseon'un başrahibi; geyik boynuzu veya dal şeklinde bir taç kullanmaktaydı. Otoritelerini göstermek için vücutlarına çeşitli bronz eşyalar takarlardı. Vücutlarına taktıkları çanlar tanrının sesi anlamına gelirdi. Daire şeklindeki aynalar ise güneşi sembolize ederdi. Hareket ettikçe çıkan sesler sayesinde saygınlıklarını gösterirlerdi. Ellerinde ise kılıç ya da bıçak bulunmaktaydı. Kılıçlar, aynalar, çanlar

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı Kore Kültür ve Enformasyon Servisi, (2015). Kore Gerçeği: Kore'nin Dünyaya Bugünü.

Şamanizm’de otorite anlamına gelmekteydi. Bu sebeple hükümdarın sembolüydüler. Yalnızca dekorasyon için değil ritüellerde de kullanılmaktaydılar (Glimja, 2018:17)

Resim 8- Dangun Wanggeom Portresi (Chae Yong-sin, 1850\1954)

(<https://artsandculture.google.com/asset/portrait-of-dangun-legendary-founding-father-of-gojoseon/xAHHPBupTrFuBg> , Erişim:17.11.2020)

Gojoseon Devleti, Kore Yarımadası’nın, Kuzey kesiminde yer alarak, sınırlarının Güney Mançurya ve Çin’e uzandığı düşünülmektedir (Bkz. Harita 1). Tarihte bilinen asıl ismi Joseon’dur ve pek çok kaynakta Joseon olarak geçmektedir. Fakat 1932’de kurulan Joseon ile karıştırılmaması için ‘eski’ anlamına gelen ‘Go’ hecesi eklenmiş ve Gojoseon olarak anılmaya başlanmıştır. Dangun’un, Gojoseon’u M.Ö. 2333’te kurduğu efsanesini destekleyen hiçbir arkeolojik ve antropolojik kanıt yoktur. Ancak bazı arkeolojik bulgular, bronz kültürünün M.Ö. 15. yüzyılda Güney Mançurya’da küçük ölçekli şehir devletleri veya Dangun’un Gojoseon’u gibi kabile devletlerinin bulunduğunu göstermektedir. Bu sebeple Gojoseon’un muhtemelen var olduğu düşünülmektedir.*

* Detaylı Bilgi için Bkz.

AKAT, Canan (2019). Kore Tarihini Sosyo-Kültürel Kodlar ile Yeniden Okumak, Yüksek Lisans Tezi’nden. Prof. Dr. Şevket Yavuz, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Bölgesel Araştırmalar Anabilim Dalı, Çanakkale.

KİM, Jinwung (2012). A History of Korea: From “Land of Morning Calm” to States in Conflict, Indiana University Press.

Harita 1- Gojoseon (Sedef ERKİN)

Gojoseon var olduğu süre boyunca güçlü Krallar tarafından yönetilmiştir. Çin'in Qin Hanedanlığı ile etkileşim halinde oldukları düşünülmektedir. Demir Çağına ait, çeşitli el aletleri üretilmiş, tarım ve askeriye güçlenmiştir. Özellikle bu döneme ait bronz eserler (Mandolin şeklinde bronz hançer, bronz ayna vb.) muhteşem bir el işçiliğine sahiptir. Kore yarımadasında kesinliği bilinmemekle birlikte Gojoseon Dönemi'nden ve hatta öncesinden kalma 36.000'den fazla "Dolmen (Mezar anıtları veya Lahit)" (Bkz. Resim 9) ya da Korece adıyla "Goindol (고인돌)" bulunmaktadır. Çoğunda insan kemikleri, taştan yapılmış aletler, bronz aletler ve yeşim taşı gibi kalıntılar bulunmuştur (Bkz. Resim 10). Fakat ne zaman ya da kim tarafından ne için yapıldığı tam olarak bilinmemektedir. Neolitik Çağın sonlarında ortaya çıktığı ve Bronz Çağı boyunca devam ettiği düşünülmektedir (Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı Kore Kültür ve Enformasyon Servisi, 2015:185-186-187-188).

Resim 9- Dolmen

(<https://whc.unesco.org/en/list/977/gallery/> , Erişim:18.11.2020)

Resim 10- Gojoseon Dönemi'ne Ait Kalıntılar, National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

Gojoseon Dönemi'ne ait edinilen bilgilerin çoğunlukla Çin kaynaklarından olması ve Gojoseon'un Çinliler ile olan etkileşimleri sebebiyle, Kore Yarımadasının Kuzey topraklarında genellikle Çin'de ve Mançurya'da yaygın olan basit ve ilkel giysiler ya da Çin'in geleneksel giysisi Hanfu tarzı giyim kuşamın hâkim olduğu varsayılır (Bkz. Resim 11-12).

Resim 11- Kore Yarımadası Tarih Öncesi Giyim

(https://www.youtube.com/watch?v=KZx8pFDx_zQ&list=LL&index=36&t=470s ,
Erişim:19.11.2020)

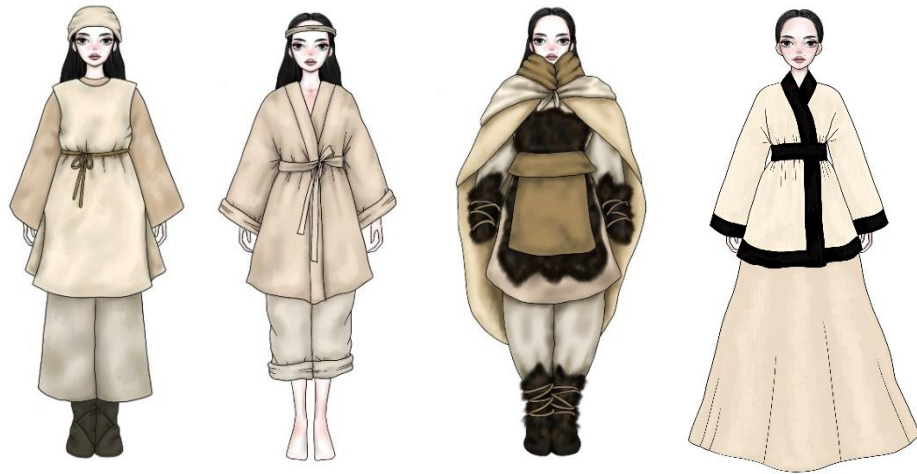
Resim 12- Kore Yarımadası Tarih Öncesi Giyim

(https://www.youtube.com/watch?v=KZx8pFDx_zQ&list=LL&index=36&t=470s ,
Erişim:19.11.2020)

Gojoseon Dönemi'nde Hanbok'un Tunç çağı Kuzey Asya göçebe halklarının giyim özelliklerine göre geliştiği tahmin edilmektedir. Kalçaları kapatacak uzunlukta gömlek benzeri bir üst giysisi bulunmaktadır. Bu giysi, ata binmeyi ve okçuluğu kolaylaştırmak adına bir kuşak yardımıyla bağlanarak, vücuda belden oturmaktaydı. Alt giyimin ise etek yerine pantolon merkezli olduğu tahmin edilmektedir. Bronz çağı ile

statü ve sınıf farkına bağlı değişiklikler giyim yoluyla gösterilmeye başlanmıştır. İpek yalnızca birinci sınıf insanların giyebileceği bir malzeme haline gelmiştir. Üst sınıf kadınlar etek giyer. Fakat eteğin altında iç pantolonları bulunmaktadır. Ayrıca kesin bilinmemekle beraber saç değişik şekillerde örmek ve saç aksesuarlarının da kullanılmaya başlandığı söylenir. Erkeklerin de dışarıya çıkarlarken başlarına başlık taktıkları düşünülmektedir. Kadın ve erkeğin giyim kuşamında aşırı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Gojoseon'da giyside beyaz renk ve temizliğe önem verildiği düşünülür. Ayrıca dokuma teknolojisinde Kuzey Doğu Asya'nın en iyisi oldukları söylenir. Silla Döneminde de sıkça rastlanan "Gogok (곡옥)" adı verilen "virgül" şekline benzeyen yeşim taşlı aksesuarlar, bu dönemde de görülür. Bu taşın Ejderhanın ilkel bir formunu andırarak yaşamı sembolize ettiğine inanılmaktadır (Glimja, 2018:15-16).

Gojoseon'un çok eski bir tarihte var oluşundan ve hakkında yeterli tarihi kanıta ulaşılamamasından dolayı giyim kuşam anlayışının tam olarak neye benzediği bilinmemekle birlikte, tahmini görünümün Resim 13'teki gibi olduğu düşünülmektedir.

Resim 13- Gojoseon Dönemi Giyim Kuşam (Sedef ERKİN)

Gojoseon'un yıkılmasına dair çeşitli görüşler bulunmaktadır. Fakat genel inanış Çin'le olan bir savaşa yenik düştüğü ve kontrolünü kaybettiği yönündedir. Gojoseon M.Ö. 108'de parçalanarak kontrolünü kendi içindeki konfederasyonlara kaptırmıştır. Böylece; Buyeo, Okjoe, Dongye, Guda-guk, Galsa,guk, Gaema-guk, Hangin-guk gibi

birçok eyalet ortaya çıkmış, daha sonra Goguryeo, Buyeo'dan evrimleşerek Üç Krallık Döneminin başlamasına sebebiyet vermiştir.*

2.2.2. Goguryeo / 고구려 (M.Ö. 37- M.S. 668)

Samguk Sagi'ye göre; Goguryeo (고구려), Gojoseon'un yıkılmasının ardından ortaya çıkan eyaletler 'den biri olan Buyeo'nun prensi Jumong (주몽) tarafından M.Ö. 37 yılında kurulmuştur. Prens Jumong, Çin'in Han Hanedanlığının baskısına yenik düşmüş Gojoseon'dan kalan halkı, tek sancak altında birleştirerek; Mançurya ve Kore Yarımadasının Kuzey kısmını ele geçirmiş (Bkz. Harita 2) ve Goguryeo Krallığını oluşturmuştur. Böylece “Üç Krallık Dönemi (삼국시대)” başlamıştır. İnancı Kore Şamanizm'i, Konfüçyanizm ve Manihaizm'dir. İlerleyen dönemlerinde Budizm inancı da görülmektedir.* “Goguryeo, ilk defa devlet sistemini kullanan ülke olarak kaynaklara geçmektedir” (Kore Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı Kore Kültür ve Enformasyon Servisi, 2015:191).

Harita 2- Goguryeo (Sedef ERKİN)

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

Gojoseon, <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Gojoseon> , Erişim: 18.11.2020

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

Goguryeo Krallığı, <https://www.youtube.com/watch?v=KkcKWg9Ke-Y> , Erişim: 23.11.2020

Büyük olasılıkla göçebe ve bozkır halkların soyundan gelen Goguryeo halkı, tarıma elverişli olmayan topraklarda yaşamlarını sürdürmektedir. Bu nedenle geçim kaynağı olarak avlanmaya bağımlıydılar. Savaşçı bir toplum olduklarına inanılmaktadır. Çağdaş Çin kaynakları, Goguryeo halkını saldırgan ve savaşçı bir yaşam tarzıyla tanımlar. İnanç sistemi, tarım, hükümet yapısı, okur yazarlık, kentleşme, edebiyat, sanat, mimari, kültür olarak Çin, Goguryeo'ya örnek model görevi görmektedir. (Goguryeo, <https://www.encyclopedia.com/history/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/goguryeo> , Erişim: 23.11.2020).

Goguryeo, Üç Krallık Dönemi'nde M.Ö. 1. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıla kadar, Kore Yarımadasının Kuzey bölümünü yöneten Krallık olarak bilinmektedir. Goguryeo; Baekje, Silla Krallıklarının yanı sıra Gaya Konfederasyonu ve Çin ile sürekli rekabet halindedir. Krallık 668'de Çin (Tang) ve Silla ittifakının sonucu yenilgiye uğramasının ardından yıkılarak yerini Silla'ya bırakmıştır. Goguryeo, mezar sanatında ve mimarisinde zengin bir kültürel miras bırakmıştır (Bkz Resim 14-15). Bu mezarlarda pek çok sanat eseri, çanak çömlek ve mücevherlerinde bulunduğu tahmin edilse de çok azı günümüze ulaşmıştır. Bunun sebebi oldukça eski bir Krallık olmasının yanı sıra, başkentinin, günümüz Kuzey Kore sınırları içinde bulunmasıdır (<https://www.ancient.eu/Goguryeo/> , Cartwright, 2016, Erişim: 24.11.2020).

Resim 14- Goguryeo Mezarları

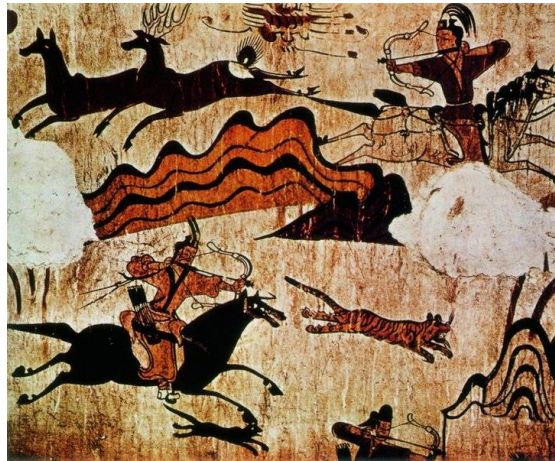
(https://en.wikipedia.org/wiki/Capital_Cities_and_Tombs_of_the_Ancient_Koguryo_Kingdom, Erişim: 24.11.2020)

Resim 15- Goguryeo Mezarları

(https://en.wikipedia.org/wiki/Goguryeo_tombs , Erişim: 24.11.2020)

Goguryeo; mezarlarındaki duvar resimleriyle ünlüdür (Bkz Resim 16-17). 80 kadar Goguryeo mezarı, ya doğrudan taş oda duvarlarına boyanmış ya da kireç sıvaya uygulanmış duvar resimleri içermektedir. Bu duvar resimleri uzun kollu cüppelerini giymiş dansçılar, mezar sahipleri, at sırtındaki savaşçılar, kaplan avı, günlük yaşam, mimari gibi pek çok ayrıntıya sahiptir. Parlak renk ve akıcı ana hatlar bu resimlerin tipik özelliğidir (<https://www.ancient.eu/Goguryeo/> , Cartwright, 2016, Erişim: 24.11.2020).

Resim 16- Goguryeo Mezar Resimleri

(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Goguryeo_tomb_mural.jpg , Erişim:24.11.2020)

Resim 17- Goguryeo Mezar Resimleri

(<https://whc.unesco.org/en/list/1091/gallery/> , Erişim: 24.11.2020)

Goguryeo'nun, Göktürk Devleti ile sınır komşusu olduğu, hatta tarihin en büyük savaşlarından biri olarak geçen, Goguryeo ve Çin arasında gerçekleşmiş olan Salsu Savaşında, Goguryeo'nun Kralı Yongyang ile Göktürk liderleri Yami Kağan ve Ardılı Şipi Kağan'ın ittifak kurduğu iddiaları bulunmaktadır.* Goguryeo'nun Göktürk ile ilişkisinin detayları konusunda her ne kadar kesin ve net bir bilgiye sahip olunmasa da Göktürklerden kalma kalıntılarda, anıtlarda ya da mezarlarda Goguryeo ile benzer özellikler taşıyan öğelere rastlamak mümkündür.

Goguryeo'nun en önemli sembolü; Samjogo (삼족오) adını verdikleri üç ayaklı mitolojik karga figürüdür (Bkz Resim 18). Samjogo güneşin sembolü olarak kabul edilmektedir. Bunun sebebi ise; Goguryeo halkının ayda bir kaplumbağa yaşarken güneşte ise Samjogo'nun yaşadığına inanmasıdır. Samjogo Kore kültüründe önemli bir yere sahip olan Ejderha ve Bonghwang (Anka Kuşu)'dan daha üstün sayılmaktadır. Samjogo figürüne döneme ait duvar resimlerinde sıklıkla rastlamak mümkündür.*

* Detaylı Bilgi için Bkz.

Tarihin En Şaşırtıcı Savaşı: Salsu Zaferi ve Türk-Kore Dostluğunun Temelleri, <http://www.fatihoztarsu.com/tarihin-en-sasirtici-savasi-salsu-zaferi-ve-turk-kore-dostlugunun-temelleri.html> , Mehmet Fatih Öztarsu, 13.Ocak.2016. Erişim:24.11.2020

* Detaylı Bilgi için bkz.

Three-legged crow, https://en.wikipedia.org/wiki/Three-legged_crow , Erişim:24.11.2020

Resim 18- Goguryeo Mezarlarından Samjogo Örneği (üst orta)

(<http://www.okpedia.kr/Contents/ContentsView?contentsId=GC05302822&localCode=krcn&menuGbn=special>, Erişim: 24.11.2020)

Goguryeo Dönemine ait duvar resimlerinin bulunmasından dolayı dönemin giyim kuşamına dair bilgiler, çok detaylı olmamakla birlikte bulunmaktadır (Bkz. Resim 19-20). Belden bir kuşakla bağlanan kaftan benzeri üst giysisi ve etek veya etek ve pantolonun bir arada kullanıldığı şekilde katmanlı bir görünüm bulunmaktadır. Çin etkisi diğer tüm alanlarda olduğu gibi giyim kuşamda da etkilidir. Etek uzun ve “A” kesimdir. Ayrıca pilili modeller de görülmektedir. Pek çok duvar resminde özellikle dansçı figürlerinde puantiye deseni kullandıklarına sıkça rastlanır.

Resim 19- Goguryeo Duvar Resimlerindeki Dansçı Figürleri

(http://www.koreatimes.co.kr/www/news/culture/2013/08/386_139981.html, Erişim: 24.11.2020)

Resim 20- Goguryeo Duvar Resimleri Kadın Figürleri

(<https://herohanbok.wordpress.com/history/three-kingdoms-period/>, Erişim: 10.06.2022)

Ayrıca erkeklerde taç yerine geçen başlıklar, kadınlarda ise saçların bükülerek veya örülerek yapıldığı abartılı saç modelleri ve çeşitli aksesuarlar kullanıldığı da gözlemlenmiştir. Soyluların ve hizmetlilerin giyimindeki kıyafet yapısı farklı değildir. Sadece renk ve aksesuar kullanımında farklılıklar görülmektedir. Pek çok duvar resminde eteğin altından iç pantolonun gözüktüğü görülmektedir. Açık renkli pilili etekler oldukça popülerdir. Çin'e ait üst giysisinin sağdan kapama (sağ kısım üstte kalacak şekilde) geleneği Goguryeo'da da görülmektedir. Fakat soldan kapama (sol kısım üstte kalacak şekilde) da görülmektedir. Soylu erkekler; gökyüzüne ve kuşlara tapma inancı ile av kültürünün birleşmesi sonucu, başlıklarına kuş tüyleri takmaktadırlar. Pantolonlarının uçlarını ise bağladıkları görülür. Kadınlar; çeşitli renklere ve desenlere sahip giysiler, giymekteydiler. Özellikle çok renkli etekler (Bkz. Resim 20) oldukça popülerdi. Kadınların üst giysileri geniş kollara sahipti. Üst sınıf kadınlar; bol kumaşlar, renkli, desenli kol ve kenarlara sahip giysiler giymekteydiler. Hem simetrik hem de asimetrik desenli giysiler bulunmaktaydı. Ayrıca Joseon Dönemindekine benzer Gache (Peruk) ve Jokduri (Başlık) ile oluşturulmuş saç stilleri ve yüze boyanan kırmızı noktalar bu dönemde de görülmektedir. (Glimja, 2018:20-21-22-24-27-28-32-33-34-35).

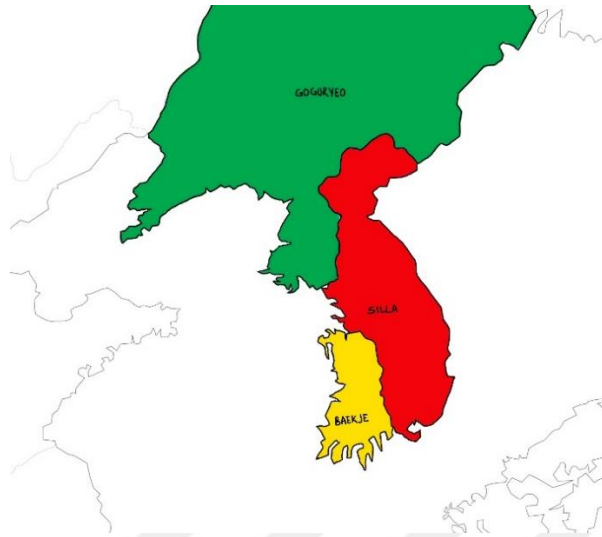
Ulaşılan kaynaklardan ve incelenen duvar resimlerinden edinilen bilgilere göre, döneme ait giyim kuşama dair tahmini görünümün Resim 21'deki gibi olduğu düşünülmektedir.

Resim 21- Goguryeo Dönemi Giyim Kuşam Örneği (Sedef ERKİN)

2.2.3. Baekje / 백제 (M.Ö. 18- M.S. 660)

Baekje (백제) Krallığı M.Ö. 18 yılında Goguryeo Kralının (Jumong) oğullarından biri olan Kral Onjo (온조) tarafından Kore Yarımadası'nın güneybatı ucunda kurulmuştur (Bkz. Harita 3). Silla'nın Tang Hanedanlığı ile olan ittifakı sonucunda M.S. 660 yılında Silla Hanedanlığı tarafından mağlup edilerek, topraklarını kaybetmiş ve yıkılmıştır. (<https://www.britannica.com/place/Paekche> , Erişim: 30.11.2020).

Harita 3- Baekje (Sedef ERKİN)

İnanç; Budizm, Konfüçyanizm ve Kore Şamanizmidir. Çin yazı sistemi kullanılmaktadır. Törensel cenaze sistemi ve çömlekçilik ileri seviyede gelişmiştir ([History of Korea-3 kingdom system \(slideshare.net\)](https://www.slideshare.net/HistoryofKorea3kingdomsystem), Aiman, 2017:12-15, Erişim: 30.11.2020). Baekje ve Goguryeo benzer özellikler taşımaktadır. Baekje halkı savaşçı ruhunu geliştirmeye büyük önem vermektedir. Bu sebeple okçuluk ve binicilik oldukça önemlidir. Döneme ait Çin kaynaklarında yazan bilgilere göre Baekje giyim kuşamının şık ve zarif olduğu söylenir (Lee ve diğerleri, 2014:35).

Baekje Dönemi'nin giyim kuşamında en dikkat çekici öğelerden biri de aksesuarlardır. Özellikle Kraliyet üyelerinin kullandığı taşlar Baekje'nin geleneksel bir sembolü haline gelmiştir. Kral Muryeong'a ait mezarda yapılan arkeolojik çalışmalarda; Kral ve Kraliçenin başlarının bulunduğu bölgede iki çift taş olduğu tespit edilmiştir. Budist unsurları temsil eden hanımeli ve alev benzeri desenler şeklinde kesilmiş bu taşlar saf altından yapılmıştır. Kraliçenin olduğu kısımdan çıkan taş, Kralın tacının süslemelerinden farklı olarak pullarla süslenmemiştir ve desenleri simetriktir (Bkz. Resim 22). Her süslemenin ortasında yedi lotus yaprağı ile süslenmiş, bir kaide üzerine yerleştirilmiş, bir çiçek vazosu görünümü bulunmaktadır (<https://artsandculture.google.com/asset/gold-crown-ornaments-unknown/MQG8zM2llbeQ2Q> , Erişim: 30.11.2020).

Resim 22- Altın Taç Süsleri, Baekje 6. Yüzyıl, Kral Muryeong Mezarı, National Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/gold-crown-ornaments-unknown/MQG8zM2llbeQ2Q> , Erişim: 30.11.2020)

Baekje'nin, Üç Krallık Döneminin zanaatkarlık alanında en iyisi olduğu düşünülmektedir. Resim 23'te gösterilen Baekje tütsü kabı, gelişmiş metal zanaat teknikleriyle dönemin en iyi örneklerinden biri olan nadir bir şaheserdir.

Resim 23: Baekje Bronz Tütsü Kabı, National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

“Kraliyet ailesi tarafından desteklenen bir Budist tapınağının bulunduğu bölgede keşfedildiği için törensel amaçla kullanıldığı düşünülmektedir. Tütsü kabı; kapak, gövde ve taban olmak üzere üç parçadan oluşmaktadır. Kapak kısmı çeşitli hayvan ve hayali yaratıkların oymalarıyla süslenmiştir. Tepesinde bir Anka kuşu figürü bulunmaktadır. Kuşun altında müzik çalan beş müzisyen, ağaçlar, kayalar, akarsular ve şelaleler içeren 74 dağ zirvesi, kaplan, geyik, fil, maymun gibi 42 hayvan, 6 bitki türü, 12 insan figürü bulunmaktadır. Ayrıca kapakta; ikisi Anka kuşunun göğsünde ve on tanesi dağ zirvelerinde olmak üzere dumanı dışarı atmak için tasarlanmış 12 delik bulunmaktadır. Kâse kısmı açılmak üzere olan nilüfer çiçekleri, iki insan figürü, kanatlı balıklar ve kuşlar dahil olmak üzere 27 hayvan figürü ile özenle dekore edilmiştir. Taban kısmı; dinamik olarak bükülmüş bir gövdeye sahip ejderha figürü şeklindedir. Uzmanlara göre; kapak karayı temsil ederken, geleneksel Yin-Yang felsefesine dayanarak gövde ve taban su altı dünyasını simgelemektedir. Taoizm ve Budizm’in etkisini yansıtan görüntülere sahip zengin süslemeli bronz tütsü kabı, Baekje’nin sanat ve felsefede başarısını gösteren somut bir örnektir” (<https://www.museum.go.kr/site/eng/relic/represent/view?relicId=4446> , Erişim: 30.11.2020)

Baekje; Goguryeo, Gaya, Silla, Çin ve Japonya gibi komşu ülkelerinin kostüm kültürünü geniş çapta içinde barındırarak rafine etmiş, kendine ait aristokratik bir güzellik duygusu geliştirmiştir. Kraliyet ailesi genellikle koyu bordo ya da kırmızı gibi renklerde geniş kollu, uzun kaftan benzeri üst giysileri tercih etmekteydi. Bu üst giysisi, diğer tüm Kore Yarımadası kültürlerinde olduğu gibi bir kuşak yardımıyla bele oturtulurdu ve altına etek ya da etek benzeri geniş paçalı pantolonlar giyilmekteydi. Kraliçenin üst giysisinin uzunluğu daha kısa olmakla birlikte, yarım kollu görünümde de olabilmekteydi. Spesifik olarak etek formunun nasıl olduğu bilinmese de Goguryeo üst sınıf giyimine benzer bol ve kıvrımlı etekler olduğu tahmin edilmektedir. Baekje’nin en önemli özelliği Kraliyet ailesinin başlıklarına çift olarak taktığı alev ve lotus benzeri taçlardır (Bkz. Resim 22). Baekje halkının kırmızı giymesi yasaktı. Küpe ve aksesuarlar Silla’nın aksesuarlarına benzer. Fakat Silla’ya göre daha sadedir. Diğer bir önemli obje ise, Kralın ve devlet yöneticilerinin taktığı taç benzeri başlıklardır. Bu başlıklar yönetici sınıfın haysiyetini simgeler. Statüye göre başlığın deseni değişiklik gösterebilmektedir. Kadınlarda görülen çok katmanlı ve ucu pilili görünüme sahip etek figürü aynı zamanda Japonya Takamatsu mezarlarında da görülmektedir. Çin tarzı giyime de oldukça sık rastlanır. Samguk Sagi’ye göre Baekje devlet memurlarının giyiminin statülerine göre değişiklik gösterdiği söylenmektedir. Seviyelerine göre; üst giysileri bordo, kırmızı, yeşil gibi renklerde kullanılır. Ayrıcı kuşak renkleri de seviyelerini göstermektedir. Baekje halkı çeşitli kültürlerden oluştuğu için katı bir giyim sisteminin olmadığı

düşünülmektedir. Soylu erkeklerin giyiminin Japon kostümüne benzediği de söylenir. Aynı zamanda soylu erkekler Japon Geta'sına benzer takunyalar giyebilmektedir. Çin tarihi kaynaklarında yazan bilgilere göre Baekje kadınlarının, eğer evlilerse saçlarını ikiye bölerek, çeşitli örgü ve şekillerde topladıkları varsayılır. Buna “Ssanggye (쌍계)” denmektedir. Bu saç modeli Doğu Asya'nın çeşitli bölgelerinde görülmektedir (Glimja, 2018:36-37-38-39-40-41-42-46-47).

İncelenen kaynaklardan edinilen bilgilere göre Baekje dönemine ait giyim kuşamın Resim 24'teki gibi görüldüğünü düşünülmektedir.

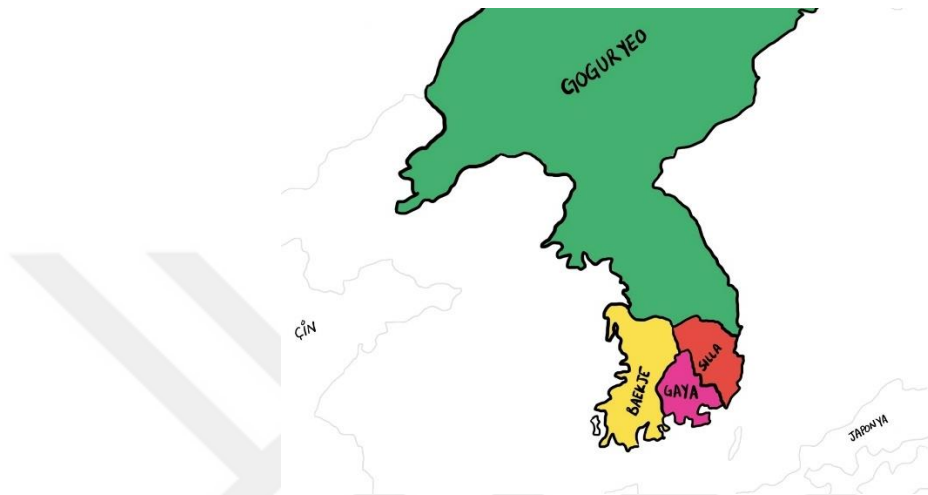

Resim 24- Baekje Giyim Kuşamı (Sedef ERKİN)

2.2.4. Gaya / 가야 (M.S.42-M.S.562)

Gaya (가야) Krallığı ya da diğer bir adıyla Gaya Konfederasyonu, Kore Yarımadasının Güney ucunda (Bkz. Harita 4) M.S. 42 yılında kurulmuş, çoklu şeflikler birliğinden oluşan küçük bir Konfederasyondur. Gaya Konfederasyonu “Samhan (삼한)” (Üç Han) döneminde var olan Üç Han grubundan biri olan “Byeonhan (변한)” Konfederasyonundan doğarak, Kore Yarımadasında yerini almış bir Krallıktır. M.S. 562’de ise, Kore Yarımadası’nın Üç Krallığından biri olan Silla Hanedanlığı tarafından

fethedilerek yıkılmıştır. Varlığını sürdürdüğü yıllarda Japonya'nın Kuzey Kyushu'sunda bulunan Wa ile Gaya arasında kültürel ilişki olduğu öne sürülmektedir. Bu sebeple; Gaya Konfederasyonunda Japon etkilerine rastlamak mümkündür (https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Gaya_confederacy , Erişim: 05.12.2020).

Harita 4- Gaya (Sedef ERKİN)

Gaya her ne kadar Goguryeo, Baekje, Silla hakimiyetinde unutilan bir Krallık olsa da demircilik konusunda zengin ve ustadır. Demir şekillendirmede oldukça yetenekli olduklarından zırh ve silah gibi nesneler üretmekteydi. Hatta en önemli ticaret ortaklarının Japonya olduğu söylenmektedir. Gaya'nın günlük yaşam biçimine ya da dinine dair pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Ancak günlük hayatlarının diğer Üç Krallık insanlarına benzediği düşünülmektedir. Antik mezarlardan çıkan eserlerde ağaç dallarına ve geyik boynuzuna benzer Kraliyet taçları (Bkz. Resim 25) tespit edilmiştir. Bu doğrultuda inanç sistemlerinin Şamanizm ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca duvar resimlerinde görülen lotus yaprakları ve bulutlar Budizm'inde inanç sistemlerine dahil olduğu sonucuna varılmasına yol açmıştır (<https://www.ancient.eu/Gaya/>, Cartwright, 2016, Erişim: 05.11.2020).

Resim 25- Gaya Dönemi'ne Ait Taç

(<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/31/PressapochistaA.jpg> , Erişim: 05.11.2020)

Gaya Dönemi'ne ait giyim kuşamın neye benzediğine dair detaylı bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat arkeolojik kalıntılarda bulunan iskeletin gerçek boyutlu modelleme ile yeniden yaratılması sonucu, National Palace Museum of Korea'da sergilenen eser, döneme ait giyime dair az da olsa bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Canlı canlı gömüldüğü iddia edilen bu iskeletin, soylu bir aileye hizmet eden, 15 yaşlarında bir genç kız (Bkz. Resim 26) olduğu düşünülmektedir. Yanında bulunan diğer dört kişiye ait iskelet kalıntıları sebebiyle, Gaya'nın ölümden sonra yaşama inandığı ve ölümlerle birlikte yaşayanları da gömme geleneğine sahip olduğu düşünülmektedir. Kazılardan edinilen diğer bilgilere göre alın düzleştirme, diş çekme, vücuda dövme yapma gibi çeşitli gelenekleri de olduğu sonucuna varılmıştır. Bu gelenekler Japon kültürlerinde de görülebilmektedir.*

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

Heritage of Japan, <https://heritageofjapan.wordpress.com/following-the-trail-of-tumuli/rebellion-in-kyushu-and-the-rise-of-royal-estates/uji-clans-titles-and-the-organization-of-production-and-trade/continental-connections-are-complex/excavations-illuminate-kayas-history-and-interactions-with-japan/the-people-of-the-gaya-confederation-of-kingdoms-sacrificed-humans/> , Erişim:05.11.2020

Resim 26- Gayalı genç kız

(https://heritageofjapan.files.wordpress.com/2010/11/gaya_girl2-3.jpg, Erişim: 05.11.2020)

Gaya halkının giyim kültürünün diğer Üç Krallıktan çok da farklı olmadığı düşünülür. Form olarak aynı, önden kapanan ve bele kuşak yardımıyla oturan gömlek benzeri bir üst giysisi ile etek ve\veya pantolondan oluşan giyim sistemi olduğu düşünülmektedir. Evlenmemiş kadın ve erkeklerin saçlarını örme geleneğinin yine bu dönemde de var olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Kore Yarımadasının Güney kısmında sıkça görülebilen, saçın tepesini kabartarak yüzü derinleştirme geleneği, Gaya insanlarında da görülmektedir (Glimja, 2018:49).

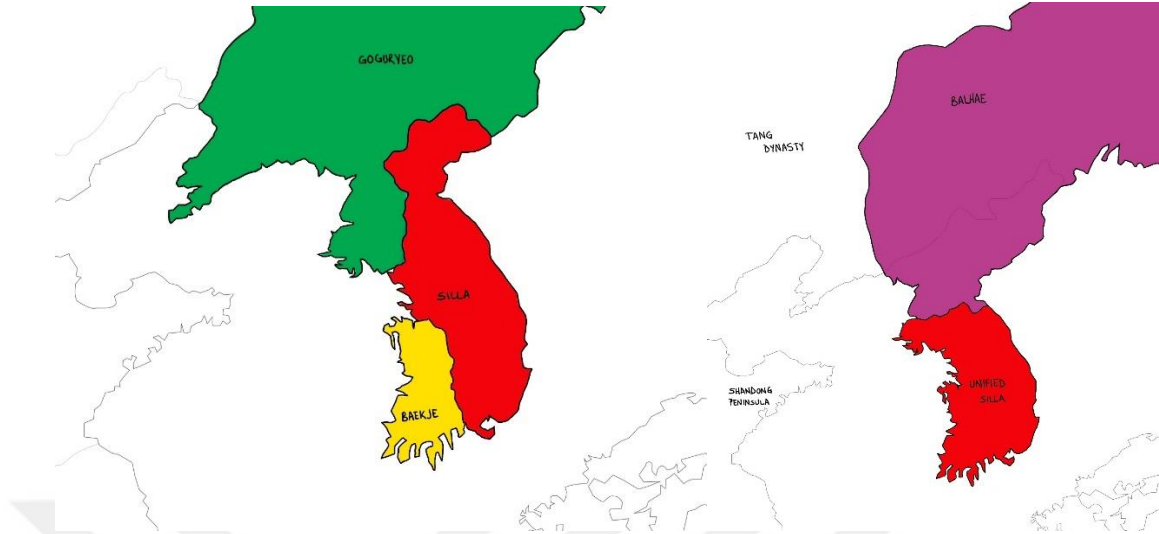
Yapılan araştırmalardan edinilen bilgiler doğrultusunda Gaya insanların Resim 27'deki gibi giyindiğini düşünülmektedir.

Şekil 27: Gaya Giyim Kuşamı (Sedef ERKİN)

2.2.5. Silla / 신라 (M.Ö. 57- M.S. 935)

Kore Yarımadası'nın Güneydoğu kesiminde (Harita 5) M.Ö. 57 yılında ortaya çıkan Silla Hanedanlığı, Kore kültür ve geleneğinin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Başkenti Gyeongju (경주) olan Silla (신라), bu şehri zenginlik ve güç şehrine dönüştürmüştür. Silla ordusu, komşularına alt eden ve Çin'in de saygısını kazanan Hwarang isimli askerleriyle meşhurdur. İlerleyen dönemlerinde Kore Yarımadasındaki diğer iki Krallığı (Baekje ve Goguryeo) da fethederek (Bkz. Harita 6) "Birleşik Silla" haline gelmiş ve yarımadayı uzun yıllar tek başına yönetmiştir. Fakat M.S. 935 yılında Goryeo'ya yenilerek yıkılmıştır. Silla, Budizm, Taoizm ve Konfüçyanizm'in mevcut Şamanizm'le harmanlandığı, güzellik ve bilgiyle süslenmiş ruhani bir kültüre sahiptir. (<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Silla> , Erişim: 05.11.2020).

Harita 5- Silla (Sedef ERKİN)

Harita 6- Birleşik Silla (Sedef ERKİN)

Silla'nın ayrıntılı bir yönetim sistemi bulunur ve katı bir aristokratik yapıya sahiptir. “Kemik sistemi” adını verdikleri bu sistem, tamamıyla soy ve statü merkezlidir. Bu sisteme göre; giyim kuşam, ev büyüklüğü, ulaşım araçları, hatta evlilik tercihi değişmektedir. Kemik sisteminde üç seviye bulunur. Bunlar; Kutsal Kemik (성골), Gerçek Kemik (진골) ve Baş Rütbesi de denilen Tupum (두품)’dur. Silla'nın iki Kraliyet sınıfı bulunur. Bunlar; Kutsal Kemik (성골) ve Gerçek Kemik (진골) soyuna dayanır. Belli bir döneme kadar Kraliyet soyu yalnızca Kutsal Kemiklerden oluşmaktadır. Gerçek Kemik soyuna sahip olanlar genelde yüksek rütbedeki devlet adamlarıdır. Fakat ileriki dönemlerde gerçek kemik soyundan Krallar da olduğu görülmektedir. Baş rütbesi ise; daha düşük seviyeli devlet yetkililerinin mensup olduğu rütbedir.*

Silla Hanedanlığı'nda kadının değeri ve statüsü dönemin diğer Krallıklarına kıyasla daha yüksektir. Kadınların statüsünün çoğu Asya toplumlarına göre yüksek olduğu düşünülmektedir. Kadın ve erkeğin özgürce kaynaştığı ve sosyal etkinliklere katılabildiği yönünde bilgiler mevcuttur. Erkek çocuğa sahip olamama bir boşanma sebebi değildir. Aynı zamanda veraset yalnızca oğullarla sınırlı değildir. Kızları,

* Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.

Silla, <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Silla> , Erişim: 08.12.2020

CARTWRIGHT Mark, Silla, <https://www.ancient.eu/Silla/> , 3 Ekim 2016, Erişim: 08.12.2020

Bone-rank system, https://en.wikipedia.org/wiki/Bone-rank_system , Erişim: 08.12.2020

damatları, erkek ve kız torunları da kapsar. Krallar da Kraliçelerini güçlü ailelerin kızlarından seçmektedirler. Silla Hanedanlığı, hükümdarlık eden üç Kraliçeye sahiptir. Bunlardan en bilineni ve ilki Kraliçe Seondeok (선덕)'tur. Ülkeyi yönettiği süre boyunca pek çok başarı göstermiştir. Bu da yalnızca erkeklerin varis olmadığını kanıtlar niteliktedir. (Seth, 2006:58). Kraliçe Seondeok babasının erkek varisi (kutsal kemik) olmaması sebebiyle mahkeme tarafından seçilerek hükümdar olmuştur. Samguk Sagi'de adı geçen üç kadından ilkidir. Erdemli, bilgili, zeki, şefkatli, sanatı destekleyen, ilahi bir yönetici olduğu kayıtlarda geçmektedir. İlahi olarak kabul edilmesinin sebebi; söylediği üç kehanetin de gerçekleşmiş olmasından kaynaklanmaktadır (Hahn, 2016:9).

Silla'nın diğer bir ünü ise sahip olduğu Hwarang (화랑) askerleridir. Çiçek şövalyeleri olarak da adlandırılan Hwarang, Kore'nin en önemli topluluklarından biridir. Elit, güzel ve genç erkeklerden oluşturulurlar. İdeoloji olarak dini (Budizm, Taoizm) esaslar üzerinden eğitim görmektedirler. Yalnızca askeri değil, bilim ve ahlak alanında da eğitim görürler. Ülke uğruna ölmeyi onur olarak kabul ederler. Pek çok savaşta ve özellikle Goguryeo'nun yenilmesinde önemli rol oynamışlardır. Samguk Yusa'ya göre Wonhwa (원화) adında iki kadın Hwarang'ın da bulunduğu söylenmektedir. Silla'da kadının statüsü düşünüldüğünde bunun olması muhtemeldir.*

Silla Hanedanlığı'nın başkenti olan Gyeongju'da muhteşem Kraliyet mezarları bulunmaktadır. Bu mezarlar; Krallar, Kraliçeler, Prensesler ve onların akrabalarına ev sahipliği yapmaktadır. Siyasi otoritenin ve kültürel ihtişamın sembolü olarak anılmaktadırlar. Mezarlar; değerli süs eşyalarını da içinde barındırmaktadırlar. Altından yapılmış taşlar, kemerler, küpeler, bilezikler, yüzükler, dekoratif kılıçların yanı sıra gümüş, bronz, kristal, cam, yeşim gibi materyallerden yapılmış ürünlerde mevcuttur (Bkz. Resim 28). Bu ürünler yalnızca mezar sahiplerinin yaşarken kullandığı aksesuarları

* Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.

AIMAN Hadeeqa, History of 3 Kingdom System, [History of Korea-3 kingdom system \(slideshare.net\)](https://www.slideshare.net/HistoryofKorea3kingdomsystem), 2017, Erişim: 08.12.2020

TIKHONOV Vladimir, Hwarang Organization: Its Functions and Ethics, Summer, 1998, 318-338
Hwarang, <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Hwarang> , Erişim: 08.12.2020

değil, cenaze için törensel amaçla kullanılan çeşitli aksesuarları da kapsamaktadır (https://www.metmuseum.org/toah/hd/sila/hd_sila.htm , Lee, 2003, Erişim: 08.12.2020).

Resim 28- Silla Hanedanlığına Ait Kalıntılar, National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

Silla Hanedanlığı özellikle aksesuarlarıyla ünlüdür. Gyeongju’da kazılan antik mezarlarda pek çok altın aksesuar bulunmuştur. Kraliyet taşları ise en popüleridir. Geyik boynuzu ve hayat ağacı gibi semboller şeklinde yapılmış olmaları Şamanizm inancına dayanmaktadır. Silla’da iki çeşit taç bulunmektedir. Bunlardan biri; Mogwan denilen koni biçimindeki taç, bir diğeri ise; Daegwan denilen tüm kafanın etrafını saran klasik taç biçimidir (Bkz. Resim 29). Taç ve başlıkların malzemeleri giyenin statüsüne ve cinsiyetine göre değişebilmektedir (Lee, Leidly 2013: 45-46-47-48-49-50), (Aiman, [History of Korea-3 kingdom system \(slideshare.net\)](https://www.slideshare.net/HistoryofKorea-3kingdomsystem), 2017:85,87, Erişim: 08.12.2020).

Resim 29- Silla Hanedanlığı'na Ait Taç Örnekleri, National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

Üç Krallık Dönemindeki çoğu Kore Yarımadası Krallığı'nda görülen Gogok (곡옥) adı verilen virgül biçimli yeşim taşları Silla'da da fazlasıyla görülmektedir. Şekil olarak embriyonik formları temsil ettiğinden yaşamı sembolize ettiği düşünülmektedir. Aya benzediği de söylenir. Bazı Koreli bilim adamları bu figürün ejderha olduğunu öne sürse de tam olarak neyi temsil ettiği kesin olarak bilinmemektedir (<https://www.metmuseum.org/blogs/now-at-the-met/features/2013/precious-punctuation>, Lee, Leidy, 2013, Erişim: 08.12.2020). Özellikle Silla'nın sembolü haline gelen ünlü Kraliyet tacında (Bkz. Resim 30) Gogok'un kullanışını ve tacın hayat ağacını sembolize eden şekliyle ve geyik boynuzu tasviriyle, Şamanizm etkisini net bir şekilde görülebilmektedir.

Resim 30- Silla Kraliyet Tacı, National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

Silla Hanedanlığı'nın kemik sistemine olan bağlılığı statüye bağlı kostüm kültürünü de beraberinde getirmiştir. Özellikle hanedan üyelerinin kostümlerindeki zarafetle süslenmiş ögeler, hanedanın ihtişamını gözler önüne sermektedir. Silla, giyim ögelerinden çok aksesuarlarıyla ünlüdür. Özellikle altın kullanımının fazlalığı Silla'yı öne çıkartan unsurdur. Bu özelliği Silla'nın Altın Krallığı olarak anılmasına sebep olmuştur. Yalnızca taç, kolye, küpe, yüzük, bilezik gibi aksesuarlar değil, kemerler, göğüs dekorları gibi vücut aksesuarları da kullanılmaktadır. Hanedan üyelerinin kullandığı varsayılan altın kemer (Bkz. Resim 31), Silla taçlarından sonra en ünlü aksesuarlardan biridir. Üzerinde; Gogok, mini kılıç, bileme taşları, balık figürleri, ilaç ve parfüm kutusu gibi pek çok süsün takılmış olduğu bu kemerin barındırdığı pratik ögeler, yalnızca dekoratif amaçlı değil ritüel amaçlı da kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir (Glimja, 2018:51-58).

Resim 31- Silla Altın Kemer, Gyeongju National Museum

(https://artsandculture.google.com/asset/_/qAH4O2izfB6fCw , Erişim: 09.12.2020)

Samguk Sagi'ye göre devlet yetkililerinin giyim kuşamında statüye göre renk sıralaması bulunmaktadır. 1'den 5. seviyeye kadar mor (mürdüm), 6'dan 9. seviyeye kadar kırmızı, 10. ve 11. seviye için mavi, 12'den 17. seviyeye kadarda sarı renk cüppelerin giyilmesi zorunludur. Huş ağacından yapılmış taç üstüne kuş kanatlarına benzer figüre sahip başlık, gümüş ve altın gibi materyallerden yapılmakta ve süslenmektedir. Materyaller de seviyeye göre değişiklik göstermektedir. Kanatlı başlıklar yalnızca erkekler içindir. Resmi giysilerin formu tam olarak bilinmemektedir. Fakat dönemin diğer krallıklarıyla benzer yapıda olduğu tahmin edilmektedir (kalçanın altına bazen ayak bileklerine kadar uzanan gömlek benzeri, bele kuşak yardımıyla oturtulan üst giysisi ve pantolon). Çevre krallıklarla aktif bir iletişim halinde olduklarından giyimde de etkilenmeler söz konusu olabilmektedir. Özellikle askeri giysilerde bu etkileri görmek mümkündür. Örneğin; mongoloid başlık (몽고발형주) (Bkz. Resim 32) ve tam boy zırh (총장판갑) (Bkz. Resim 33) Kore Yarımadası ve civarında sıkça görülür. Ayrıca Silla'nın ünlü Hwarang savaşçılarının da benzersiz bir stili olduğu söylenmektedir. Giysilerinin kesin olarak nasıl olduğu bilinmemekle birlikte, dönemin giyimine benzediği (kalçayı örtecek kadar uzun gömlek benzeri üst giysisi (çiçek desenli olabilir) bir kuşak yardımıyla bele oturtularak giyilir, altına giyilen pantolonun paçaları ayakkabının içine sokulur),

yanlarında ok, kılıç gibi savaşçı unsurlarını kuşandıkları ve çeşitli başlıklar taktıkları tahmin edilmektedir. Hwarang'ları ilginç kılan özellik, yüzlerini beyaza boyayıp, makyaj yaparak otoritelerini gösteren genç savaşçılar olduklarına inanılmasıdır (Glimja, 2018:52-54).

Resim 32- Mongoloid Başlık

(<https://news.zum.com/articles/6571790?c=07> , Erişim: 09.12.2020)

Resim 33- Tam Boy Zırh, National Museum of Korea, 13.05.2022

Gyeongju Bölgesi'nde yapılmış olan kazılardan Silla Dönemi'ne ait pek çok aksesuar çıkmasına rağmen giyim biçiminin kesin olarak neye benzediği bilinmemektedir. Kadınların diğer Kore Yarımadası insanları gibi saçlarını çeşitli örgülerle toplayıp, aksesuarlarla süsledikleri düşünülmektedir. Soylu kadınların Po adı verilen kenarları siyah çerçevelere sahip, beyaz uzun Jeogorileri (üst giysisi) bir çeşit cüppe gibi normal giysilerinin üzerine giydikleri tahmin edilmektedir. Çin kaynaklarına göre; Üç Krallığın dili, gelenekleri ve kıyafetleri genel hatlarıyla aynıdır. Kültürel etkileşimlerin getirdiği değişiklikler çoğunlukla üst tabakada görülür. Halk, bölgesel ve iklimsel değişikliklerin dışında genel olarak kenevirden yapılan kenarları siyah çerçeveli beyaz giysiler giymektedirler (Myeongbok). Başlarına da bandanaya benzeyen, kumaş bir başlık bağlamaktalardı. Neolitik dönemden beri giyside kenevir kullanılmıştır. Üç Krallık Dönemiyle birlikte keten ve pamuk da kullanılmaya başlanmıştır (Glimja, 2018:55-56).

Silla'nın özellikle Tang Hanedanlığı ile olan kültürel ve siyasal alışverişinin giyim kuşamında da etkisini gösterdiği düşünülmektedir. Silla'nın kadın giyimi de Tang Hanedanlığında olduğu gibi cesur ve gösterişli olmuştur. Saç ve cilt abartılı şekilde dekore edilmektedir. Saç tokaları ve abartılı saç modelleri oldukça fazla kullanılır. Çiçek desenleri sıklıkla tercih edilir. Giduri (기두리) adı verilen burnu yüksek ayakkabılar görülebilmektedir. Göğse oturtulan elbise benzeri giysiler kullanılmaktadır. Pibaek (피백) olarak bilinen, omuzlara örtülen, uzun, ipek şal benzeri giyim unsurunu Silla'da da görmek mümkündür (Glimja, 2018:62-63-68-69).

Yapılan araştırmalardan edinilen bilgiler doğrultusunda Silla Hanedanlığı'na yönelik giyimin Resim 34'teki gibi görüldüğü düşünülmektedir.

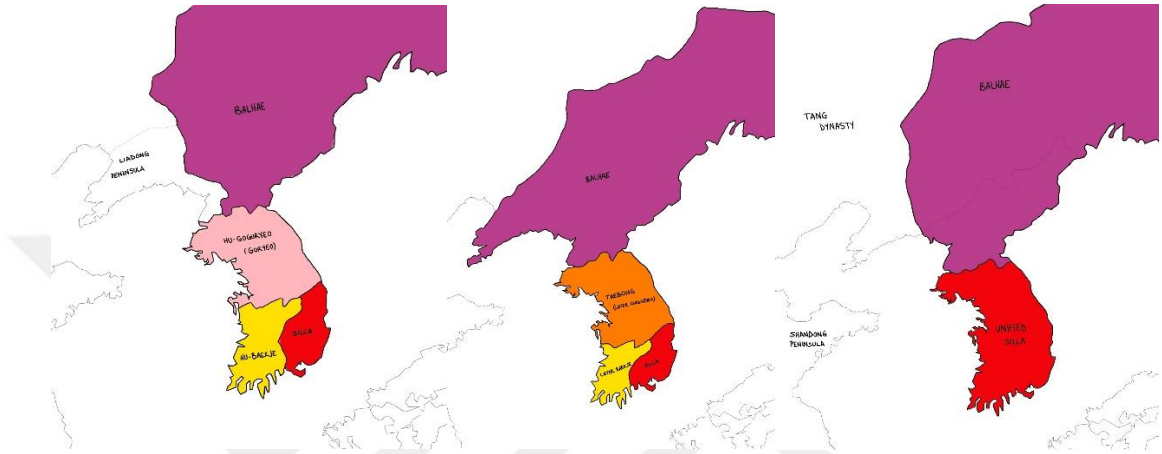

Resim 34- Silla Giyim Kuşamı (Sedef ERKİN)

2.2.6. Balhae / 발해 (M.S.698-M.S.926)

Balhae (발해), Goguryeo'nun yıkılışından sonra M.S. 698'de kurulan bir Krallıktır. Goguryeo'nun yıkılışının ardından Mohe etnik kökenli bir Goguryeo generali olan Dae Joyeong (대조영), Mohe kültürünü ve Goguryeo kültürünü birleştirerek ilk başta

Jin (진) olarak adlandırılan Balhae'yi kurmuştur. Böylece Balhae, Goguryeo'nun halefi olarak Mançurya'nın güney kesimlerine ve Kore Yarımadasının kuzeyine hâkim olmuştur (Bkz. Harita 7-8-9). M.S. 926'da Khitanlar tarafından mağlup edilmiştir. (<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Balhae> , Erişim: 12.12.2020).

Harita 7- Balhae (Sedef ERKİN) **Harita 8-** Balhae (Sedef ERKİN) **Harita 9-** Balhae (Sedef ERKİN)

Kimi kaynaklara göre Kore'nin bir parçası olarak görülmesi bile Balhae; Kore Yarımadasında büyük bir etkiye sahiptir. Çünkü; Silla, Baekje gibi diğer Krallıkların Kuzey ülkeleriyle olan gerilimlerinden ve Tang'ın potansiyel işgalcilerinden koruyucu tampon bölge görevi görmektedir. Mançurya, Sibiry'a gibi sıkıntılı Kuzey sınır ülkelerinin önünde bariyer görevi görerek, özellikle Silla'nın uzun yıllar refah içinde yaşamasını sağlamış ve Kore Yarımadasının tarihsel gelişimine katkı sağlamıştır (Seth,2011:69).

Shin'in "A Brief History of Korea (2005)" adlı çalışmasında bahsettiğine göre; "Budizm ve Konfüçyanizm Balhae'nin inançlarındandır. Bazalttan yapılmış taş kalıntılar Balhae bölgesinin temsili eserlerindendir. Budist imgeler, binalar ve taş fenerler bazalttan yapılmıştır. Ayrıca son zamanlarda Ussuriysk'te keşfedilen çatı kiremitlerinde Çin Anka Kuşu ve lotus çiçeği gibi Budist imgelere de rastlanmıştır".

Üç Krallığın yeniden bütün haline gelip Silla altında birleşmesinin ardından, Yarımada'nın Kuzey kesiminde kalan Balhae'nin, soğuk iklim şartları nedeniyle ağırlıklı olarak kalın ve deri giysiler tercih ettiği düşünülmektedir. Tang ve Silla'nın giyim kültürü

ve Kuzey giyim kültürünü harmanlayarak kendi giyim kültürünü oluşturmuştur. Kadın giyimi de Tang ve Silla'dan etkilenmiştir. Fakat daha süslü ve renklidir. Baekje'de de görülen evli kadınların saçlarını iki yana ayırarak toplama biçimi Balhae'de de görülmektedir. Balhae'nin en göze çarpan giyim parçası Ungyeon (온견) (Bkz. Resim 35) adı verilen ve omuzlara örtülen bir bulut şeklini andıran parçadır. Omuza örtülen kısa bir şal görevi görür. Goryeo ve Moğol kültürlerinde de görmenin mümkün olduğu bu parça, Goryeo'da kullanımının aksine dekorasyondan çok ısınma amaçlıdır (Glimja, 2018:80-81). Yapılan araştırmalar ışığında Balhae giyim kuşamının Resim 36'daki gibi olduğunu düşünülmektedir.

Resim 35- Ungyeon

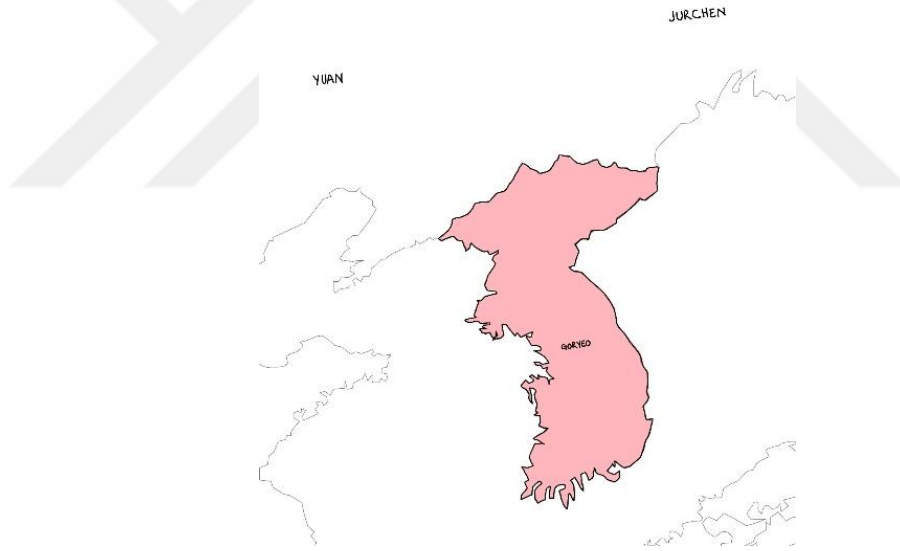
(<https://twitter.com/ohs688/status/1282311306700132354/photo/1> , Erişim: 17.12.2020)

Şekil 36: Balhae Giyim Kuşamı (Sedef ERKİN)

2.2.7. Goryeo / 고려 (M.S. 918- M.S. 1392)

Goryeo (고려) Hanedanlığı M.S. 918’de kurulmuş, M.S. 935’te Üç Krallığı yeniden birleştirmiş ve M.S. 1392’de Joseon Hanedanlığı’nın kuruluşuna kadar varlığını sürdürmüştür. Goryeo, Krallıktan ziyade İmparatorluğa dayanan ünvan sistemiyle yönetilmiştir. Hükümdarlarına Yüce Kral anlamına gelen Daewang (대왕) yerine İmparator anlamına gelen Hwangje (황제) terimini kullanmışlardır. Üç Krallık Dönemi’nin diğer tüm Krallıkları gibi Çin Hanedanlıklarıyla olan etkileşimlerinin yanı sıra Moğollarla da etkileşim halindedir. Goguryeo’dan gelen Goryeo ismi, günümüzdeki Kore isminin de çıkış noktası olduğu düşünülür (<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Goryeo> , Erişim: 15.12.2020).

Harita 10- Goryeo Hanedanlığı (Sedef ERKİN)

Budizm bu dönemde de gücünü korumaktaydı. Ancak Konfüçyanizm de fazlasıyla etkili olmuştur. Baskıcılığın bu dönemde büyük oranda yaygınlaşması erken Kore tarihi hakkında daha fazla kitabın hayatta kalmasını sağlamıştır. Özellikle Kim Busik tarafından yazılan, Üç Krallık Dönemi’ne ait tarihi kayıtları içeren “Samguk Sagi” adlı eser bu dönemde yazılmıştır. Ticaret özellikle Çin’in Song Hanedanlığı ve Goryeo arasında gelişmiştir. İpek, seramik ve Çin klasikleri gibi basılı kitapların ticareti oldukça fazladır (Ebrey, Wathall, 2014:169-172-176).

Goryeo Hanedanlığı seramik ve porselen sanatında ustadır. Özellikle Seladonlarıyla (özel sırlama ile yapılan yeşim rengi seramikler) oldukça ünlüdür. 10. Yüzyılda Çin'in izinden giden Goryeo, Seladonu (Bkz. Resim 37) bir yaşam biçimi haline getirmiştir. Hemen hemen hayatlarının her alanlarında kullanmaktaydılar. Günlük yaşamlarının yanı sıra, törensel amaçlı da kullanılmaktaydı. Çay ve likör gibi içecek kültürünün gelişmiş olması, Seladonların da kullanımını çoğaltmaktaydı. Saray ziyafetlerinde, ayinlerde Seladon fincanlar, kaplar, şişeler, ibrikler, kaseler ve çeşitli ekipmanlar kullanılmaktadır. Lotus yaprağı tasarımlarıyla bezenmiş Seladonlar (Bkz. Resim 38) Goryeo Hanedanlığı'nda oldukça popülerdir. Lotus deseni konusunda Kuzey ve Güney Çin'den etkilendikleri düşünülmektedir. Yalnızca süslemelerinde değil form olarak da çeşitli ve muhteşem işçiliğe sahip eserler üretmişlerdir (Bkz. Resim 39).*

Resim 37- Seladon, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022 (Sedef ERKİN)

* Detaylı Bilgi için Bkz.

The Splendor of Goryeo Celadon, <https://artsandculture.google.com/exhibit/%C2%A0the-splendor-of-goryeo-celadon%C2%A0/FAIyCW1az3OtJw> , Ewha Womans University 131st Anniversary Special Exhibition, 18.09.17-30.12.17, Erişim: 17.12.2020

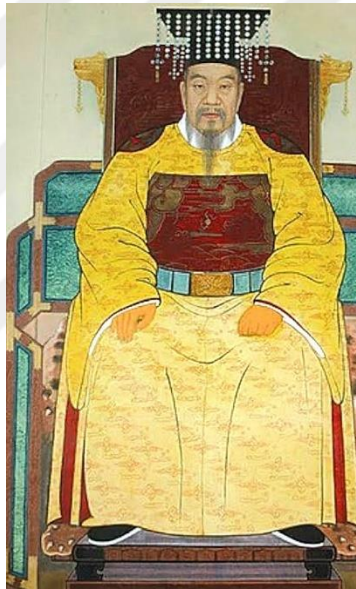

Resim 38- Lotus Desenli Seladon, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022
(Sedef ERKİN)

Resim 39- Ördek Formlu Seladon, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022
(Sedef ERKİN)

Goryeo'da Çin kostüm kültürünün etkilerini barındırmaktadır. Boncuklu Kral başlıkları, Ejderha ile bezenmiş (Joseon'da da görülür) kostümler Goryeo'da da görülmektedir. Budizm'in etkisinde törensel özel cüppe ve başlıklar kullanılmaktadır. Kral Taejo'nun portresinde görüldüğü üzere cüppesinin sarı renkli olduğu düşünülmektedir (Bkz. Resim 40). Goryeo Kraliçesinin giysileri Song Hanedanlığı Kraliyet sistemine uygundur. Tang Hanedanlığının etkisinden gelen omuzları örten dekoratif kumaşlar ve Balhae'de de görülen Ungyeon kullanımı mevcuttur. Balhae'nin aksine Ungyeon dekoratif amaçlı kullanılmaktadır (Glimja, 2018:86-87-88-89-90-91-92-93-96-97-98-99).

Resim 40- Kral Taejo Portresi

(<https://www.historyfiles.co.uk/KingListsFarEast/SouthEastKoreaHubaekje.htm>,

Erişim: 10.06.2022)

Kırmızı rengin genellikle üst sınıf kadınlar ve Kraliçe tarafından kullanıldığı düşünülmektedir. Devlet yetkilileri gibi üst tabakanın giydiği saray cüppeleri mor, kırmızı, mavi, yeşil gibi renklere sahiptir. Goryeo'nun genel kostümü Baekjeopo adı verilen beyaz ketenden yapılan kaftan benzeri giysidir. Statü ve cinsiyet fark etmeksizin herkes tarafından gündelik giysi olarak kullanılmaktadır. Goryeo kadınlarının Baekjeopo altına sarı etek giymekten hoşlandıkları tahmin edilmektedir. Bel kuşağına Hyangjumoni adı

verilen keseler bağlanır. Bu keselerin büyüklüğü ve süslemesi statüye göre değişiklik göstermektedir. Bilinen genel giyimin yanı sıra diğer bir popüler giyim şekli ise; Sudang döneminden Song Hanedanlığına kadar devam eden, Jeogori üzerine etek giyme kültürüdür (Bkz. Resim 41). Jeogori eteğin içine sokularak giyilir ve çeşitli süsleme ve düğümlemlerle bezenmiş bel kuşaklarıyla kullanılmaktadır (Glimja, 2018:86-87-88-89-90-91-92-93-96-97-98-99). Goryeo Hanedanlığı diğer tüm Üç Krallık dönemi Krallıklarına kıyasla Joseon Hanedanlığı dönemine en benzer giyim kültürüne sahip Krallıktır.

Resim 41- Eteğe Jeogori Sokma Biçimi

(<https://artsandculture.google.com/asset/traditional-clothing-of-the-goryeo-dynasty-1-lee-kyung-sun/YAG4i3t5uIknyA>, Erişim: 10.06.2022)

Yapılan araştırmalar sonucunda edinilen bilgiler doğrultusunda Goryeo Dönemi giyim kuşamının Resim 42'deki gibi olduğunu düşünülmektedir.

Resim 42: Goryeo Dönemi Giyim Kuşamı (Sedef ERKİN)

2.2.8. Joseon / 조선 (M.S. 1392- M.S. 1897)

Goryeo'nun Moğol İmparatorluğu'nun işgali ve yıllarca süren savaşlar nedeniyle yıkılışının ardından M.S. 1392'de Yi Seonggye (니성계/이성계) adındaki bir general (daha sonra Kral Taejo (태조) olarak da anılmıştır) tarafından Joseon (조선) adında yeni bir Hanedanlık kurmuştur (Bkz. Harita 11). Seonggye, aslında Goryeo'yu devam ettirmeyi planlamıştır. Fakat yeni bir Hanedan ilanının temiz bir başlangıç olduğuna inanıp Joseon'u oluşturmuştur. Yuan ile yapılan zoraki evlilikler sebebi ile kirlenen Goryeo soyunun ardından, soyu düzeltmek için Kraliyet soyunun kendisinden devam etmesini hedeflemiştir. Gojoseon'nun devamı olduğunu savunmak ve Kore tarihinin Çin tarihi gibi eski bir geçmişe dayandığını göstermek amacıyla ise Joseon ismini seçmiştir. Joseon'un ilk hükümdarı olan Seonggye, Goryeo Dönemi'nden kalan Budist etkiyi azaltmak için Krallığın genel yönetim ve inanç felsefesi olarak Konfüçyüsçülük'ü benimsemiştir. Bu sayede Joseon Hükümdarlarının ülkeyi dengeli bir şekilde yönetebileceğine inanmıştır. Başkenti Hanyang'a (한양) yani günümüzdeki Seul'e taşımış ve şehri tarihi Sino-Kore gelenekleri, Feng-shui'nin Jeomani Felsefesi ve Konfüçyan ideolojiye göre düzenlemiştir.

(Bkz. Resim 43). Hanyang ismi daha sonra Hanseong (한성) olarak değiştirilmiştir. Şehir planlaması; caddeler, kapılar, duvarlar, sivil konutlar, okullar, hükümet binaları ve beş ana saray kompleksinden oluşmaktadır. Tam anlamıyla tamamlanması 15. Yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür. Joseon'da temel ideoloji Konfüçyanizm olsa da Budizm, Şamanizm, Taoizm ve geç dönemlerinde Hristiyanlık gibi inançlarda görülmektedir.*

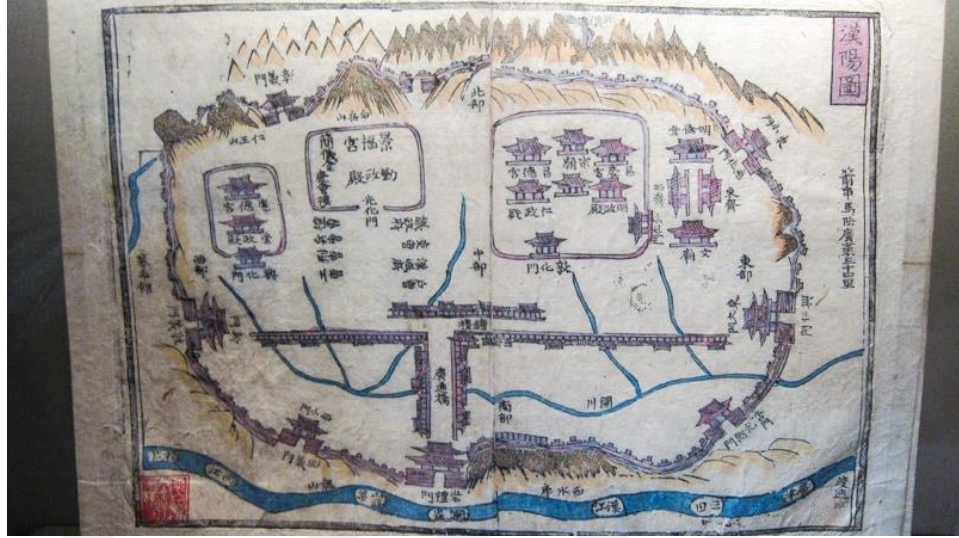
Harita 11: Joseon Hanedanlığı (Sedef ERKİN)

* Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.

AKAT Canan, Kore Tarihini Sosyo-Kültürel Kodları ile Yeniden Okumak, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Çev. LEE Nana, Kore Kültür ve Enformasyon Ajansı, Kore Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kore Gerçeği: Güney Kore, Dünü ve Bugünü, 2011

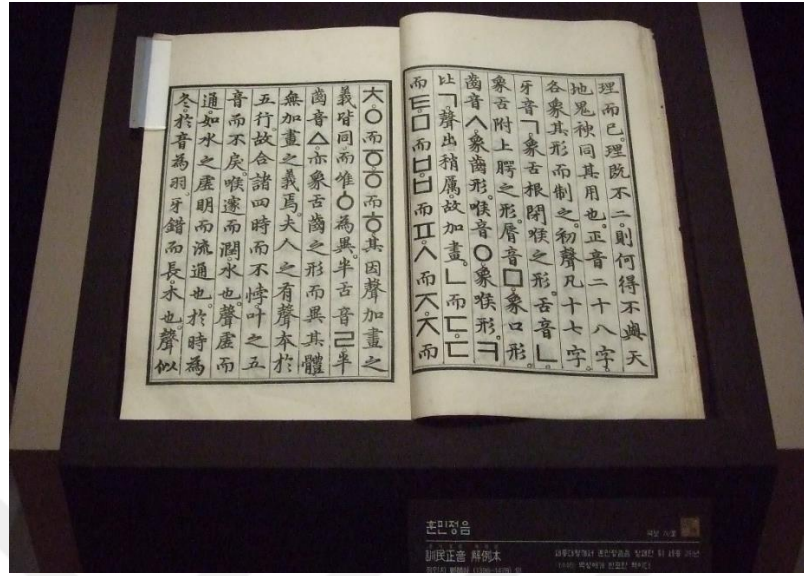
Joseon, https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Joseon_Dynasty , Erişim: 20.12.2020

Resim 43: Hanyang Şehir Haritası

(<https://www.theseoulguide.com/seoul-museum-of-history/> ,Seoul Museum of History, Erişim: 10.06.2022

Joseon'un dördüncü hükümdarı olan ve halen Kore halkı tarafından Büyük Kral (대왕) olarak adlandırılan Kral Sejong (세종) (1418-1450), Kore Yarımadasında daha önce görülmemiş bir kültür ve sanat gelişmesine sebep olmuştur. Kral Sejong'un da desteği ile 1443 yılında Krallık Akademisinin bilginleri günümüzde de kullanılan, Hangeul (한글) adı verilen Kore alfabesini oluşturdu. Bu sisteme Hunmin Congim (훈민정음) denmektedir. Bu da "halkı eğitmek için en uygun sesçil sistem" veya "halka doğruları öğreten ses" anlamına gelmektedir. 1446'da aynı isimde bir kitaba dönüştürülerek (Bkz. Resim 44) halka Hangeul'ı tanıtmayı amaçlamışlardır. Bu sayede 15. Yüzyıla kadar kullanılan ve öğrenimi oldukça zor olan Çin yazı sistemi (Hanca) sebebiyle okuma yazmayı öğrenemeyen Kore insanının, daha kolay bir sistem olan Hangeul sayesinde okuma yazmayı öğrenebilmeleri hedeflenmiştir. Kral Sejong yalnızca Hangeul ile değil gökbilimine duyduğu ilgi sebebiyle yaptırdığı; güneş saatleri, su saatleri, gökbilim haritaları, göksel küreler ve daha pek çok devrim ile de tanınmaktadır (Kore Kültür ve Enformasyon Ajansı, Kore Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011:183, 184), (<http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/memory-of-the-world/register/full-list-of-registered-heritage/registered-heritage-page-8/the-hunmin-chongum-manuscript/> , Erişim: 20.12.2020

Resim 44- Hunmin Congim, National Museum of Korea

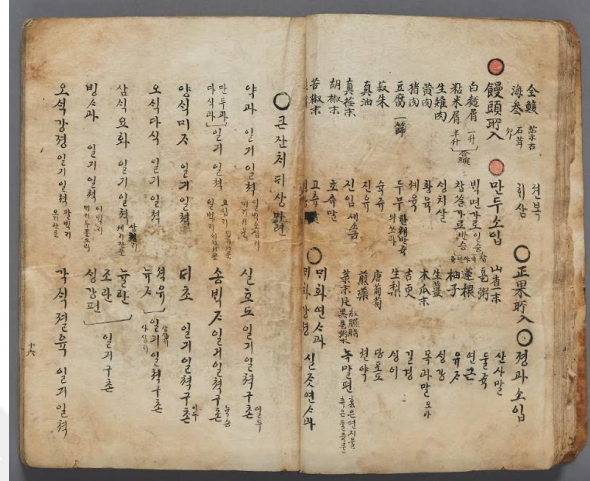
(<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/01/Hunminjeongeumhaerye.jpg> ,
Erişim: 20.12.2020

“Kral Sejong’un temel ideolojisi; “halk ülkenin temelini oluşturur, politikalar halkın çıkarlarını gözeterek halk için tasarlanmalıdır” düşüncesine dayanmaktadır” (Akat, 2019:25-26). Bu düşünce Hangeul’ın oluşturulmasında da büyük rol oynamıştır. Hangeul sistemi sayesinde, yalnızca üst tabaka değil, sınıf fark etmeksizin herkes kolaylıkla okuma yazma öğrenip, günlük yaşantısında kullanabilecektir. Böylece hem kral halkını hem de halk kralını kolaylıkla anlayabilmektedir. Bu da halkla kral arasında bir iletişim sıkıntısı olmasının önüne geçecektir. Hangeul aynı zamanda kadınlara da fayda sağlamıştır. Çoğu eski dönem toplumlarında olduğu gibi Kore kültüründe de ataerkil bir kültür hakimdir ve kadınlar çoğunlukla okuma yazma bilmemektedir. Fakat Hangeul’ın kolaylığı sayesinde kadınlar okuma yazma öğrenmeye, hatta kitap çıkartmaya başlamışlardır. Bunun en iyi örnekleri; yemek tarifi kitapları (Bkz. Resim 45) ve Kraliçe tarafından yazılmış kadınlara yönelik görgü kurallarını içeren kitaplardır. Yalnızca kadınlarla sınırlı kalmayıp pek çok insan tarafından günlükler, şiir kitapları ve romanlar yazılmaya başlanmıştır. Böylece yazarların çeşitliliği de artmıştır.* Çin kültürünü ve dilini

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

Hangeul: Voice of Diversity, The creation of Hangeul and how it changed the lives of the Korean people, https://artsandculture.google.com/exhibit/hangeul-voices-of-diversity/WwKiA_i3nE_2Jw , Academy of Korean Studies, Erişim: 20.12.2020

tanıtmak için dünyada açılan Konfüçyüs enstitülerini baz alarak, Güney Kore’de, Kore dilini ve kültürünü tanıtmak amacıyla dünyada halen Kral Sejong Enstitüleri açmaktadır .Bu enstitülerden biri de ülkemizde TÖMER kapsamında eğitim vermektedir.

Resim 45- Yemek Tarifi Kitabı

(https://artsandculture.google.com/exhibit/hangeul-voices-of-diversity/WwKiA_i3nE_2Jw , Erişim: 20.12.2020

Joseon, “Sakin Sabahlar Ülkesi” ya da “Yi Hanedanlığı” olarak da bilinmektedir. Babadan oğula geçen bir saltanat sistemiyle M.S. 1392’den M.S.1910’a, 27 kral tarafından yönetilmiş ve 500 yıldan fazla süregelmiş, en uzun süreli Konfüçyan Hanedanlıklarından biri olarak tanınmaktadır. Goryeo Hanedanlığının yaşadığı uzun süreli Moğol istilalarının da etkisi sebebiyle, Joseon’u korumanın en iyi yolu olarak Konfüçyüsçülük seçilmiştir. Böylece Yarımada’yı dış etkilerden koruyarak kendi içine kapalı bir hale getirmek hedeflenmiştir. Bu yöntem her ne kadar uzunca bir süre Joseon’u dış etkenlerden korusa da ilerleyen yıllarda sorunlara sebep olmuştur (Akat, 2019:26). Yeni Konfüçyüsçülüğü benimseyen Joseon, Kore Yarımadası’na entelektüel olarak aydınlanma çağı yaşatmıştır. Bu dönemde Budizm yasaklanmamıştır; fakat yine de manastırlar kontrol halinde tutulmaktadır. Budizm, Şamanizm ve Taoizm’de varlığını sürdürerek sıra dışı bir düşünce ve inanç karışımı oluşturmuştur. Çin’den olduğu kadar Batı’dan da gelen yeni düşünce sistemleri ülkede yeni akımlara sebebiyet vermiştir. Yine de Konfüçyüsçülük uzun yıllar gücünü korumuştur.

Konfüçyanizm sebebiyle dışa kapalı olan Joseon'un bu hamlesi uzun yıllar başarı sağlamış olsa da 19. Yüzyılda da halen dışa kapalı bir Krallık olarak kalmıştır. Bu da dış ülkelere kıyasla gelişmesinin yavaşlamasına neden olmuştur. Bu sebeple; bazı emperyalist Asya ve Avrupa ülkeleri Kore Yarımadası'nı ele geçirmeye çalışmışlardır. Diğer yandan Çin ve Rusya ile yaptığı savaşları kazanan ve hali hazırda yıllardır Joseon'a karşı bir tehdit olan Japonya, 1905'te Kore'yi kendi mandası altına almış, 1910'da Kore Yarımadası'nı zorla kendi topraklarına katarak sömürge yönetimine başlamıştır. Kore halkına fazlasıyla katı bir asimilasyon politikası uygulamıştır (Kore Kültür ve Enformasyon Ajansı, Kore Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011:185).

Joseon Hanedanlığı döneminde yapılmış resimler, heykeller ve dekoratif objelerden de görülebileceği üzere Joseon insanları statü, rütbe ve cinsiyet gibi ögelere bağlı karmaşık bir sosyal sınıf sistemine sahiptir. Konfüçyüsçülükten gelen alçakgönüllülük, evlada bağlılık, ebeveynlere ve atalara saygı, tutumluluk, bilgi peşinde koşma, görgü kurallarına uyma gibi değerler de bu sosyal sınıf sistemi ile ilişkilidir. Ayrıca erkek ve kadınlar farklı rollere sahiptir. Kendi evlerinde bile farklı bölümlerde yaşamaktadırlar (Woo ve diğerleri, 2014:19).

Joseon kültürüne ait diğer bir önemli obje ise mühürlerdir (Bkz. Resim 46). Mühürler Kraliyet üyelerine göre sınıfsal olarak çeşitlilik gösterir. Sadece Kral ve Kraliçe "Bo" adı verilen mühürleri kullanmaktadır, Veliht Prensler ve Prensesler "In" adı verilen mühürleri kullanır. Kraliyet mühürlerine "Boin" adı verilir. Fakat Kralın kullandığı mührü "Eobo" denmektedir. Boin, "Inmyeon" denen çeşitli harflerle oyulmuş bir yüzeyden oluşmaktadır ve Kralın unvanını taşır. Mühürlerin çoğu sahip olduğu sembolik anlam sebebiyle, kaplumbağa şeklinde bir gövdeye sahiptir, altın, yeşim gibi materyallerden üretilir ve gövdeye bağlı kırmızı bir püskülle süslenmektedir. Kraliyet mühürleriyle birlikte Krala sunulan bir kitap da hazırlanmaktadır. Bu kitap bir çeşit Kraliyet atama kitabı denebilir (Bkz. Resim 47). Kitap; altın, yeşim ya da bambudan üretilmektedir. Yeşim kitaplar Kral ve Kraliçe içindir. Veliht Prens ve Prensesler içinse bambudan yapılmaktadır. Kraliçeye, Saray Hanımına, Veliht Prense onun eşi ve en büyük oğluna Kraliyet yetkisi verilirken, "Gyomyeong" denilen renkli ipekten yapılmış bir Kraliyet Fermanı, Kraliyet Mührü ve atama kitabı verilirdi (Bkz. Resim 48). Bu

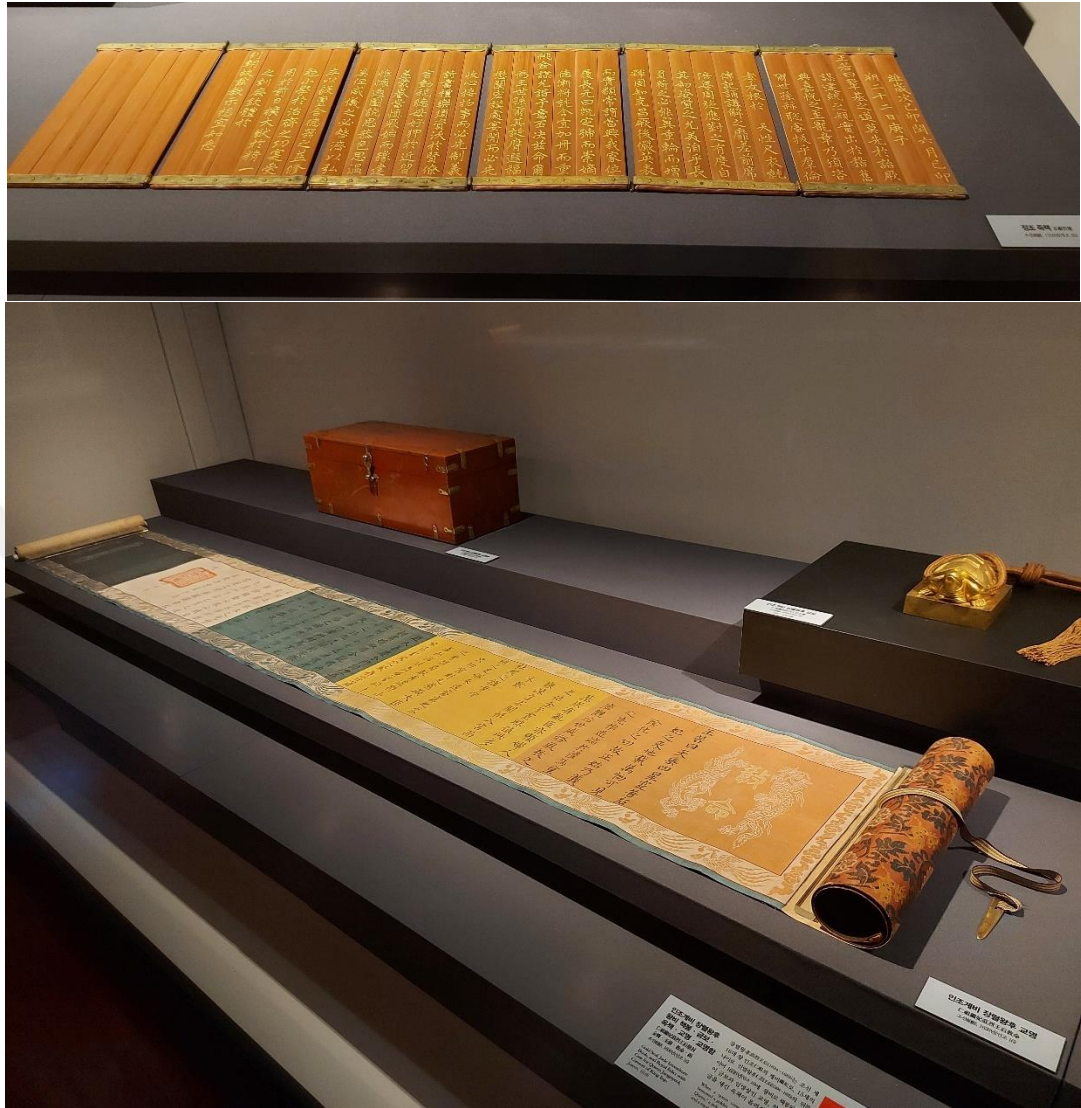
nesneler Kral ve Kraliçenin yaşamı boyunca statülerinin sembolü olarak işlev görmektedir. Ölümünden sonra ise sarayı ve devleti koruyan semboller olarak kabul edilmektedirler (<https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-symbols/pQIyTehJV0qNIg> , Royal Symbols, National Palace Museum of Korea, Myeng-hee Son, Erişim: 22.12.2020).

Resim 46- Kraliyet mührü, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 47- Kraliyet Atama Kitabı, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 48- Kraliyet fermanı (alt), Bambu Atama Kitabı (üst), National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Diğer tüm Krallıklarda olduğu gibi Joseon'da da taht büyük bir önem taşımaktadır. “Jeong Jeon” adı verilen özel Kraliyet tahtı\gölgeliği, Kralın tebaasını ağırladığı ve çeşitli törenlere liderlik ettiği yerdir. Jeong Jeon (Bkz. Resim 49) salonun ortasında duran ve dört tarafı ahşap sunak örtüsüyle kaplı, yüksek, tırabzanla çevrili bir platforma sahiptir. Tavanında Ejderha ya da Anka Kuşu oymalarıyla süslü “Bogae” adında bir tavan (Bkz. Resim 49) bulunmaktadır. Jeong Jeon'nun tam ortasında bulunan Kralın tahtı “Okjwa” ya da “Bojwa”, Kralın yüksek yetki ve itibarını sembolize eder (Bkz. Resim 50). Ahşaptan yapılmış taht Kraliyet üyeleri tarafından kullanılan kırmızı renktedir

ve altın rengi Ejderha, bulut gibi sembollerle süslenmiştir. Köşelerinde ihtişam, haysiyet ve formaliteyi sembolize eden altın oyma Ejderha kafaları bulunmaktadır. Tahtın arkasında ise “Gokbyeong” adı verilen Kralın itibarını ve erdemini sembolize eden katlanır panel bulunmaktadır (Bkz. Resim 50). Panelde; güneş, ay ve “Irwol Obongdo” denilen beş tepe çizimi bulunur. Bu da Kralın evrenin düzenine göre ilahi konumunu temsil eder. Goknyeong, beş tepenin simetrik bir düzeninden oluşmaktadır, üst kısımda güneş ve ay bulunur. Çam ağaçları ve şelaleler de bu resmin bir parçasıdır ve beş renge göre boyanmıştır. Panel Kralla o kadar özdeşleşmiş bir konumdadır ki, Kraliyet belgelerinin çoğunda Kral ile resmedilmiştir (<https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-symbols/pQIyTehJV0qNig> , Royal Symbols, National Palace Museum of Korea, Myeng-hee Son, Erişim: 22.12.2020).

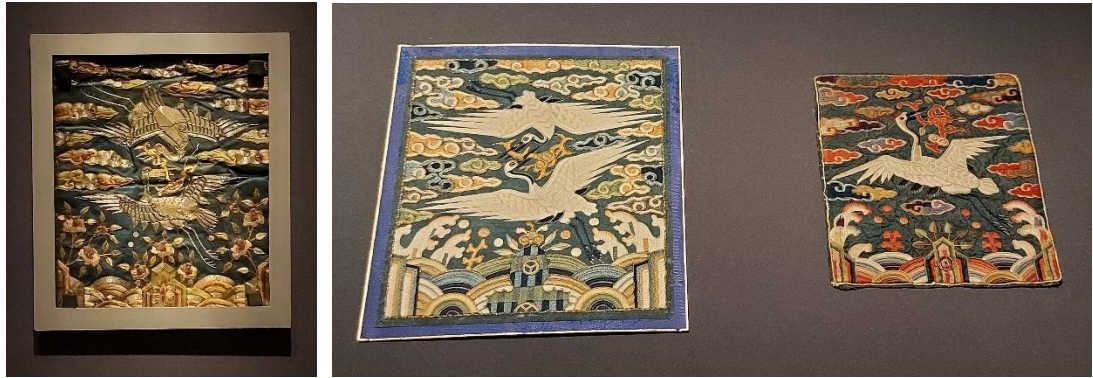

Resim 49- Jeong Jeon (sol) ve Bogae (sağ), National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 50- Okjwa\Bojwa (taht) ve Gokbyeong (panel), National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Joseon Hanedanlığı nakış konusunda da oldukça başarılıdır. “Gungsu” (Bkz. Resim 51) adı verilen Saray Nakışı, Kraliyet Sarayında yapılan nakış işlerine denmektedir. Joseon’da Kraliyet Sarayında nakış işlerinde uzmanlaşmış “Subang” adı verilen nakış bölümü bulunmaktadır. Günümüze dek gelen Saray Nakışlarının çoğu Joseon Hanedanlığı Döneminin ortasında veya sonlarında üretilmiştir. Saray Nakışları, giyim kuşamın yanı sıra, ev tekstili ürünlerinde ve sandık, dolap gibi ev eşyalarında da kullanılmaktadır. Saray Nakışının dışında genel halk tarafından da nakış yapılmaktadır ve Saray Nakışından ayrılması için “Minsu” şeklinde adlandırılmaktadır. Joseon Hanedanlığı’nda yaşamını sürdüren kadınlar, kocaları ve çocukları için; kese, kolye, kaşıklık, yastık ucu, anahtarlık, gözlük kutusu, ütü masası, kışlık bebek şapkaları, palto ipleri, düğme gibi ürünlere çeşitli desenler işlemektedirler (Bkz. Resim 52). Nakış becerisi Joseon Dönemi kadınlarının sahip olması gereken bir erdem olarak kabul edilmektedir. Ayrıca nakış, Joseon kadınlarının Konfüçyüsçülüğün katı kuralları altında yaşarken, sanatsal duyarlılıklarının gelişmesinin ve ifade etmesinin bir yolu olarak kabul edilir (<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-past-and-present-of-korean-embroidery/EQJC9JQNXQy4IQ> , Sookmyung Women’s University Museum, 2013, Erişim: 23.12.2020)

Resim 51- Saray nakışları (Gungsu), National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 52- Genel Nakış (Minsu): yastık (sol), kese (orta), düğme (sağ)

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-past-and-present-of-korean-embroidery/EQJC9JQNXXQy4IQ> , Erişim: 23.12.2020)

Nakış işlemlerin yanı sıra Joseon Dönemi'nde kullanılan diğer bir süsleme tekniği de Najeon (나전) adı verilen ve genelde ahşap yüzeylerin üzerine deniz kabuğu, deniz kaplumbağası, kehribar veya fildişi gibi materyallerin, çeşitli desenler verilerek yerleştirilmesi sonucu yapılan tekniktir (Bkz. Resim 53). Sandık, dolap, kutu ve benzeri gibi yüzeylere uygulanmaktadır. Genellikle sedefli ve inci gibi parlayan kabuklar seçilir. Böylece ışıltılı bir görünüm sağlanmaktadır. Najeonjang (나전장), Goryeo Hanedanlığı'ndan beri kullanılan bir tekniktir. Özellikle Joseon Döneminde uzun ömür sembolü olarak bilinen doğal peyzaj desenli süslemeler oldukça popülerdir (https://artsandculture.google.com/exhibit/najeonjang/twIC58V2Kq_dJw, National Intangible Heritage Center, Song Bang-ung, Erişim: 23.12.2020).

Resim 53- Najeonjang, Sookmyung Womens's University Museum

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA>, Erişim: 23.12.2020)

Goryeo Dönemi'nde Seladonlar ne kadar popülerse, Joseon Dönemi'nde de beyaz porselenler oldukça popülerdir (Bkz. Resim 54). Porselen ürünler, özellikle yüksek sınıf tarafından, günlük yaşamlarında kullanım amacıyla kâse, vazo gibi objelerin dışında fırça stantları gibi kırtasiye ürünü olarak da fazlasıyla rağbet görmektedir. Konfüçyüsçülüğün de izlerini taşıyarak, çam, bambu, erik çiçekleri, orkide, krizantem gibi sembollerin yanı sıra şiir dizeleri ya da Ejderha gibi süslemelerde (Bkz. Resim 55) bu, porselenlerde kullanılmaktadır.*

Resim 54- Beyaz Porselen, National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

White Porcelain in the Joseon Dynasty, <https://artsandculture.google.com/exhibit/white-porcelain-in-the-joseon-dynasty/LQLy10Vxl8eDJg>, Ewha Womans University Museum, Erişim:23.12.2020

Resim 55- Joseon Dönemi Porselenleri, National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

Joseon Hanedanlığı Dönemi, tarihi, kültürel ve siyasi değişimlerinin yanı sıra giyim kuşamında değişikliğe uğradığı bir dönemdir. Önceki dönemlere ait giyim kuşam anlayışı değişerek Chima (치마) (etek) ve Jeogori (저고리) (üste giyilen gömlek benzeri giysi) merkezli basit bir giyim anlayışına dönüşmüştür (Bkz. Resim 56-57). Konfüçyanizmin getirdiği katı kurallara rağmen, kadınlar güzellik için modayı aktif olarak kabul etmişlerdir. Erken dönemlerinde Jeogori, Üç Krallık Dönemindeki Jeogori biçimine atıfta bulunarak kalçayı kapatacak şekilde uzundur (Bkz. Resim 56). Çokça(bol) kumaş giymek o dönemin estetik standardıdır ve kişinin statüsünün sembolüdür. 17. Yüzyıldan itibaren süregelen savaş, hastalık vb. gibi sebeplerin sonucu olarak kumaş kullanımı azalarak Jeogori en ve boyu küçülmeye başlamıştır (Bkz. Resim 57). 18. Yüzyılda Jeogori’de beden ve uzunluk daha da daralmıştır. Bedenle daha yakın temasta olduğundan ve etek beli ortaya çıktığından kadınların vücut şekli de ortaya çıkmaya başlamıştır (Bkz. Resim 57). 19. Yüzyılla birlikte Jeogori, göğüs görünecek derece de kısalmıştır. Bu sebeple; göğüs bantları ve bel kuşakları giyilmeye başlanmıştır. Gövde ve giysi kolu daha da daralmış, mükemmel fit Jeogoriler popüler hale gelmiştir. A form etek yerini, vazo form eteğe bırakmıştır (Bkz. Resim 57). 20. Yüzyılda Jeogori tekrar uzamış, beden ve kol çevresi yeniden genişlemiştir. 20. Yüzyıla kadar popüler olan belden kuşaklı

Chima, yerini yelek belli Chima'ya bırakmıştır. Vazo formlu etek yerine A form etek yeniden popüler olmuştur. Jeogori dışında Joseon kadın giyiminin diğer bir önemli parçası da Dang-ui'dir (Bkz. Resim 58). Dang-ui (당의), Jeogori'ye benzer fakat ön parçası uzun ve oval bir kesime sahiptir. Sarayda giyilen törensel bir giysidir. Joseon dönemi pek çok törensel giysiye ve neredeyse her duruma uygun bir üniformaya sahiptir. (Wooh, 2019:5-6-7-8-9-122), (<https://artsandculture.google.com/exhibit/women-s-fashion-in-the-joseon-dynasty/NALih42Rn6HjIg> , Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University, Erişim: 23.12.2020). Bölüm 3'te bu detaylarıyla incelenecektir.

Resim 56- 16. ve 17. Yüzyıl Jeogori, Chima (Sedef ERKİN)

Resim 57- 18.- 19. ve 20. Yüzyıl Jeogori, Chima (Sedef ERKİN)

Resim 58- Dang-ui (Sedef ERKİN)

2.2.9. Dehan İmparatorluğu / 대한제국 (M.S. 1897- M.S. 1910)

Joseon Krallığı 19. Yüzyılda oldukça güçsüz bir durumdaydı ve yarımada tam bir karmaşa hakimdi. Yüzyıllar süren dışa kapalı yönetim politikası artık hakimiyetini kaybetmekteydi. Japonya ve Rusya'nın kendi çıkarları için Joseon'a yaptığı baskılar gittikçe gücünü arttırmaktaydı. Bu sebeple devlet reformlar uygulamaktaydı. Bunun yanında Yarımada da reformlardan memnun olmayan halk tarafından ayaklanmalarda baş göstermekteydi. (Gökçe, Gökmen, 2016:94-95).

Çin'in aradan çekilmesini sağladıktan sonra Japonya'nın Kore Yarımadası'nı tamamen kontrol altına almak için önünde tek engel Rusya'ydı. Kral Gojong kadar ülke üzerinde etkisi olan Kraliçe Min özellikle Rusya ile olan yakın ilişkileriyle tanınmaktaydı. Bunu büyük bir tehdit olarak algılayan Japonya, 8 Ekim 1895'te Kraliçe Min'e düşmanlık besleyen Koreli ve Japon milliyetçiler yoluyla suikast düzenleyerek Kraliçeyi öldürtmüştür. Ardından suikastçılar, bedenini Gyeongbok Sarayının bahçesinde yakmışlardır. Bu sayede Japonya'nın saldırganlığı gözler önüne serilmiş ve dünya genelinde Japonya'nın saldırgan tutumu kınanmıştır. Kraliçenin öldürülmesinin ardından bir yıl sonra Kral Gojong, Veliht Prens ile Rus elçiliğine sığınmıştır. Bu olayın ardından Joseon üzerinde Rusya'nın etkisi artmıştır. Bu da halkın tepkisine ve bağımsızlık kulüplerinin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Kral Gojong ise bu olaylara tepki olarak 1897 yılında Rus elçiliğinden çıkıp Kyongun Sarayına gelerek Dehan İmparatorluğu'nu

kurduğunu ilan etmiştir. Dehan İmparatorluğu'nun (대한제국) adı geçmişteki Samhan (Üç Krallık) adından gelmektedir. “De” kelimesi Korece de büyük anlamına gelir. “Han” kelimesi ise antik dönemden itibaren Korelileri ve Kore'yi adlandırmakta kullanılan isimdir. Dehan İmparatorluğu'nun varlığı halen pek çok araştırmacı tarafından sorgulanan ve tam olarak kesinliği sağlanamayan bir husustur. Kısa süren varlığı sebebiyle kimi kaynakta Joseon Hanedanlığı'nın devamı olarak geçse de bazı kaynaklarda da 1897'de Joseon'un yıkılmasının ardından kurulmuş bir İmparatorluk olduğu yönünde de görüşler bulunmaktadır. Bu karışıklığın nedeni güçsüz bir konumda olması ve büyük devletler tarafından çoğunlukla siyasi olarak tanınmamasına dayanmaktadır (Oğuz, 2019:198), (Gökçe, Gökmen, 2016: 93-94-97-98-99). Kore Yarımadası'nda sahip olduğu alan da Joseon Hanedanlığı ile aynı sınırlar içerisinde (Bkz. Harita 12).

Harita 12- Dehan İmparatorluğu (Sedef ERKİN)

Kralın saraya geri dönmesinin ardından, katı kurallardan bazıları yürürlükten kaldırılmıştır. Büyük yeniliklerden biri de İmparatorun batı tarzı askeri üniformalar (Bkz. Resim 59-60) giymesi olmuştur. (Oğuz, 2019:208-209).

Resim 59- Kral\İmparator Gojong ve Oğluna Ait Fotoğraflar, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 60- Dehan Dönemi'ne Ait Kraliyet Giyimi, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Her ne kadar ufak çaplı değişimler söz konusu olsa da bu değişimler Dehan İmparatorluğu'nu kurtarmaya yetmemiştir. 1905 yılında Japonya, Rusya ile olan savaşını kazandığında ise Kore Yarımadası üzerindeki etkisi tüm şiddetiyle artmıştır. 1907 yılında İmparator Gojong'un zorla tahttan çekilmesi sağlanarak, yerine oğlu Sunjong'un geçmesi sağlanmış ve yeni bir anlaşma imzalanıp Japonya'nın Kore'nin tüm iç işlerine dahil olabileceği belgelenmiştir. Bu anlaşmanın ardından Japon yetkililer Kore Yarımadası'nın kontrolünü kısmen ele geçirmiştir. 29 Ağustos 1910'da ise amacına ulaşarak Kore

Yarımadası'nı ve Dehan İmparatorluğu'nu tamamen ele geçirerek istila etmiştir. İmzalanan anlaşma ile Kore Yarımadası'nda 35 yıllık sömürge düzeni başlamıştır (Gökçe, Gökmen, 2016:103-104-106).

Yapılan anlaşmanın ardından ülkenin adı Chosen (Joseon) olarak değiştirilmiştir. Ayrıca Seul'ün adı Keijo, Pyeongyang'ın adı ise Heijo olmuştur. Tüm yönetim ve idari işler Japonlar tarafından yönetilmektedir. Japon ordusu, jandarma ve polisleri ülkeye dağılmıştır. Okullardaki öğretmenler üniforma giymekte ve kılıç taşımaktadır. Basın ve gazeteler yasaklanmış, örgütler ve halk toplantıları, ulusal bayrağın ve marşın sergilenmesi, ateşli ve keskin silah bulundurmak yasaklanmıştır. Ayrıca dinsel törenler de sadece polis gözetiminde gerçekleştirilebilmekteydi. Altı yıl olan ilköğretim dört yıla düşürülmüş, ders kitapları Japonlar tarafından düzenlenmiştir. Kore tarihi öğretilmeden Japon dili ve tarihi ders olarak verilmiş, pek çok genç üniversite eğitimi için Japonya'ya gitmek zorunda kalmıştır. Ülke topraklarının çoğu Japonlara satılarak, toprak sahipleri kiraya ve vergiye zorlanmıştır. İsim yasası ile Koreliler Korece isimlerini değiştirmeye zorlanmış, isimlerini değiştirmeyenler okul, resmî belge talebi, posta alma gibi vatandaşlık haklarından mahrum bırakılmıştır (Akat, 2019:87-88-89-100).

2.2.10. Kore Cumhuriyeti (Güney Kore) ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti (Kuzey Kore)

Japon sömürgesi altında zorluk çeken Kore Yarımadası ve insanları, Japonlar tarafından yapılan tüm baskı ve eziyete tepki vermek zor da olsa, zamanla başkaldırı gösterme çabasına girmişlerdir. Özellikle 1. Dünya Savaşı ardından yayılan Wilson düşüncelerinden etkilenererek Koreli öğrenciler “Joseon Bağımsız Gençlik Derneği” adı altında toplanmaya başlamışlardır. Eski İmparator Gojong'un ölümünü ve yapılacak cenaze törenini fırsat bilerek 1 Mart'ta Bağımsızlık bildirisi yayımlamışlar, miting gösteri ve toplantı organize etmişlerdir. Bu gösterilerde yasaklanmış olan Joseon bayrakları ve “yaşasın Joseon bağımsızlığı” sloganlarıyla ülkenin durumuna tepki göstermişlerdir. Bu eylemler birkaç ay sürmüştür. Tabi ki Japon yetkililer bu duruma sessiz kalmamış olaylar esnasında pek çok Koreli öldürülmüş ve binalar tahrip olmuştur. 1 Mart hareketi ülkenin Japon sömürgesi altında oluşunu değiştirmese de tüm dünya Kore insanının duruma

tepkili olduğunu görmüştür ve bunun sonucunda baskı kalkmasa da Japon yönetimi daha uygar bir yönetim biçimi adına düzenlemeler gerçekleştirmek zorunda kalmıştır (Akat, 2019:91-91).

Zamanla Japonya'nın Doğu Asya üzerinde giderek gücünü arttırması batılı devletler için de tehdit olmaya başlamıştır. Çıkar çatışmaları süregelirken özellikle Amerika ve Japonya arasında büyük bir gerginlik başlamıştır. Bunun sonucunda 2. Dünya savaşının yanına özellikle Amerika Japonya arasında büyük gerilim yaratan Pasifik Savaşı eklenmiştir. İlk başlarda gayet iyi giden Japonya ilerleyen zamanlarda mühimmat eksikliğinden dolayı gerilemeye başlamıştır. Yine de dur çağrılarına kulak asmadan canice katliam yapmaya devam etmiştir. Ardından Japonya'ya kadar ilerleyen Amerika Okinawa'yı işgal etmiştir. Bunun üzerine Japonlar artık durmazsa kentleri havadan ve denizden bombalayacaklarını belirtmişlerdir. Fakat Japonya'nın tüm uyarıları görmezden gelmesinin ardından Amerika 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya, 9 Ağustos 1945'te ise Nagazaki'ye tüm dünyanın da bildiği üzere atom bombası atmıştır. Japonya gücünü kaybetmesinin ardından Rusya'dan yardım istemiştir. Fakat 9 Ağustos'ta Rusya Japonya'ya savaş ilan ettiğini bildirmiştir. Bunun sonucunda Japonya Doğu Asya'daki etkisini tamamen yitirmiştir (Akat, 2019:101-102-103).

Japonya'nın gücünü kaybetmesi Kore Yarımadası'ndaki Japon baskısının sona ermesi anlamına gelse de Kore halkı bağımsızlığını ilan edememiştir. Bu kez de Japonya'nın gücünü kaybetmesine sebep olan Rusya ve Amerika ile yüz yüze gelmiştir. Rusya'nın Kore Yarımadası'nın kuzey kesimine birliklerini yığmasının ardından, Amerika da Kore Yarımadası'nın kuzey kısmını Sovyet Bölgesi, güney kısmını ise Amerikan Bölgesi olarak bölmeyi teklif etmiştir. Rusların bu teklifi kabul etmesinin ardından bölge ikiye bölünmüştür. Bu bölünmenin ardından bazı sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunlardan en büyüğü ise, Japonların ülkelerine dönmelerinin ardından yaşanan ekonomik çöküş ve gerilemedir. Çünkü fabrikaların çoğu Japonlar tarafından işletilmektedir. Diğer bir sorun ise, komünistlerin Kuzey Kore'yi Sovyetleştirme girişimlerine başlamış olmalarıdır. Bu durumdan rahatsız olan Amerika, durumu Birleşmiş Milletlere (BM) açmıştır. Yapılan toplantıların ardından Güney ve Kuzey Kore liderleri bazı ilkeler üzerinde karar vererek anlaşmaya varmışlardır. Fakat dönemin

Kuzey Kore lideri Kim İlsung bu kararların hiçbirine uymamıştır. Bunun sonucunda ise Kore Yarımadası'nda iki ayrı hükümet oluşmuştur (Akat, 2019:105-106-107-108).

1949 yılında Birleşmiş Milletler Anlaşması gereğince Kore Yarımadası'ndaki yabancı askerler ülkeyi terk etmiş ve böylece uzun yılların ardından Kore Yarımadası kendiyle baş başa kalmıştır. Fakat bu, yine de bölgeye özgürlüğü getirememiştir. Çünkü bu kez de kendi içinde soğuk savaş baş göstermiştir. Kuzey Kore de Güney Kore de Yarımadayı kendi ülkesi ilan etmiş ve anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Güney Kore'yi kendi toprağı yapmayı amaçlayan Kuzey Kore lideri İlsung, Rusya'dan aldığı yardımlarla 25 Haziran 1950'de askeri birliklerini Güney Kore'ye yönlendirmiş ve Kore savaşını başlatmıştır. Amerika, Güney Kore'ye yardım etse de Kuzey Kore askerleri kısa sürede Seul'u ele geçirmişlerdir. Bunun sonucunda BM'ye başvuran Amerika, yardım talebinde bulunmuş ve aralarında Türkiye'nin de bulunduğu askeri birlikler Kore'ye yardıma gönderilmiştir. 1951 yılında iki bölge arasında ateşkes görüşmeleri başlamış, 27 Temmuz 1953'te ise ateşkes anlaşması imzalanıp 38. Paralel baz alınarak iki bölge arasındaki sınır belirlenmiştir (Bkz. Harita 13). Böylece Kore Yarımadası, Güney Kore ve Kuzey Kore olmak üzere iki devlete bölünmüştür (Akat, 2019:109-110). Günümüzde de halen 1953'teki anlaşma gereğince iki devlet şeklinde Kore Yarımadası'nda varlıklarını sürdürmektedir.

Harita 13- Kore Cumhuriyeti ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti (Sedef ERKİN)

Tüm dünya tarafından genellikle Güney Kore olarak bilinen devletin şu an kullanılan resmi adı Kore Cumhuriyeti, Korece adıyla ise (대한민국) Dehanminguk'tur. Kısaca Hanguk (한국) olarak da adlandırılmaktadır. Kuzey Kore olarak bilinen devletin ise resmi adı Joseon Demokratik Halk Cumhuriyeti ya da Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti olarak bilinmektedir. Korece adı ise (조선민주주의 인민공화국) Joseonminjujue inmingonghwaguk'tur (Gökçe, Gökmen, 2016:99).

2.3. Kore Yarımadası'nın Kültür ve Sanatına Genel Bir Bakış

Kore Yarımadasında insanlığın varlığının başlangıcının 50000 yıl önceye kadar dayandığı düşünülmektedir. İlk başta Kuzey Asya kültürünün etkilerini barındıran Kore Yarımadası insanları, zamanla kendi kültürlerini oluşturmuş ve günümüze kadar getirmişlerdir. Şamanizm ile başlayan inanç algıları, Budizm, Taoizm, Konfüçyüsçülük gibi inanç sistemleriyle devam etmiş ve kültürlerinin de şekillenmesinde katkı sağlamıştır. Günümüzde de Kore Yarımadasının resmi bir inancı yoktur. Yaşayanların çoğu Tanrı'ya inanmamaktadır. İnananlar ise halen Budizm, Şamanizm gibi inançlara sahip olmaktadır. Hristiyanlık ya da Müslümanlık gibi büyük dinlere inananların sayısı oldukça azdır.

Özellikle Şamanizm, Kore kültüründe oldukça popülerdir ve kültürün şekillenmesinde de büyük etkisi vardır. Bunun sebebi Kore'nin kurucusu Dangun'un da bir şaman olarak kabul edilmesinden kaynaklı olabilmektedir. Hatta Kore'de şaman görmek halen mümkün ve oldukça olağandır. Şamanizm'i tanımlayacak olursak; yaşamın gücünün doğal nesnelerin tümünde var olduğu inancı üzerinde gelişen bir inançtır. Şaman adı verilen kişiler çeşitli ruhlarla iletişim kurarak insanlar ve ruhlar alemi arasında aracı görevi görmektedirler. Şamanlar bir çeşit dini liderdir. Kadın şamanlara Mudang, erkek şamanlara ise Paksu denmektedir. Şamanlar, renkli giysiler giyip (Bkz. Resim 61), çeşitli danslar, müzikler ve sembolik materyaller aracılığıyla ritüeller düzenleyerek ruhlarla iletişim kurmaktadırlar. Şamanizm inancında güneşin, ayın, toprağın, yıldızların, dağların, denizlerin, kayaların, ağaçların, gökyüzünün ve daha pek çok doğal unsurun ruhu olduğuna inanılmaktadır. Ayrıca kahraman savaşçıların, Kralların, önemli tarihi

figürlerinde ruhları da bu ritüellere çağırılmaktadır. Ritüeller, ritüeli yapanın ve yaptırmanın amaçları doğrultusunda; mutluluk getirmek, hastalıkları önlemek, kötülükleri uzaklaştırmak, iyi talih, ölenin ruhunu cennete götürmek gibi çeşitli amaçlarla düzenlenmektedir.*

Resim 61- Mudang

(<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d3/%EC%84%9C%EC%9A%B8%EC%83%88%EB%82%A8%EA%B5%BF.jpg> , Erişim: 06.12. 2021)

Şamanizm, Üç Krallık Dönemine kadar hakimiyetini sürdürmüştür. 4. Yüzyılda Budizm'in Kore Yarımadasına girmesiyle birlikte inanç sisteminde büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Kökeni Hindistan olan Budizm, Kore yarımadasına Çin aracılığıyla girmiştir. Her ne kadar Budizm köklü değişikliklere neden olsa da Şamanizm de varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Yeni inançla birlikte Şamanizm yok olmamış aksine Budizm'i zenginleştirmiş ve tamamlamıştır. Budistler tapınaklarını şaman ruhlarının evi olarak kabul edilen dağlara inşa etmişlerdir. Hatta bu Şamanist varlıklar adına da tapınaklar inşa edilmiştir. Bu yüzdendir ki; Şamanizm, Budizm ve Konfüçyüsçülük gibi inançlarla birbirini besleyerek harmanlanmış, yıllarca varlığını sürdürmüştür. Silla döneminde ise Budizm ve Konfüçyanizm birleşerek güç kazanmış ve milli bir inanç haline gelmiştir. Hem keşişler tarikatı Sangha'ya hem de devlete hizmet eden bir keşiş olan Wongwang, bu iki inancı birleştirerek ve Budizm'in beş ilkesinden de etkilenerek

* *Detaylı Bilgi için Bkz.*

Teacher's Sourcebook for Korean Art & Culture, Featuring the Korean Art Collection of the Peabody Essex Museum, Salem, MA.

KOEHLER Robert, Religion in Korea: Harmony and Coexistence, The Korea Foundation, 2012.

halk için beş ilkeyi oluşturmuştur. Bu ilkeler Budizm'in güven, şefkat, doğru eylem ilkeleriyle, Konfüçyanizmin aile ve toplumsal hiyerarşi ile ilişkili değerlerinin birleşiminden oluşmaktadır (Bkz. Tablo 7).*

Tablo 7: Halkın ve Budizm'in Beş İlkesi

Budizm, Silla ve Goryeo hanedanlıklarında resmi devlet inancı olarak kabul edilmiş ve yönetim sistemi de bu bağlamda geliştirilmiştir. Fakat Joseon döneminden itibaren resmi devlet inancı Neo Konfüçyanizm olarak değiştirilmiştir. Yeni Konfüçyüsçülük olarak da bilinen bu inanç, aslında inanç sisteminden çok yaşam tarzı ve ideoloji olarak da adlandırılabilir. Doğru ve yanlış, görgü ve akıl, aile ve toplum gibi kıstaslar üzerinde gelişen Konfüçyanizm, içinde Budizm ve Taoizm unsurlarını barındırmaktadır. Herhangi bir Tanrısı bulunmamaktadır. Fakat zamanla Konfüçyüs Tanrısallaşmıştır. Kore Yarımadasındaki çoğu inanç sistemi gibi Konfüçyanizm de Çin aracılığıyla Kore kültürünün bir parçası olmuştur. Budizm'e kıyasla katı bir inanç sistemi

* Detaylı Bilgi için Bkz.

Teacher's Sourcebook for Korean Art & Culture, Featuring the Korean Art Collection of the Peabody Essex Museum, Salem, MA.

KOEHLER Robert, Religion in Korea: Harmony and Coexistence, The Korea Foundation, 2012

olan Konfüçyanizm statü farkını da katı bir şekilde belirler. Özellikle kadınlar üzerinde özgürlük kısıtlayıcı bir konumdadır.*

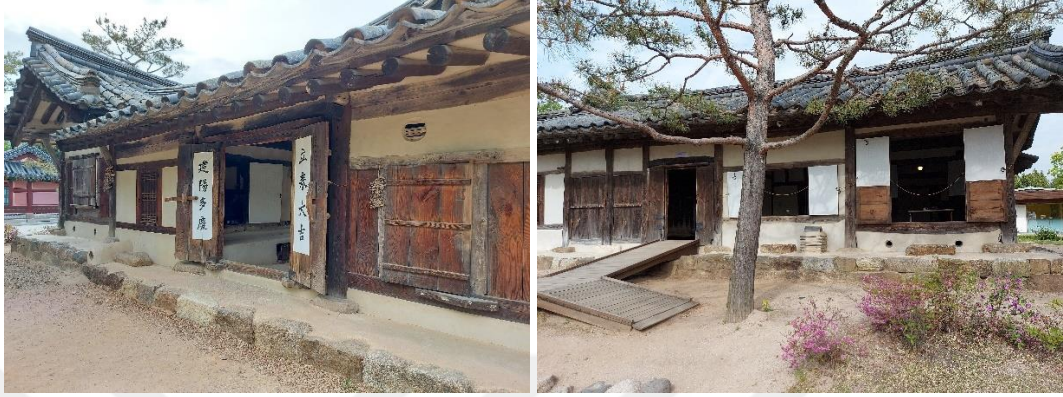
Kore kültüründe adına rastlanılan diğer bir inanç sistemi de Taoizm ya da diğer bir adıyla Taoculuktur. Çin’de ortaya çıkmıştır ve kökeni Çin Şamanizm’ine dayanmaktadır. Şamanizm ekolünden gelen ruhlara tapmayı temel edinerek, atalara ve eski ruhlara adaklar adayıp, iyi talih, mutluluk gibi şeyler dilenip, bereketli ve uzun bir ömür sürülebileceğine inanılmaktadır. Tabiatla uyum halinde olmayı ve sadeliği savunmaktadır (Abudukelimu, 2011:37), (Yitik, 2011:10).

Kore kültürü dendiğinde akla gelen diğer bir önemli unsur ise Hanok (한옥) adı verilen geleneksel Kore evleridir (Bkz. Resim 62-63). “Han” Kore anlamına gelir “Ok” ise ev demektir. Hanoklar, doğayla iç içe ve uyum içerisinde dirler. Genellikle toprak ve ağaçtan yapılırlar. Eski dönemlerde Hanok yapımında madeni değil tahta çiviler kullanılmaktadır. Onları bu denli popüler kılan ise Ondol (온돌) adı verilen alttan ısıtma sistemleridir. Ondol sistemi (Bkz. Resim 64), binlerce yıldır kullanılmaktadır. İlk olarak kuzey bölgelerde kullanılmıştır. Evin yanında mutfak olarak kullanılan kısımda bir ateş yanar. Hanokların alt kısmında ise kanallar bulunmaktadır. Zeminin hemen altında ise taşlar döşenmiştir. Ateş yandıkça ısı kanallara yayılır ve zeminin altındaki taşları ısıtır. Böylece evin ısınması sağlanmaktadır. Kanalin diğer ucunda bir baca bulunur böylece hava sirkülasyonu da sağlanmış olur. Yanan ateş aynı zamanda yemek pişirmede de kullanılmaktadır. Kanalların ulaşmadığı ahşap zeminli odalarda bulunmaktadır. Bu odalara Maru (마루) adı verilir ve yazın sıcaktan korunmak amacıyla tasarlanmıştır. Ahşap zeminli odalar genellikle yerden yüksek bir konumda bulunur. Böylece zemin ile arasında boşluk yaratılarak serin kalması sağlanır. Çatıları ise Giwa (기와) adı verilen

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

Teacher’s Sourcebook for Korean Art & Culture, Featuring the Korean Art Collection of the Peabody Essex Museum, Salem, MA.
Facts About Korea, Korean Culture and Information Service, Ministry of Culture, Sports and Tourism, 2013

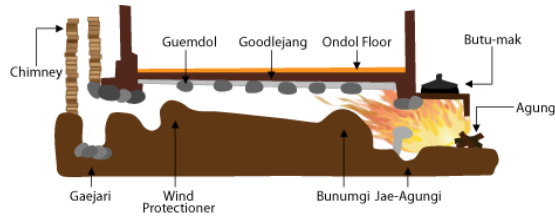
seramik tuğlalarla (Bkz. Resim 65) döşenmiştir. Giwalar kızıl topraktan yapılmaktadır. Eski dönemlerde saman kaplı çatılarda mevcuttur.*

Resim 62- Hanok, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 63- Hanok Odaları, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 64- Ondol Sistemi

(<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4e/Ondol.png> , [Erişim: 07.01.2021])

* Detaylı Bilgi için Bkz.

Facts About Korea, Korean Culture and Information Service, Ministry of Culture, Sports and Tourism, 2013

PARK Nani, FOUSER J. Robert, Hanok: Korean House, 2014

Resim 65- Giwa, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Geleneksel Kore Kültürünün her alanında olduğu gibi, yaşam alanları olan Hanoklarda da Sembolizm oldukça önem taşımaktadır. Teoju (터주) adı verilen ev ruhlarının yaşam alanlarının refahını sağladığına inanılır. Bu sebeple; içi pirinç dolu büyük seramik kavanozlar, devasa samanlarla kaplanarak (Bkz. Resim 66), Hanokların bahçelerine yerleştirilmektedir. Bu sayede ruhların, evi koruduğuna inanılmaktadır. Bu saman yığınlarına veya ev kapılarına bir ip yardımıyla bağlanan beyaz kumaş parçalarını ya da biber astıklarını da görmek mümkündür. Bu objeler koruma amacıyla, özellikle bebek doğduğu zaman kullanılır ve bebeğin cinsiyetine göre değişiklik göstermektedir. Beyaz kâğıt ve çam dalları kız bebek, kırmızı biber ve kömür, erkek bebeği sembolize eder. Bu süreç 21 gün sürer ve bu süre zarfı sürecinde yalnızca o evde yaşayan aile bireyleri eve girip çıkabilir (Joinau, Rouville, 2015:183).

Resim 66- Devasa Saman Yığınları, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022
(Sedef ERKİN)

Yine yaşam alanlarının çevresinde, ahşap üzerine çizilmiş yüzler şeklinde çeşitli objeler ve üst üste dizilerek bir tepe oluşturulmuş taşlar görmek mümkündür (Bkz. Resim 67). Ahşap parçalar evleri kötülüklerden korumak amacıyla yapılmış totemlerdir. Taşlarda, dua edilen ruhlar için dizilmiştir. Böylece inananları kötü ruhlardan ve felaketlerden koruduğuna inanılır (Joinau, Rouville, 2015:184).

Resim 67- Taş Yığınları ve Totemler, National Folk Museum of Korea, 11.05.2022
(Sedef ERKİN)

Hanoklar Konfüçyanizm ve Feng Shui felsefesine dayanarak oluşturulmuş yapılardır. Sosyal sınıfa bağlı olarak büyüklüğü ve yapısı değişiklik göstermektedir. Hangeul harflerinin baz alındığı yapı çeşitliliğine sahiptirler. Büyük evler mieum (ㅁ), orta büyüklükteki evler digeut (ㄷ), küçük evler ise giyeok (ㄱ) harfi şeklinde inşa edilmiştir. Özellikle yüksek sınıflı ailelerin Hanokları çeşitli çatı süslemelerine de ev sahipliği yapmaktadır. Erkeklerin yaşamlarını sürdürdüğü ve misafirlerini ağırladıkları kısma Sarangchae (사랑채) adı verilmektedir. Kadınların, çocuklarıyla birlikte yaşamlarını sürdürdüğü kısma ise Anchae (안채) adı verilmektedir. Anchae, Sarangchae'ye kıyasla daha geniştir ve evin mutfak kısmına yakındır. Mutfağın arka kısmında Kimchi (geleneksel Kore turşusu) ve diğer yiyecekleri barındırmak için kiler kısmı bulunur. Ayrıca üst sınıf ailelerin hizmetçileri için Hengnangchae (행랑채) adında bir kısım bulunmaktadır. Bazı evlerde Sadang (사당) adı verilen küçük bir tapınak kısmı da bulunabilmektedir (Park, Fouser, 2014:12).

Kore kültürüne dair diğer bir önemli unsur ise, geleneksel giyim kuşamlarıdır. Hanbok (한복) adı verilen geleneksel giysi formu Kore tarihinin erken dönemlerinden beri değişiklik geçirerek (Bkz. Resim 68) günümüze dek gelmiştir. Hanbok'un kökenlerinin Kuzey Asya Göçebe toplumunun ilkel giyim anlayışına dayandığı düşünülmektedir. Günümüzde Hanbok olarak bildiğimiz versiyonu ise aslında Joseon Döneminde şekillenmiş son Hanbok görünümüdür. Bu sebeptendir ki; Hanbok zaman zaman Joseon-ot (조선옷) olarak da adlandırılabilir.

Resim 68- Hanbok'un Yıllar İçerisindeki Değişimi (Sedef ERKİN)

Hanbok'un ilk örnekleri ise Goguryeo duvar resimlerinde görülmüştür. İlk Hanbok formu göçebe kültür sebebiyle günümüzdekinin aksine pantolon odaklıdır. Fakat ilerleyen dönemlerde yaşam şartlarının değişimi ve çevre kültürler ile etkileşimler sonucu pek çok değişime uğrayarak günümüzdeki formunu almıştır. Genellikle kenevir, ararot, ipek gibi materyallerle üretilmektedirler. Hanbok; kadınlar için Jeogori (저고리) denilen üst giysisi ve Chima (치마) denilen etekten, erkekler içinse yine Jeogori ve Baji (바지) adı verilen pantolondan oluşur (Bkz. Resim 69). Ayrıca Durumagi (두루마기) (bir çeşit palto), beyaz pamuklu çorap, kayık şeklini andıran ayakkabı, çeşitli aksesuar ve başlıklarla da tamamlanabilmektedir. Tüm bu giyim setinin genel adı Hanbok olarak anılmaktadır (Korean Culture and Information Service, 2013:14).

Resim 69- Hanbok

(<https://introtokorea.files.wordpress.com/2015/02/c580c7c3c7d1bbb91.jpg> , Erişim: 09.01.2021)

Koreliler, doğanın verdiği iç huzura ve güvenlik hissine, inanmaktadırlar. Doğadan ilham alınan nazik, yumuşak ve sakin eğrileri Kore sanatının pek çok alanında görmek mümkündür. Hanbok da bu düşünce biçiminden ilham alınarak oluşturulmuştur. Bu sebeple; Hanbok'un özelliği düz çizgiler ile eğri çizgiler arasındaki dengedir. Aslında düz olan form, giyenin hareketiyle zarif eğrilere dönüşmektedir (Cho, 2016:11). Hanbok'un rengi, materyali ve dekorasyonu giyenin statüsünün yanında, giysinin giyileceği duruma göre de değişiklik göstermektedir. Yalnızca günlük yaşamda kullanım amacıyla değil törensel olarak da kullanılan farklı varyasyonları bulunmaktadır. Sembolizm ve sembolizme bağlı renk kullanımı fazlasıyla önemlidir. Ayrıca iklim şartları da kullanılan materyal için önemli bir faktördür. Özellikle kış aylarında içi dolgulu (kapitone) kumaşlar tercih edilirken, yaz aylarında tek katmanlı, ilkbahar ve sonbaharda ise çift katmanlı kumaşlar kullanılmaktadır (Brown, Brown, 2006:81). Giyim kuşam hakkında detaylı bilgi, üçüncü bölümde incelenmiştir.

Kore Yarımadasında uzun yıllar Hanbok kullanımı devam etmiştir. Batı tarzı giyim ise Kore savaşı ile Yarımadaya girmiştir. Gelişen sanayileşme ve Hanbok'un günlük kullanıma uygun olmayışı sebebiyle modern giyim kullanılmaya başlanmıştır.

Günümüzde yalnızca özel gün ve festivallerde Hanbok kullanımı mevcuttur (Korean Culture and Information Service, 2013:15). Ayrıca Kore halkının kültürünü yaşatmak adına yaptığı Hanbok'tan ilham alınarak üretilen, günümüze ayak uyduran görüntüleriyle modern Hanbokları da görmek mümkündür. Yalnızca Kore markaları (Bkz. Resim 70) değil batı markalarının da Hanbok'tan esinlenerek yapılmış tasarımlarını podyumlarda görülebilmektedir (Bkz. Resim 71).

Resim 70- Danha Markasına Ait Modern Hanbok Örnekleri

(<http://en.danhaseoul.com/collection> , Erişim: 09.01.2021)

Resim 71- Chanel 2015 Cruise

(<https://imjkhkim.files.wordpress.com/2015/05/ecbaa1ecb298a.png>, Erişim: 09.01.2021)

Kore sanatı tarih öncesi dönemlerden beri önem arz eden bir konudur. Geçmişten günümüze değin Kore insanının pek çok materyalde kullandığı el işçiliği ve süslemeler sanat açısından değerli ürünlerin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Önceki bölümlerde de görüldüğü gibi özellikle seramik ve porselen alanında oldukça ünlüdürler. Muhteşem işlere ev sahipliği yaptıkları diğer bir sanat dalı ise geleneksel resim sanatıdır. Kore resim sanatının ilk örnekleri, Goguryeo duvar resimlerinde görülmektedir. Muhteşem detaylara sahip bu resimler döneminin en iyi eserlerindendir.

Geleneksel Kore resim sanatı, Çin ve Japon resim sanatında olduğu gibi Hint mürekkebi ve Hanji (한지) adı verilen pirinç kağıdı kullanılarak yapılmaktadır. Kore resim sanatının en önemli özelliği çizgilerin ve boşlukların estetik bir biçimde konumlandırılırken nesnelerin açık ve koyu tonlarda gölgelendirilmesidir. Nesneler açıklayıcı şekillerde yansıtılmak yerine metaforik mürekkep akışlarıyla tasvir edilmektedir. Bu, resmi anlamak için bakış açısının önemli bir etmen olduğu anlamına gelmektedir. Kore resim sanatı diğer Doğu Asya resim sanatlarına kıyasla psikolojik ve sembolik bir karaktere sahiptir. Çünkü önemli olan malzeme değil resmin yansıttığı ruhtur. Diğer pek çok alanda olduğu gibi resim sanatında da abartıdan uzak, naturalist bir hava hakimdir. Manzara resimleri oldukça sık görülür (Bkz. Resim 72). Ayrıca resimle birlikte kaligrafi de kullanılmaktadır (Bkz. Resim 73). Geleneksel resimlerde çizilen nesnelerin daima sembolik bir anlamı bulunmaktadır. Genellikle Konfüçyanizm ve Budizm'e bağlı sembolik nesneler veya mitolojik yaratıklar, manzara görüntüleri, portre çizimleri sıklıkla görülmektedir. Yalnızca siyah beyaz çalışmalar değil, renkli çalışmalarda mevcuttur (Bkz. Resim 74). Renk kullanımı ise Kore kültüründe büyük bir önem taşıyan beş renk kuralına bağlı olarak kullanılmaktadır.*

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

KOEHLER Robert, Traditional Painting: Window on the Korean Mind, Korea Essentials No. 2, The Korea Foundation, 2010

Resim 72- Geleneksel Resim Sanatı (1740), Seokdang Museum of Dong-A University

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/landscape-painting-flowers-and-birds-painting/rgJC4Kl5GNQpJw> , Erişim:14.01.2021)

Resim 73- Ga Rim Man Young (1780), Seokdang Museum of Dong-A University

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/landscape-painting-flowers-and-birds-painting/rgJC4Kl5GNQpJw> , Erişim:14.01.2021)

Resim 74- Sin Saimdang (Joseon dönemi 16. Yüzyıl), National Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/animals-and-plants-in-korean-traditional-paintings-i-%C2%A0plants-and-insects/8ALCU0JJWG92Lg> , Erişim:14.01.2021)

Geleneksel Kore resim sanatı, insanların evlerini dekore etmek amacıyla kullandığı unsurlardır. Kore halkının geleneklerini, yaşam tarzlarını, hayallerini sanatsal bir biçimde ifade ettikleri motifleri içermektedir. Bu resimler yalnızca profesyonel saray ressamlarını değil, gezgin keşişler ve amatör resamlara kadar pek çok sanatçı tarafından yapılmaktadır. Resim sanatçıları Kore’de statü olarak düşük sınıfa mensuplardır. Fakat yaptıkları resimler Kraliyet üyelerinden, soylulara, tapınaklara, köylerdeki çiftçilere kadar tüm sosyal sınıflar tarafından kullanılmaktadır. Bu resimler yalnızca estetik amaçlı değil, Taoizm, Budizm, Şamanizm, Konfüçyüsçülük gibi inançlar bağlamında, kötü ruhları kovma, iyi talih çağırma, ahlaki kavramları ve gelenekleri tasvir etme gibi amaçlar doğrultusunda da yapılmaktadır. Geleneksel Kore resim sanatı; dini ve dini olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. Dini resimler; Kore kültüründe bulunan inançlar bağlamındaki ilkeleri, niyetleri içeren sembolik unsurları ve temaları içerir. Dini olmayan resimler ise; portreler, tarih öncesi dönemler, haritalar, astronomik tablolar, belge niteliğinde çizilmiş resimleri içermektedir (Korean Spirit&Culture Promotion Project, 2016:187-188-189).

2.4. Kore Kültüründe Semboller ve Anlamları

Her kültürde olduğu gibi Kore kültüründe de coğrafi etkenlerin ve tarihsel sürecin getirilerinin kültür üzerindeki etkisini görmek mümkündür. Çevre devletlerle oluşturduğu tarih boyunca süregelen kültürel etkileşimler sonucunda Kore kültürü, oldukça renkli bir kültür anlayışına sahiptir. Kore insanı, çevre kültürlerden aldıkları özellikleri kendi kültür anlayışları, inanç sistemleri ve ideolojileriyle birleştirmiş, bu kıstaslar bağlamında detaylı bir kültür anlayışı oluşturmuşlardır. Geçmiş dönemlerde günlük hayatlarından giyim kuşamlarına kadar inanç ve ideoloji kaynaklı oluşan sembolizm kullanımı oldukça fazladır. Günümüzün modern dünyasında bu kullanım artık uygulanmasa da Kore insanı halen özel günlerde, özellikle geleneksel bayram ve festivallerde kültürlerine bağlı bir şekilde hareket ederek geleneklerini sürdürmektedirler.

2.4.1. Hayvan Sembolleri

Ejderha: Ejderhalar dünyanın neredeyse her kültüründe görülmesi mümkün olan mistik yaratıklardır. Özellikle batı kültüründe ürkütücü tasvir ve sembolik anlamlarda görülseler de Doğu kültürlerinde ruhani bir doğaya sahip olan önemli varlıklar olarak görülürler (Bkz. Resim 75). Özellikle Kore kültüründe, yaratıcı, mistik güce sahip Kraliyet gücü ile ilişkilendirilen bir varlıktır. Tebaasını korur ve beş yönün koruyucularından olduğuna inanılır (Vos, 2002:21). Soyluluğun ve gücün sembolüdür. Özellikle Kral ile ilişkilendirilmesi sebebiyle Kral giysilerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Kore efsanelerinden birine göre devasa altın bir sazanın okyanustan yükselerek sarı bir Ejderhaya dönüştüğüne inanılmaktadır. Ayrıca Ejderhaların gökyüzünde uçarken arkalarında kalın bir bulut bıraktığı ve bu bulutların insanlara yağmuru getirdiğine inanılır (Korea Foundation, 2013:46).

Resim 75- Ejderha, National Palace Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/dragon-design-woodblock-stamp-for-rank-square/qQEKzxYX5XvZPA> , Erişim: 10.06.2022)

Ejderha sembolü orjinalinde Çin kaynaklı Taoist bir semboldür. Zamanla Kore kültürü ile harmanlanmıştır. Batı kültürüne zıt olarak Ejderhalar korkulacak değil hayran olunacak yaratıklar olarak kabul edilir. Bir devenin kafasına, geyik boynuzlarına, tavşan gözlerine, öküz kulaklarına, yılan bedenine, kurbağanın karnına, sazan pullarına, şahin pençelerine ve kaplan patilerine sahip sıradışı bir yaratıktır. Hem erkek hem dişi özellikleri barındırmaktadır. Hem derin sularda hem de gökyüzünde yaşayabildiğine inanılır. Aynı zamanda iyi şansın da temsilcisidir (Kent,Suwalsky, 2014:32)

Kaplan: Kaplan figürü neredeyse her kültürde görebileceğimiz, sembol olarak sıklıkla kullanılan bir figürdür. Kore kültüründe de kaplan oldukça önemli bir yere sahiptir. Dekoratif objelerin süslemelerinden, geleneksel resim sanatına ve giyim kuşama kadar pek çok alanda kaplan sembolizmine rastlamak mümkündür (Bkz. Resim 76). Aynı zamanda başta Kore'nin kuruluş efsanesi Dangun miti olmak üzere, mitolojik hikayelerde, masallarda da kaplan tasvirleri sıklıkla görülmektedir. Cesaret, güç, asillik ve soyluluğu temsil eder. Geleneksel resim sanatında Kaplan figürü genellikle Yangban adı verilen soylu sınıfını temsil etmektedir. Kaplanla birlikte tasvir edilen saksagan kuşunun ise halkı temsil ettiği söylenir (Joinau, Rouville, 2015:82). Hem sevilen hem

korkulan bir karakterdir. Kötü ruhlardan korur ve insana dönüşebildiğine inanılır. Bambu ile resmedildiğinde iyi şans getirir. Kimi zaman oyuncu ve hileci olduğu da düşünülmektedir (Vos, 2002:24).

Resim 76- Kore Kaplanı

(<http://100thimbles.com/a-love-affair-with-a-tiger/> , Erişim: 20.01.2021)

Kore Yarımadasının, dağlık arazilerden oluşan coğrafi yapısının getirilerinden biri de bir zamanlar çok fazla kaplana ev sahipliği yapmasıdır. Bu sebeple eski dönemlerde Kore Yarımadası “kaplanlar ülkesi” olarak da bilinmektedir. Kore insanının kaplanlarla olan yakın ilişkisi nedeniyle zaman zaman “kaplanı evcilleştirmeyi bilen istisnai insanlar ülkesi” olarak da anılmıştır. Kore insanı Antik Çağlardan günümüze dek kaplana karşı daima saygı göstermektedir. Kaplanlar koruyucu Tanrılar ya da dağ tanrısının ruhu olarak anılmıştır. Bu sebeple mezarlarda kaplan figürlerine sıklıkla rastlanmaktadır. Kaplanların üstünlüğün yüce sembolü ve kötü ruhları kovan uğurlu yaratıklar olduğuna da inanılmaktadır. Diğer pek çok kültürde tasvir edilişinin aksine kaplan figürü Kore kültüründe kükrerken veya vahşi bir biçimde tasvir edilmemiştir. Vahşi bir görüntü yerine sert bir ifadeyle veya neşeli bir sırıtsıyla hatta tütün içerken bile resmedildiklerini görmek mümkündür (Bkz. Resim 77). Halk hikayeleri genellikle “kaplanlar tütün içerken” diye başlamaktadır. Bu da “evvel zaman içinde”, “çok uzun zaman önce” gibi anlamlara gelmektedir. Kaplanların, rahat ve huzurlu ruh hali içerisinde tasvir edilişlerinin sebebi;

Konfüçyüsçü erdem ve iyilik inancına aynı zamanda da Kore insanının iyimser ve neşeli ruhuna dayanmaktadır.*

Resim 77- Tütün İçen Kaplan

(<https://koreajoongangdaily.joins.com/2010/01/07/features/Savage-beast-divine-protector/2914997.html> , Erişim: 20.01.2021)

İnsanları yangından, selden, fırtınadan, ızdıraptan, salgından ve kıtlıktan koruduğuna inanılır. Bu sebeple evlerin girişlerinde kaplan tasvirlerine rastlamak olasıdır. Saksagaan ile resmedildiğinde iyi haberler getireceği söylenmektedir (Kent, Suwalsky, 2014:42). Tüm bu özellikleri sebebiyle Kore kaplanı, olağanüstü güçlü ve tehlikeli bir hayvandan fazlası olarak anılır. Konfüçyanizm ekolünden gelen başrahip, kutsal, bilinçli bir varlıktır ve kontrol sahibidir. Büyülü ve kutsal güçlere sahip bir figürün yanı sıra, oyuncu bir karakteri de bulunur. Kültür, doğa ve insanlık için arabulucudur. Kozmik düzenden de yararlanır. Zıtların bilincini ve ruhsal olgunluğu sembolize eder (Canda, 1981:22-23).

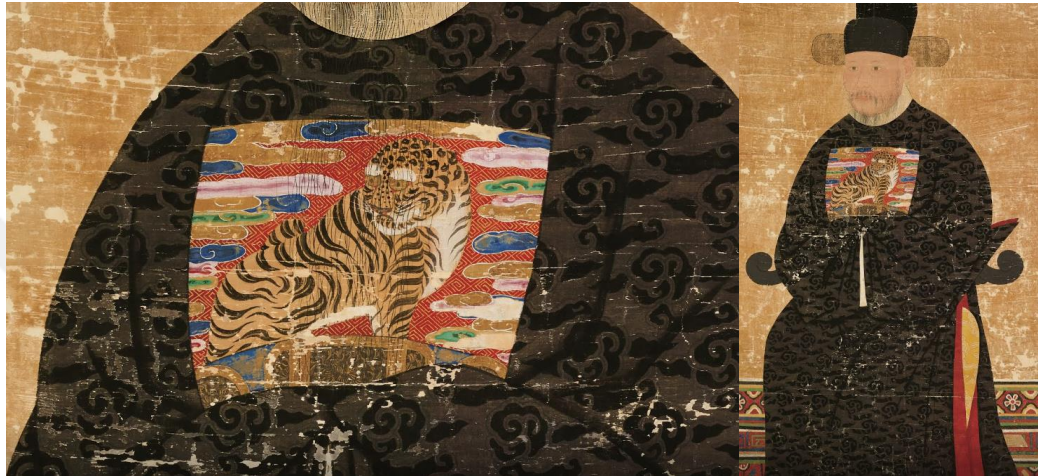
Kaplan figürü aynı zamanda Hyungbae (흥배) adı verilen askeri rütbe rozetlerinde de kullanılmaktadır (Bkz. Resim 78). Direkt tasvir edilmiş bir kaplan figüründen çok kaplan ve leopar figürü birleştirilerek, melez olarak resmedilmektedir. Böylece bu rozetlerdeki kaplanlar genellikle siyah benekli olarak görülmektedir. Kaplan figürlü

* Detaylı Bilgi İçin Bkz.

The Korean Tiger: Icon of Myth and Culture, https://artsandculture.google.com/exhibit/the-korean-tiger-icon-of-myth-and-culture/rgIC_exZf_u-JA, National Museum of Korea, 2018, Erişim: 20.01.2021

Yakın Plan Kore, Kore Kaplanı, [Yakin Plan Kore: KORE KAPLANI \(yakinplankore.blogspot.com\)](http://YakinPlanKore:KOREKAPLANI(yakinplankore.blogspot.com)), 2017, Erişim: 20.01.2021

rozetler genellikle düşük rütbeli subaylar tarafından giyilmektedir. Arka planında ağaç yaprakları, kayalar, bulut gibi sembollerle karikatür tarzında tasvir edilmektedir (Sookmyung Women's University Museum, 2013, <https://artsandculture.google.com/exhibit/the-past-and-present-of-korean-embroidery/EQJC9JQNXQy4IQ> , Erişim:16.01.2021).

Resim 78- Askeri Rütbe Rozeti (Hyungbae)

(https://artsandculture.google.com/exhibit/the-korean-tiger-icon-of-myth-and-culture/rgIC_exZf_u-JA, Erişim:16.01.2021)

Anka Kuşu: Anka Kuşları, yine Ejderhalar gibi neredeyse tüm kültürlerde görülebilen önemli bir yaratıktır ve küllerinden doğduğuna inanılan mitolojik bir kuş olarak kabul edilir. Kaynağı Çin olan Taoist bir varlıktır. Beş yönün koruyucularından biridir. Yalnızca barış içinde geçen bolluk zamanlarında, erdemli bir yönetici tahta yükseldiğinde, görüldüğüne inanılır. Doğu kültüründe önem taşıyan beş renge sahiptir. Tavuk kafası, kırlangıç gagası, yılan boynu, Ejderha pulları ve balık kuyruğundan oluşmaktadır (Bkz. Resim 79). Erdemi, bilgeliği, bolluğu, askeri gücü, masumiyeti, uzun yaşamı sembolize ettiği gibi, karanlığı yok edip şafağı getirdiğine, felaketlerin önüne geçtiğine ve geleceği tahmin ettiğine de inanılmaktadır. Ölümsüzler diyarındaki, Paulownia ağacına tünediği ve yalnızca bambu filizleriyle beslendiği düşünülmektedir (Kent, Suwalsky, 2014:37).

Resim 79- Anka Kuşu, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Erkek Anka Kuşu Bong, dişi Anka Kuşu Hwang olarak adlandırılır. Ejderhanın, Kralın sembolü olması gibi, Anka Kuşları da Kraliçeyi sembolize eder. Ayrıca sadakatin ve dürüstlüğün de sembolüdür. Halen Kore başkanının armasında Anka Kuşu kullanıldığını görmek mümkündür (Joinau, Rouville, 2015:200).

Tavus Kuşu: Tavus kuşu (Bkz. Resim 80), Antik Çağlardan günümüze dek cenneti ve ölümsüzlüğü sembolize eden bir kuş olarak bilinmektedir. Çin Anka kuşu gibi tavus kuşu da görkemli görüntüsüyle büyük bir öneme sahiptir. Özellikle Budizm inancına göre tavus kuşları bedeni ve ruhu arındıran bilgeliğin sembolü olarak görülmektedir (Kim, 2017:120).

Resim 80- Tavus Kuşu

(<https://m.blog.naver.com/jin6195/221440655474> , Erişim:21.01.2021)

Eski bir Çin kaynağına göre tavus kuşlarına bazı erdemler verilmiştir. Bunlar; düzenli bir yüz, net bir ses, dikkatli yürüyüş, mekana ve zamana uygunluk, yeme ve içmede ölçülülük, memnun olmayı bilme, bir arada olma, müstehcen olmama, her zaman geri dönme gibi erdemlerdir. Tüm bu erdemlere sahip oluşları insanların onları sevmelerine ve saygı duymalarına sebep olmuştur. Böylece insanlar evlerinde, eşyalarında, giysilerinde tavus kuşu tasvirlerini kullanmaya başlamışlardır. Eski dönemlerde yüksek sınıf memurların rütbe rozetlerinde tavus kuşu tasviri kullanılmaktaydı (Bkz. Resim 81). Bu sebeple, tavus kuşlarının otoriteyi de simgelediğine inanılmaktadır ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://TraditionalPatterns.lifeinkorea.com), Erişim: 21.01.2021). Ayrıca tavus kuşunun tüylerinin de başarılı olma tutkusunu temsil ettiğine inanılmaktadır. Kore geleneksel resim sanatında yapılmış tasvirlerde, pek çok tavus kuşu tüyü çizimini de görmek mümkündür (<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA>, Sookmyung Women's University Museum, Erişim: 21.01.2021) . Ayrıca tavus kuşları saygınlığın ve güzelliğin sembolü olarakta bilinmektedir (Eberhard, 2000:295).

Resim 81- Rütbe Rozeti

(<https://news.artnet.com/exhibitions/asia-week-new-york-2018-1243097> ,
Erişim:21.01.2021)

Kelebek: Kelebekler pek çok toplumda dönüşümün simgesi olarak anılsalar da Kore toplumunda durum farklıdır. Kelebek figürü kadınlar ve erkekler arasında hayranlık duyulan bir objedir. Kelebekler eşlerini aramak için özgür ve kaygısızlardır. Kore toplumunda ise Konfüçyüsçü geleneklerin getirilerinden biri olan, düzenlenmiş evlilikler oldukça fazladır. Tüm katı geleneklere rağmen kelebekler insanlara özgür sevgiyi ve mutluluğu sembolize ettiği için özellikle genç erkek ve kadınlar tarafından fazlasıyla sevilmektedir ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://TraditionalPatterns.lifeinkorea.com), Erişim:21.01.2021). Hem Taoist hem de Konfüçyanist köklere sahiptir. Genellikle çiftler halinde kullanılırlar. Bu sebeple uzun ve mutlu evliliğin sembolüdürler. Aşkı, mutluluğu ve refahı da sembolize ederler. Kelebek figürü özellikle nakışlarda (Bkz. Resim 82) ve sıklıkla kadın eşyalarında görülür. Özellikle keselerde, aksesuarlarda, bohça örtülerinde veya giyim kuşam objelerinde de kullanılmaktadır (Kent, Suwalsky, 2014:28).

Resim 82- Bohça örtüsü

(https://artsandculture.google.com/asset/_/BQHMwXTKWQEv6A , Erişim: 21.01.2021)

Yarasa: Yarasalar genellikle ürkütücü kabul edilen görüntüleriyle, özellikle batı kültüründe negatif anlamda anılırlar. Batı kültüründe yarasalar genellikle vampirlerle özdeşleştirilir. Bu sebeple, özellikle dekorasyonda çok tercih edilen bir figür değildir. Fakat Kore kültürüne bakıldığında durum tamamen farklıdır.

Yarasaların dekoratif amaçla kullanılması fazlasıyla yaygındır (Bkz. Resim 83). Çin kültüründen de Joseon'a geçmiş Taoist bir semboldür. Yarasa anlamına gelen Çince karakterin telafuzu, iyi talih anlamına gelen karakterin telafuzuyla benzer olduğundan, yarasalar iyi talihin temsilcileri olarak anılmaktadırlar. Aynı zamanda insanlar yarasaların geceleri onları güvende tutan ruhani yaratıklar olduğuna inanır. Bu da yarasalara tamamiyle olumlu bir anlam yüklemektedir. Yarasaların Kore kültüründeki sembolik anlamı sebebiyle özellikle ev eşyalarında yarasa figürünü fazlasıyla görmek mümkündür (Kent, Suwalsky, 2014:28).

Resim 83-Yarasa İşlemeli Sedef Kakmalı Dolap

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-cultural-and-artistic-links-with-the-sea/HAKSwMX-lt32Kg> , Erişim:22.01.2021)

Ayrıca yarasaların 1000 yıl yaşadığına inanıldığından, yarasa sembolü uzun ömür sembolü olarak da kullanılmaktadır. Beş yarasa figüründen oluşan tasvirler, beş uğuru temsil etmektedir. Bunlar; uzun yaşam, zenginlik, sağlık, erdem, doğal ölüm olarak bilinmektedir (Kent, Suwalsky, 2014:28).

Balık: Kore kültüründe balık sembolü özellikle dekorasyon objelerinde sıklıkla görülen bir figürdür (Bkz. Resim 84). Şamanist, Konfüçyanist ve Taoist köklere sahiptir. Özellikle sazan balığı; Ejderhaya dönüşebileceğine inanıldığından, cesareti, sabrı ve başarıyı sembolize eder. Joseon Dönemi'nde erkek çocukların odalarında sıçrayan sazan tasvirleri asılmaktaydı. Bunun sebebi sınavlarını geçip, başarılı bir birey olmalarını dilemektir. Sınava girecek genç erkeklere de başarılı olmaları adına, lotus altında bir çift sazan balığı resmi verildiği görülmektedir (Kent, Suwalsky, 2014:29).

Resim 84- Balık Figürlü Vazolar, Korean National Maritime Museum

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-cultural-and-artistic-links-with-the-sea/HAKSwMX-lt32Kg>, Erişim:22.01.2021)

Ayrıca balıkların uyurken ve öldüklerinde bile gözlerini açık tutması, Budizm’de münzevi adanmışlığın temsili olarak görülmektedir. Balıklar gibi sürekli gösterilen çabanın Nirvana’ya ulaştırdığı düşünülür. Bu sebeple balık sembolizmi Budizmle ilişkili olarak sıklıkla mekan dekorasyonlarında, giysi aksesuarlarında ve para keseleri gibi günlük objelerde kullanılmaktadır (Bkz. Resim 85). Çift olarak kullanılmış balık tasviri mutlu evlilik ve doğurganlık anlamına da gelir (Kent, Suwalsky, 2014:29), ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://TraditionalPatterns.lifeinkorea.com), Erişim:22.01.2021). “Aynı zamanda Çince balık anlamına gelen “yu” kelimesi bolluk kelimesiyle eşesli olduğu için balık figürü bolluk anlamına da gelmektedir” (Eberhard, 2000:52).

Resim 85- Kışlık Bebek Şapkasında Çift Tasvir Edilmiş Balık Nakışı, Sookmyung Women's University Museum

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-past-and-present-of-korean-embroidery/EQJC9JQNXY4IQ> , Erişim: 22.01.2021)

Ağustos Böceği: Eski zamanlarda, ağustos böceği ölümsüzlüğü ve ölümden sonraki hayatı temsil etmektedir. Başlıkta bulunan ağustos böceği figürü prensip sahibi, dürüst bir kişiliği simgeler (Eberhard, 2000:30, 31). Yönetici gücünü cennetten almış olduğu inanılan Joseon Kralı statüsünü ve onurunu sembolize eden öğelerle çevrilmiştir. Özellikle uzun ömrü sembolize eden öğeler sıklıkla Kralla bağdaştırılır. Kralın ve tahtın varislerinin kullandığı ağustos böceğinin kanatlarını andıran başlıklar (Bkz. Resim 86) da bu öğelerden biridir (National Palace Museum of Korea, <https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-symbols/pQIyTehJV0qNIg> , Erişim: 29.01.2021).

Resim 86- Replika Kral Taejo Portresi , National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Balıkçıl: “Çince de balıkçıl anlamına gelen “Lu” ile yol anlamına gelen “Lu” eşeslidir. Bu sebeple bir lotus ile çizilen balıkçıl figürü “yolunuz her zaman yukarı doğru olsun yani yükselsin anlamına gelmektedir” (Eberhard, 2000:54). “Rafine spiritüel yaşamı ve devlet sınavlarında başarılı olmayı da sembolize eder” (Vos, 2002:22). Çoğunlukla başarı ile alakalı dileklerde kullanılmaktadır. Ayrıca uzun ömür, saflık ve iyi talihi de temsil etmektedir (Bkz. Resim 87).

Resim 87- Lotus Göletindeki Beyaz Balıkçılar, Shin Saimdang (1504\1551), Seoul National University Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/white-herons-by-a-lotus-pond/6QEw3UsD6eSrBg?epik=dj0yJnU9TXpsZW11S2M3eHNnQkg1MnJjaFNIVmFicFRJZ1VCLUomcD0wJm49NnF6ZF9JNmZxOVdvQTFFMHlJbkVoZyZ0PUFBQUFBROFVRkdB>, Erişim: 29.01.2021)

Domuz: Çin burçlarının sıralamasına göre son hayvan olan domuz (Bkz. Resim 88) Çin inancına göre yiğitliği ve erkekliği simgelemektedir (Eberhard, 2000:98). Kore kültüründe doğurganlığın, bereketin ve zenginliğin sembolü olarak anılmaktadır. Saray resimlerinde kötü şanslı uzak tuttuklarına inanıldığı için kullanılmaktadır (Kwon Mee Yoo, https://www.koreatimes.co.kr/www/culture/2019/01/317_261231.html, Erişim: 29.01.2021). Ayrıca Çin burcu hayvanlarına dahil olduğu için, onlar gibi kötü ruhları kovduğuna inanılır (Vos, 2002:21).

Resim 88- 12 Koruyucu Hayvan, Domuz Tasviri, Courtesy of National Folk Museum of Korea

(https://www.koreatimes.co.kr/www/culture/2019/01/317_261231.html, Erişim: 29.01.2021)

Geyik: Çince de geyik anlamına gelen “Lu” kelimesi ile iyi gelir anlamına gelen “Lu” kelimesi eşeslidir. Bu sebeple geyik zenginliğin sembolüdür (Eberhard, 2000:124). Kore kültürünün on uzun ömür sembolünden biridir (Bkz. Resim 89). Bunun sebebinin; geyiklerin ölümsüzlük mantarlarının kokusunu aldıklarına inanılması olduğu düşünülmektedir. Eski dönemlerde, geyik boynuzları ilaç olarak kullanılmaktadır. Ayrıca boynuz parçası taşımanın kişiyi kötü şans ve hastalıklardan koruduğuna inanılır. İnsanların arkadaşısıdır. Çift olarak kullanılan tasviri mutlu evlilik anlamına gelir (Kent, Suwolsky, 2014:31). Devlet memurluğu seviyesi olarak da kullanılır. Çoklu resmediklerinde şansı temsil ederler (Vos, 2002:21).

Resim 89- Geyik Tasvirli Dolap (Erken 20. Yüzyıl), Sookmyung Women's University Museum

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA> , Erişim: 29.01.2021).

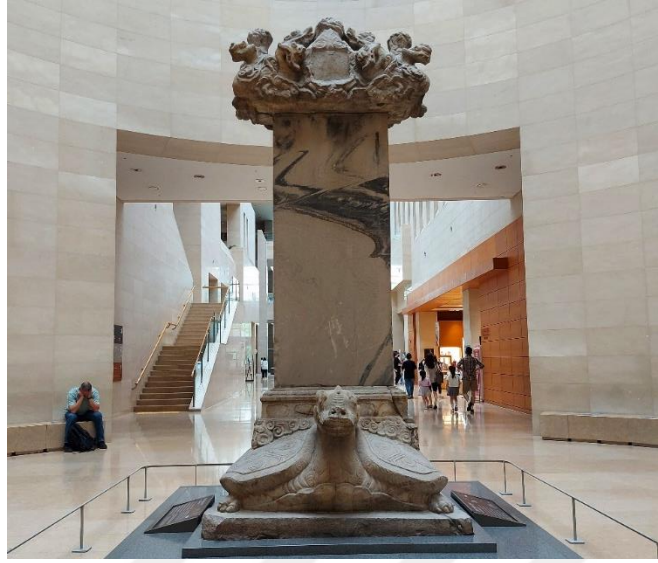
Horoz: Horozlar Çin burçlarına göre onuncu hayvan olarak bilinirler. Horozların insanları kötülükten koruduğuna inanılmaktadır (Bkz. Resim 90). Çin inancına göre kırmızı horoz, evi yangınlardan korur, tabutun üstüne konan beyaz horoz ise, cinleri uzaklaştırır. Horozlar yararlı kuşlar olarak bilinmektedir. Dakik oldukları için güvenilir oldukları düşünülür. Aynı zamanda erkekliğin de simgesi sayılırlar. Çince de horoz ibiği anlamına gelen “guan” kelimesi memur sözcüğü ile eşseslidir. Bu sebeple birine güzel ibikli bir horoz hediye etmek, hediye alan kişinin memur olmasını dilemek anlamını taşır (Eberhard, 2000:142, 143). Kore kültüründe horoz, Taoist hayvanlardan biridir. Gün doğumunda öten horozun gecenin kötü ruhlarını uzaklaştırdığına inanılır. Bu sebeple kapı girişlerine horoz resimleri asıldığı görülebilmektedir. Horoz sesinin parlak geleceği, seçkin kariyeri ve ünü getireceği de düşünülür. Karşılıklı tasvir edilmiş iki horoz figürü devlet memuru olma umudunu temsil eder. Horoz, tavuk ve civcivlerle birlikte tasvir edildiğinde ise mutlu aile hayatını sembolize etmektedir (Kent, Suwolsky, 2014:39).

Resim 90- Horoz Figürü

(<https://tr.pinterest.com/pin/673288213039861553/> , Erişim: 29.01.2021)

Kaplumbağa: Kaplumbağalar daima gizemli ve sembolik varlıklar olarak düşünülürler. Çin inancında “kaplumbağa gökyüzünün sırlarını saklar” şeklinde bir deyim bile bulunmaktadır. Kaplumbağa kabuğu gökyüzünün kubbesine ve vücudunun alt kısmı ise yeryüzüne benzetilmektedir. Sahip olduğu çeşitli göndermelerden ve kabuğunda barındırdığı çeşitli izlerden dolayı kaplumbağa kabuğu eski zamanlarda bir kehanet aracı olarak kullanılmaktadır. Uzun yıllar yaşayabilmelerinden dolayı kaplumbağalar uzun ömürlülük simgesi olarak da anılır. Aynı zamanda değişmezliğin ve sabitliğin de sembolüdürler. Çoğu Asya ülkesinde Kralların mezar taşları (Bkz. Resim 91) kaplumbağa figürünün üzerine dikilmiş şekilde yapılmaktadır (Eberhard, 2000:161). Ayrıca önceki bölümlerde görüldüğü gibi, Kraliyet mühürlerinin tutacaklarında da sıklıkla Kaplumbağa figürüne rastlanmaktadır. 10 uzun yaşam sembolünden biridir.

Resim 91- Kaplumbağa, National Museum of Korea, 13.05.2022 (Sedef ERKİN)

Mandarin Ördeği: Mandarin ördekleri hayatları boyunca tek bir eşe sahip olduklarından dolayı evlilikte mutluluğun sembolü olarak bilinmektedirler. Eşler arasındaki sadakat ve sevginin sembolüdürler (Bkz. Resim 92). Ağzında lotus çiçeği veya meyvesini tutan mandarin ördeği figürü “evliliğin yakın zamanda erkek çocukla kutsanması” anlamını taşımaktadır. Bu sebeple evlenecek çiftlerin pek çok eşyası mandarin ördekleriyle bezenmektedir (Eberhard, 2000:207), (Kent, Suwolsky, 2014:35).

Resim 92- Mandarin Ördekleri

(<https://m.blog.naver.com/PostView.nhn?blogId=lch6408&logNo=220647536335&proxyReferer=https:%2F%2Fwww.google.com%2F> , Erişim: 29.01.2021)

Kaz: Kazlar da mandarin ördekleri gibi evlilikte mutluluk sembolü olarak bilinmektedirler. Kazların tek eşli oluşu bunun en önemli sebeplerinden biridir. Bu sebeple sadakatin sembolüdürler. Eski Çin geleneklerinde evlenecek çiftlerin aileleri birbirlerine kaz hediye etmektedir (Eberhard, 2000:167). Geleneksel Kore düğün törenlerinde de Kirogi adı verilen tahta kazlar kullanılmaktadır (Bkz. Resim 93). Kazların, sazlıklarla resmedilmesi, huzurlu uzun yaşam anlamında kullanılmaktadır (Kent, Suwolsky, 2014:35).

Resim 93- Kirogi Ördekleri

(<http://www.lifeinkorea.com/pictures/kirogi.jpg>, Erişim: 29.01.2021)

Saksağan: Çin kaynaklarına göre saksağan kuşu, halk arasında “mutluluk getiren” talih kuşu olarak anılmaktadır. Taoist köklere sahiptir. Saksağanın hayırlı haber ve iyi talih getiricisi olduğuna inanılmaktadır. Saksağanlar Yang yani eril enerji olarak bilinmektedirler. Saksağanlar Kore kültüründe çoğunlukla kaplanlarla (Bkz. Resim 94) birlikte tasvir edilmektedir (Eberhard, 2000:261-262), (Kent, Suwolsky, 2014:34).

Resim 94- Kaplanlar ve Saksağanlar, Shin Jae Hyeon (Joseon Dönemi), Leeum, Samsung Museum of Art, National Museum of Korea

(https://artsandculture.google.com/asset/tigers-and-magpies-collection-of-leeum-samsung-museum-of-art/nwFR8TOg_JCZxw ,Erişim: 29.01.2021)

Sülün: Sülün hakkında Çin edebiyatında pek çok hikaye bulunmaktadır. Çin'in 12 sembolünden biridir ve İmparatoriçeyi sembolize etmektedir. (Eberhard, 2000:278, 279). Soyluluğun sembolüdür. Asya kültürlerinde kutsal olan, beş renge sahip olduğu için de önem taşır. Kore kültüründe özellikle Kraliçe'nin Jeokui adı verilen evlilik giysisinde kullanılmaktadır. Öyle ki bu giysiye sülünlü giysi de denmektedir (Bkz. Resim 95). Üçüncü bölümde bu giysi hakkında detaylı bilgi verilecektir.

Resim 95- Jeokui

(<http://www.ckphoto.net/blog/2017/04/joseon-korea-court-treasures-city-life>, Erişim: 29.01.2021)

Turna: Turna kuşu uzun ömür sembolü olarak bilinmektedir. Bu sebeple yine benzer anlamlara sahip çam ve taş gibi sembollerle birlikte tasvir edilmektedir. Güneşe doğru yükselen turna tasviri hediye etmek, hediye alan kişinin yükselmesini dilemek anlamına gelmektedir (Eberhard, 2000:307). On uzun ömür sembolünden biridir. Turna sembolü geleneksel resim sanatının yanında sivil devlet yetkililerinin rütbe rozetlerinde de kullanılmaktadır (Bkz. Resim 96). Bazı Asya halk hikayelerine göre turnaların 500 yıl kadar yaşadığına inanılmaktadır. Turnalar hayat arkadaşı olarak kabul edilir ve harmoniyi de sembolize ederler. Bu sebeple; uzun bir evlilik, atalara ve ebeveynlere saygı ile de

ilişkilidir. Taoizm inancına göre; cennete ulaşım aracı olarak hizmet ederler (Philadelphia Museum of Art, 2014:13). Turna kuşları, soylu karakterleri sebebiyle de saygı duyulan canlılardır. Ayrıca, dişi turna kuşlarının kendinden küçük olanları gözetmesi özelliği sebebiyle turna; mutlu evliliği ve iyi bir ebeveyn olmanın erdemini de sembolize etmektedir (Kent, Suwolsky, 2014:30).

Resim 96- Turna Tasvirli Rütbe Rozeti, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

2.4.2. Bitkisel Semboller

Asma: “Çince’de ‘asma’ anlamına gelen ‘man’ kelimesi ‘on bin’ anlamına gelen ‘wan’ kelimesiyle fonetik olarak benzediği için asma, on bin sayısının sembolü olarak kabul edilmektedir” (Eberhard, 2000:42). Pek çok yaprağı ve meyvesi olduğu için soyun devamlılığını ve sonsuz sayıda torun sahibi olmayı sembolize eder. Üzümler ise çok sayıda erkek çocuğu sahibi olmayı simgelemektedir. Genellikle yeni evlilerin oda dekorlarında kullanılan katlanır panellerde (Bkz. Resim 97) görmek mümkündür (Kent, Suwolsky, 2014:33).

Resim 97- Asma ve Üzüm Tasvirli Katlanır Panel, 1900 civarı, Woon-yeong Ji, Seokdang Museum of Dong-A University

(<https://artsandculture.google.com/asset//QQH5D8yEggRPww> , Erişim: 03.03.2021)

Bambu: Bambu (Bkz. Resim 98) Doğu Asya'nın en önemli doğal hammaddelerinden biridir. İnşaat malzemesinden, kağıt yapımına kadar pek çok ürünün yapımında kullanılmaktadır. Ayrıca geleneksel Çin resim sanatında bambu ve erik ağacının birlikte resmedilmesi; eşleri temsil etmektedir. Bir resimde ebeveynlerin tasviri evlilikte mutluluğun sembolü olarak kabul edilmektedir. Bitki tasvirlerinde bambu, erik ağacı çiçeği, orkide ve krizantem dört asil bitki olarak kabul edilmektedir (Eberhard, 2000:56-57). Ayrıca yandığında çıkardığı sesin hayaletleri ve kötü şansını uzaklaştırdığına inanılmaktadır ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://Traditional Patterns (lifeinkorea.com)), Erişim: 26.02.2021). Dört mevsim boyunca yeşil kalabildiğinden 10 uzun yaşam sembolünden biri olarak kabul edilir. Esnekliği, basit şekli ile alçakgönüllüğü sembolize ederek, Konfüçyüsçü ideolojiye göre bir bilginin sahip olması gereken erdemlere sahip oluşu, bambunun büyük bir önem taşımaya sebebiyet vermiştir (Philadelphia Museum of Art, 2014:13). Çince de Bambu sözcüğü ile kutlamak anlamına gelen sözcük, benzer olduğundan tebrik etmek amaçlı da kullanılmıştır. Aynı zamanda bambu filizleri torun sahibi olmayı da sembolize eder (Vos, 2002:21).

Resim 98- Bambu Yapraklı Desenli Tütün Kutusu, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum

(https://artsandculture.google.com/asset/_/OAHGoFz6RiUIkg , Erişim: 03.03.2021)

Çam: Doğu Asya sanatında çam ağacı (Bkz. Resim 99) çok sık rastlanan bir figürdür. Soğuğa dayanıklılığı ve yapraklarını dökmediği için uzun ömür ve dayanıklılık sembolü olarak kabul edilmektedir (Eberhard, 2000:79). 10 uzun yaşam sembolünden (Shipjangaengdo) biridir. “4. Yüzyıldan kalma bir Taoist metine göre; 1000 yıllık çam ağacının reçinesini içen kişinin, güneş ve ay kadar uzun yaşayacağına inanılmaktadır. Çam, bambu ve erik ağacı daima yeşil kaldıkları için ‘kışın üç arkadaşı’ olarak bilinir” (Philadelphia Museum of Art, 2014:13). Ayrıca dallı budaklı oluşu, erdemi ve sadakati sembolize eder. Ay takviminin ilk ayını temsil ettiği için, tılsım resimlerinde kullanılarak, kapı girişlerine asılır. Böylece ay yeni yılında evi kötü ruhlardan koruduğuna inanılmaktadır (Kent, Suwolsky, 2014:38).

Resim 99- Çam Tasvirli Katlanır Panel, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022
(Sedef ERKİN)

Şakayık: Şakayık (Bkz. Resim 100), Doğu Asya’da çiçeklerin kraliçesi olarak anılmaktadır. Pek çok üründe şakayık tasvirine rastlamak mümkündür. Zenginliğin ve ayrıcalığın sembolü olarak kabul edilirler. Ayrıca baharın çiçeği olarak da anılır. Resim sanatında şakayık, lotus, krizantem, erik ağacı ve çiçeği birlikte tasvir edilebilmektedir. Bu tasvir dört mevsimi sembolize etmektedir. Şeftali ile tasviri “uzun ömür, zenginlik ve saygınlık” anlamındadır (Eberhard, 2000:281-282). Mutluluğu, saflığı, sevgiyi ve kadın güzelliğini de temsil etmektedir. Neredeyse her alanda tasvirlerinin kullanıldığı görülmektedir. Özellikle geleneksel evlilik seramonilerindeki dekorasyonlarda kullanılmaktadır. İyi talih habercisi olarak da bilinirler (Kent, Suwolsky, 2014:36).

Resim 100- Şakayık Motifli Kaşık ve Yemek Çubuğu Çantası, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/spoon-and-chopsticks-case-unknown/bQF9szR8OLrsUw> , Erişim: 03.03.2021)

Krizantem: “Krizantem çiçeği Çince’de ‘kalmak’ anlamına gelen ‘ju’, ‘dokuz’ anlamına gelen ‘jiu’ ve ‘uzun zaman’ anlamına gelen ‘jiu’ ile fonetik olarak benzerlik göstermektedir. Bu sebeple krizantem çiçeği (Bkz. Resim 101) uzun ömür ve dayanıklılık sembolü olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda sonbaharın da sembolüdür” (Eberhard, 2000:186). Krizantem aynı zamanda asaletin ve bilginin de sembolü olarak anılmaktadır s (<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA> , Erişim: 03.03.2021). Dört asil bitkiden biridir. Konfüçyüsçü bilginin hayata sağladığı katkıları ve inzivayı da sembolize eder (Kent, Suwolsky, 2014:29).

Resim 101- Porselen Su Damlalığı, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/ /jQGp1UR1tzxKrA> , Erişim: 03.03.2021)

Erik Ağacı ve Çiçeği: Erik ağacı ve çiçeği Doğu Asya’da ilkbaharı sembolize etmektedir. Erik ağacı çiçeğinin (Bkz. Resim 102) beş yaprağı yine Doğu Asya kültüründe önemli bir rol oynayan şanslı beş sayısı ile ilişkilidir (Eberhard, 2000:108). Bilgili olmayı, asaleti ve sadakati de sembolize eder. Dört asil bitkiden biridir. Kış sonunda çiçek açıyor olması, asil ruhun zorlukları aşması anlamına da gelmektedir (Kent, Suwolsky, 2014:38), (<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA> , Erişim: 03.03.2021).

Resim 102- Bebek Şapkası Detay Görünümünden Erik Çiçeği Motifleri, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens’s University Museum

(https://artsandculture.google.com/asset/_/YAEg73YEqp426g , Erişim: 03.03.2021)

Orkide: “Orkideler çoğunlukla sevgi ve güzelliği temsil etmektedir” (Eberhard, 2000:235). Kokularının etkileyiciliği sebebiyle kişinin insanları etkileyebilecek iyi ve güzel insan doğasına sahip olması ile bağdaştırılmaktadır ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://TraditionalPatterns.lifeinkorea.com), Erişim:26.02.2021). Orkideler (Bkz. Resim 103) de tıpkı erik çiçeği, krizantem ve bambu bitkileri gibi bilgili, asil bitkilerdendir. Rafine düşünce yeteneğine sahip Konfüçyüsçü alimin de sembolüdür (Kent, Suwolsky, 2014:36).

Resim 103- Katlanır Panel, National Folk Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/45481-unknwon/FgFhzqgDqOkfrw> ,Erişim: 03.03.2021)

Şeftali: Şeftali (Bkz. Resim 104) uzun ömürlülük sembolü olarak kabul edilmektedir. Doğu Asya’da sıklıkla kullanılan bir semboldür (Eberhard, 2000:284). 10 uzun yaşam sembolünden (Shipjangsaengdo) biridir. Kore kültüründe Mistik ölümsüzlük şeftalisinin hastalıklardan koruduğuna inanılmaktadır. Bu kutsal şeftalinin mavi renkli olduğu, 3000 yıl boyunca çiçek açtığı ve 3000 yıl boyunca meyve verdiği düşünülmektedir. Ayrıca normal şeftalileri soyun devamlılığını sembolize eder. Bu sebeple rüyasında şeftali gören kadınların, erkek çocuk dünyaya getireceğine inanılmaktadır (Kent, Suwolsky, 2014:36).

Resim 104- 10 Uzun Yaşam Sembollü Katlanır Panel, Jun Young-ja, 20. Yüzyıl, Sookmyung Womens’s University Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/ /aAHUEukyrwiTbw> , Erişim: 03.03.2021)

Lotus: Lotus (Bkz. Resim Şekil 105) yani diğer bir adıyla nilüfer çiçeği Asya’da önemli bir yere sahiptir. Bunun en büyük sebebi Budizm ile olan bağlantısıdır. Lotus çiçeği, kirli sularda açmasına rağmen kendisinin asla kirlenmemesi ve hoş kokusu ile saflığın, masumiyetin sembolü olarak kabul edilmektedir. Çince’de ‘lotus’ anlamına

gelen ‘lian’, evlilikte birleşmek, kesintisiz, sevmek ve alçakgönüllük kelimelerinde kullanılan ‘lian’ kelimesi ile eşesli olduğundan sembolik olarak pek çok anlamda kullanılabilir. Budizm’de lotus çiçeğinin meyvesi, çiçeği ve sapının, geçmişi, şu anı ve geleceği temsil ettiğine inanılmaktadır. Ayrıca içinde pek çok tohumu sahip lotusun bereketi sembolize ettiği de düşünülmektedir. Aşkın simgesi, birlikte tasvir edilen balık ve lotus figürüdür. Lotus genç kızı, balık ise genç erkeği sembolize etmektedir. Mavi lotus çiçeği temizlik ve alçakgönüllülüğü sembolize eder (Eberhard, 2000:200-201-202). Onurun ve namusluluğun da sembolüdür. Mandarin ördekleriyle kullanılan tasvirleri doğurganlık anlamına gelmektedir. Lotus meyvesi, geniş erkek soyunu da temsil eder (Vos, 2002:20-23)

Resim 105- Kışlık Bebek Şapkası, 19. Yüzyıl , Sookmyung Womens’s University Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/baby-s-hats-for-winter-unknown/9gFJ5ABT-oSReg> , Erişim: 03.03.2021)

Nar: Konfüçyüs zamanlarında nar, 100 oğlan ağacı olarak anılmaktadır. Bunun sebebi pek çok çekirdeğe sahip olmasıdır. Çekirdekleri ve görüntüsü kese içindeki sayısız parayı da sembolize etmektedir. Konfüçyüs alimlerinin odalarında kullanılan katlanır paneller (Bkz. Resim 106) tasvir edilmiş nar figürü, bolluğu, onuru ve çok sayıda erkek çocuğunu da simgeler niteliktedir. Nar resimleri, yeni evli kadınların odalarında da erkek çocuğu dünyaya getirmesi hususunda acele etmesi için kullanılır (Kent, Suwolsky, 2014:38). Ayrıca Çin kültüründe şeftali ve buda eli meyvesi ile üç şanslı meyveden biri olarak kabul edilmektedir (Eberhard, 2000:225).

Resim 106- Katlanır Panel, Jun Young-ja, 20. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum

(https://artsandculture.google.com/asset/_XAEccjhxUE14yg , Erişim: 03.03.2021)

Mantar: Mantarlar çoğunlukla diğer bitki ve nesnelerle birlikte tasvir edilmektedir. Uzun ömürlülük sembolü olarak kabul edilmektedir (Eberhard, 2000:209). 10 uzun yaşam sembolünden (Shipjangsaengdo) biridir. “Bulut şeklini andıran kutsal Lingzhi Mantarlarının (Bkz. Resim 107), onu yiyen kişiye ölümsüzlük verdiği inanılmaktadır. Taoist ölümsüzlerin yaşadığı dağlarda, uzun boylu ağaçların köklerinde yetişir. Efsaneye göre yalnızca geyik, turna ya da Anka Kuşları tarafından bulunabilmektedir” (Philadelphia Museum of Art, 2014:13). Ölümsüzlük mantarları ve bulutlar benzer şekilde resmedilmektedir. Bu tasvir biçimi “hayatın nefesi” anlamındadır (Kent, Suwolsky, 2014:35).

Resim 107- 10 Uzun Yaşam Sembolü Tasvirli Kapı, 19. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

(https://artsandculture.google.com/asset/_dgGK_J5TmUlsNg , Erişim: 03.03.2021)

2.4.3. Doğa

Güneş ve Ay: Güneş 10 uzun yaşam sembolünden biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü; her gün gökyüzüne yükselir ve bu görevini asla aksatmaz, bir nevi sonsuzdur. Güneş ve Ay, Doğu Asya felsefesinde tamamlayıcı karşıt güçler olan Ying ve Yang'ı sembolize etmektedir. Güneş, Yang enerjisine sahiptir. Eril enerji olarak aktiftir ve hayat üretmektedir (Philadelphia Museum of Art, 2014:13). Ay ise, Ying enerjisine sahiptir. Dişi enerji olarak kabul edilir ve pasiftir. Çoğu zaman Kral güneşle Kraliçe ise ay ile bağdaştırılmaktadır. Tasvirlerinde genellikle dağlar, çamlar vb. gibi diğer 10 yaşam sembolüyle birlikte kullanılır. En önemli örneği Ilworobongdo adı verilen ve Kral tahtının arkasında kullanılan, katlanır paneldir (Bkz. Resim 108).

Resim 108- Ilworobongdo, Changdeokgung Sarayı, 07.05.2022 (Sedef ERKİN)

Su: Su bolluk ve bereketi sembolize ederek evrensel bir yaşam sembolü olarak anılmaktadır. Bu sebeple; 10 uzun yaşam sembolünden biri olarak kabul edilmektedir. Taoist felsefeye göre evreni oluşturan 5 ebedi elementten (dünya, ateş, su, metal/maden, ahşap) biri olarak kabul edilir (Philadelphia Museum of Art, 2014:13)

Kore geleneksel resim sanatında deniz, nehir gibi su tasvirlerini sıklıkla görmek mümkündür (Bkz. Resim 109)

Resim 109- Gyeongnam Seyahatinin Resim Albümü, Kim Yungyeom, 1770, Seokdang Museum of Dong-A University

(https://artsandculture.google.com/asset/_/ggE3NLjUydOfxw , Erişim: 04.03.2021)

Dağlar ve Kayalar: Dağlar ve kayalar (Bkz. Resim 110) sonsuza dek şekillerini ve sağlamlıklarını korumaktadırlar. Bu sebeple; 10 uzun yaşam sembolünden biri olarak kabul edilmektedirler. Dağların nefesinin evreni harekete geçirdiğine inanılır. Kore ve Çin’de önemli devlet ritüelleri dağlarda yapılmaktadır (Philadelphia Museum of Art, 2014:13). Kore kültüründe, eski zamanlarda dağ ruhları olduğuna inanıldığı için, dağlara tapılmaktaydı. Sonsuz Yang enerjisine sahip oldukları düşünüldüğü için en önemli Taoist sembollerden biri olarak kabul edilir. Aynı zamanda ölümsüzlerin ve Buda gibi kutsal kişilerin dağlarda yaşadığına inanılmaktadır (Kent, Suwolsky, 2014:35).

Resim 110- Mt. Geumgang Katlanır Paneli, Bae Ryeom, 1940 öncesi, Seokdang Museum of Dong-A University

(https://artsandculture.google.com/asset/_/CQE4iOO2H0IRcQ , Erişim: 04.03.2021)

Bulutlar: Bulutlar yağmur ürettikleri için 10 uzun yaşam sembolünden biri olarak kabul edilmektedirler. Girdap şekline benzeyen formları ile Taoist inanca göre; hayatın nefesi olduklarına inanılmaktadır. Eğer dağ zirvelerini sarmışlarsa (Bkz. Resim 111) Ying ve Yang ‘ın, yumuşak ve sertin, değişebilirlik ve kalıcılığın birleşmesini sembolize etmektedirler (Philadelphia Museum of Art, 2014:13).

Resim 111- Manmul-Sang’ın Ekstra Görünümü, Huijeongdang Hall’den Elmas Dağı Duvar Resmi, Changdeokgung Sarayı, 20. Yüzyıl başları, National Palace Museum of Korea

(https://artsandculture.google.com/asset/_/uQHWCzzcFMr26g , Erişim: 04.03.2021)

Kore kültüründe pek çok farklı formda bulut şekli görülebilmektedir. Genel olarak aynı anlama sahip olsalar da farklı yer ve dönemlerde farklı şekilde tasvirlerini görmek mümkündür. Detayları Tablo 8’de incelenebilir.

Tablo 8: Bulut Çeşitleri ve Açıklamaları (Hyun Joo Jang, 2004:170)

Tomurcuklanan çiçeği yükselen bir duman gibi tasvir edilmiş bulut formu, Joseon'un orta ve geç dönemlerinde görülmektedir. Genellikle Budizm'de kullanılır. Ayrıca Cheonghwa beyaz porselenlerinde ve ahşap işçiliklerinde de görmek mümkündür.	
"S" şeklini andıran ve su dalgalarına benzeyen bulut formu genellikle Goguryeo mezarlarındaki duvar resimlerinde görülmektedir.	
Akan su tasvirlerini andıran bulut formu çoğunlukla Joseon dönemi zanaat çalışmalarında görülmektedir.	
Rüzgâr da sürüklenir bir şekilde tasvir edilmiş bulut formu. Bu tür bulut figürleri diğer çeşitlerine göre daha özgür bir biçimde tasvir edilmektedir.	
Kuş şekilli ya da kuş kafalı olarak adlandırılan bulut formu.	
Bükülmüş bir girdap şeklinde tasvir edilen bulut formu. Çoğunlukla antik mezar resimlerinde, desenli tuğlalarında veya bu mezarlardan çıkan eşyalarda görülmektedir.	
Yükselen bir pamuk şekere benzer biçimde tasvir edilmiş bulut formu. Kuyruğuyla gökyüzüne yükselir görünümündedir.	
Yeouidu kafasına benzetilen bulut tasviri; Çince zihin anlamına gelen karakterden türemiştir. Yeouidu bulutları, Goryeo döneminde Budizm ile ilişkili porselen ve metal işçiliklerinde uygulanmış dekoratif desenlerde sıkça görülmektedir.	
Yeouidu bulut tasvirine benzer ama kuyruk kısmı ikiye bölünmüş şekildedir. Genellikle Silla Hanedanlığı'nda kullanılmaktadır.	
Farklı parçaların birleşmesinden oluşan bulut tasviri. Goryeo döneminde oluşturulan kakma desenlerde ve Seladonlarında görülmektedir.	
"卍" şekli verilerek tasvir edilmiş bulut formu. Joseon dönemi tekstil ürünlerinde, Dancheonglarda ve çeşitli boyama teknikleriyle mimari ürünlerde görülmektedir.	

2.4.4. Renkler

5 Renk İnancı (오방색): Kore kültürünün geleneksel renk sembolizmi Çin kültüründe de görülebilen 5 renk inancına dayanmaktadır. Bu inanç Doğu Asya Kozmolojisinin Ying ve Yang bazlı harmoni ideolojisine göre şekillenmiştir. Mavi, beyaz, kırmızı, siyah ve sarı renklerinin oluşturduğu bu inanışta, her renk farklı bir unsuru sembolize etmektedir. Mavi; yaratıcılığı, ölümsüzlüğü, umudu, beyaz; namusu, doğruyu, ölçülülüğü ve ölümü, kırmızı; güneşi, ateşi, üretmeyi, oluşturmayı, tutkuyu ve aşkı, siyah; varoluşu, sarı; ışığı ve canlılığın özünü sembolize etmektedir. Tüm bu beş renk aynı zamanda kutsal 5 elementin ve 5 yönün de sembolüdür. Mavi; doğu, ahşap\ ağaç ve ilkbahar, beyaz; batı, metal/maden ve sonbahar, kırmızı; güney, ateş ve yaz, siyah; kuzey, su ve kış, sarı; merkez ve toprak/dünyayı temsil etmektedir (Shin ve diğerleri, 2012:50-51). 5 renk inancının detayları Tablo 9’da ayrıntılarıyla görülmektedir.

Tablo 9- 5 Renk (오방색), (Wooh, 2019:18)

Beyaz: Beyaz renk, Kore kültüründe önemli bir yere sahiptir. Saflık, masumiyet, ölçülülük gibi erdemleri ifade etmektedir. Bunun yanı sıra, Antik Dönemlerden modern dönemlere kadar yabancıların Kore halkı için “Beyaz Giyimli İnsanlar (Baeguiminjok)”

olarak bahsetmesi, beyaz rengini Kore halkıyla ilişkilendirmiştir. Ayrıca Joseon Döneminde oldukça meşhur olan beyaz porselenler Joseon bilginlerinin dürüstlüğü ve bütünlüğünü temsil ederek saflığı ve ölçülü güzelliği sembolize etmektedir (<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-colors-in-korean-life-and-culture/tALCoDKJVZn0LA> , Erişim: 04.03.2021).

Siyah: Joseon döneminde özellikle resmi devlet görevlilerinin başlıklarında ve üniformalarında kullanılan siyah, resmiyeti ve haysiyeti sembolize etmektedir. Ayrıca Japon işgalinden sonra giymeye başlanan siyah okul formaları sebebiyle kurumları ve kuralları da sembolize etmekteydi (<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-colors-in-korean-life-and-culture/tALCoDKJVZn0LA> , Erişim: 04.03.2021).

Kırmızı: Eski zamanlardan beri Kore kültüründe kırmızı rengin kötü ruhları ve kötü şans defeden Şamanist gücü olduğuna inanılmaktadır. Bu sebeple; Pujok (부적) adı verilen muskalar oluşturulurken kırmızı mürekkep kullanılmaktadır. Ayrıca insanlar tırnaklarını bahçe balsamı ile boyayarak veya Patjuk (팔죽) adı verilen kırmızı fasulye çorbası yiyerek kendilerini kötü enerjilerden koruduklarına inanmaktadırlar. Fakat Kore savaşıdan sonra kırmızı renk komünizmin rengi olarak algılandığı için olumsuz bir üne sahip olmuştur. Yine de 2002 Dünya kupasının ardından sosyal uyumu ve tutkuyu sembolize eden bir renk haline gelmiştir (<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-colors-in-korean-life-and-culture/tALCoDKJVZn0LA> , Erişim: 04.03.2021).

Mavi: Doğu Asya felsefesinde mavi, ütopyik bir doğayı ifade etmektedir. Dağların, denizlerin, gökyüzünün açık maviden yeşile, laciverte kadar pek çok tonu yaşamı, umudu ve gençliği sembolize eder (<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-colors-in-korean-life-and-culture/tALCoDKJVZn0LA> , Erişim: 04.03.2021).

Sarı: İmparatorun rengi olarak da anılan sarı renk, asalet, haysiyet, bereket, otorite, kutsallık gibi özelliklerle ilişkilendirilmektedir. Doğu Asya kültürünün 5 renk felsefesine göre her şeyin merkezini ve toprağı sembolize ettiği için bereket anlamında da kullanılır (<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-colors-in-korean-life-and-culture/tALCoDKJVZn0LA> , Erişim: 04.03.2021).

Renk Uyumu: 5 ana rengin yanı sıra bu renklerin çeşitli tonlarının da kullanımını görmek mümkündür. Bu renklerin detayları Tablo 10'da görülmektedir.

Tablo 10- Renk Uyumu ve Kullanımı, (Wooh, 2019:18)

(오방색) 5 Renk

(오방간색) Yan Tonlar

Renk Tonları ve Kullanımı

Antik dönemlerden beri Kore insanı Ying ve Yang'ın arasındaki uyum ve uyumsuzluğun oluşturduğu bütünlüğü yaşamlarının her alanında uygulamaktadırlar. Evrenin 5 elementi inancına göre negatif enerjiyi pozitif enerjiyle birlikte kullanarak etkisiz hale getirilebileceğine inanılmaktadır. Bu sebeple Ying ve Yang'a karşılık gelen kırmızı ve mavi, siyah ve beyaz, kırmızı ve siyah gibi renklerin bir arada kullanıldığı Kore kültürünün pek çok alanında sıklıkla görülmektedir. Eski zamanlarda bir hastalığı iyileştirmek veya bir şeytanı defetmek içinde aynı teknik kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra birliği ve uyumu sembolize eden Saekdong (색동) adı verilen beş rengin ve\veya tonlarının bir arada kullanıldığı ürünler görmek de mümkündür. Bu tekniğe örnek olarak; Saekdong Jeogori (Bkz. Resim 112) adı verilen genellikle çocukların giydiği üst giysisinin kolları verilebilir (<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-colors-in-korean-life-and-culture/tALCoDKJVZn0LA> , Erişim: 04.03.2021).

Resim 112- Saekdong Jeogori, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022 (Sedef ERKİN)

2.4.5. Ulusal Semboller

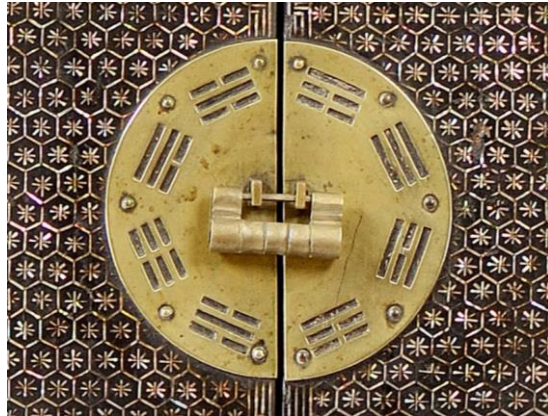
Taegeuk (Eum Yang): Daimî eşitlik ve denge ile yaşamın döngüsünü sembolize etmektedir. Çin kültüründeki Ying ve Yang'la aynıdır (Peabody Essex Museum, Tarihsiz:16). Günümüzde Güney Kore'nin bayrağına Taegeukgi (Bkz. Resim 113) adı verilir. Ortasındaki daire dengeyi temsil eden Taegeuk sembolüdür. Mavi renk, Yin, dünya\toprak, dişil güç, kırmızı renk, Yang ise, cenneti ve eril gücü temsil etmektedir. Dairelerin iç içe geçmesi, uyumu ve insanların iyiliğini sembolize eder. Ayrıca etrafını saran dört triagramdan oluşur. Bu triagramlar; cennetin adaleti, bilgelik, bolluk, ışık anlamına gelmektedir. Beyaz arka plan ise ulusal barış ve saflık anlamı taşır (Joinau, Rouville, 2015:80-81).

Resim 113- Taegeukgi

(<http://www.san-shin.org/Taegeukgi-Flag.html> , Erişim: 18.03.2021)

Trigramlar: Trigramlar Taoizm'e dayanarak, Ying ve Yang sembollerinin üç katman halinde kullanılmasıyla oluşturulmuş, evrenin 8 olgusunu temsil etmekte olan grafik araçlardır (Bkz. Resim 114). Bokhee adında bir Çin kralı tarafından keşfedildiği söylenmektedir. İnsanlar bu 8 sembolün, insan yaşamı ve doğanın tüm gerçeklerini içerdiğini düşünmektedirler (Bkz. Tablo 11). Çince 'de Bagua, Korece'de ise Palgwae olarak adlandırılmaktadırlar ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://TraditionalPatterns.lifeinkorea.com) , Erişim: 18.03.2021)

Resim 114- Trigram Desenli Dolap, 19. Yüzyıl, Sookmyung Womens's University Museum

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA> , Erişim: 19.03.2021)

Tablo 11- Trigramlar ve Açıklamaları ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://TraditionalPatterns.lifeinkorea.com), [Erişim: 19.03.2021])

Trigram	İsim	Sembol	Doğa	Hayvan	Vücut	Aile
	Keonkwai	Pozitif Güçlü	Gökyüzü Cennet	At	Baş	Baba
	T'aekwai	Negatif	Göl	Kuzu	Ağız	Küçük Kız
	Ikwei	Negatif	Ateş	Devekuşu	Göz	Ortanca Kız
	Jinkwai	Pozitif	Fırtına	Ejderha	Ayak	Büyük Oğul
	Sonkwai	Negatif	Rüzgar	Tavuk	Bacak	Büyük Kız
	Kamkwai	Pozitif	Su	Domuz	Kulak	Ortanca Oğul
	Kankwai	Pozitif	Dağ	Köpek	El	Küçük Oğul
	Konkwai	Negatif Yumuşak	Toprak Dünya	İnek	Karın	Anne

Mugungwa: “Sharon gülü” olarak da anılan Mugunghwa çiçeği Kore’nin ulusal sembolü olarak kabul edilmektedir. Bir şefkat nesnesi olduğuna inanılır. “Asla solmayan ebedi çiçek” anlamına geldiği için Kore kültürünün sembolü haline gelmiştir. Gojoseon Döneminden önce bile Mugunghwa’nın cennetten gelen çiçek olarak değerlendirildiği görülmektedir. Silla Hanedanlığı döneminde Silla’ya “Mugunghwa Ülkesi” anlamına gelen “Geunhwahyang” denir. Antik Dönemlerde Çinliler Kore’den “Mugunghwa’nın çiçek açtığı bilge adamlar ülkesi” olarak bahsetmekteydiler. 19. Yüzyılın ardından ulusal marşta da kullanılmasıyla, Mugunghwa Kore’nin ulusal sembolü haline gelerek logo (Bkz. Resim 115), arma, giysi gibi pek çok alanda kullanılmaya başlanmıştır (https://www.mois.go.kr/eng/sub/a03/nationalSymbol_3/screen.do , Erişim: 19.03.2021).

Resim 115- Kore Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Amblemi

(<http://cdr.co.kr/wp-content/uploads/2020/04/02-32.jpg> , [Erişim: 19.03.2021])

2.4.6. Mitolojik Semboller

Haetae: Haechi olarak da bilinmektedir. Çin ve Japon kültürlerinde de görülebilen mitolojik bir yaratıktır. Kore Yarımadasında özellikle Joseon dönemi Başkent olan Seul'deki saraylar ve çevrelerinde, yerleşim alanlarında, ticaret alanlarında, halka açık alanlar gibi pek çok yerde Haetae figürlerine (Bkz. Resim 116) rastlamak mümkündür. Özellikle Seul'ün merkez bölgelerinde sıkça görülmektedirler. Yüzü ata, bedeni aslana benzer fakat kafasında boynuzlar bulunmaktadır. Boynunun etrafında çanlar bulunur. Bedeni kanatlar ve spiraller gibi çeşitli desenlerle oyulmuştur. Oturur pozisyonda ve yumuşak formlarda ve gülümseyerek tasvir edilmektedir. Haetae, yangın koruyucusu olarak anılır fakat aynı zamanda genel bir koruyucu olduğuna da inanılmaktadır. Yalnızca adaletsizlik gördüklerinde saldırdıklarına inanıldığı için, adaletin ve iyi şansın da sembolüdür. Devlet binaları ve sarayların girişlerinde bulunmaları, görevlilerin kalplerini ve zihinlerini temizlediğine inanılması sebebiyledir. Neredeyse Seul'ün her yerinde bulunan heykelleri, günümüzde de Haetae'nin, Seul'ün sembolü olarak anılmasına neden olmuştur (Kent, Suwolsky, 2014:33).

Resim 116- Haetae

(<http://koreabizwire.com/haetae-the-much-loved-mascot-of-korea/100121> , Erişim: 19.03.2021)

Beş Yönün Koruyucusu: Beş koruyucu, Ying \ Yang ve beş element felsefesi ile bağlantılı mitolojik hayvanlardan oluşmaktadır. Kökeni, Antik Çin Taoizmidir. Doğunun koruyucusu Mavi Ejderha (Cheongyeong) (Bkz. Resim 117) baharı ve başlangıçları, Batının koruyucusu Beyaz Kaplan (Baekho) (Bkz. Resim 118) sonbahar ve hasat zamanını, Güneyin koruyucusu Kırmızı Anka Kuşu (Jujak) (Bkz. Resim 119) yazı ve tarımı, Kuzeyin koruyucusu Siyah Kaplumbağa (Hyunmoo) (Bkz. Resim 120) kışı ve karanlığı, Merkezin koruyucusu Sarı Ejderha (Hwangyong) (Bkz. Resim 121) ise merkezi sembolize etmektedir. Beş elemente dayanarak yönleri, renkleri ve mevsimleri simgelerler. Bu mitolojik hayvanlar yönlerin Tanrısı olarak anılır, buna ilişkili olarak koruyucu olduklarına inanılmaktadırlar. Bu sebeple eski mezar anıtlarında, saray, tapınak gibi mekanlarda, tasvirlerini sıklıkla görmek mümkündür (Kent, Suwolsky, 2014:44)

Resim 117- Mavi Ejderha

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-processions/bQLCihWfo3z2Lw> ,
Erişim: 19.03.2021)

Resim 118- Beyaz Kaplan

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-processions/bQLCihWfo3z2Lw> ,
Erişim: 19.03.2021)

Resim 119- Kırmızı Anka Kuşu

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-processions/bQLCihWfo3z2Lw> ,
Erişim: 19.03.2021)

Resim 120- Siyah Kaplumbağa

(<https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-processions/bQLCihWfo3z2Lw> ,
Erişim: 19.03.2021)

Resim 121- Sarı Ejderha

(<https://artsandculture.google.com/asset/yellow-dragon-flag/5AF7k3hbDiGUFw>
Erişim: 10.06.2022)

2.4.7. Çince Semboller

Çince semboller, Hanca yazılmış harflerin\kelimelerin farklı yüzeyler üzerinde kullanılmasıyla oluşmuş sembollerdir. Hanca olabildiği gibi çeşitli semboller şeklinde de görülebilmektedir. Detaylı açıklamaları Tablo 12’de görülmektedir.

Tablo 12- Çince Semboller ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://TraditionalPatterns.lifeinkorea.com), Erişim:19 Mart 2021), (<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA> , Erişim: 19.03.2021).

“Su” Uzun Yaşam	
	
Uzun Yaşam	İyi Şans ve Servet
	
Sağlık	“Bok” İyi Şans
	
Çift “Hee” Evlilikte Mutluluk Yin ve Yang Dengesi	
	
“Hui” Yeniden Doğuş	
	
“Yang” Soyun Devamı	
	

3. BÖLÜM

JOSEON DÖNEMİ KADIN GİYİM KUŞAMI VE SEMBOLİK AÇIDAN İNCELENMESİ

3. BÖLÜM

JOSEON DÖNEMİ KADIN GİYİM KUŞAMI VE SEMBOLİK AÇIDAN İNCELENMESİ

3.1. Joseon Dönemi'nde Giyim Kuşamın Sembolik Olarak Kullanımı

Joseon Dönemi, Kore kültürü açısından dönüm noktası sayılabilecek bir yere sahiptir. Bunun sebebi önceki Krallıkların aksine, çevre kültürlerin etkisinin daha az olmasıdır. Günümüzde de Kore kültürü olarak bilinen kültür anlayışı Joseon'a dayanmaktadır. Özellikle giyim kuşam alanında, Kore geleneksel giyimi olarak adlandırdığımız giyim şekli olan Hanbok, Joseon Dönemi'ne ait Hanbok formudur. Joseon öncesi giyim kuşamlarda Çin, Moğol, Japon gibi komşu kültürlerin etkileri özellikle üst sınıf giyiminde fazlasıyla görülmektedir. Joseon Dönemi'nde bu etkiler tamamen yoktur demek mümkün değildir; fakat önceki dönemlere kıyasla daha azdır. Joseon'da da Çin etkilerinin Yarımada tarihi süreci boyunca, Kore kültürüyle harmanlanmış ve özümsemiş hali görülmektedir. Çin etkisinin halen devam etmesinin en büyük sebebi Joseon'un ülkenin yönetim temellerini ve felsefesini Konfüçyüsçülük'e dayandırmasıdır. Konfüçyanizm, Çin'de ortaya çıkan bir inanç sistemi olduğu için Çin kültürünün etkilerini Joseon'a taşımıştır. Siyaset, askeriye, bilim, eğitim gibi kültür kavramı açısından da önem arz eden çeşitli alanlar Konfüçyüsçülük felsefesine göre yönetilmektedir.

Joseon Dönemi'nde yine Konfüçyüsçülüğe dayanan sınıf farkı mevcuttur. Bu sebeple insanlar sosyal statülerini gösterebilmek için giyim kuşamı bir yol olarak kullanmaktadırlar. Giysilerin materyali, formu, süslemesi, rengi, kullanılan aksesuarlar gibi pek çok faktör, giyenin sosyal statüsü, mesleği, medeni durumu gibi kişisel bilgileri hakkında çevrenin fikir sahibi olmasını sağlamaktadır. Kullanılan hiçbir giyim materyali sadece giyinmek amaçlı kullanılmamıştır. Baştan aşağıya her ögeye bir anlam

yüklenmektedir. Bu da Joseon Dönemi Kore kültüründe, sembolizmin ve sembolik kodların ne denli önemli olduğunun göstergesidir.

3.2. Kadın Giyim Kuşamında Üst Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri

Joseon Dönemi'nde kadınlar, Konfüçyüsçülük inancına bağlı olarak oldukça kısıtlayıcı bir hayata sahiptirler. Bu giyim kuşamda da kendini göstermektedir. Özellikle soylu kadınlar çok daha katı kurallara göre yaşamak zorundadır. Buna rağmen giyim kuşamlarında oldukça özenli davranmakta ve zarifliklerinden ödün vermemektedirler.

3.2.1. Jeogori (저고리)

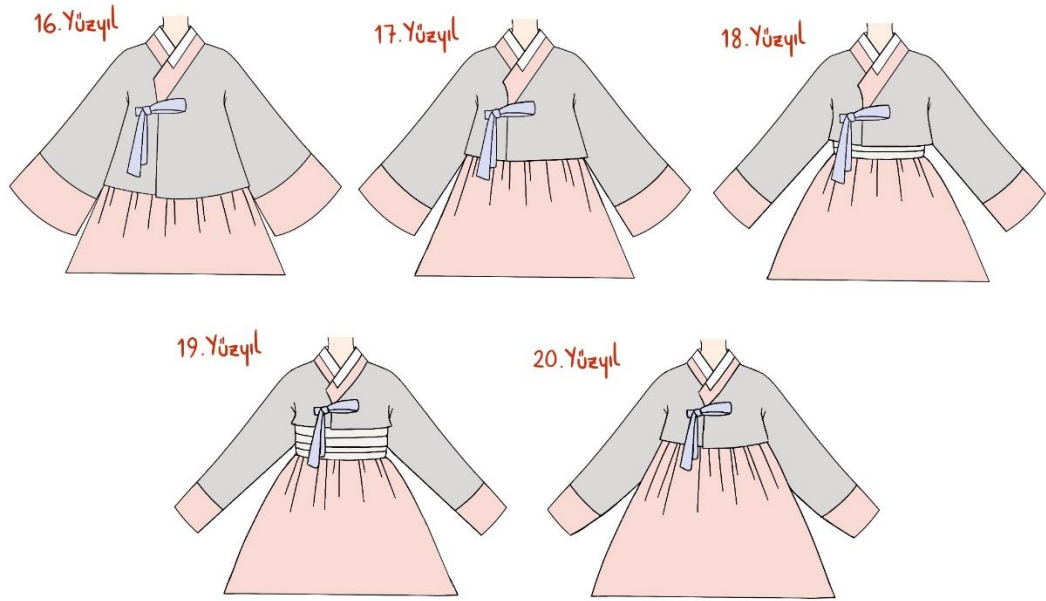
Jeogori (저고리), Hanbok'un üst giyim parçasına verilen isimdir. Bir çeşit gömlek demek mümkündür. Hem kadınlar, hem de erkekler tarafından kullanılan üst giysisidir. Kadınlarda Chima (치마) adı verilen etek ile erkeklerde ise Baji (바지) adı verilen pantolon ile giyilir (Bkz. Resim 122). Fakat erkek Jeogori'si ve kadın Jeogori'si farklılıklar göstermektedir. Erkek Jeogorisi daha uzun ve geniştir. Ayrıca kadın Jeogori'sine kıyasla daha keskin ve düz hatlara sahiptir. Her iki cinsiyetin üst giyim ögesinde de gövdenin sağ yarısı sol yarısının altında kalacak şekilde kapanır ve Goruem (고름) adı verilen bir kuşak yardımıyla bağlanarak giyilmektedir (Lynch, Strauss, 2015:163).

Resim 122- Kadın ve Erkek Hanbok Görünümü

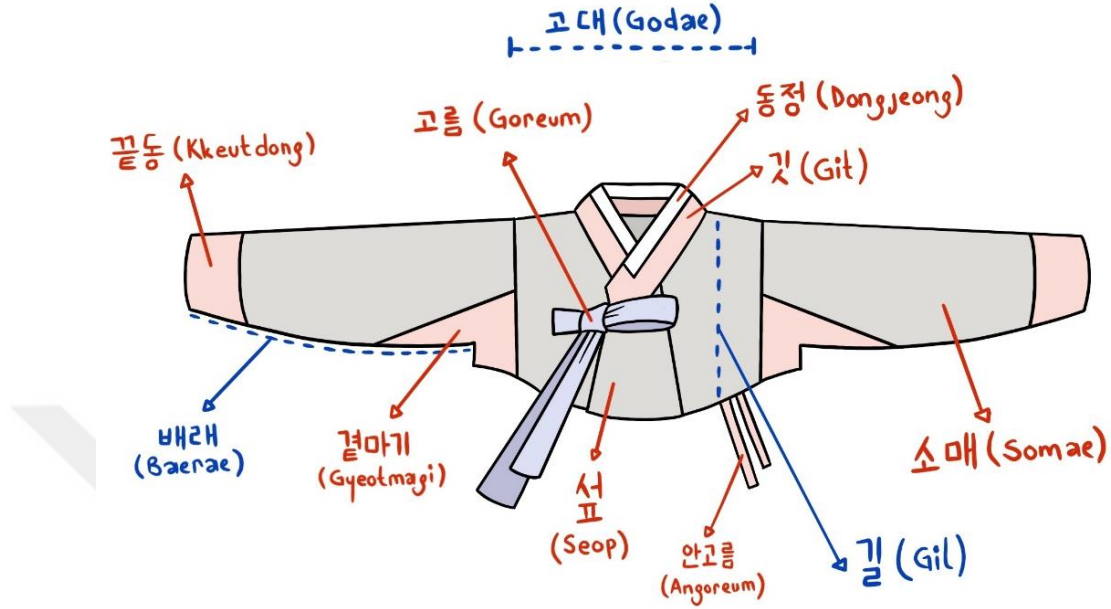
(<https://tr.pinterest.com/pin/820429257092293395/> , Erişim: 07.04.2021)

Joseon Dönemi'nde Jeogori, cinsiyet, yaş, statü fark etmeksizin herkesin giydiği bir üst giysisidir. Jeogori isminin ise tam olarak ne zaman kullanılmaya başlandığı bilinmemektedir (Kang ve diğerleri, 2015:611). Kore Yarımadası tarihi süreci boyunca, üst bedene giyilen giysilere genel olarak Jeogori denilse de esas Jeogori kavramı Joseon Dönemi'nde kullanılan üst giysisine verilen isimdir. Jeogori boyları 16. Yüzyıldan 20. Yüzyıla dek, dönemin getirilerine bağlı olarak değişikliklere uğramıştır. 16. Yüzyılda Jeogori boyu kalçaları örtecek derecede uzun, eni ise oldukça geniştir. Yan kısımlarda yırtmaçları bulunur. Bu da ileriki dönemlerdeki Dangui'nin kökenini oluşturmaktadır. Dönemin estetik standardı, çokça kumaş kullanımıdır. Kollar oldukça boldur ve elleri örtecek şekildedir. Genelde Mokpangit (목판깃) yaka kullanılır ve Jeogori'nin Seop (췌) kısmı farklı renktedir. 17. Yüzyılda savaş, hastalık vb. gibi dönemin getirileri sebebiyle kullanımı kolaylaştıracak şekilde Jeogori daralmış ve kısalmıştır. 18. Yüzyılda Jeogori eni ve boyu daha da kısalıp, daralarak, beli az da olsa açığa çıkarmış ve kadınların vücut şeklini gözler önüne sermeye başlamıştır. 19. Yüzyılda Jeogori en küçük halini alarak göğüs görünecek derecede kısalmış ve mükemmel fit Jeogori'ler ortaya çıkmıştır. Bu sebeple kadınlar tenlerini kapamak için bel kuşakları ve göğüs bantları kullanmaya başlamışlardır. Yaka genellikle Dangkogit (당코깃) olarak kullanılmıştır. Önceki dönemlerin kısa ve geniş Goreum (고름) anlayışı değişmiş, yerini daha geniş ve uzun Goreum şekline bırakmıştır. Kollar bileklere kadar uzanır ve eller açıktadır. 20. Yüzyılın başlarında ise neredeyse göğüs kısmı tamamen kaybolan Jeogori, zamanla tekrar uzamıştır. Kol çevresi de genişlemiştir. Jeogori boyu halen kısa olsa da bel yerine göğüsten bağlanan etekler sebebiyle kadınların vücut şekli görünürlüğünü yitirmiştir. Günümüzde Hanbok'un bir parçası olarak bilinen Jeogori genellikle 20. Yüzyıla ait formdadır (Wooh, 2019:5-6-7-8-9), (Glimja, 2018:20-21). Jeogori boylarındaki değişimin detayları Resim 123'te görülmektedir.

Resim 123- Yüzyıllara Göre Jeogori Boyları (Wooh, 2019:5-6-7-8-9)

Jeogori en temel haliyle; Git (깃) denilen yaka parçası, Git'in üzerine takılan ve yakanın kirlenmesini önleyen beyaz Dongjeong (동정), Kkeutdong (끝동) denilen manşet ve Goreum (고름) adı verilen kuşak şeklindeki kapatma mekanizması gibi çeşitli bölümlere sahiptir. Bunlar dışında Jeogori bedeninin çeşitli kısımlarının da isimleri mevcuttur. Bu detaylar Resim 124'te görülebilir.

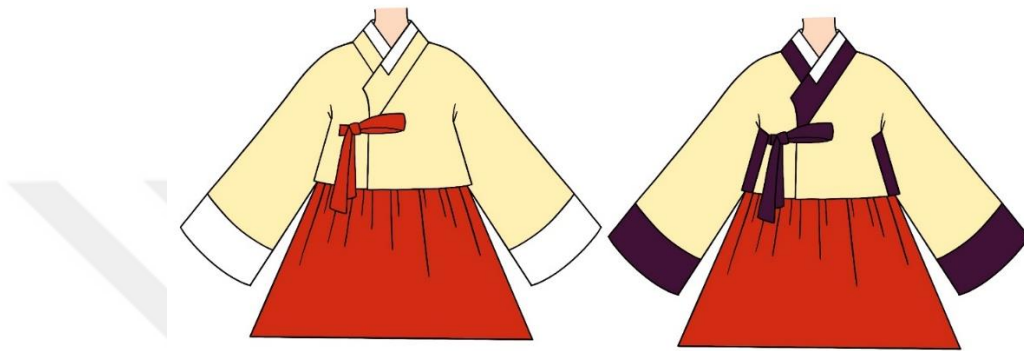

Resim 124- Jeogori Detayları (Wooh, 2019:24)

Jeogori bir zemine konulduğunda diğer giysilere nazaran düz bir formdadır. Giyildiğinde ise insan vücudunun kıvrımlarına bağlı olarak dalgalanmalar oluşturur ve dökümlü bir görünüm yaratır. Bu dökümlü görünüm Jeogori'nin önemli özelliklerinden biridir (Wooh, 2019:31). Jeogori'yi özel kılan diğer bir parça ise Dongjeong'tur. Yakanın temizlik ve düzeni için kullanılan bir parça olmakla birlikte, Jeogori'nin de en karakteristik parçalarından biridir. Beyaz beze sarılmış Sangho kağıdından ya da sert kâğıt fitilden yapılır. Böylece hem yakanın muntazam durmasını sağlar, hem de lekeye eğilimli bir bölge olduğu için yakayı korumaktadır (Kang ve diğerleri, 2015:613).

Joseon Dönemi'nde, Jeogori'de kullanılan renkler giyen kişi hakkında fikir sahibi olmayı sağlamaktadır. Estetik amaçların yanı sıra belli bir kural çerçevesinde renk seçimleri yapılır. Henüz evlenmemiş genç kızlar sarı renk Jeogori ve kırmızı Chima giymektedirler (Bkz. Resim 125). Düğünde ise geleneksel düğün giysisi olan Hwarot'un altına Git, Goreum ve Gyeotmagi kısımları mor renk olan Samhoejang (삼회장 저고리) Jeogorilerini (Bkz Resim 125) giymektedirler (Wooh, 2019:10). “Kadınlar yaş aldıkça çok renkli giysilerden uzak durmaktadırlar” (Glimja, 2018:26). Kore kültüründe kırmızı

rengin kötülüklerden koruduğuna, sarı rengin ise asalet, haysiyet, kutsallık gibi kavramlarla ilişkilendirildiğini Kore kültüründe renk sembolizmi kısmında incelenmişti. Kore Konfüçyanizmin’de kadınların haysiyet ve erdem sahibi olmaları gerektiğine inanılır. Bu sebeptir ki henüz evlenmemiş genç yaştaki kadınların bu tip sembolik kodlar içeren renkler tercih ettiği görülür.

Resim 125- Bekar Kadınların Giyimi (Wooh, 2019:10)

Henüz evlenme çağına gelmemiş küçük çocuklar ise kız erkek fark etmeksizin Saekdong Jeogori giymektedirler (Bkz. Resim 126). Saekdong Jeogori’nin kolları genel Jeogori modellerinin aksine renkli şeritlerden oluşmaktadır. Bu renkli şeritlerin renk seçimleri Ying ve Yang’ın beş elementine dayanarak oluşturulmaktadır. Bu şekilde tercih edilmesinin sebebi ise bu renklerin çocukları kötülüklerden koruduğuna, şans ve talih getirdiğine inanılmasıdır (Wooh, 2019:11). Ayrıca kırmızı renginde koruyucu olduğuna inanılmaktadır. Bu sebeple çocuk kıyafetlerinde kırmızı rengi fazlasıyla görmek mümkündür.

Resim 126- Saekdong Jeogori (Wooh, 2019:11)

Yeni evlenen kadınlar ise mor Goreum'a sahip yeşil Jeogori ve kırmızı Chima giymektedirler (Resim 127). Bu görünüm Nokaehongsang (녹의홍상) olarak da adlandırılabilir. Yeni evlenmiş kadınlar ilk çocuklarını dünyaya getirene kadar bu şekilde giyinmeye devam ederler. Geleneksel düğün giysisi olan Hwarot'u karşılayamayan gelinler, Nokaehongsang'ı düğün giysisi olarak kullanabilmektedirler (Wooh, 2019:12). Yeşil renk, mavinin bir tonu olarak kabul edilir. Kutsal beş renk ile sıklıkla kullanılan renklerden biridir. Mavi renk, doğanın rengidir. Bu sebeple yaşamı, umudu ve gençliği sembolize eder.

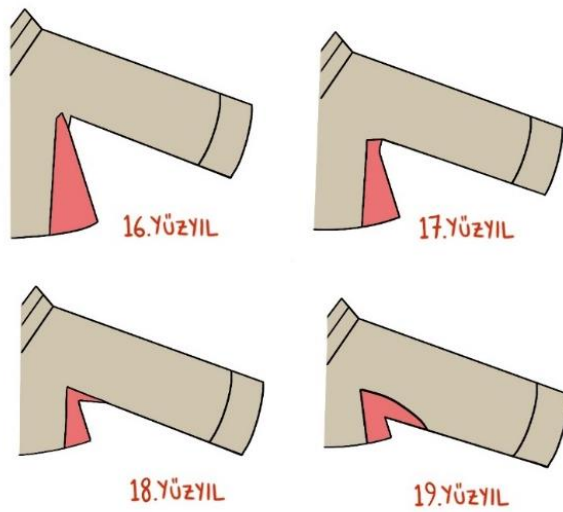
Resim 127- Yeni Evli Hanımların Giyimi (Wooh, 2019:12)

Evli kadınlar ilk çocuklarını dünyaya getirdikten sonra turkuaz rengi Jeogori ve Mavi Chima giymektedirler (Bkz. Resim 128). Yaşları ilerledikçe ise daha koyu renkleri tercih ederler. Jeogori'nin, Goreum rengi mor ise bu eşinin halen hayatta olduğunu belirtir. Jeogori'nin Kkeutdong'u mavi ise giyen kişinin erkek çocuğa sahip olduğunu göstergesidir (Wooh, 2019:13). Aynı zamanda mor Goreum ve Gyeotmagi yüz yıllık evliliği simgelemektedir. Mor Git ebeveynlerinin halen hayatta olduğunu belirtir. Sarı Jeogori ve lacivert Chima çocuk sahibi olduğunu göstermektedir (Glimja, 2018:27).

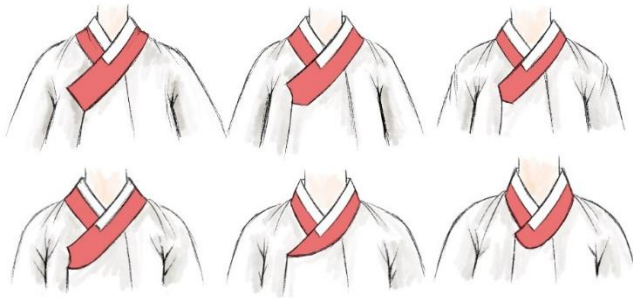
Resim 128- Evli Hanımların Giyimi (Wooh, 2019:13)

Joseon Dönemi'nde Jeogori'nin; Goreum, Kkeutdong, Gyeotmagi, Git gibi parçalarının renkleri, giyen kişinin statü ve aile ilişkileri hakkında fikir sahibi olunmasını sağlamaktadır. Özellikle Gyeotmagi adı verilen parça oldukça önemlidir (Bkz. Resim 129). Gyeotmagi 16.Yüzyıldan itibaren ortaya çıkmıştır. İlk başlarda Jeogori'nin yan tarafına eklenerek genişliği arttırmak ve hareketi kolaylaştırmak amacıyla kullanılmıştır. Fakat daha sonra hem tasarım hem de statü ögesi haline gelmiştir. Jeogori'nin yalnızca yan kısmında bulunan bu parça, 17. Yüzyılın sonlarından itibaren koltukaltına doğru birleştirilmiştir. 19. Yüzyıldan itibaren ise ön kola eklenerek uzatılmıştır (Wooh, 2019: 34-35).

Resim 129- Gyeotmaginin Yüzyıllara Göre Değişimi (Wooh,2019:34)

Jeogori'nin döneme göre değişen diğer bir parçası ise Git yani yaka parçasıdır (Bkz. Resim 130). Joseon Hanedanlığı'nın erken dönemlerinde Mokpangit adı verilen dikdörtgen şekilli geniş yaka kullanılmaktadır. İlerleyen dönemlerde ise yaka daralarak uç kısmı kesik görünüme sahip bir hal almıştır. Daha sonra ise yaka ucu oval ya da sivri şekilde biten Galgit (칼깃) ve Dongguraegit (동그래깃) ortaya çıkmıştır (Wooh, 2019:26-27).

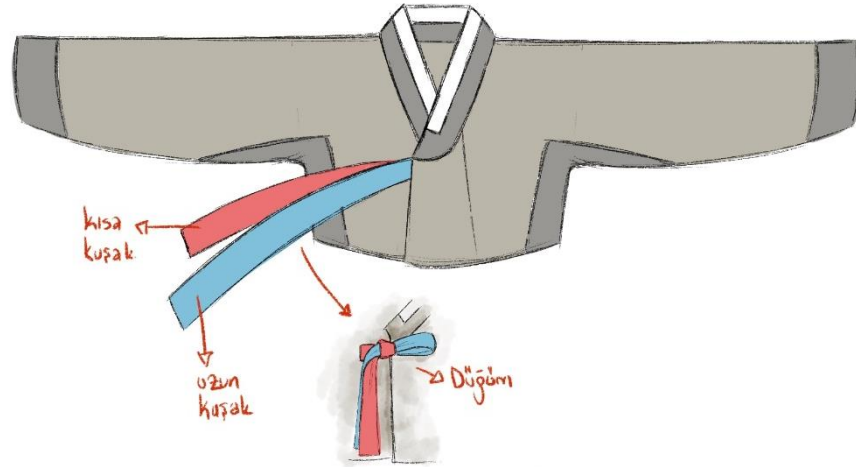

Resim 130- Git (yaka) Çeşitleri, (Wooh, 2019:26, 27)

Jeogori'nin diğer bir önemli parçası ise giysinin kapanmasını sağlayan Goreum'dur. Goreum, Jeogori'ye tutturulmuş bir çeşit kuşaktır. Üç Krallık ve öncesi dönemlerde Jeogori kalçaları örtecek derecede uzun olduğundan giysiyi kapalı tutmak için bele bağlanan uzun bir kuşak kullanılmaktadır. Fakat Joseon Dönemi'nden itibaren Jeogori kısaldıkça Goreum ortaya çıkmıştır ve 16. Yüzyıldan itibaren kısa ve ince bir kuşak görünümünde kullanılmıştır. Yıllar içerisinde en ve boyu değişikliğe uğrar. 20. Yüzyıldan itibaren ise kalın ve uzun biçimde kullanılmaya başlanmıştır (Bkz. Resim 131). Goreum'un Jeogori'nin üstte kalan parçasındaki kuşağı alttaki parçadaki kumaştan daha uzundur ve özel bir bağlama tekniği ile bağlanır (Bkz. Resim 132) (Wooh, 2019:28-29).

Resim 131- Goreum (kuşak) Çeşitleri, (Wooh,2019:28)

Resim 132- Goreum (kuşak) Bağlama Biçimi (Wooh, 2019:29)

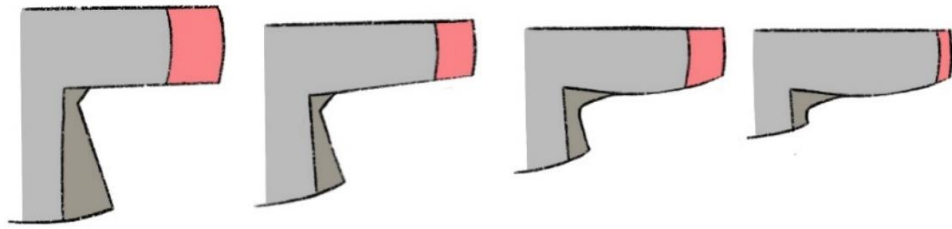
Jeogori kolunun biçimi de diğer ögeleri gibi yıllara göre değişiklik göstermektedir. 16-17. Yüzyıllarda geniş biçimliken, 18-19. Yüzyıllarda daralmış ve eğim kazanmıştır (Bkz. Resim 133) (Wooh, 2019:30).

Resim 133- Jeogori Kol Çeşitleri (Wooh, 2019:30)

Jeogori kolunda manşet görevi gören Kkeutdong, Üç Krallık Döneminden Joseon'a kadar uzun yıllar popülerliğini sürdürmüştür. Çoğunlukla Jeogori'nin beden renginden farklı bir renkte kullanılmaktadır. Erken Joseon Dönemi'nin geniş kol tipine uygun biçimde geniş Kkeutdong kullanılırken, ilerleyen dönemlerde Jeogori koluna bağlı olarak daralmıştır (Bkz. Resim 134). 20. Yüzyıla birlikte tasarım amacına göre genişlik değişiklik göstermektedir. Kkeutdong ile sık sık karıştırılan diğer bir manşet tipi ise Geodeulji denilen parçadır. Samhoejang Jeogori, Dangui gibi, soylu kadınların tercih

ettiği giysilerin kollarında kullanılan beyaz parçaya Geodeulji (고들지) denilmektedir. Pamuk veya ipekten yapılarak içine Kore kâğıdı konur ve Kkeutdong'un iç tarafından dikilir, ardından üzerine doğru kıvrılır (Bkz. Resim 135). Elleri saklamak ve manşetin kirlenmesini önlemek amacıyla kullanılmaktadır (Wooh, 2019:32-33).

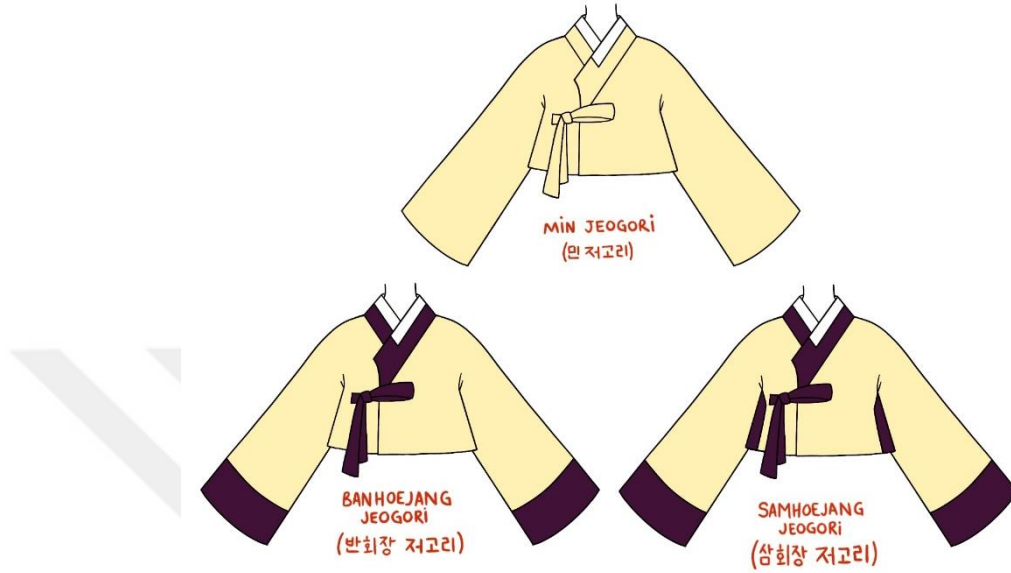
Resim 134- Kkeutdong (Manşet) Genişliği, (Wooh, 2019:32)

Resim 135- Kkeutdong ve Godeulji, (Wooh, 2019:33)

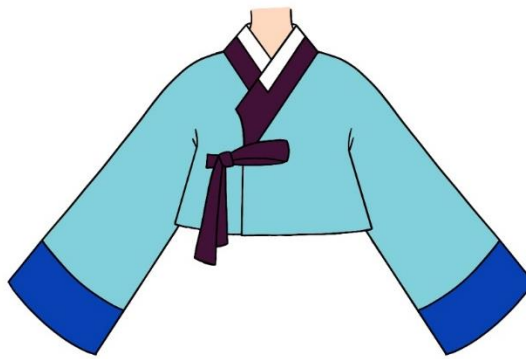
Jeogori'nin bölümlerinin renklendirilmesine göre Jeogoriler çeşitli isimlerle anılmaktadırlar. Bunlar; Min Jeogori (민저고리), Banhoejang Jeogori (반회장 저고리) ve Samhoejang (삼회장 저고리) Jeogori'dir (Bkz. Resim 136). Jeogori'nin tüm bileşenleri aynı renk sadece Goreum farklı renk ise Min Jeogori denilmektedir. Kkeutdong, Git ve Goreum aynı renk ise Banhoejang Jeogori denir. Banhoejang Jeogori soylu olmayan kadınlar tarafından giyilmektedir. Kkeutdong, Git, Goreum, Gyeotmagi farklı renk

Jeogori'lere ise Samhoejang Jeogori denir. Samhoejang Jeogori soylu kadınlar tarafından giyilir (Wooh, 2019:34).

Resim 136- Jeogori Çeşitleri (Wooh, 2019:34)

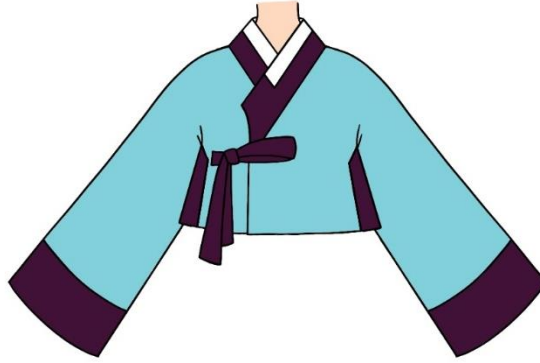
Banhoejang Jeogori de; mavi Kkeutdong, giyen kişinin oğlu olduğunun göstergesidir. Mor Goreum evli olduğunu sembolize eder (Bkz. Resim 137). Mor Git ebeveynlerinin hayatta olduğunu gösterir (Wooh, 2019:35).

Resim 137- Banhoejang Jeogori (Wooh,2019:35)

Samhoejang Jeogori de; mor Kkeutdong giyen kişinin oğlu olduğunun göstergesidir (Bkz. Resim 138). Mor Goreum evli olduğunu sembolize eder. Mor

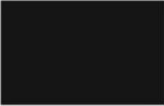
Gyeotmagi eşinin hayatta olduğunu belirtir. Mor Git ise ebeveynlerinin hayatta olduğunun göstergesidir (Wooh, 2019:35).

Resim 138- Samhoejang Jeogori (Wooh, 2019:35)

Tüm bu kuralların yanı sıra hem saray hem de halk giyim kuşamında kullanılan renk dağılımının detayları tablo 13 ve Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 13- Kraliyet Renk Dağılımı (Wooh, 2019:20)

KRALİYET ÜNİFORMA RENKLERİ	
	Kral, Kraliçe, Veliht Prens, Veliht Prenses
	Kral, Veliht Prens, Prensler Askeri Üniformalar, Resmi Üniformalar
	Veliht Prens, Veliht Prenses, Prensler
KRALİYET KADIN GİYİMİ	
JEOGORİ	
DANGUİ	
WONSAM	

Tablo 14: Halk Giyim Kuşamında Renk Dağılımı (Wooh, 2019:21)**ERKEK GİYİMİ**

JEOGORİ						
BAJİ						
PO						

KADIN GİYİMİ

JEOGORİ						
CHİMA						
SSEUGAE						

ERKEK ÇOCUK GİYİMİ

JEOGORİ							
BAJİ							

KIZ ÇOCUK GİYİMİ

JEOGORİ							
CHİMA							
SSEUGAE							

Jeogori'nin diğeri bir versiyonu da Jang-Jeogori (장저고리) adı verilen uzun Jeogori modelidir (Bkz. Resim 139). Normal Jeogori'ye göre daha uzun olduğundan, kısa Jeogori'nin üzerine giyilen bir ceket görevi de görebilmektedir (<https://artsandculture.google.com/asset/jang-jeogori-long-jacket-unkown/dQFOSd02nv-vIw> , Erişim: 21.04.2021).

Resim 139- Jang-Jeogori, 16. Yüzyıl, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

(<https://artsandculture.google.com/asset/jang-jeogori-long-jacket-unkown/dQFOSd02nv-vIw> , Erişim: 21.04.2021)

Hanbok genellikle ince kumaşlarla üretildiği için soğuk havalarda vücudu sıcak tutmak amacıyla kışlık Jeogori modelleri kullanılmaktadır. Bu tip kışlık Jeogori'ye Nubi-Jeogori (누비저고리) ve Gat-Jeogori (갯저고리) denilmektedir. İçi, pamuk, veya yün gibi dolgu maddeleriyle doldurulan kapitone Jeogori modeline Nubi-Jeogori (Bkz. Resim 140) denilmektedir. İç yüzü kürkle kaplı Jeogori modeline ise Gat-Jeogori (Bkz. Resim 141) denilmektedir (<https://artsandculture.google.com/asset/nubi-jeogori-princess-deok-on%E2%80%99s-quilted-jacket-unkown/EAGUv5vhp31myg> , Erişim: 21.04.2021), (https://artsandculture.google.com/asset/gat-jeogori-hong-soon-lee/nAECRWDTd_qwXw , Erişim: 21.04.2021).

Resim 140- Nubi-Jeogori, (1822\1844), Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

(<https://artsandculture.google.com/asset/nubi-jeogori-princess-deok-on%E2%80%99s-quilted-jacket-unkown/EAGUv5vhp31myg> , Erişim: 21.04.2021)

Resim 141- Gat-Jeogori, (1900\1935), Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

(https://artsandculture.google.com/asset/jeogori-fur-lined-jacket-unknown/GQHGHKS-xuDb_g, Erişim: 21.04.2021)

3.2.2. Dang-ui (당의)

Dang-ui (당의), sarayda kullanılan törensel bir kadın üst giysisidir (Bkz. Resim 142). Jeogori'ye benzer fakat ön ve arka kısmında uzun bir parçaya sahiptir. Eller ön parçanın altına gizlenir, manşetler ise beyazdır. Kraliyet Kadınları saraydaki günlük yaşamlarında bu giysiyi kullanmaktadır. Sahip olduğu süsleme ve desene göre törensel ve günlük olarak ayrılır. Kraliyet Kadınları genellikle altın süslemeli Dang-ui giymektedirler. Saraya ziyarete gelen soylu kadınlar da Dang-ui kullanmaktadır. Fakat altın süsleme kullanmaları yasaktır. Halk için ise Dang-ui yalnızca bir düğün giysisidir. Törensel eteklerle birlikte giyilmektedir. Resmî törenlerde baş aksesuarı olarak Hwagwan adı verilen taç ile kullanılmaktadır. Günlük yaşamlarında ise Cheopji adı verilen saç aksesuarıyla birlikte kullanılır (Wooh, 2019:122). Joseon'un ilk dönemlerinde kullanılan Jang Jeogori'den gelişerek oluşmuştur. İmjin Savaşı'ndan sonra Joseon Dönemi'nin son yıllarına kadar Kraliyet Kadınlarının gündelik giysisi olmuştur. 1895 yılından itibaren Kraliyet Üyeleri tarafından Bo (Rütbe Rozeti) takılarak giyilmiştir (Glimja, 2018:101).

Resim 142- Dang-ui, National Palace Museum of Korea, 11.02.2022 (Sedef ERKİN)

Dang-ui'nin astarı kırmızıdır. İç ve dış Goreum kırmızı veya mor olarak kullanılır. Goreum uzunluğu Dang-ui'nin uzunluğu kadar olmalıdır (Ryu ve diğerleri, 2001:97). Jeogori'ye benzer fakat ön parçası oldukça uzundur. Dize kadar uzanan modelleri de olduğu söylenir. Yan kısımları ise koltuk altına kadar açıktır. Etek ucu eğri şeklindedir. Mor, yeşil, güney çamı, beyaz gibi renklerin popüler olarak kullanıldığı bilinmektedir. Kol ucuna Geodeulji takılmaktadır (Kang ve diğerleri 2015:223). Dang-ui, kullanılan materyale bağlı olarak mevsimlere göre çeşitlilik göstermektedir. İnce ve yazın giyilen çeşitine Yeoreum Dang-ui (여름 당의) veya Heot Dang-ui (홀 당의) denilmektedir (Bkz. Resim 143). Tek katlı ince kumaştan yapılır. Ay takviminin 5. Ayının 5. Gününden bir gün önce Kraliçe yaz Dang-ui'sini giyer. Akabinde tüm Saray Kadınları yaz Dang-ui'lerini giymeye başlar. Chuseok bayramından bir gün önce ise Kraliçe tekrar normal Dang-ui'sini giyer ve akabinde diğer Saray Kadınları onu takip ederdi (Wooh, 2019:123).

Resim 143- Yeoreum Dang-ui, Arumjigi Culture Keepers Foundation

(<https://artsandculture.google.com/asset/dangui-onjium-clothing-studio/2QFhkELprY8qRw> , Erişim: 21.04.2021)

3.2.3. Baeja (배자)

Baeja (배자), Hanbok ile giyilen bir çeşit geleneksek yelektir. Jeogori üzerine giyilen, kolları olmayan, önü açık bir giyim unsurudur. Oldukça sade bir tasarıma sahiptir. Dönemlere bağlı olarak çeşitli formları bulunur. Kürk, ipek, rami gibi kumaşlardan

üretilmektedir. Kapitone gibi tekniklerle kalınlığı arttırılabilmektedir. Üretilen materyale bağlı olarak dört mevsim kullanılabilir. Statüye bakılmaksızın, tamamen estetik zevklere göre giyilen özgür kullanıma sahip bir materyaldir. Dikdörtgen, V, U yaka gibi çeşitli yaka formlarına sahiptir. Ayrıca önden bağlamalı olabileceği gibi koltuk altından bağlanan, kuşaklı ve kuşaksız, uzun ya da kısa gibi çeşitleri de mevcuttur. Hem erkek hem de kadınlar tarafından kullanılan bir giyim materyalidir. Çeşitli Baeja formları Resim 144, 145, 146, 147 ve 148’de görülmektedir (Arumjigi Culture Keepers Foundation, <https://artsandculture.google.com/exhibit/baeja-the-beauty-of-korea/6wJiZcUJBCZzJg> , [Erişim: 24 Nisan 2021]).

Resim 144- Baeja 17. Yüzyıl, Gyeonggi Provinial Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/baeja-vest/xwE9I2lZDqOmVQ> , Erişim: 24.04.2021)

Resim 145- Kürklü Baeja, Joseon Dönemi, National Folk Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/sleeveless-garment-unknown/yAGTs58hCvEBLA>, Erişim: 24.04.2021)

Resim 146- Kısa Baeja, Geç Joseon Dönemi, Arumjigi Culture Keepers Foundation

(<https://artsandculture.google.com/asset/woman-s-baeja-hong-soon-lee/TgF00xRCjfMH6w>, Erişim: 24.04.2021)

Resim 147- Dolgulu Baeja, 1735\1754, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

(<https://artsandculture.google.com/asset/baeja-madam-yoon-s-vset-unknown/kwG0LLGUZX0nWw>, Erişim: 24.04.2021)

Resim 148- U Yaka Baeja, 18. Yüzyıl, Arumjigi Culture Keepers Foundation

(<https://artsandculture.google.com/asset/woman%E2%80%99s-baeja-yu-seon-hee/fgEL6UBORNPYQ>, Erişim: 24.04.2021)

3.2.4. Magoja (마고자)

Magoja (마고자), Jeogori'nin üzerine giyilen kısa cekete verilen isimdir. Bir çeşit bolero da demek mümkündür. 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyıllar arasında kadın Jeogori'si aşırı derece de kısalmış ve daralmıştır. Bu sebeple kadınlar Jeogori üzerine Magoja giymeye başlamıştır. Uzun kollu, önden bağlanan kısa bir cekettir. Baeja gibi unisex kullanıma sahiptir. İpek türü ince kumaşlardan üretilebildiği gibi (Bkz. Resim 149) iç astarı kürklü (Bkz. Resim 150) şekilde de üretilebilmektedir (Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University, <https://artsandculture.google.com/asset/magoja-and-jeogori-vest-and-jacket-reproduction/8AF-a2y0W5c-BQ>, Erişim: 24.04.2021).

Resim 149- Magoja, 19. Yüzyıl, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

(<https://artsandculture.google.com/asset/magoja-and-jeogori-vest-and-jacket-reproduction/8AF-a2y0W5c-BQ>, Erişim: 24.04.2021)

Resim 150- Astarı Kürklü Magoja, 20. Yüzyıl, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

(https://artsandculture.google.com/asset/magoja-over-jacket-for-men-unkown/3QHxymGVsx_5IA, Erişim: 24 Nisan 2021)

3.3. Kadın Giyim Kuşamında Alt Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri

3.3.1. Chima (치마)

Chima (치마), Hanbok'un alt giyim parçasına verilen isimdir. Jeogori ile giyilen bir çeşit etektir (Bkz. Resim 151). Bel kısmında bir bant ve bu bantın iki ucunda kuşaklar bulunur, böylece kumaş bele veya göğse sarılarak giyilmekte ve kuşaklar yardımıyla sabitlenmektedir (Bkz. Resim 152). Eteğin sağ kısmı daima üstte kalacak şekilde giyilmektedir. Eteğin bel kısmında Chima'nın daha dolgun bir görünüm sergilemesi için küçük pililer bulunmaktadır. Fakat bu pililer bel ile sınırlıdır etek ucuna kadar uzanmazlar. Ayrıca eteğin daha kabarık görünmesi için Sokgot adı verilen iç giyim seti kullanılır (Wooh, 2019:36-37-42-43).

Resim 151- Chima, Arumjigi Culture Keepers Foundation

(<https://artsandculture.google.com/asset/traditional-women%E2%80%99s-clothing-of-the-18th-century-joseon-dynasty-lee-kyung-sun/XAEUEMh2bEVGDw> , Erişim: 29.04.2021)

Resim 152- Chima'nın Açık Görünümü, National Folk Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/skirt-unknown/igGVZopudmbP5w>, Erişim: 29.04.2021)

Joseon Dönemi'nde Chima, birkaç kumaşın birbirine eklenmesiyle oluşturulmaktaydı. Bunun sebebi ortalama kumaş genişliğinin 35 cm civarı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple 12 genişlik etek kullanılır. Bu da eteğin 4 metre civarında bir genişliğe sahip olduğunu göstermektedir (Wooh, 2019:36). Etek rengi erken Joseon Dönemi'nde mor, yeşil veya mavi çivit rengi olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda koyu kırmızı da oldukça popülerdir. İlerleyen yıllarda mavi, kırmızı ve fasulye rengi olarak sadeleşmiştir. Kırmızı renk genellikle gençler tarafından tercih edilmektedir. Mavi çivit ise daha yaşlılar tarafından tercih edilir. Saray Hanımları genellikle mavi veya sarı etekler giymektedirler. Fakat çivit mavisi de oldukça popülerdir. Yüksek rütbeli Kraliyet Kadınlarının bazen mor etek giydikleri de söylenmektedir (Kang ve diğerleri, 2015:712). Genel olarak kullanılan renkler beş renk ve yan tonlarıdır (Bkz. Tablo 10). Bunun sebebi yan tonlarında beş renk ile benzer anlamlar ifade etmesidir.

Joseon'un erken dönemlerinde Jeogori uzun olduğu için Chima bele dolanarak giyilirken, Joseon'un geç dönemlerinde kısalan Jeogori sebebiyle göğse dolanarak giymeye başlanmıştır. Modern Dönemde ise Chima'nın bel kısmındaki bant yerini yelek benzeri bir parçaya bırakmış (Bkz. Resim 153) ve eteğin daha fonksiyonel bir şekilde kullanılmasını sağlayarak kadınların hareketini kolaylaştırmıştır (Wooh, 2019:36-37).

Resim 153- Yelek Belli Chima, National Folk Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/skirt-unknown/3AEhJYOaPZYdVA>, Erişim: 29.04.2021)

Joseon'un erken dönemlerinde Chima, şu an bilinen Chima görünümünde farklıdır. Jeondanhujanghyung Chima (전단후장형 치마) ve Jeobeumdan Chima (접음단 치마) denilen farklı etek modelleri görülür. Daha kolay bir dille ifade edecek olursak bunlara kesme etek ve katlanır etek demek mümkündür. Jeondanhujanghyung Chima (Bkz. Resim 154) normal Chima ile aynı yapıya sahiptir. Fakat eteğin ön kısmı bele doğru toplanarak bombeli bir görünüm yaratılır. Böylece eteğin ön kısmı daha kısa ve kabarık bir görünüme sahipken, arka kısmı ise düz ve uzun bir şekilde kısa bir kuyruk oluşturmaktadır. Ön tarafın kısa olması, yürümeyi de kolaylaştırır. Jeobeumdan Chima (Bkz. Resim 155) ise yine normal Chima ile aynı görünümde fakat etek ucunun çevresi eşit şekilde yukarı doğru bir kez katlanarak katman oluşturulur ve böylece çift etek görünümü elde edilmektedir (Wooh, 2019:38-39).

Resim 154- Jeondanhujanghyung Chima

(<https://m.blog.naver.com/PostView.nhn?blogId=zendh&logNo=221714927416&proxyReferer=https:%2F%2Fwww.google.com%2F> , Erişim: 29.04.2021)

Resim 155- Jeobeumdan Chima

(http://www.ohmynews.com/NWS_Web/Articleview/article_print.aspx?cntn_cd=A0000326655 , Erişim: 29.04.2021)

Joseon Dönemi'nde gördüğümüz diğeri bir Chima biçimi de belde toplanan eteklerdir. Chima yukarı doğru çekilip toplanarak bir kuşak yardımıyla bele oturtulur ve o biçimde giyilmektedir (Bkz. Resim 156). Bu şekilde giyilmesinin sebebi ise geç Joseon Dönemi'nde Jeogori'nin aşırı kısılmasıyla birlikte bel ve göğsün görünür hale gelmesidir. Kadınlar ortaya çıkan bölümlerini kapatmak için eteklerini göğüslerine doğru çekerek kullanmaya başlamışlardır. Böylece hem örtünme sağlanmış, aynı zamanda da kıvrımlı bir silüet ortaya çıkmıştır. Yukarı çekilen Chima ile etek boyunun kısılmasıyla Sokgot denilen iç giyim setinin üstte kalan parçaları da gözükmemektedir (Wooh, 2019:40).

Resim 156- 18. Yüzyıl Chima, Arumjigi Culture Keepers Foundation

(<https://artsandculture.google.com/asset/traditional-women%E2%80%99s-clothing-of-the-18th-century-joseon-dynasty-kim-jeong-ah/gwHj9SxdykFH2Q> , Erişim: 29.04.2021)

3.3.2. Malgun (말군)

Kadınların ata binerken iç çamaşırlarının gözükmemesi için giydiği dış pantolona Malgun (말군) denilmektedir. Etek üzerine giyilir. Ön kısmından pantolon gibi görünür fakat arkadan bakıldığında eteği görmek mümkündür (Bkz. Resim 157). Pantolon gibi giyilir ve bir kuşak yardımıyla bedene oturtulur. Sadece üst sınıf kadınlar ve Gisaeng'ler ata binebildiği için onlar tarafınca kullanılmaktadır. Ön kısmı kapalı olduğu için eteğin

uçuşmasını önleyerek kadınlara at binmede rahatlık sağlar (Wooh, 2019:101), (Ryu ve diğerleri, 2001:107). Genellikle beyaz renklidir. Önden bağlanabildiği gibi omuz askısına sahip olan çeşitleri de bulunmaktadır (Kang ve diğerleri, 2015:287).

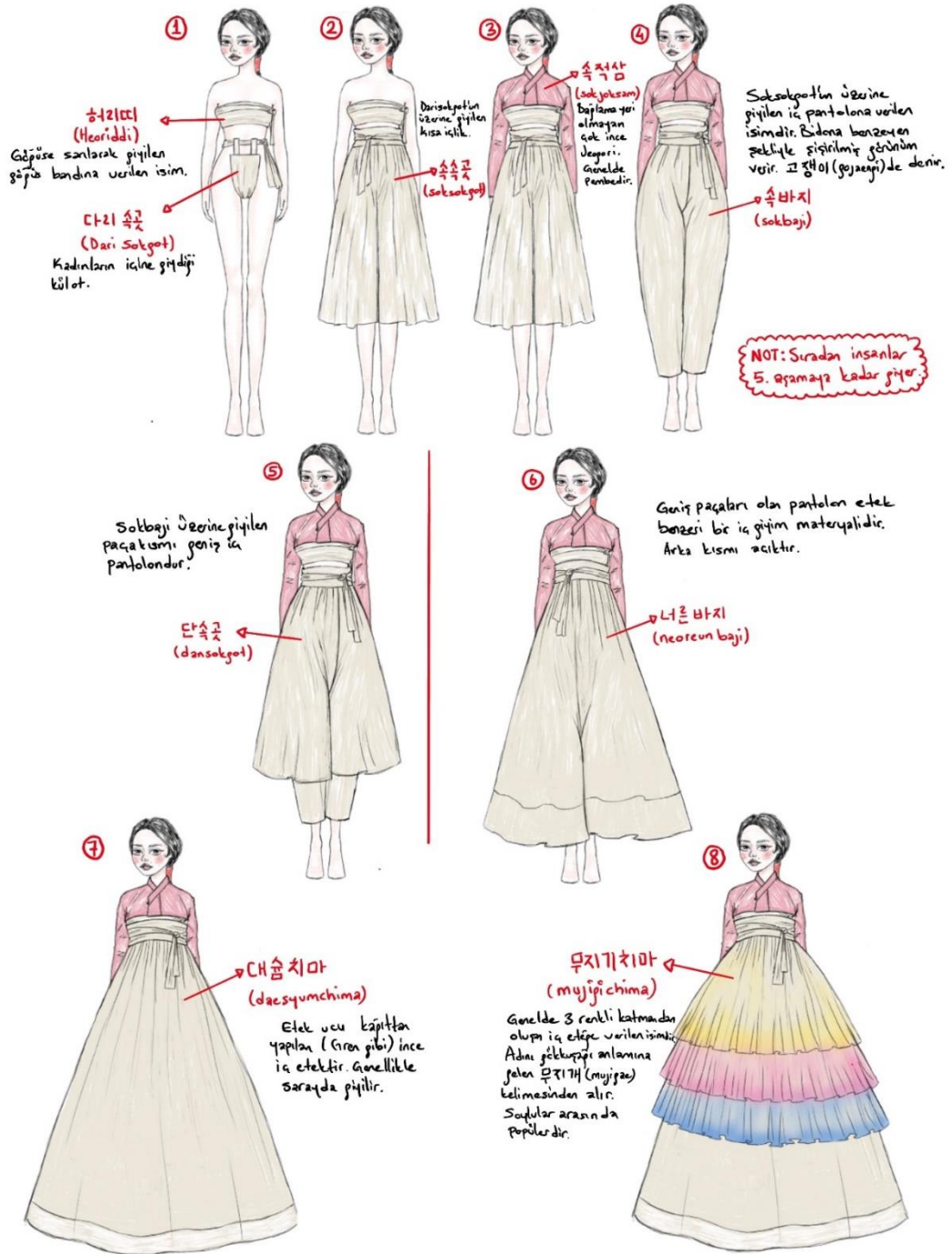
Resim 157- Malgun

(https://m.blog.naver.com/arumjigi09/221632445451?view=img_8, Erişim: 30.04.2021)

3.4. Kadın Giyim Kuşamında İç Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri

Günümüzde giysilerin içine iç çamaşırı giyildiği gibi eski zamanlarda da durum farklı değildir. Hanbok'un da her kültürün olduğu gibi kendine has bir iç çamaşırı seti bulunmaktadır. Hanbok'un daha gösterişli durmasını sağlamak, soğuk hava şartlarından korunmak, pahalı kumaşların kirlenmesini önlemek vb. sebeplerden doğmuş iç giyim setine Sokgot (속곳) denilmektedir. İlk görüşte iç Chima ve iç Jeogori'den oluşmuş gibi görünse de (Bkz. Resim 158) katmanlardan oluşan bu set, pek çok farklı materyale

sahiptir. Toplam 9 parçadan oluşur. Sıradan insanlar 6 parça giyer, soylular ise 9 parça giymektedir (Wooh, 2019:44).

Resim 158- Sokgot (Wooh, 2019:44-45-46-47)

3.4.1. Dari Sokgot (다리속곳)

Dari Sokgot (다리속곳) iç giyim setinin külot olarak kullanılan parçasına verilen isimdir (Bkz. Resim 159). Ön ve arkası dikdörtgen şekline benzer ve kuşaklar yardımıyla bele bağlanarak külot görünümü oluşturulur (Wooh, 2019:44). Sıklıkla değiştirilebilmesi için yumuşak ve pamuklu kumaştan yapılmaktadır (Glimja, 2018:10). İlk dönemlerde oldukça geniş olduğundan sık yıkamanın mümkün olması adına zamanla küçülmüştür (Kang ve diğerleri, 2015:203).

Resim 159- Dari Sokgot

(<https://folkency.nfm.go.kr/kr/topic/detail/6919> , Erişim: 30.04.2021)

3.4.2. Heoriddi (허리띠)

Heoriddi (허리띠), günümüzde kullanılan sutyen ile aynı amaca sahip göğüs bandına verilen isimdir. Dikdörtgen şeklinde ve ucunda kuşakları bulunan bir kumaş parçasıdır (Bkz. Resim 160). Göğse sarılarak giyilir ve kuşaklar yardımıyla bağlanır (Wooh, 2019:44). İmjin Savaşı sonrası Jeogori'nin küçülmesi ile ortaya çıktığı söylenir. Kadınlar, küçülen Jeogori ile ortaya çıkan göğüslerini kapatmak için kullanmışlardır. Mevsime bağlı olarak kumaş çeşidi değişebilmektedir. Genellikle patiska tipi kumaşlar kullanılmaktadır. Soğuk havalarda ise kapitone kumaşlar kullanılır ve genişlik arttırılarak midenin de korunması sağlanmıştır (Kang ve diğerleri, 2015: 785-786).

Resim 160- Heoriddi

(http://www.hanbok21.com/bbs/board.php?bo_table=kind&wr_id=108&sfl=&stx=&sst=wr_hit&sod=desc&sop=and&page=1 , Erişim: 30.04.2021)

3.4.3. Soksokgot (속속곳)

Soksokgot (속속곳), Dari Sokgot'un üzerine giyilen bir çeşit içliğe verilen isimdir (Bkz. Resim 161). Uzunluğu dizin biraz altına gelecek kadardır ve geniş paçalıdır. Bel kısmında bulunan kuşak sayesinde bele bağlanarak giyilmektedir (Wooh, 2019:44). Arka kısmı yarıktır. Sık aşınan kısımlara çift kat kumaş uygulanır (Glimja, 2018:10). Dansokgot ile aynı şekle sahiptir fakat biraz daha küçüktür. Bunun sebebi; direkt olarak cilde temas eden bir çamaşır olmasıdır. Vücut salgılarını emmesi ve ısıtması üzerine tasarlanmıştır. Patiska, pamuk, yün gibi malzemelerden yapılır. Soylular için ipek de kullanılabilmektedir (Kang ve diğerleri, 2015:458-459).

Resim 161- Soksokgot

(http://kwmmuseum.org/bbs/board.php?bo_table=info_02&wr_id=124&page=7 , Erişim: 30.04.2021)

3.4.4. Sokjeoksam (속적삼)

Sokjeoksam (속적삼), herhangi bir bağlama kuşağı (Goreum) olmayan, çok ince Jeogori'ye verilen isimdir (Bkz. Resim 162). Form olarak kısa bir Jeogori'ye benzer. Genellikle pembe renklidir ve çok ince kumaştan yapılır (Wooh, 2019:45). Omuz, koltuk altı gibi aşınmaya meyilli kısımları çift kat kumaştan üretilir (Glimja, 2018:11). Jeoksam denmesinin sebebi pamuklu kumaştan üretilmesidir. Bazı kayıtlara göre pamuklu kumaşlara Jeoksam dendiği söylenmektedir fakat bu kesin bir bilgi değildir. Jeogori'yi temiz tutmak için giyilir ve terin emilmesini sağlar. Soylu kadınlar bazen Sokjeoksam üzerine Sokjeogori de giymektedirler. Seokjeogori soğuk havalarda içlik görevi görmektedir ve genellikle pembe ipekten yapılır. Kapitone Sokjeogori kullanımı da mevcuttur (Kang ve diğerleri, 2015:461).

Resim 162- Seokjeoksam

(<https://folkency.nfm.go.kr/kr/dic/61/picture/73942/1> , Erişim: 30.04.2021)

3.4.5. Sokbaji (속바지)

Sokbaji (속바지), Soksokgot'un üzerine giyilen bir çeşit iç pantolondur. Gojaengi (고쟁이) de denilmektedir. Paçalara doğru daralan bidon şeklinde bir pantolondur (Bkz. Resim 163). Uzunluğu ayak bileklerine kadar gelir. Ağ kısmı yarıktır ve belindeki kuşak yardımıyla gövdeye sabitlenmektedir (Wooh, 2019:45). Daralan paça kısımları Chima altından görülebileceği için genellikle güzel kumaşlardan yapılır. Yazın nefes alabilen kumaşlar, kışın ise sıcak tutacak kumaşlar tercih edilmektedir (Glimja: 2018:11).

Resim 163- Sokbaji

(<https://folkency.nfm.go.kr/kr/topic/detail/6865> , Erişim: 30.04.2021)

3.4.6. Dansokgot (단속곳)

Dansokgot (단속곳), Sokbaji üzerine giyilen, paçaları geniş bir çeşit pantolona verilen isimdir (Bkz. Resim 164). Sokbaji'den daha kısa fakat dizin altındadır. Bel kısmındaki kuşaklar yardımıyla bedene sabitlenir. Chima'nın altından Dansokgot görünebileceği için genellikle güzel kumaşlardan dikilmektedir (Wooh, 2019:45). Çoğunlukla beyaz renk kullanılır. Fakat yaşlı kadınlar yeşim rengi veya gri de giyebilmektedirler. Kumaş mevsime göre değişiklik gösterir. Ağa sahip olduğundan Sokchima'dan daha kullanışlıdır (Kang ve diğerleri, 2015:213).

Resim 164- Dansokgot

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EB%8B%A8%EC%86%8D%EA%B3%B3-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/jAGFVwXBzgRm3g?hl=ko> , Erişim: 30.04.2021)

3.4.7. Neoreun Baji (너른바지)

Neoreun Baji (너른바지), geniş paçaları bulunan, neredeyse etek gibi görünen iç pantolona verilen isimdir (Bkz. Resim 165). Uzunluğu ayak bileklerine kadar uzanır. Arka kısmı açıktır ve yine diğer iç giyim öğelerinde olduğu gibi bel kısmında bulunan kuşak yardımıyla bedene sabitlenir. Herkes tarafından kullanılan bir giyim materyali değildir. Yalnızca soylu kadınlar tarafından kullanılmaktadır (Wooh, 2019:46). Paça kısmı ikiye katlanarak oluşturulur. Genellikle ipek kumaş tercih edilir. Oldukça geniştir ve sıcak tutma görevi gören bir iç pantolondur (Kang ve diğerleri, 2015:185).

Resim 165- Neoreun Baji

(<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0020494#self> , Erişim: 30.04.2021)

3.4.8. Daesyum Chima (대숨치마)

Daesyum Chima (대숨치마), Neoreun Baji üzerine giyilen, ince iç eteğe verilen isimdir (Bkz. Resim 166). Yapı olarak normal Chima ile neredeyse aynıdır. Tek farkı ince bir kumaştan yapılması ve etek ucunun kâğıttan bir parçaya (Gren gibi) sahip olmasıdır. (Wooh 2019: 46). Gren görevi gören parça Shoji adı verilen bir kâğıttan yapılmaktadır. Etek, beyaz Rami kumaştan üretilmektedir. Daesyum Chima tüm iç giyim setini bir bütün halinde sarıp tüm katmanların düzenli durması için kullanılır. Kraliyet Kadınları ve soylu kadınlar tarafından özellikle tören giysileriyle birlikte kullanılır (Kang ve diğerleri,

2015:237). Uzunluk ayak bileklerine kadardır böylece yere değmez. 12-14 Pok genişliğindedir (Glimja, 2018:99).

Resim 166- Daesyum Chima

(<https://folkency.nfm.go.kr/kr/topic/detail/6944>, Erişim: 30.04.2021)

3.4.9. Mujigi Chima (무지기치마)

Mujigi Chima (무지기치마), genellikle üç veya yedi renk ve katmandan oluşan eteğe verilen isimdir (Bkz. Resim 167). Uzunluğu dizin altına kadar uzanır. Yapı olarak normal Chima gibidir ve yine aynı şekilde giyilir. Katmanlarının farklı renklerde boyanmasından dolayı, gökkuşağı anlamına gelen Mujigi kelimesinden adını almıştır. Genç kadınlar eteğin katmanlarını birden çok renge boyarken, yaşlı kadınlar tek renge boyamaktadır (Wooh, 2019:47), (Glimja, 2018:99). Batı kültürlerinde kullanılan Petticoat ile aynı görevi görmektedir. Eteğin kabarık ve zengin görünmesini sağlar. Genelde 12 Pok genişliğindedir. Bazı modelleri etek ucuna kadar pilili olabilmektedir. Bazıları ise sadece üst kısımlarından pililidir. Katmanlar arası boşluk genellikle 5 ila 10 cm arasında değişmektedir (Kang ve diğerleri, 2015:321-322).

Resim 167- Mujigi Chima

(<https://folkency.nfm.go.kr/kr/topic/detail/7008> , Erişim: 30.04.2021)

3.5. Kadın Giyim Kuşamında Dış Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri

Konfüçyüsçü düşüncenin hâkim olduğu Joseon Hanedanlığı'nda kadınlar, erkeklerden farklı kısıtlı bir hayat yaşamaktaydılar. Özellikle Joseon'un orta dönemlerinde dışarı çıkmaları kısıtlanmıştır. Kadınlar dışarı çıkarlarken başlarını ve yüzlerini örtecek çeşitli örtüler kullanmak zorunlardır. Bu sebeple Sseugae Chima (쓰개치마) ve Jang ot (장옷) gibi materyaller kullanılmaktadır (Wooh, 2019:50).

3.5.1. Sseugae Chima (쓰개치마)

Neoul (bir çeşit yüzü örten duvak) rahatsız edici olduğundan, Jang-ot ise üst sınıfın kurallarına aykırı olduğundan, soylular genellikle Sseugae Chima tercih etmekteydiler. Fakat ileri dönemlerde statüye bakılmadan kullanılmıştır (Glimja, 2018:69). Klasik bir Chima'yı başa geçirmiş gibi bir görünüme sahiptir (Bkz. Resim 168). Şekli normal Chima ile aynıdır. Fakat bel kısmı biraz daha geniştir. Chima'nın bel kısmı yüzün etrafına sarılır ve ucundaki kuşaklar çenenin altında toplanarak aşağıya düşmeyecek şekilde tutulur. Genellikle yeşim rengidir, mevsime göre ipek, pamuk veya kapitone kumaştan üretilir. Giyen kişinin saç şekline göre kabarık görünümü değişebilir. Önden ve arkadan duruşu farklıdır. Ön kısmı uzun ve V şeklinde bir görünüme sahipken, arka kısmı yukarı kalkıktır ve ters U şeklinde görünür. Tıpkı Sseugae Chima gibi Cheone

(처네) / Cheonui (천의) adında da bir örtü bulunmaktadır (Bkz. Resim 169). Sseugae Chima ile neredeyse aynıdır fakat Chima'nın bel kısmı kullanılan kumaşla aynı renktir. Dongjeong'a benzeyen küçük beyaz bir parçaya sahiptir. Ayrıca ebat olarak biraz daha küçüktür. Kırmızı renkli Cheone genellikle dışarda çalışan kadınlar tarafından kullanılmaktadır. Böylece soğuktan korunmuş olurlar (Wooh, 2019:50-51), (Ryu ve diğerleri, 2001:109).

Resim 168- Sseugae Chima

(<https://m.blog.naver.com/roseynh/60171285997> , Erişim: 04.05.2021)

Resim 169- Cheone\ Cheonui, National Folk Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%B2%98%EB%84%A4-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/ufniXb77SNvsg?hl=ko> , Erişim: 04.05.2021)

3.5.2. Jang-ot (장옷)

Sejo Dönemi'nden beri kadınlar arasında erkek dış giyimi kullanma modası vardır. Joseon ortasından itibaren yasalar ve yasaklar arttırıldığından kadınların yüzlerini kapamaları gerekmiştir. Bu sebeple erkek giysilerini giymek yerine başlarını örtmekte kullanmaya başlamışlardır. Böylece Jang-ot kullanımı ortaya çıkmıştır (Glimja, 2018:68). Jang ot (장옷), uzun giysi anlamına gelmektedir. Tıpkı Sseugae Chima gibi kadınların kullandığı bir çeşit baş örtüsüdür. Genelde halk tarafından kullanılır ama bu katı bir kural değildir. Özellikle Geç Joseon Dönemi'nde, sınıftan bağımsız bir şekilde kullanılmıştır. Dıştan bakıldığında kolları olan bir ceket gibidir fakat yaka kısmı başa sarılarak giyilir (Bkz. Resim 170). Genellikle yeşil renk ipek, pamuk gibi kumaşlardan üretilir. (Wooh, 2019: 52).

Resim 170- Jang ot

(<http://www.dspress.org/news/articleView.html?idxno=3242> , Erişim: 04.05.2021)

Durumagi (bir çeşit palto) ile benzer bir yapıya sahiptir ama ona kıyasla simetrik değildir (Bkz. Resim 171). Manşet beyaz, Git (yaka), ve Goreum (kuşak) mordur. Yaka şekli Mokpan'dır. Yakanın iki yanında da çift olarak toplam dört Goreum'a (kuşak) sahiptir. Bu sayede başa sabitlenmesi kolaylaşır. Ayrıca kolun alt kısmında Mu (무) denilen bir ek

parça da bulunabilmektedir. Hem Jang ot hem Durumagi (palto) olarak kullanılıyorsa Goreum yeri farklı olabilmektedir (Wooh, 2019:53), (Kwon, 2011:124).

Resim 171- Jang ot'un düz görünümü

(http://www.heritage.go.kr/heri/cul/culSelectDetail.do?ccbaCpno=1481100500000&pageNo=1_1_1_1 , Erişim: 04.05.2021)

3.5.3. Neoul (너울)

İlk olarak Goryeo Dönemi'nde ortaya çıkmıştır. Neoul (너울), Kraliyet Kadınları ve soylu kadınlar tarafından giyilmektedir. Bir çeşit başlık üzerine örtülen, tül gibi ince kumaştan oluşan materyale denir (Bkz. Resim 172). Yalnızca yüzü kapamak amaçlı değil ihtişamlı görüntüsü sebebiyle de kullanılmaktadır. Törene ve statüye bağlı olarak; Kraliçe mor, yüksek sınıf soylular siyah, daha düşük sınıf soylular ise mavi kumaş kullanmaktadır (Glimja, 2018:67). Kullanılan ağ benzeri kumaş sayesinde giyen kişi dışarıyı görebilir fakat dışarıdan kumaşın içini görmek zordur. Kalın kumaştan üretilmiş Neoul için ise yalnızca gözlerin görünebileceği dikdörtgen bir delik açılarak bu kısım ince bir kumaşla kaplanır. Joseon Dönemi'nin başlarında soylu kadınlar dışarı çıktıklarında ve ata binerken kullanmaktalardı. Orta ve geç Joseon Dönemi'nde ise Neoul, at binerken başta taşınması zor olduğundan, Sseugae Chima ve Jang ot kullanılmaya başlanmıştır. Yine de Joseon

sonuna kadar Saray Kadınları ve üst tabakanın Neoul kullandığını görmek mümkündür (Wooh, 2019:54-55).

Resim 172- Neoul

(<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0012606#modal> , Erişim: 04.05.2021)

Yapı olarak ahşap dairelerden üretilen bir iskeletin üzerine, 8 genişlikli şemsiye şeklinde bir kumaşın sarkıtılarak örtülmesiyle oluşturulur (Bkz. Resim 173). İskelete bağlı mor ve kırmızı kuşaklar yardımıyla başa sabitlenir. Pahalı bir materyal olduğu için saklamanın zorluğu da göz önünde bulundurularak, kendi boyutundan biraz daha büyükçe ahşap bir kutuya sahiptir. Açıp kapanabilen bu kutu sayesinde muhafazası kolaylaşmaktadır (Wooh, 2019:55).

Resim 173- Neoul'un Yapısı

(<https://www.webtoonius.com/59/?idx=288> , Erişim: 04.05.2021)

3.5.4. Durumagi (두루마기)

Durumagi (두루마기), hem erkek hem de kadınlar tarafından kullanılan bir dış giyim unsurudur. Adını her yeri kapalı anlamına gelen Duru (두루) kelimesinden almaktadır. Genel olarak bakıldığında bir çeşit paltoya benzer ve aynı amaçla da kullanılmaktadır (Bkz. Resim 174). Biçim olarak üst bedeni Jeogori'yi andırmaktadır. Tıpkı Jeogori gibi Goreum yardımıyla kapanır. Yapı olarak oldukça uzundur. Chima ve Jeogori gibi Hanbok parçalarının üzerine giyilir. Kullanıldığı mevsime göre üretildiği kumaş değişiklik gösterir. Ayam ve Jobawi gibi kışlık şapkalarla birlikte kullanılabilir. Üç Krallık Döneminden beri var olduğu söylenmektedir (<https://artsandculture.google.com/asset/overcoat-unknown/fgHNfVXcj5da2A> , National Folk Museum of Korea, Erişim: 04.05.2021), (Kwon, 2011:132). Durumagi olarak bilinen dar kollu versiyonu, üst sınıf dış giysisidir. Fakat alt tabakanın da giydiği görülür. 20. Yüzyıl başlarında erkek öğrenciler için üniforma olarak kullanılmıştır (Kang ve diğerleri, 2015:262).

Resim 174- Durumagi, 1801\1900, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

(<https://artsandculture.google.com/asset/xgGK9ovxJVACxA?childAssetId=6AHFv3Lgy mJ5kw> , Erişim: 04.05.2021)

3.6. Kadın Giyim Kuşamında Törensel Giyim Türleri ve Sembolik Özellikleri

3.6.1. Wonsam (원삼)

İmjin Savaşı sonrası Noui ve Jangsam gibi Kraliçe cüppeleri birleşerek Wonsam'ın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kral Yeongjo Dönemi'nden itibaren ise resmi giysi halini almıştır. Kökeninin Üç Krallık Dönemine kadar dayandığı söylenmektedir (Ryu ve diğerleri, 2001:93). Wonsam (원삼), tören elbisesi olarak giyilen, cüppe benzeri bir çeşit giysidir (Bkz. Resim 175). Kraliyet Kadınları, yüksek rütbeli Saray Hanımları ve soylu kadınlar tarafından, özel gün ve seremonilerde giyilmektedir. İsmi yuvarlak yakasından gelmektedir. Oldukça uzun kollara sahiptir. Ceket gibi giyilerek önden kapanır. Simetrik bir yapıda ve A kesimdir. Yanlarda yırtmaçları bulunur. Boyut olarak diz altına kadar uzanır. Ön etek arka etekten 30 cm kadar daha kısadır. Kol uçlarında Hansam adı verilen manşet benzeri beyaz parça ve mavi, sarı renklerde Saekdong (renkli şerit) bulunmaktadır. Genellikle Seuran\Daeran Chima (törensel etek) ve yeşil Samhoejang Jeogori üzerine giyilir. Halk için düğün giysisi olarak kullanılabilir. Kullanan kişi Kraliyet üyesi ise seviyesine bağlı olarak altın işlemelerle birlikte Hyungbae veya Bo (Rütbe Rozetleri) kullanılır (Wooh, 2019:130), (Glimja, 2018:124).

Resim 175- Wonsam, Ewha Womens University Museum, 10.05.2022 (Sedef ERKİN)

Renk ve süslemeleri statüye göre çeşitlilik göstermektedir. İmparatoriçe sarı, Kraliçe kırmızı ya da bordo, Kraliyet Cariyeleri mor, Prensesler (Gongju ve Ongju) ve soylu kadınlar yeşil Wonsam giymektedirler (Bkz. Resim 176). Halktan insanlar ve Saray Hanımları da düğünlerde ve\veya özel törenlerde altın işlemesi olmayan yeşil Wonsam giyebilmektedirler. Kraliyet Kadınlarının giydiği Wonsam'ların altın veya gümüş işlemelerinin yanı sıra, 2 adet omuz, 1 adet ön ve 1 adet sırtta olmak üzere 4 adet Bo (rütbe rozeti) bulunmaktadır. Bo'nun malzemesi ve üzerinde kullanılan sembolik tasvirler giyen Kraliyet mensubunun statüsüne göre değişiklik göstermektedir. Kraliçe Ejderha tasvirleri olan rozetler kullanırken, Veliaht Prenses ve Prensesler Anka Kuşu tasvirli rozetler kullanır. Ayrıca Kraliyet Üyelerinin Wonsam'ının üzerinde de genellikle Ejderha, Anka Kuşu, şakayık gibi desenler bulunur. Saç genellikle Eoyeomeori veya Tteogujimeori şeklinde yapılarak çeşitli süslerle süslenmektedir (Wooh, 2019:130), (Ryu ve diğerleri, 2001:94-95), (Kwon,2011:106-110).

Resim 176- Wonsam Çeşitleri, (Kwon, 2011:109-111-113-115)

Sarı renk, imparator rengi olarak da bilinir. Bu sebeple İmparatoriçe Wonsam'ın da sarı kullanılır. Kırmızı rengin koruyuculuğuna inanılır. Kraliyet giysilerinde sıklıkla kullanıldığı görülür. Yeşil ise mavi rengin yan tonu olduğu düşünülen bir renktir. Mavi gibi umudu ve gençliği temsil ettiğini düşünmek mümkündür. Prenses giysilerinde yeşil renk sıkça kullanılır. Ejderha; otoritenin ve gücün, Anka Kuşu; erdem, bilgeliğin ve masumiyetin sembolü olarak görüldüğünden Kral ve Kraliçe ile özdeşleşmiştir. Bu bağlamda Kraliçe giysilerinde bu detayları görmek olasıdır hatta kural haline gelmiştir.

Şakayık ise zenginliğin ve ayrıcalığın sembolü asil bir çiçek olarak kabul edildiğinden Kraliyet giyiminde sıklıkla görülür.

En popüler Wonsam çeşidi Prenses Wonsam'ı olarak da bilinen (yeşil) Nokwonsam'dır. (Bkz. Resim 177) Tüm Kraliyet Wonsam'ların da olduğu gibi altın işlemlere sahip olsa da daha ağır başlı bir görünüme sahiptir. Hansam ve Saekdong daha dar, altın işlemler daha farklıdır. Bu da rütbe farkının bir göstergesidir. Gongju ve Ongju Wonsam'ların da bir rütbe farkı bulunmamaktadır. Wonsam'a takılan Bo Prensesler küçük yaşlarda iken Kraliçe gibi Ejderha desenlidir fakat Ejderha'nın pençe sayısı farklılık gösterir. Prenseslerin yaşları büyüdükçe Anka Kuşu desenli Bo kullanırlar. Saça genellikle Jokduri veya Hwagwan takılır. Kraliyet üyesi olmayan soylular ve Wonsam'ı karşılayabilecek halktan insanlar da önemli tören ve düğünlerde Nokwonsam giymektedirler. Yapı olarak prenses Wonsam'ı ile aynıdır (Bkz. Resim 177). Üzerinde bakır desenler bulunur ve Prenses Wonsam'ının aksine genellikle çiçek veya çince karakterlerden oluşur. Wonsam'ın altına, etek üzerine Sang adı verilen önlük benzeri bir etek daha giyerler. Sang üzerindeki desen de seviyeye göre değişiklik göstermektedir (Ryu ve diğerleri, 2001:96-101).

Resim 177- Nokwonsam, (Ryu ve diğerleri, 2001:96-101)

Wonsam bir tören giysisi olduğu için zamanla millileştirilmiştir. Bu sebeple Wonsam biçimi bölgeye ve döneme bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bunlardan en bilineni Gaesong Wonsam'ıdır. Dügün giysisi olarak kullanılan ve Gaeseong bölgesine ait Gaesong Wonsam diğer Wonsam'lardan biraz farklıdır (Bkz. Resim 178). Yapı olarak aynı olsa da giysinin kenarlarına kırmızı kumaştan çerçeve çekilmiştir. Kol yapısı diğer Wonsam'lardan farklı olarak oval şekildedir ve Saekdong sayısı diğer Wonsam'lara göre daha fazladır. Genellikle yeşim rengi ya da turkuaza yakın bir yeşil kumaştan üretilir. En göz alıcı yanı diğer düğün Wonsam'larında kullanılan Hwagwan adı verilen başlık yerine üzeri çiçek figürleriyle kaplı bir şekilde süslenmiş başlık kullanımıdır. Ayrıca diğer Daenggi'lerden farklı olarak oldukça renkli olan Goi Daenggi ile kullanılmaktadır. Bu sayede oldukça renkli ve karakteristik bir görünümü vardır (<https://artsandculture.google.com/exhibit/women-s-fashion-in-the-joseon-dynasty/NALih42Rn6HjIg> , Soek Juseon Memorial Museum, Dankook University, Erişim: 23.05.2021), (Glimja, 2018:125).

Resim 178- Gaeseong Wonsam, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University

(<https://artsandculture.google.com/asset/wonsam-women-s-ceremonial-robe-unknown/TAF3jFzYf9VMw> , Erişim: 23.05.2021)

3.6.2. Hwarot (할옷)

Hwarot (할옷) bir çeşit törensel cüppedir. Genellikle düğünlerde kullanıldığı için gelin demek mümkündür. İlk başlarda yalnızca Prenseslerin ve soylu kadınların gelinliği olarak kullanılmıştır. Fakat ilerleyen dönemlerde halk tarafından da gelinlik olarak kullanılır. Yapı olarak Wonsam'a benzese de oldukça şatafatlı bir görünüme sahiptir. Koyu kırmızı ipek üzerine işlenmiş çiçekler, uzun ömür sembolü desenler ve uğurlu Çince karakterler ile bezenmiştir. Otlar, dağlar, kayalar, dalgalar, turna, Anka Kuşu, lotus, kelebekler, şakayık, krizantem, nar gibi evlilik, zarafet, bolluk, bereket, neslin devamı, uzun ömür gibi iyi niyet sembolleri taşımaktadır (Bkz. Resim 179). Hwarot içine pembe Jaksam ve yeşil Jeogori giyilir. Altına ise Sokgot üzerine törensel etek giyilmektedir (Kwon, 2011:120).

Resim 179- Hwarot'un önden görünümü (Kwon, 2011:122)

Hwarot'un üzerinde barındırdığı; kırmızı renk korumayı, kelebekler sevgiyi ve mutluluğu, dağ, kaya, bulut, su gibi semboller uzun ömür dileklerini, nar bolluk ve soyun devamlılığını, lotus saflığı ve masumiyeti, krizantem ve şakayık asaleti, zenginliği, turnalar uzun bir evliliği, Anka Kuşu ise erdemlilik ve bilginliği sembolize etmektedir.

Gache (Peruk) yasaklanmadan önce Hwarot, büyük Gache saç modelleriyle birlikte kullanılmaktadır. Yasaktan sonra ise hem halk, hem de Kraliyet üyeleri Hwagwan ve Jokduri denen başlıkları kullanmaya başlamıştır. İlerleyen dönemlerde ise Hwarot, Dang-ui ve Wonsam ile bu başlıkların kullanılması zorunlu hale getirilmiştir. Kraliyet üyelerinin başlıkları daha çok altın, yeşim gibi değerli materyallerle ve Anka kuşu gibi kutsal sembollerle bezenmektedir. Saçın topuz kısmını sabitlemek için Büyük Binyeo (Çubuk şeklinde saç tokası) kullanılmaktadır. Binyeo'nun uç kısmında dekoratif şekiller bulunmaktadır. Yalnızca Kraliçe tarafında takılan Ejderha uçlu Binyeo, halk tarafından da yalnızca düğün günlerinde kullanılabilir. Binyeo'nun sağ ve sol ucuna Apdaengi denilen işlemeli kuşak asılarak omuzlardan aşağıya sarkıtılır. Başın arka kısmına ise duvak görevi gören Doturak Daengi takılmaktadır. Siyah veya mor kumaştan yapılmış üzeri işlemeli uzun dar bir kumaş parçasıdır. Uzunluğu etekten biraz kısadır (Bkz. Resim 180). Bunların dışında yüze kırmızı boya sürüldüğü de görülmektedir. Yanaklara ve alına yapılan bu beneklerin gençliği ve saflığı sembolize ettiği söylenmektedir. İlk evliliklerde kullanılır ikinci evliliklerde kullanılmamaktadır (Kwon, 2011:121), (Glimja, 2018:122).

Resim 180- Hwarot'un arkadan görünümü (Kwon, 2011:123)

Duvak olarak kullanılan Doturak Daenggi ve Apdaenggi de üzerinde mutluluk, uzun evlilik, saflık, bolluk, bereket gibi anlamlar taşıyan altın baskılara sahiptir.

3.6.3. Daesam (대삼) ve Jeokui (적의)

Joseon Dönemi kadın Kraliyet cüppelerinin en önemlisi ve en yüksek rütbelisi Jeokui'dir. Ming Hanedanlığının Kraliyet cüppelerinden esinlenildiği düşünülmektedir. İlk çıkış noktası Daesam'dır (Bkz. Resim 181). Daesam (대삼), genellikle mavi renkli üzeri sülün figürleriyle bezenmiş cüppedir. Cüppe üzerine bulut ve Anka Kuşu işlemeli dar ve uzun Baeja giyilir. Desenler altın işlemelidir. Chiljeokkwan adı verilen ve Ming Hanedanlığından gelen başlıkla birlikte giyilmektedir. İnjo Dönemi'ne kadar bu şekilde kullanımı devam etmiştir (Ryu ve diğerleri, 2001:86), (Wooh, 2019:132).

Resim 181- Daesam (Ryu ve diğerleri, 2001:86)

Genellikle Kraliçe ve Veliaht Prensesler tarafından giyilen Daesam da kullanılan mavi renk doğayı, umudu ve gençliği temsil eder. Anka Kuşu erdemli ve bilgin oluşu, sülün soyluluğu, bulut desenleri ise uzun ömrü sembolize etmektedir.

Joseon Dönemi ortasından itibaren Ming etkisinden uzaklaşarak milli kostüm oluşturma dönemine girilmiştir. Bunun sonucunda Kraliçe cüppesinde Daesam kullanımı sona ermiş yerine Daesam'dan esinlenerek oluşturulan Jeokui (적의) ortaya çıkmıştır (Bkz. Resim 182). Yapı olarak Daesam ile neredeyse aynıdır. Renk olarak genellikle kırmızı tercih edilmektedir. Yine Daesam gibi altın işlemelidir ve sülün desenlerine sahiptir. Bunun yanı sıra 2 adet omuzlarda, 1 adet göğüste ve 1 adet sırtta olmak üzere dört adet Bo takılmaktadır. Bo genellikle Ejderha figürü içerir. Kraliçe cüppesinde 51 adet sülün deseni bulunmaktadır. Veliaht Prenses'in cüppesi mavi renklidir ve 36 adet sülün desenini barındırır. Cüppe üzerine, Pyeseul, Paeok, Daedae, Cheonhaeng Otchima gibi parçalar takılır. Başlık da Daesu Meori olarak değiştirilmiştir (Ryu ve diğerleri, 2001:86-87).

Resim 182- Jeokui (Ryu ve diğerleri, 2001:87)

Jeokui, Dönemi'ne göre değişikliklere uğrayan bir giysidir. En son hali Kral Gojong Dönemi'nde kullanılmış şeklidir. Kral Gojong'un İmparatorluğunu ilan etmesinin ardından Kraliçe, İmparatoriçe unvanı almıştır. Bu tarihten itibaren Jeokui, Ming etkisinden tamamen uzaklaşarak milli şeklini almıştır. Sadece İmparatoriçe değil Veliaht Prenses de Jeokui giymiştir (Bkz. Resim 183). Mavi zemin üzerine 12 sıra 154 sülün ve aralarına küçük armut çiçekleri yerleştirilmiş bir tasarıma sahiptir. Beş renge sahip sülün beş erdemin tümüne sahip erdemli bir kadın anlamına gelerek, Kralın eşini sembolize etmektedir. Dönemin Kraliyet ailesi Lee soyundan geldiği ve Lee soyunun sembolü armut çiçeği olduğu için çiçek deseni de tasarıma eklenmiştir. Diğer dönem Jeokui'lerinin aksine kenarları çerçevelidir. Kırmızı çerçevelerin üzeri statüye bağlı olarak altın rengi Ejderha ya da Anka Kuşu desenleriyle bezenmiştir. Başlık ve giysinin diğer parçaları da Pyeseul deseni dışında önceki dönemlerle aynı şekilde kullanılmaktadır (Ryu ve diğerleri, 2001:88-89), (Glimja, 2018:150), (Kwon, 2011:102).

Resim 183- Kraliçe ve Veliaht Prenses Jeokui Görünümü, (Kwon, 2011:103-105)

3.6.4. Gugui (꺃의)

Joseon Dönemi'nin, Kral Seonjong zamanında Chinjam adı verilen bir ayin yapılmaya başlanmıştır. Bu ayin Kraliçenin ipek böceklerini dövdüğü ve dokumayı teşvik etmek için ipek böcekleri Tanrılarına kurbanlar sunduğu bir ayindir. Bu ayin sırasında Kraliçenin giydiği giysiye Gugui (꺃의) adı verilmektedir (Bkz. Resim184). Dut ağacının filizlenip ılık saçısına ithafen dut rengidir (kirlili sarı). Kraliçe dışındakilerin mavi renk kullandığı düşünülmektedir. Buna rağmen kullanılan rengin kesin olmadığı ve değişikliğe uğradığı da söylenmektedir. Bulunan kalıntılarda kumaş üzerinde desen olduğu saptanmıştır fakat tam olarak ne deseni kullanıldığı bilinmemektedir. Cüppe giyildikten sonra göğse Hyungbae (Anka Kuşu desenli) takılır. Üzerine Hapi, Daedae, Paeok takılır ve görünüm tamamlanır. Her yıl aynı törenin gerçekleşmediği ve ileriki dönemlerde giysinin değişikliğe uğradığı ve yerine Wonsam kullanıldığı söylenmektedir. Sunjong döneminde ise Dang-ui kullanıldığı varsayılmaktadır (Ryu ve diğerleri, 2001:90), (Glimja, 2018:119).

Resim 184- Gugui, (Ryu ve diğerleri, 2001:90)

3.6.5. Noui (노의)

Joseon Dönemi'nin başlarında Kraliçenin yas giysisi olarak kullanılmıştır. İlerleyen dönemlerde tören cüppesine dönüşmüştür. Noui (노의) (Bkz. Resim 185), Jeokui'den sonra gelen yüksek seviye bir törensel giysidir. Kraliçe ve Veliaht Prenses Anka Kuşu desenli kırmızı cüppe, onların alt seviyesindekiler çiçek desenli mavi renk cüppe giyerler. Kraliçenin cüppesinde 315 daire şeklinde altın işleme bulunur. Yakası simetrik, göğse Hyungbae takılır ve göğüsten mor bir kuşakla bağlanır. Kraliçe ve Veliaht Prenses, Anka Kuşu desenli Hyungbae takarlar. Soylu kadınlar ise eşlerinin Hyungbae'lerini kullanmaktadırlar. Taesu denilen lacivert kol uçlarına sahiptir. Yeongjo Dönemi'nde Noui ve Jangsam'ın kullanılmadığı fakat ilerleyen dönemlerde tekrar ortaya çıktığı söylenmektedir (Ryu ve diğerleri, 2001:91), (Glimja, 2018:116).

Resim 185- Noui (Ryu ve diğerleri, 2001:91)

3.6.6. Jangsam (장삼)

Jangsam (장삼), Joseon başlarında kullanılan önemli bir tören cüppesidir (Bkz. Resim 186). Fakat zamanla şekil değiştirerek Wonsam ve Hwarot'a dönüşmüştür. Tıpkı

Wonsam gibi, Erken Joseon Dönemi'nde, altın işlemesi olmadan halk tarafından gelinlik olarak kullanılmıştır. Hem saray içinde hem saray dışında giyilmektedir. Kraliçe ve Veliaht Prenses kırmızı, daha az rütbeliler yeşil ya da mavi Jangsam kullanmaktadır. Kol uçlarında Hansam (beyaz parça) bulunur. Sanggung (Saray Hanımlarının en yüksek rütbesi) altı seviyedekiler Hansam kullanmaz. Kol boyu Wonsam'a göre biraz daha kısadır. Pek çok resmi cüppe de olduğu gibi Jangsam'da da Kraliçe ve Veliaht Prenses giysinin göğüs kısmına Hyungbae takılmaktadır (Glimja, 2018:115), (Wooh, 2019:127).

Resim 186- Jangsam, (Ryu ve diğerleri, 2001:92)

3.6.7. Dansam (단삼)

Joseon Hanedanlığının ilk dönemlerinde Ming Kraliçesinin giyim şekli fazlasıyla örnek alınmıştır. Dansam (단삼) da Ming Hanedanlığı etkisinden gelen bir tür cüppedir. Yaka yuvarlaktır, uzunluk dizlere kadar uzanır, kollar oldukça geniştir (Bkz. Resim187). Form olarak erkek cüppelerini (Dallyeong) andırır. Kraliçe Dansam'ı yeşil renklidir ve altın işlemlere sahiptir. Özel günlerde göğüs kısmına Hyungbae takılmaktadır. Soylu

kadınların da giydiği düşünülmektedir. Soylu kadınlar eşlerinin Hyungbae'lerini kullanırlar. İlerleyen dönemlerde yerini Dang-ui'ye bırakmıştır (Wooh, 2019:126), (Glimja, 2018:100), (Ryu ve diğerleri, 2001:99).

Resim 187- Dansam

(<https://m.blog.naver.com/PostView.naver?isHttpsRedirect=true&blogId=dksskrijt&logNo=90183020306> , Erişim: 20.12.2021)

3.6.8. Soui (소의)

Joseon Dönemi başlarında soylu kadınlar tarafından kullanılan törensel cüppeye Soui (소의) adı verilmektedir (Bkz. Resim 188). Dışı siyah, iç astarı beyazdır. Joseon Dönemi ortalarından itibaren yerini Hwarot'a bırakmıştır. Kenarları kırmızı çerçeveli bir kuşağın bele sarılmasıyla giyilir. Kuşağın orta kısmına Godae adı verilen 5 renk ile örülmüş bir parça asılır. Bu parçanın iki yanına da büyük ve uzun Norigae'ler bağlanır. Norigae üzerinde günlük ihtiyaçlar için kullanılabilecek küçük eşyalar asılmaktadır. Saç Eonjunmeori şeklinde yapılır ve üzerine siyah tül sarılarak şekil verilir. Soui üzerine özel Baeja giyilip, başa Jokduri takıldığında gelinlik olarak kullanılmaktadır (Glimja, 2018:120), (Wooh, 2019:120), (Ryu ve diğerleri, 2001:102).

Resim 188- Soui (Ryu ve diğeri, 2001:102)

3.6.9. Hyungbae (흥배) ve Bo (보)

Joseon Dönemi'nde, Kraliyet üyeleri ve bazı devlet adamları sembol olarak törenlerde cüppelerine Hyungbae (흥배) ve Bo (보) adı verilen rütbe rozetleri takmaktaydılar. Bu rozetlerin üzerindeki tasvir ve tasviri oluştururken kullanılan materyal, kişinin statüsüne bağlı olarak değişiklik göstermekteydi. Bu rozetlerden yuvarlak şekilli olana Bo (Bkz. Resim 189) kare veya dikdörtgen şeklinde olanlara ise Hyungbae (Bkz. Resim 190) denmekteydi (Ryu ve diğeri, 2001:166).

Resim 189- Bo, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 190- Hyungbae, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Kral ve Kraliçe daima Ejderha tasvirli altın işlemeli Bo takmaktadırlar. Genellikle 5 pençeli tasvir kullanılmaktadır. Kraliçe Bo'sun da arka plan rengi cüppeye göre değişiklik gösterebilmektedir. Veliht Prens ve Prenses de Ejderha tasviri kullanır fakat 4 pençelidir. Veliht Prens'in en büyük oğlu ise 3 pençeli Ejderha tasviri kullanmaktadır. Ejderha, Kralın ve mutlak gücün sembolüdür. Bu sebeple yalnızca Kraliyet üyeleri tarafından kullanılabilir. Diğer bir rütbe rozeti ise Anka Kuşu tasvirli Bo'dur. Ejderha tasvirinden sonra gelen en değerli sembollerden biridir. Ejderha nasıl Kralın sembolü ise Anka Kuşu da Kraliçeyi temsil eder. Genellikle Gongju, Ongju (Prensesler) ve yüksek rütbeli Kraliyet Cariyeleri tarafından kullanılmaktadır. Altın ya da gümüş işlemeli olarak görülebilir. Bunların dışında çiçek tasvirli Bo'lar da kullanılabilir. Anka Kuşu ve Ejderha'ya kıyasla daha düşük seviyededir. Prensesler, cariyeler ve soylu kadınlar tarafından kullanılır.*

Hyungbae, aslen devlet adamlarının ve askerlerin rütbelerini belirlemek için kullanılan bir çeşit rozettir. Fakat Prensler, Prensesler hatta bazen Kraliçe tarafından da kullanıldığı görülmektedir. En yaygın tasvirler turna, tavus kuşu, kaplumbağa, zürafa,

*Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz.

인물화로 보는 조선시대 우리옷 (Korean Costumes During the Chosun Dynasty), Kwon Oh-chang, 2011

kaplan, leopar, aslan gibi sembollerdir. Devlet memurları genellikle turna ya da tavus kuşu gibi tasvirleri kullanmaktadır. Turna cennete uçarken ağzında sonsuz gençlik bitkisi tutar şeklindedir. Sivil memurlar, Kralın akrabaları ve damadı çift turna desenli Hyungbae kullanmaktadır. Çift turna soylu kibarlığını etrafında bulunan bulut gibi semboller uzun ömrü temsil eder. Hepsi bir bütün olarak temiz bir alimi, uzun ömür sahibi olmayı, zariflik ve onuru sembolize etmektedir. Birinci seviye memur rozeti şakayık ve bulutlarla bezenmiş tavus kuşu tasvirlidir. Bu da sadakati sembolize etmektedir. Askeri memurlar kaplan, leopar, aslan, ayı gibi gücün sembolü olan hayvan tasvirleri kullanmaktadırlar. Prensler Anka kuşu, turna, puma ya da zürafa gibi tasvirleri kullanmaktadırlar. Zürafa da tıpkı Ejderha, Anka Kuşu ve kaplumbağa gibi iyi kehanetlere sahip bir hayvan olarak kabul edilmektedir. İnsanlığa saygı duyan, koruyan, bilge bir adamı temsil eder. Kaplumbağa da ruhani kabul edilmektedir. Kabuğu gökyüzünü, karnı yeryüzünü, ayrıca bütün olarak dört farklı yönü sembolize eder. Gökyüzünü desteklemeyi, dünyayı taşımayı anlatmaktadır. Uzun ömür sembolüdür. Prensler ve Kralın babası genellikle zürafa rozeti taşımaktadır fakat Kral Gojong'dan itibaren kaplumbağa olarak değişmiştir. Halk ise özel günlerde turna, kaplan ve şakayık gibi çeşitli çiçek tasvirlerini kullanmaktadır. Yüksek sınıflara benzer figürler olsa da daha sade ve şatafatsız bir şekilde işlenmiş rozetlerdir (Kwon, 2011:168-169-170-171-72-173), (Glimja, 2018:85-86).

3.7. Kadın Giyim Kuşamında Aksesuarlar ve Başlık Türleri ile Sembolik Özellikleri

3.7.1. Jumoni (주머니)

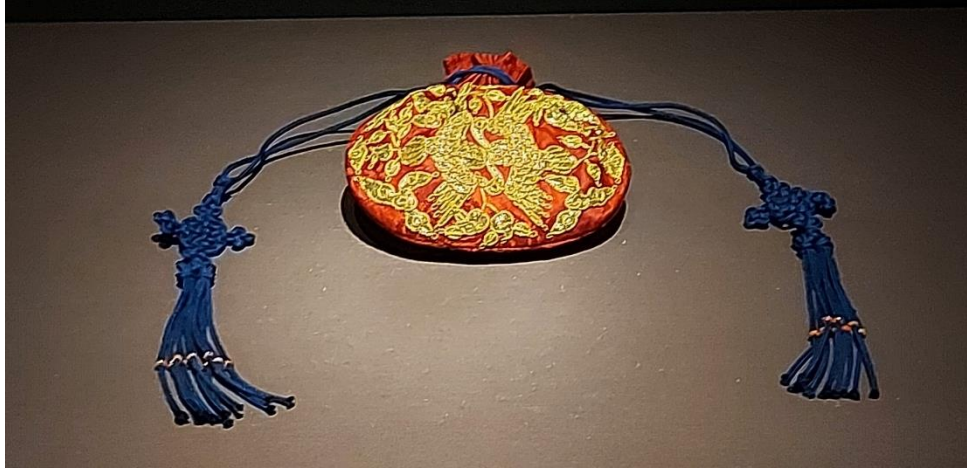
Joseon Dönemi'nde Hanbok'un herhangi bir cebi olmadığı için cep görevi gören küçük keseler kullanılmıştır. Bu keselere genel olarak Jumoni (주머니) adı verilmektedir. Para veya küçük eşyaların taşınması için üretilmiştir. Kökeninin Üç Krallık Dönemine kadar dayandığı söylenmektedir. Goryeo Dönemi'nde tütsü torbalarının taşındığına dair kayıtlar görülebilmektedir. Jumoni'ler ipek veya pamuk kumaştan üretilmiş ve üzerine uğurlu semboller ve dekoratif düğüm ve püsküller eklenerek oluşturulmaktadır. Hem pratik hem dekoratiftir. Sınıf, cinsiyet, yaş fark etmeksizin herkes tarafından kullanılmaktadır. Kraliyet Jumoni'leri daha süslü ve gösterişlidir. Halkın kullandıkları ise

daha çok fonksiyonelliğe yönelik tasarlanmıştır. En genel haliyle Durujumoni (두루주머니) ve Kwijumoni (귀주머니) olarak ikiye ayrılır. Kwijumoni açılı ve köşeli bir şekle sahiptir (Bkz. Resim 191). Jumchi olarak da adlandırılabilir. Aşınmaya meyilli köşeleri sertleştirilerek üretilir. Her yılın ilk gününde Kraliyet üyelerine kırmızı kâğıda sarılmış sarı Jumoni verilmektedir. Jumoni'yi bir yıl beline takarsa yıl boyu mutlu olacağına inanılmaktadır (Glimja, 2018:40) (Wooh, 2019:88), (Ryu ve diğerleri, 2001:116). Kırmızı renk korunmayla, sarı ise soylulukla ilişkilendirilir.

Resim 191- Kwijumoni, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Durujumoni daha yuvarlak bir yapıya ve büzgülü bir ağza sahiptir (Bkz. Resim 192). Yeomnang olarak da adlandırılabilir. Kwijumoni'ye kıyasla daha şık ve resmidir. Bu sebeple genellikle törenlerde kullanılmaktadır. Jumoni'lerin üzerine süsleme olarak dekoratif düğüm ve püskül dışında, içleri dolgulu üçgen şekilli süslemeler de takılabilir. Bu üçgen parçalarının kötü ruhları kovmak için kullanıldığı söylenilmektedir. Erkek Jumoni'leri genellikle mor, yeşim rengi, gri gibi renklerde kullanılırken, kadın Jumoni'leri kırmızı, pembe, açık yeşil gibi renklerde kullanılmaktadır (Glimja, 2018:40).

Resim 192- Durujumoni, National Palace Museum Of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

3.7.2. Norigae (노리개)

Norigae (노리개), Joseon Dönemi'nde kadınlar tarafından kullanılan ve Jeogori'nin, Goreum kısmına takılan bir aksesuardır. Üst sınıf insanlardan, halka kadar herkes tarafından kullanılabilir. Kullanılacağı duruma, takan kişinin statüsüne ve mevsime göre değişiklik gösterebilmektedir. Yapı olarak süslü düğümler, sembolik ve fonksiyonel materyaller ve doğal taşlarla bezenmiş uzunca bir püsküldür (Bkz. Resim 193). Üzerine takılan çeşitli sembollerle sağlık, uzun ömür, bereket, çocuk sahibi olmak gibi çeşitli dileklerde bulunulur. Norigae aynı zamanda nesilden nesile aktarılan zenginlik kaynağı ve aile yadigarı olarak kabul edilir. Soylu kadınlar altın, gümüş, bronz, yeşim, kehribar, mercan, ipek gibi materyallerden oluşturulmuş Norigae'leri tercih etmektedirler. Malzeme elde etmenin zor olduğu dönemlerde ise atık kumaşların işlenmesiyle üretilmiştir (Wooh, 2019:84), (Ryu ve diğerleri, 2001:114).

Resim 193- Norigae Örnekleri, Sookmyung Women's University Museum

(https://artsandculture.google.com/asset/%ED%96%A5%EA%B0%91-%E9%A6%99%E5%8C%A3-%EB%85%B8%EB%A6%AC%EA%B0%9C-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/bQFn_z0GSNvQOw?hl=ko, Erişim: 21.12.2021)

Sadece dekoratif olarak değil; tütsü kesesi, mini hançer, kulak çubuğu, kürdan, iğnelik, ilaç kutusu gibi objeler asılarak fonksiyonel hale getirilmiştir (Bkz. Resim 194). Üzerine takılan aksesuarın boyutuna göre düğüm boyutu değişmektedir. Aksesuar ne kadar büyükse düğüm o kadar küçülür, aksesuar ne kadar küçükse düğüm de o denli büyük ve abartılı bir şekilde kullanılır. Tütsü kesesine sahip Norigae, en popüler olanıdır. Tütsü için kullanılan bitkiye bağlı olarak, tütsü su ile karıştırılıp içilerek ilaç olarak da kullanılmaktadır. Jumoni de kullanılan içi dolgulu üçgen parçalar Norigae'de de görülebilmektedir (Glimja, 2018:39).

Resim 194- Çeşitli Objelere Sahip Norigae

(<https://m.blog.naver.com/dankoon2001/60158224079> , Erişim: 11.06.2022)

Günlük kullanım dışında törensel giysilerle kullanılan Norigae çeşitleri oldukça gösterişlidir. Bunlardan en popülerleri Samjak Norigae'dir. Kırmızı, sarı ve mavi renk üç farklı Norigae'nin birleşmesiyle oluşturulmuş gibi bir görünüme sahiptir (Bkz. Resim 195). Üzerinde büyük değerli taşlar barındırmaktadır. Diğer Norigae püsküllerinden farklı olarak, püsküllerin uç kısmı kapalıdır. Orta kısmında yeşim taşından yapılmış ve değerli materyallerle bezenmiş bir çift kelebek figürü bulunmaktadır. Kelebek figürlerinin sağ ve sol yanlarında ise oldukça büyük bir adet kehribar ve bir adet mercan bulunmaktadır. Samjak Norigae taşıdığı tüm semboller ve gösterişiyle aile sisteminde istikrarlı uyum anlamını taşımaktadır (Glimja, 2018:38), (Wooh, 2019:85).

Resim 195- Samjak Norigae, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

3.7.3. Banji (반지)

Banji (반지), yüzüklere verilen genel isimdir (Bkz. Resim 196). Karakji veya Jihwan da denebilmektedir. Kore kültürünün en geleneksel yüzük türü çift olarak takılan yüzüklerdir ve bu çeşidi Karakji olarak adlandırılır. Çiftlerin sembolüdür ve yalnızca evli kişiler takabilmektedir. Tek yüzük ve normal kalınlıktaki yüzükler evli veya bekar fark etmeksizin kullanılabilir. Ancak kalın yüzükler ihtiyaç anında paraya çevrilebildiği için zenginlik kaynağı olarak kabul edilmektedir. Altın, gümüş, emaye, bakır, yeşim, mercan, akik, kehribar gibi materyallerden üretilmektedir. Soylu kadınlar mevsime göre yüzük kullanmaktaydılar. Sarayda kış boyu altın, şubattan nisana kadar gümüş veya altın, mayısta yeşim veya akik ağustosta tekrar gümüş veya emaye yüzük kullanılmaktadır. Genel olarak bakıldığında ise kışın altın, yazın yeşim kullanılmaktadır. Yüzükler desensiz olabileceği gibi üzerinde çeşitli sembollerde barındırabilmektedir (Ryu ve diğerleri, 2001:115), (Wooh, 2019:89).

Resim 196- Banji Çeşitleri, Sookmyung Women's University Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EA%B0%80%EB%9D%BD%EC%A7%80-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/VgGsohQt3pOgQg?hl=ko> , Erişim: 2112.2021)

3.7.4. Beoseon (버선)

Geleneksel Kore çorabına Bouseon (버선) adı verilmektedir (Bkz. Resim 197). Cinsiyet ve sınıf fark etmeksizin herkes tarafından kullanılmaktadır. Genellikle beyaz renklidir. Kraliyet cüppelerinde kullanılan Bouseon'ların rengi cüppeye bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Kış aylarında ayağı ısıtması için kapitone olanları da bulunmaktadır. Ön kısmının eğri şeklinde gelişile karakterizedir. Genel olarak geniştir ve ayağın yapısına göre şekil alır. Bölgeye ve yapısına göre çeşitleri bulunur. En popüler olanlardan biri çocuklar için kullanılan Tarae Beoseon'dur. Bu türü, kapitone edildikten sonra renkli ipliklerle işlenir. Burun kısmında bir püskülü bulunur ve bir kayış yardımıyla ayak bileğine bağlanır. Kız çocukları için kırmızı, erkek çocukları için mavi işlemler kullanılmaktadır (Glimja, 2018:41), (Wooh, 2019:95).

Resim 197- Beoseon, National Palace Museum Of Korea, 20. Yüzyıl

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EB%AC%B4%EB%AA%85-%ED%83%80%EB%9E%98%EB%B2%84%EC%84%A0/PwFchbvnV90dPQ?hl=ko> ,
(<https://artsandculture.google.com/asset/%EA%B0%80%EB%9D%BD%EC%A7%80-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/VgGsohQt3pOgQg?hl=ko> ,
Erişim: 21.12.2021)

3.7.5. Shinbal (신발)

Ayakkabıların genel adıdır. Kendi içerisinde Hwahye, Danghye, Unhye, Jingshin, Namakshin, Mahye gibi çeşitleri bulunmaktadır. Malzeme olarak deri, ipek, kenevir, hasır ağacı, pirinç samanı gibi malzemelerden üretilmektedir. Genel olarak alçak tabanlı, sivri uçlu ve burnu hafif kalkık yapıdalardır (Bkz. Resim 198). İç kısmına yumuşak olması için pamuk dolgusu yapılabilmektedir. Deri zemin üzerine birkaç kat kenevir serilir ve renkli ipek kumaşlarla kaplanarak ayakkabılar oluşturulmaktadır. Ayakkabının burnunun orta dikiş hattını kapatmak için kullanılan kısma Koshil denir ve bu kısım bulut gibi uzun ömür anlamına gelen sembollerle süslenmektedir. Özellikle arka bilek kısmına pamuk, hayvan kürkü ot gibi materyallerle dolgu yapılarak rahat bir giyim sağlanmaktadır (Wooh,2019:93), (Ryu ve diğerleri, 2001:117).

Resim 198- Geleneksel Ayakkabı Örneği, National Palace Museum Of Korea, 20. Yüzyıl

(<https://artsandculture.google.com/asset/%ED%83%9C%EC%82%AC%ED%98%9C/GAEpxHs0V2EMzw?hl=ko> , Erişim: 21.12.2021)

Kadınlar tarafından en sık kullanılan ayakkabılar Unhye, Danghye ve Jingshin'dir. Unhye de burun kısmı yuvarlak uzun ve sivridir (Bkz. Resim 199). Üzerinde çeşitli işlemler bulunabilmektedir. İç kısmında yün ve benzeri kullanılarak yumuşak olması sağlanmaktadır. Taban kısmında küçük yuvarlak parçalar bulunur. Danghye, Unhye ile benzer yapıdadır fakat burun kısmı farklıdır ve daha sadedir (Bkz. Resim 200). Jingshin, yağmurlu günlerde giyilen bir ayakkabıdır (Bkz. Resim 201). Perilla yağıyla salamura edilmiş deri kullanılarak su geçirmez olması sağlanır. Zemin deri katmanlarıyla yükseltilir. Taban kısmında küçük yuvarlak parçalar bulunur. Bu yuvarlaklar 0,7 cm civarında yüksekliğe sahiptir. Çamur yapışmasını önleyerek bir çeşit krampon görevi görmektedir. Yapımı pahalı olduğundan genellikle soylular tarafından kullanılır. Bunların dışında Namakshin adı verilen bir çeşit takunya da bulunmaktadır (Bkz. Resim 202). Yapı olarak diğer ayakkabalara benzer. Tahta oyularak yapılır ve oldukça yüksek topukludur. Burun kısmına çeşitli desenler oyularak süslenir. Mahye ise sandalet olarak kullanılır fakat sandalete kıyasla daha ince ve kırılgan bir yapıdadır (Bkz. Resim 203). Mituri de denebilmektedir. Kenevir, hasır ya da pirinç samanı gibi materyallerden üretilir. Kullanılan malzeme kırılgan yapıda olduğu için kısa ömürlüdür (Glimja, 2018:42-43), (Wooh, 2019:93-94).

Resim 199- Unhye, National Folk Museum Of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%9A%B4%ED%98%9C-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/mwGGNpmf-InGPA?hl=ko>, Erişim:21.12.2021)

Resim 200- Danghye, National Folk Museum Of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EB%8B%B9%ED%98%9C-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/dwEuqnRQwGnO3g?hl=ko>, Erişim: 21.12.2021)

Resim 201- Jingshin, National Folk Museum Of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%A7%95%EC%8B%A0-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/kQHPv1w24hNB8A?hl=ko>, Erişim: 21.12.2021)

Resim 202- Namakshin, National Folk Museum Of Korea

(https://artsandculture.google.com/asset/%EB%82%98%EB%A7%89%EC%8B%A0-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/gQGt_RYOPspgIw?hl=ko ,

Erişim: 21.12.2021)

Resim 203- Mahye, National Folk Museum Of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EB%AF%B8%ED%88%AC%EB%A6%AC-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/iAFdtJqZJgpLNA?hl=ko> ,

Erişim: 21.12.2021)

3.7.6. Jobawi (조바위) ve Ayam (아얌)

Joseon Dönemi başlarında kadınlar nadiren dışarı çıktıkları için başlıklar ihtiyaç olarak görülmemekteydi. Fakat ilerleyen dönemlerinde, yaz mevsimi haricinde bir ısınma aracı olarak kullanılmışlardır. Yeni evlenenler için tören başlığı olarak kullanıldığı da görülmektedir. Ayrıca aile büyüklerinin ziyafet salonlarına gidilirken Jobawi ve Nambawi gibi başlıkların kullanıldığı da söylenmektedir. Ayam (아얌) ve Jobawi (조바위) olarak adlandırılan başlık türleri, özellikle görgü kurallarının korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ayam sadece alın çevresini kapayan, tepe kısmı açık, arka kısmında duvağa benzeyen ve Ayam Daenggi denilen bir kumaş parçasına sahip başlıktır (Bkz. Resim 204). Arkadaki kumaş üzerinde yeşim mercan gibi süslemeler bulunur. Kulaklar

açıktır. Siyah veya mor ipek kumaştan yapılır. Kapitone olarak da kullanılabilir. Astarı kırmızıdır. Kenarlar kürk kaplı olarak kullanılabilir. Başlık üzerinde püskül, boncuk gibi süslemeler bulunmaktadır (Ryu ve diğerleri, 2001:113), (Glimja, 2018:78), (Wooh, 2019:60).

Resim 204- Ayam, National Folk Museum Of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%95%84%EC%96%8C-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/iAExmAOyUCxNkA?hl=k> ,Erişim:21.12.2021)

Jobawi ise Joseon sonlarında Ayam yerine kullanılmıştır. Alını, kulakları ve yanakları örten, enseyi ortaya çıkaran, tepe kısmı açık başlıktır (Bkz. Resim 205). Ense açıklığı sayesinde topuzla rahatça kullanılabilir. Arka kısmına doğru bir eğri çizer yapıdadır. Kadınlar için sokakta kullanılan bir başlıktır. Mor veya siyah ipek kumaştan üretilmektedir. Üzerinde çeşitli nakışlar, süsler, boncuklar ve püsküller bulunmaktadır (Glimja, 2018:78), (Wooh, 2019:60).

Resim 205- Jobawi, National Folk Museum Of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%A1%B0%EB%B0%94%EC%9C%84-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/AFdU6ty1gxGMQ?hl=ko>, Erişim: 21.12.2021)

3.7.7. Nambawi (남바위) ve Pungcha (풍차)

Joseon Hanedanlığı Döneminde, Nambawi (남바위) ve Pungcha (풍차) hem kadın hem erkekler tarafından kullanılmaktadır. İkisi de birbirine oldukça benzer bu sebeple ayırt edilmesi oldukça zordur. İki başlıkta aslen soylular tarafından kullanılmaktadır. Fakat sonradan halk tarafından da kullanılmaya başlanmıştır. Genellikle siyah, mor veya indigo ipek kumaştan yapılır. Kapitone gibi tekniklerin kullanıldığı görülmektedir. Kenar ve iç kısımları kürk kaplı şekilde üretilebilmektedir. Çeşitli düğüm, boncuk, püskül gibi süslerle bezenir. Nambawi orijinalinde soylu erkeklerin kullandığı bir erkek başlığıdır. Alın, kulakları ve enseyi kapatacak şekilde tasarlanmıştır (Bkz. Resim 206). Tepe kısmı açıktır. Bazen Bolkki adı verilen yüzü sıcak tutmaya yarayan bir parça eklenir. Bu parça yüzün altından bağlanır. Kullanılmadığı zamanlarda arkaya tutturulur. Bolkki farklı renk olabileceği gibi aynı renk olarak da kullanılabilir. Pungcha da Nambawi ile aynı yapıda üretilmektedir (Bkz. Resim 207). En büyük farkı Bolkki parçasının başlıkla bütün halde kullanılmasıdır (Glimja, 2018:76-77), (Wooh, 2019:61).

Resim 206- Nambawi, National Folk Museum Of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EB%82%A8%EB%B0%94%EC%9C%84-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/BwHEbXKt080AzQ?hl=ko>, Erişim: 21.12.2021)

Resim 207- Pungcha, Gyeonggi Province Museum

(https://artsandculture.google.com/asset/%ED%92%8D%EC%B0%A8-%E9%A2%A8%E9%81%AE-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/yAE_CQAqgCXUrw?hl=ko, Erişim: 21.12.2021)

3.7.8. Jeonmo (전모)

Jeonmo (전모), Joseon Dönemi'nde düşük sınıf insanların kullandığı bir şapkadır. Gisaeng gibi özel sınıf kadınların imza şapkası olarak da bilinmektedir. Şemsiyeye benzeyen bir şekle sahiptir (Bkz. Resim 208). Ahşap iskelet üzerine yağlı kâğıt sarılarak üretilir. Ahşap kısmına bir kuşak sarılarak yüzün altında bağlanması sağlanır. Böylece Gisaeng'lerin süslü topuzları üzerinde rahatça sabitlenebilmektedir. Kullanılan kâğıda yağ ile tutkal sürülerek su geçirmez olması sağlanır. Üst kısmı açık ya da kapalı olabilir. Kâğıt üzerine iyi talih ve şans getirmesi için Çince karakterler, kelebek, yarası, çiçek gibi semboller çizilir. Dekoratif amaçlı kullanılan bir şapkadır. Gisaeng'ler dışında Saray Hanımlarının da saray dışına çıkarken bu şapkaları kullandığı söylenmektedir (Wooh, 2019:56-57), (Glimja, 2018:73).

Resim 208- Jeonmo, Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University, 19. Yüzyıl

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%A0%84%EB%AA%A8-%EB%AF%B8%EC%83%81/jwH9oKS4SbtoZA?hl=ko> , Erişim: 21.12.2021)

3.7.9. Jokduri (죽두리) ve Hwagwan (화관)

Jokduri (죽두리) ve Hwagwan (화관), Joseon Dönemi'nde kadınların törensel giysileriyle kullandıkları başlıklardır. Jokduri, altı dar üst kısmı geniş, içi pamuk dolgulu

küçük başlıktır (Bkz. Resim 209). Takan kişinin rütbesine bağlı olarak yeşim, mercan, inci gibi çeşitli süslerle bezenir. Süs miktarı da rütbeyle doğru orantılıdır. Altı parça siyah ipeğin birleştirilip içi doldurularak dikilmesiyle üretilir. Halk için yalnızca düğünlerde kullanılır. Soylu kadınlar içinse günlük, saray ve tören için farklı çeşitleri mevcuttur (Wooh, 2019:73), (Glimja, 2018:105).

Resim 209- Jokduri, National Folk Museum Of Korea

(https://artsandculture.google.com/asset/%EC%A1%B1%EB%91%90%EB%A6%AC-%E7%B0%87%E9%A0%AD%E9%87%8C-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/yAFQCSpEbajm_A?hl=ko , Erişim: 21.12.2021)

Hwagwan, Joseon Dönemi'nin en görkemli kadın başlıklarından biri olarak bilinmektedir. Genellikle düğünlerde gelinler tarafından giyilir. Soylu kadınlarda da kullanımı mevcuttur. Siyah ipek ya da kâğıt belli bir çerçeveye tutturulur ve altın varak, inci, yeşim, mercan, kehribar gibi materyallerle süslenerek oluşturulur (Bkz. Resim 210). Kare, altıgen, sekizgen gibi şekilleri mevcuttur. Jokduri'ye kıyasla daha uzun ve köşelidir. Düğün başlığı olarak kullanıldığı için, başlıktaki tellerin üzerine Anka Kuşu, kelebek gibi erdem, mutluluk, sevgi anlamına gelen figürler eklenmektedir (Wooh, 2019:74).

Resim 210- Hwagwan, National Folk Museum Of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%ED%99%94%EA%B4%80-%E8%8A%B1%E5%86%A0-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/hAGXMRJa8RU5nw?hl=k>), Erişim: 21.12.2021)

3.8. Sa Aksesuarları ve Sa Modelleri ile Sembolik Özellikleri

3.8.1. Meorikkoci

Saa takılan çubuk benzeri küçük tokaların tümüne Meorikkoci denilmektedir. Kendi içinde Dwikkoci, Tteoljam gibi çeşitlere ayrılır. İkiisi de genel anlamda Gache'yi (Perek) süslemek için kullanılmaktadır. ubuk şeklindedir ve uç kısımlarında çeşitli süslemeler bulunmaktadır. Bir çeşit sa iğnesidir. Dwikkoci, genellikle saçın arka kısmında kalan topuzu süslemek için kullanılmaktadır (Bkz. Resim 211). Abartılı Gache kullanımının yasaklanması ardından daha da popüler hale gelmiştir. Kullanılan materyal ve sembole göre statü göstergesidir. Bakır, gümüş, altın, yeşim, mercan gibi materyaller kullanılır. En popüler semboller; asalet, sadakat, saflık, masumiyet gibi anlamlar taşıyan, krizantem, lotus ve erik çiçeğidir. Süs eşyası olmasının dışında fonksiyonel olarak kulak çubuğu, krdan gibi amaçlarla da kullanılmaktadır (Wooh, 2019:76), (Glimja, 2018:35).

Resim 211- Dwikkoci, Sookmyung Women's University Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%B9%A0%EB%B3%B4-%ED%99%94%EC%A0%91-%EB%92%A4%EA%BD%82%EC%9D%B4-%EC%9E%91%EC%9E%90%EB%AF%B8%EC%83%81/8wGtOJC16aOw5Q?hl=ko>, Erişim: 21.12.2021)

Tteoljam, sadece Kraliyet Kadınlarının ve soyluların kullandığı bir saç iğnesidir. Yeşim tabaka üzerine çeşitli boncuk ve tellerle süsleme yapılarak oluşturulur (Bkz. Resim 212). Dışarıya doğru yükselen teller hareket ettikçe titrer böylece hoş bir görünüm yaratır. Kelebek ve yuvarlak şekilli iki çeşidi bulunmaktadır. Kelebek şekilli olana Seonbongjam denilmektedir. Altın, gümüş, yeşim ve çeşitli değerli öğelerle oluşturulur. Genellikle Eoyeomeori saç modeli ile kullanılır ve Seonbongjam orta kısma takılır (Wooh, 2019:77).

Resim 212- Tteoljam ve Seonbongjam, National Palace Museum Of Korea, 11.05.2022

(Sedef ERKİN)

3.8.2. Binyeo (비녀)

Binyeo (비녀), topuzu sabitlemek için kullanılan çubuk şeklindeki saç tokasıdır (Bkz. Resim 213). Genellikle uç kısmı; zenginlik, uzun ömür, doğurganlık gibi çeşitli dilekleri sembolize eden şekillerle bezenmiştir. Joseon'un son dönemlerinde popüler hale gelmiştir. Sınıf farkı olmaksızın herkes tarafından kullanılabilir fakat materyal ve kullanılan sembol statüye göre şekillenmektedir. Sadece evli kadınlar tarafından kullanılabilir. Altın, gümüş, yeşim, mercan üst sınıf için, ahşap, bakır, pirinç, boynuz, kemik ve benzeri ise halk tarafından kullanılmaktadır. Çubuğun uç kısmındaki figür Ejderha ve Anka Kuşu ise yalnızca Kraliyet Kadınları tarafından kullanılabilir (Bkz. Resim 214). Anka Kuşu figürlü Binyeo'ya Bonghwang denilmektedir ve genellikle Prensesler tarafından kullanılır. Ejderha figürlü Binyeo'ya ise Yongjam adı verilir. Kraliçe ve Veliaht Prenses tarafından kullanılmaktadır. Halk sadece düğün gününde takabilmektedir (Wooh, 2019:75), (Glimja, 2018:29).

Resim 213- Binyeo Çeşitleri, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

Resim 214- Ejderhalı Binyeo, National Palace Museum of Korea, 11.05.2022 (Sedef ERKİN)

3.8.3. Cheopji (첩지)

Cheopji (첩지), Kraliyet ailesi ve saraydaki yüksek rütbeli kadınların kullandığı bir saç aksesuarıdır. Sadece evli kadınlar kullanabilir. Saray hayatında günlük olarak kullanılmaktadır. Küçük bir taban üzerine yerleştirilmiş figür ve iki yana uzanan ince Gache (peruk) tutamları ile başın ortasına yerleştirilerek oluşturulmaktadır (Bkz. Resim 215). İpek taban üzerine yerleştirilmiş figür kırmızı iplerle sabitlenmektedir ve kişinin rütbesine göre değişiklik göstermektedir. Fonksiyonellikten çok süslemeye yöneliktir fakat yine de saça bir düzen sağladığı da söylenebilir. Altın rengi Ejderha Kraliçenin sembolüdür. Altın rengi ya da gümüş Anka Kuşu saray cariyeleri tarafından kullanılmaktadır. Altın kaplamalı kurbağa figürü yüksek rütbeli kadınlar, gümüş kurbağa yüksek rütbeli Saray Hanımı, boynuzdan yapılmış siyah kurbağa ise dul kadınlar tarafından kullanılmaktadır (Wooh, 2019:72), (Glimja,105).

Resim 215- Cheopji, National Palaca Museum of Korea, 20. Yüzyıl

(https://artsandculture.google.com/asset/%EC%98%81%EC%B9%9C%EC%99%95%EB%B9%84-%EB%B4%89%EC%B2%A9%EC%A7%80/owE4m4CHKxk6_Q?hl=ko , Erişim: 21.12.2021)

3.8.4. Saç Modelleri

Joseon Hanedanlığı döneminde kadınların saçları oldukça önem arz eden bir unsurdur. Kadınlar saçlarını kesmez ve çeşitli modellerde kullanırlar. Fakat bu saç

modellerini canlarının isteğine göre seçmeleri mümkün değildir. Her statü ve duruma hatta yaşa göre kullanılan saç modelleri değişiklik göstermektedir. Yalnızca Joseon'da değil Kore Yarımadası'nın eski dönemlerinde de kadınlar spesifik saç modelleri kullanarak hayatlarını sürdürmüşlerdir. Tüm saç modelleri genel olarak saç örgek üzerine tasarlanmaktadır.

Küçük kız çocuklarının saçları kısa olduğu için bir bütün olarak örmeye müsait değildir. Bu sebeple küçük parçalara ayrılarak örülür ve ensede birleştirilerek ucuna Daenggi adı verilen genellikle kırmızı renkli bir kuşak bağlanmaktadır. Bu saç modeline Jongjongmeori adı verilir (Bkz. Resim 216). Bazen başın orta kısmında küçük süslemeler olan bir parça ile Daenggi kullanılabilir. Küçük kızlara takılan ilk Daenggi'nin kötü şans önlediğine inanılmaktaydı (Ryu ve diğerleri, 2001:111), (Wooh, 2019:79). Daenggi renginin kırmızı oluşu ve kırmızı renginin koruyuculuğuna inanılması bununla ilişkilidir denilebilir.

Resim 216- Jongjongmeori

(<https://theqoo.net/dyb/475188270> , Erişim: 21.12.2021)

Kız çocukları biraz büyüdüğünden evlenme çağına gelene dek Kwimitmeori saç modelini kullanmaktadırlar (Bkz. Resim 217). Bu saç modeli yapılırken; saçların ön kısmı ortadan ikiye ayrılıp kulağın arkasına doğru örülür ve ensedeki saçlarla birleştirilerek tek bir örgü haline getirilir, tıpkı küçük kızlarda olduğu gibi yine ucuna kırmızı Daenggi takılmaktadır. Evden dışarı çıktıklarında bekaretin sembolü olarak saç

kulağın arkasına atılır. Evlenene kadar Kwimitmeori kullanımına devam edilmektedir (Ryu ve diğerleri, 2001:111).

Resim 217- Kwimitmeori

(<https://www.pinterest.co.kr/pin/469711436112424548/> , Erişim:21.12.2021)

Joseon Dönemi'nde, evli kadınlar saçlarını Gache adı verilen peruklarla büyüterek ihtişamlı topuzlar yapmışlardır. Fakat bu oldukça pahalı ve tehlikelidir. Büyük topuzları sebebiyle kadınlar boyunlarını incitmeye başlayınca Gache yasağı getirilmiştir (Ryu ve diğerleri, 2001:111). Gache ile yapılmış en sade saç modeli Jjokmeori'dir (Bkz. Resim 218). Gache yasağı sonrası evli kadınlar tarafından kullanılan en popüler saç modelidir. Aslen Üç Krallık Döneminden beri var olduğu söylenmektedir. Saç örülür, eğer yeterli değilse Gache eklenir ve kıvrılarak bir halka oluşturulur. Bu halka Daenggi ile ensede sabitlenir. Evli kadınlar kırmızı, orta yaşlılar mor, dul kadınlar siyah, yas tutanlar ise beyaz Daenggi kullanmaktadır. Örgü halkası bir kez döndürülerek çevrilir ve Binyeo yardımıyla sabitlenerek saç modeli tamamlanmaktadır. Saçın sahibi ne kadar genç ise topuz boyutu o kadar büyüktür (Wooh, 2019:66-78), (Glimja, 2018:105).

Resim 218- Jjokmeori

([https://www.antiquealive.com/Blogs/Hanbok Traditional Korean Clothing.html](https://www.antiquealive.com/Blogs/Hanbok%20Traditional%20Korean%20Clothing.html) ,
Erişim: 21.12.2021)

Üç Krallık Döneminden Gache yasağına kadar, evli kadınlar için kullanılan en popüler saç modeli Eonjeunmeori'dir (Bkz. Resim 219). Joseon Hanedanlığının ilk yıllarında büyük saçlar oldukça popülerdir. Başın yüksekliğinin 30cm kadar olduğu söylenmektedir. Eonjeunmeori yapabilmek için saç örülerek ensede topuz haline getirilir ve örgü halindeki Gache ensedeki topuzun altından geçirilerek başın çevresinde çaprazlanarak iki kez döndürülür. Böylece başın tepesinde düğüm benzeri bir görünüm oluşturulur. Dıştan görünüşü, Gache miktarına ve her ailenin bağlama stiline göre değişiklik gösterebilmektedir (Wooh, 2019:67), (Glimja, 2018:33).

Resim 219- Eonjeunmeori

(<https://m.imdb.com/title/tt0757194/mediaviewer/rm441107968/?context=default> , Erişim: 11.06.2022)

En abartılı sa modellerinden biri de Teuremeori'dir. Genellikle Gisaeng'ler tarafından kullanıldığı için fahişe saçı olarak da bilinir. Geneli simetrik olan sa modellerinin aksine asimetrik bir yapıdadır (Bkz. Resim 220). Gache miktarına göre kişisel olarak şekillendirilebilir. Gache yasağı sonrasında bile Gisaeng'ler tarafından kullanılmıştır. Kişi kendi saıyla birlikte Gache'yi iki yandan rp, arkada topuz olarak birleştirir. Ardından etrafına küçük bir Gache sarılır. Onun zerine ise bk Gache bkp ya da döndürülerek asimetrik şekilde yerleştirilir. Örgü yerine Gache spiral şeklinde döndürülerek de kullanılabilir (Wooh, 2019:68).

Resim 220- Teuremeori

(<http://fashion.chosun.com/m/article.html?contid=2008072800971> , Erişim: 21.12.2021)

Saray Kadınlarına ait bilinen ve en popüler saç modeli Eoyeomeori'dir (Bkz. Resim 221). Kraliyet üyeleri ve tüm üst düzey Saray Hanımları tarafından kullanılabilir. Jjokmeori üzerine Cheopji takıldıktan sonra, Eoyeom Jokduri başın tepesine yerleştirilir. Üzerine ise iki kat Gache başın etrafına sarılarak oluşturulur. Ön kısmına Tteoljam'lar yerleştirilerek saç tamamlanır (Wooh, 2019:70).

Resim 221- Eoyeomeori

(<https://m.blog.naver.com/PostView.naver?isHttpsRedirect=true&blogId=mpmp5300&logNo=220925705787> , Erişim: 21.12.2021)

Sarayda gerçekleşen törenlerde Eoyeomeori saçın üzerine ahşap bir parça takılmasıyla oluşturulan saç modeline Tteogujimeori (떠구지머리) denilmektedir (Bkz. Resim 222). Saçın üzerine siyaha boyanmış ahşap bir parça takılır. Bu parça saç örgüsüne benzer şekilde oyulmuştur. Bunun sebebi Joseon ortalarına kadar ahşap parça yerine Gache yardımıyla bu modelin yapılmasıdır. Genellikle Kraliyet üyeleri ve Saray Hanımları tarafından törenlerde kullanılır. 2 adet uzun ve siyah Binyeo ahşap parça ile takılır ve Eoyeom Jokduri de ahşap parçaya bağlanarak sabitlenmesi sağlanır. Ardından tek tarafına mor Daenggi asılır (Wooh, 2019:71).

Resim 222- Tteogujimeori

(<https://www.webtoonius.com/59/?idx=273> , Erişim: 21.12.2021)

Kraliçenin en yüksek seviye giysisi olan Jeokui ile kullandığı en yüksek saç modeline Daesumeori denilmektedir (Bkz. Resim 223). Bir Gache kullanılarak A şekline benzer bir başlık oluşturulur ve omuzlara kadar inmesi sağlanır. Altın ve çeşitli değerli taşlardan yapılmış, Anka Kuşu, Ejderha, sülün, kelebek, çiçek gibi sembolik motifler barındıran saç aksesuarlarıyla süslenmektedir. En gösterişli Daesumeori'nin 32 cm civarı yüksekliğe, 47 saç tokasına, 48 Gache'ye sahip olduğu ve 4 kilogram civarında bir ağırlığı olduğu söylenmektedir (Wooh, 2019:135-136), (Glimja, 2018:159). Anka Kuşu ve Ejderha, Kraliçe ile özdeşleşmiş sembollerdir, sülün erdemliliğin, kelebek sevgi ve mutluluğun, çiçekler ise genellikle zarafetin sembolü olarak kullanılırlar.

Resim 223- Daesumeori

(<https://www.pinterest.co.kr/pin/778911698022903865/> , Erişim: 21.12.2021)

4. BÖLÜM

TEZ KAPSAMINDA HAZIRLANAN KOLEKSİYON

4. BÖLÜM

TEZ KAPSAMINDA HAZIRLANAN KOLEKSİYON

4.1. Tez Kapsamında Hazırlanan Koleksiyonun Hazırlık Süreci

Bu çalışmada Kore kültürü ve sembolizm ilişkisi, Joseon Dönemi kadın giyimi baz alınarak araştırılmıştır. Öncelikle kültür kavramı ve ilişkili olduğu kavramlar ele alınarak, kültür kavramı özümsemiştir. Ardından Yarımada'nın ve Joseon Dönemi'nin tarihsel süreci, bu tarihsel süreç boyunca giyim kuşam üzerindeki değişimler, giyim kuşam anlayışının kökeni, Kore kültürü, semboller ve içerdikleri anlamlar incelenmiş olup, Joseon Dönemi'ne ait kadın giyim kuşam öğeleri; form, renk, materyal, desen, teknik gibi hususlar kapsamında değerlendirilerek, kullanılan sembolik kodlar çözümlenmiştir.

4.1.1. Koleksiyonun Çıkış Noktası

Joseon Dönemi kadın giyim kuşamında, özellikle Saray Kadınlarının giyimi oldukça göz kamaştırıcıdır. Sarayda günlük kullanıma ve törenlere özel ayrı giyim ve aksesuar öğeleri kullanılmaktadır. Kullanılan her öge kişinin statüsünü belirten sembolik kodlar içerir. Desen seçimleri statü farkını gösterdiği gibi, pozitif anlamlar içeren semboller de kullanılır. Koleksiyon oluşturulurken bu kıstaslar göz önünde bulundurulmuştur.

Koleksiyon oluşturulurken Saray Kadınlarının giyim kuşam öğelerinden yola çıkılmıştır. Halihazırda var olmuş geleneksel giysiler baz alınarak, günümüz moda anlayışıyla birleştirilip, renk, form, desen, teknik gibi karakteristik özelliklerini bozmadan modern tasarımlar elde edilmiştir. Geleneksel giyim kuşamda görülen renkli ve çok katmanlı giyim anlayışı tasarımlarda da kullanılmıştır. Koleksiyon için hazırlanmış olan ilham panoları Resim 224-225-226'daki gibidir.

Joseon Dönemi Saray Kadınlarının giyim kuşamlarında aksesuar kullanımı oldukça fazladır. Bu aksesuarlar genellikle statü belirleyici sembolik kodlar içermektedir. Küpe, kolye gibi aksesuarlar Joseon Dönemi'nde neredeyse yoktur. Genellikle kese

benzeri küçük çantalar, yüzük, saç aksesuarları ve çeşitli başlıklar kullanılır. Kadınlar, büyük topuzlarını süslemek ve sabitlenmesini sağlamak için farklı boyutlarda saç iğneleri kullanılmaktadır. Saç iğneleri özellikle saçını topuz yapma zorunluluğu olan evli kadınlar için vazgeçilmezdir. Bu sebeple koleksiyon oluşturulurken giyim materyallerinin yanı sıra, çanta, saç iğnesi, başlık gibi aksesuarlar da tasarlanmıştır.

Resim 224- İlham Panosu 1 (Sedef ERKİN)

Resim 225- İlham Panosu 2 (Sedef ERKİN)

Resim 226- İlham Panosu 3 (Sedef ERKİN)

Kore kültüründe tüm giyim kuşam, kutsal kabul edilen beş renk algısına göre şekillenmiştir. Taoist temellere dayalı beş renk; mavi, beyaz, kırmızı, siyah, sarı ve bu renklerin yan tonlarından oluşmaktadır. Bu renkler sahip olduğu anlamlara bağlı olarak, hemen hemen her alanda kullanılmaktadır. Özellikle Saray Kadınlarının giyim kuşamında, kırmızı, sarı, yeşil, mavi gibi renklerin fazlasıyla kullanıldığı görülmektedir. Koleksiyon oluşturulurken de bu renkler baz alınmıştır. Kore kültüründe, giysilerin genel silueti A formudur. Altın baskılar, nakış ve kapitone gibi teknikler oldukça fazladır. Tasarım aşamasında bu özellikler de göz önünde bulundurulmuştur. Renkleri olduğu gibi kullanmanın, eskiz aşaması sırasında tasarımlarda fazlasıyla karmaşaya yol açtığı görülmüştür. Bu sebeple ve günümüz trendlerine de uyması amacıyla, aynı renklerin yumuşak ve açık tonları kullanılmıştır. Tasarımlarda kullanılacak olan renk skalasını içeren ilham panosu Resim 227’de görülmektedir.

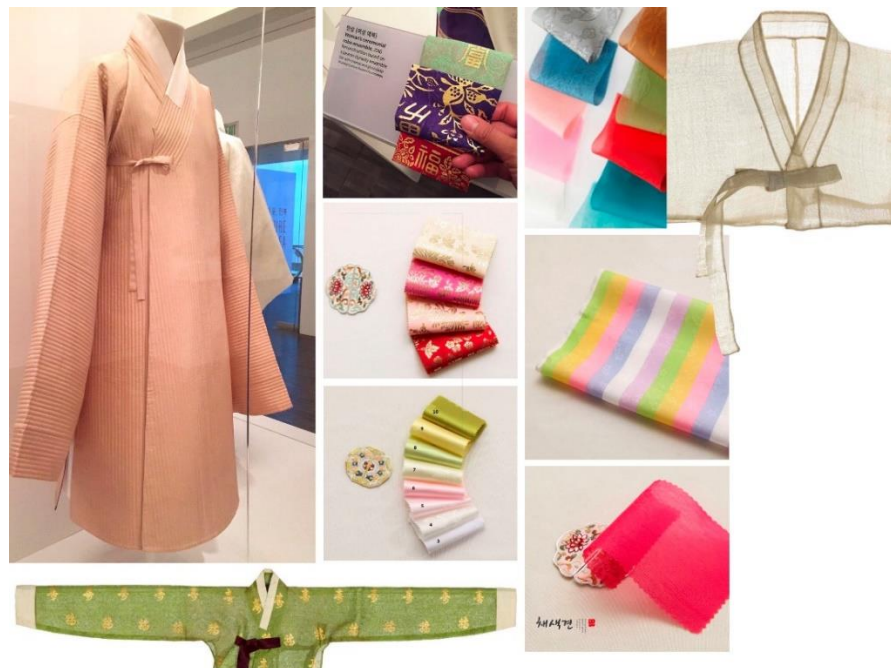

Resim 227- İlham Panosu 4 (Sedef ERKİN)

4.1.2. Malzeme Seçimi

Çoğu Asya kültüründe olduğu gibi Kore kültüründe de ipek kumaş, giysilerin ana materyalidir. İpek çeşitleri dışında, keten, rami, patiska, kürk, deri gibi materyallerde giysi yapımında kullanılmaktadır. Özellikle saray giyiminde kullanılan kumaşlar genellikle nakış, kapitone veya yaldız baskı gibi tekniklerle bezenerek kullanılmaktadır. Tasarımlar oluşturulurken; ülkemizde ipek kumaşın maliyeti oldukça fazla olduğundan ve yine de istenilen görünümü elde etmesi açısından mat saten, organze tül ve kürk efektini vermesi için peluş kumaş tercih edilmiştir.

Kore kültüründe giysilerin yanı sıra aksesuarlar da oldukça önemlidir. Aksesuarlar da tıpkı giysiler gibi sembolik anlamlar yüklenerek seçilir. Aksesuarlarda genellikle altın, gümüş, emaye, yeşim, kehribar, mercan, akik, inci, sedef gibi materyaller kullanılmaktadır. Bu sebeple koleksiyon kapsamında üretilen aksesuarlarda; yeşim, akik, inci gibi materyaller kullanılmıştır. İmitasyon altın ve imitasyon gümüş aksesuarlar tercih edilmiştir. Püskül kullanımı da fazlasıyla görüldüğünden bu faktör de göz önünde bulundurulmuştur. Koleksiyonun malzeme tercihleriyle ilgili ilham panosu Resim 228’de görülmektedir.

Resim 228- İlham Panosu 5 (Sedef ERKİN)

4.1.3. Üretim Tekniği

Kore kültüründe giyim kuşam öğeleri, tekstil tekniği kullanımı konusunda da oldukça zengindir. Özellikle Joseon Dönemi'nde, Saray Nakışları oldukça popülerdir. Saray Nakışlarının en iyi örneği Kraliyet üyeleri tarafından kullanılan Bo ve Hyungbae adı verilen rütbe rozetleridir. Bu rozetler pek çok renkli iplik kullanımıyla üretilebildiği gibi yalnızca altın ipliklerle de üretilebilmektedir ve tüm detaylarıyla mükemmel bir işçiliğe sahiptir.

Rütbe rozetlerinde nakış tekniği kullanımının yanı sıra kullanılan diğer bir teknik ise altın baskılardır. Yalnızca rütbe rozetlerinde değil, Kraliyet üyelerinin giyim kuşam öğelerinin süslemelerinde de kullanılmaktadır. Ahşap bloklara oyulmuş desenler tutkala batırılarak kumaş üzerine uygulanır. Ardından altın folyo tutkallı kısmın üzerine bırakılarak desenin altına bulanması sağlanarak oluşturulmaktadır.

Kış aylarında soğuk hava şartlarından korunmak için kürk astarlı ya da dolgulu kapitone kumaşlar kullanılmaktadır. Şeritler halinde uzanan kapitone biçimi görsel olarak da oldukça hoş gözükmektedir.

Tez kapsamında hazırlanan koleksiyon üretilirken normal dikiş tekniğinin yanı sıra, kapitone tekniği de kullanılmıştır. Dijital nakış makinasında işlenmesi adına, geleneksel rütbe rozetlerinin desenleri stilize edilerek, nakış tekniğinde kullanılmıştır. Giyside ve rütbe rozetlerinde kullanılan baskı tekniği için linol üzerine desenler oyulmuş, tutkal ve imitasyon altın folyo yardımıyla kumaşa desen verilmiştir. Linol ile oluşturulmuş baskı kalıpları, aynı şekilde kumaş boyası yardımıyla da kumaşa desen vermek amaçlı kullanılmıştır.

4.2. Tez Kapsamında Hazırlanan Koleksiyonun Sunumu

4.2.1. Tasarım 1

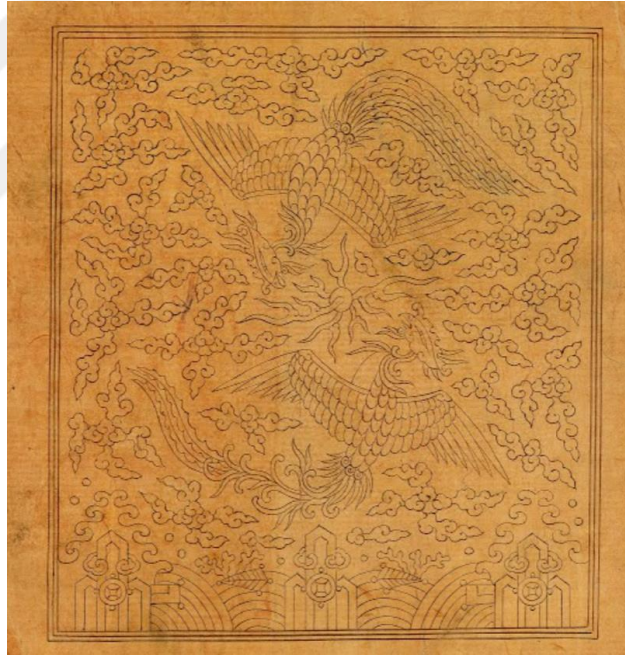
Resim 229- Tasarım 1 Pafta (Sedef ERKİN)

Tasarım 1 için kumaş tercihinde mat saten, organze ve peluş kullanılmıştır. Üst giyim materyallerinden biri olarak kullanılan yelek, Baeja (Bkz. Resim 145) adı verilen geleneksel yeleklerden yola çıkılarak tasarlanmıştır. Yelekler genellikle soğuk havalarda tercih edildiği için yeleğin iç astarında peluş kullanılmıştır. Dış yüzünde ise kumaşın bir ton açık renginde boya tercih edilerek, linol baskı tekniği uygulanmış ve şakayık desenleri oluşturulmuştur. Bu desen geleneksel kumaş dokumalarının desenlerinden (Bkz. Resim 230) yola çıkılarak kullanılmıştır. Önden iki adet düğme ile kapanır. Yeleğin sırt bölümünde Bo (Bkz. Resim 189) adı verilen rütbe rozetlerinden yola çıkılarak tasarlanmış Anka Kuşu ve bulut tasvirli rütbe rozeti bulunmaktadır. Anka Kuşu ve bulutlar erdemi, bilgiyi, masumiyeti ve Kraliçeyi temsil etmektedir. Orijinal Hyungbae (rütbe rozeti) deseni (Bkz. Resim 231) stilize edilerek kullanılmıştır.

Resim 230- Dokuma Kumaş Deseni, 1900, Dankook University, Seok Juseon Memorial Museum

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%9B%90%EC%82%BC-%EB%AF%B8%EC%83%81/TAF3jFzYf9VMw?hl=ko> , Erişim: 13.06.2022)

Resim 231- Hyunghae, Nakış Deseni, Natioanal Palace Museum of Korea

(https://artsandculture.google.com/asset/%EB%B4%89%ED%99%A9%ED%9D%89%EB%B0%B0-%EC%88%98%EB%B3%B8/XQGwd_uJcYMHg?hl=ko , Erişim: 13.06.2022)

Yelek içinde kullanılan gömlek, form bazında klasik Jeogori'den (Bkz. Resim 124) ilham alınarak tasarlanmıştır. Yalnızca yaka kısmı klasik Jeogori'den farklıdır. Gövde ve kollarda Saekdong adı verilen şeritler kullanılmıştır. Bu şeritler genellikle

çocuk Jeogori'lerinde (Bkz. Resim 126) kullanılan ve çocukları kötülüklerden koruduğuna inanılan bir unsurdur. Orijinal kullanımı yalnızca kollarda olsa da tasarım 1 de gövdede de kullanılmıştır. Gömlek önden Goreum (Bkz. Resim 131) adı verilen minik bir kuşakla kapanmaktadır. Sarı renk tercih edilmesinin sebebi ise, henüz evlenmemiş genç kadınların sarı Jeogori, kırmızı Chima şeklinde giyinmeleridir.

Alt giyim unsuru olarak pantolon etek denilebilecek bir ürün tasarlanmıştır. Geleneksel iç giyim setinin bir parçası olan Neoreun Baji (Bkz. Resim 165) ve klasik Chima'nın (Bkz. Resim 152) birleşiminden oluşan bir görünüme sahiptir. Pantolon kısmında geleneksel giyim kuşamda da görülebilen kapitone tekniği tercih edilmiştir. Etek kısmında ise; organze üzerine, şakayık desenli, altın yıldız baskı tekniği kullanılmıştır. Yıldız baskı kullanılmasının nedeni; çoğu Kraliyet giysisinde bulunmasıdır. Genellikle etek ucunda şerit halinde kullanılır (Bkz. Resim 232). Fakat tasarım 1 için, tüm yüzeye yayılmış bir biçimde kullanımı tercih edilmiştir. Pembe organze oluşu ise kırmızı Chima kullanımına atıftır. Pantolon etek, fermuar ya da düğme gibi herhangi bir kapanma mekanizmasına sahip değildir. Bunun için Kore geleneksel giyiminden yola çıkılmış, kuşaklar yardımıyla kapanarak bele oturtulması sağlanmıştır.

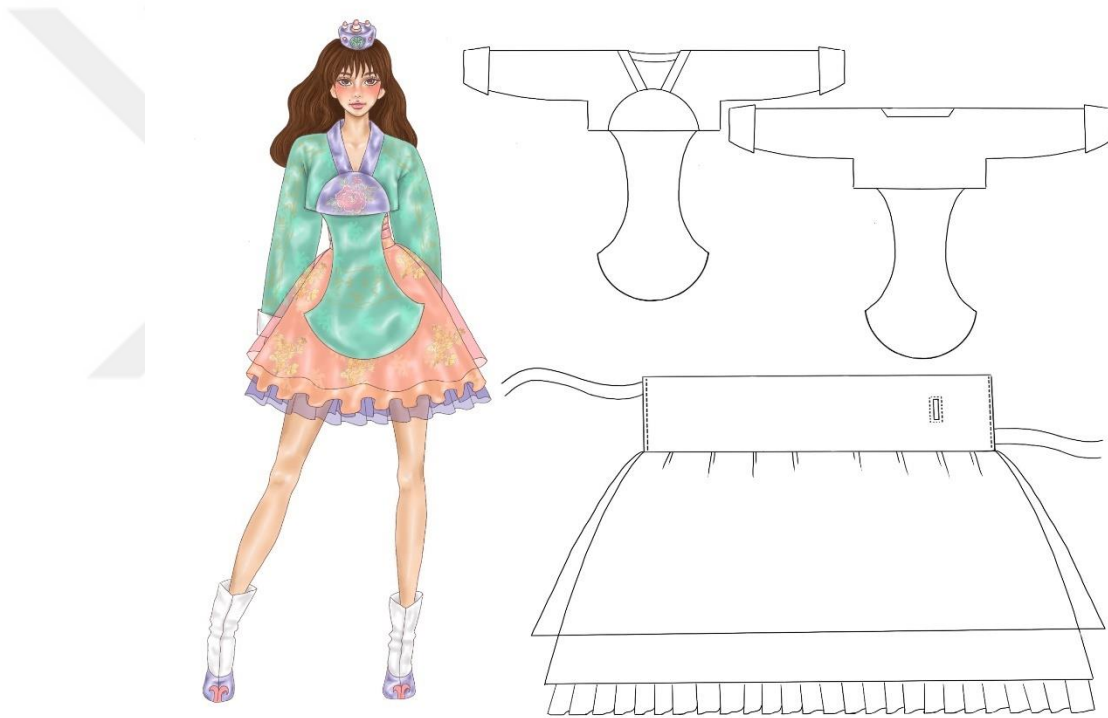

Resim 232- Chimada Kullanılan Altın Yıldız Baskı, 20. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

(https://artsandculture.google.com/asset/%EC%98%81%EC%B9%9C%EC%99%95%EB%B9%84-%EB%B3%84%EB%AC%B8%EC%88%99%EA%B3%A0%EC%82%AC-%EB%B6%80%EA%B8%88-%EB%82%A8%EB%8C%80%EB%9E%80%EC%B9%98%EB%A7%88/8QFrOt8_B4THTg?hl=ko , Erişim: 13.06.2022)

Tasarım 1 de aksesuar olarak başlık kullanılmıştır. Başlık tasarımında geleneksel kışlık başlıklardan biri olan Nambawi'den ilham alınmıştır.

4.2.2. Tasarım 2

Resim 233- Tasarım 2 Paftası (Sedef ERKİN)

Tasarım 2 için kumaş tercihinde mat saten ve organze kullanılmıştır. Üst giyim materyali olarak kullanılan öge, Dangui (Bkz. Resim 142) adı verilen geleneksel giysi formundan yola çıkılarak tasarlanmıştır. Dangui renk seçiminde, kullanılan en popüler renklerden biri olan yeşil renk tercih edilmiştir. Yine Dangui'nin olmazsa olmaz bir parçası olan Bo (Bkz. Resim 189) adı verilen rütbe rozeti yarım şekilde ön ve arka kısımda kullanılmıştır. Bo'da kullanılan desen olarak şakayık tercih edilmiştir. Bo, nakış

teknîği ile kullanılarak üretilmiştir. Baskı tekniği ise omuz, kol ve ön parçada da uygulanmıştır. Bu da geleneksel giysilerde sıklıkla görülmektedir. Kol ucundaki beyaz manşet, genellikle törensel giysilerde kullanılan Geodeulji (Bkz. Resim 135) ögesine bir atıftır.

Tasarım 2’de kullanılan alt giyim için ise klasik Chima (Bkz. Resim 152) formunun Sokgot (Bkz. Resim 158) adı verilen iç giyim unsurlarıyla birleşiminden yola çıkılmıştır. Katmanlı bir görünüm elde edilerek kumaşlar üst üste kullanılmıştır. En alt katmanda pili kullanılması, Sokgot’un bir parçası olan Mujigi Chima’ya (Bkz. Resim 238) atıftır. Fermuar ya da düğme gibi herhangi bir kapanma mekanizmasına sahip değildir. Bunun için Kore geleneksel giyiminden yola çıkılarak kuşaklar yardımıyla bele oturtulması sağlanmıştır.

Resim 234- Mujigi Chima, Kyongwoon Museum

(http://www.kwmuseum.org/bbs/board.php?bo_table=info_02&wr_id=126&page=6 , Erişim: 13.06.2022)

Aksesuar olarak kullanılan başlık, Kore kültüründe geleneksel bir başlık olan Jokduri’den (Bkz. Resim 209) yola çıkılarak oluşturulmuştur. Tasarım 2’ye ait fotoğraf çekimleri Resim 235-236-237’de görülmektedir.

Resim 235- Tasarım 2 (Sedef ERKİN)

Resim 236- Tasarım 2 (Sedef ERKİN)

Resim 237- Tasarım 2 (Sedef ERKİN)

4.2.3. Tasarım 3

Resim 238- Tasarım 3 Pafta (Sedef ERKİN)

Tasarım 3 için kumaş tercihinde mat saten ve organze kullanılmıştır. Üst giyim materyali olarak kullanılan ögenin iç parçası için, Jeogori'den (Bkz. Resim 124) yola çıkılmıştır. Kumaş renginden boya kullanılarak, linol kalıp ile Hanca desen baskısı yapılmıştır. Kol uçları ise yine Geodeulji (Bkz. Resim 135) denilen parçadan yola çıkılarak tasarlanmıştır.

Dış giyim materyali olarak kullanılan parça da ise Wonsam (Bkz. Resim 176) adı verilen geleneksel giysi formundan yola çıkılmıştır. Dış giyim etkisi vermesi için ise kapitone tekniği uygulanarak, kışlık giyime uygun hale getirilmiştir. Tıpkı Wonsam da kullanıldığı gibi göğüs ve omuz kısımlarında Bo (Bkz. Resim 189) adı verilen rütbe rozeti kullanılmıştır. Bo da kullanılan desen Kral ve mutlak gücü sembolize eden Ejderha olarak tercih edilmiştir. Bo, yalnızca nakış tekniği ile değil altın yaldız baskı tekniği (Bkz. Resim 239) ile üretilebileceği için bu teknik kullanılmıştır. Orijinal Ejderha deseni uygulanmıştır (Bkz. Resim 240).

Resim 239- Altın Yıldız Teknikli Bo Örneği, 20. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EB%8D%95%ED%98%9C%EC%98%B9%EC%A3%BC-%EB%8B%B9%EC%9D%98-%EC%9A%A9%EB%B3%B4/nAFH2QpZGDQzGQ?hl=ko> , Erişim: 13.06.2022)

Resim 240- Ejderha Tasvirli Altın Yıldız Baskı Bloğu, 19-20. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%A2%8C%EA%B2%AC%EC%9A%A9-%EC%9A%A9%EB%AC%B8-%EB%AA%A9%ED%8C%90/CQF65ffJ2rhWg?hl=ko> , Erişim: 13.06.2022)

Tasarım 3’te kullanılan alt giyim için ise klasik Chima (Bkz. Resim 152) formu kullanılmıştır. Sokgot’un (Bkz. Resim 158) katmanlı görünümünü elde etmek için kumaşlar üst üste kullanılmıştır. Ön ve arka kısımda kullanılan pilili parçalar, genellikle törensel eteklerle bir önlük gibi kullanılan Jeonhaengotchimaya (전행옷치마) atıftır (Bkz. Resim 241). Fermuar ya da düğme gibi herhangi bir kapanma mekanizmasına sahip değildir. Bunun için Kore geleneksel giyiminden yola çıkılarak kuşaklar yardımıyla bele oturtulması sağlanmıştır.

Resim 241- Jeonhaengotchima, 20. Yüzyıl, National Palace Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%98%81%EC%B9%9C%EC%99%95%EB%B9%84-%EA%B8%B8%EC%83%81%EB%AC%B8%EC%A7%81%EA%B8%88%EB%8B%A8-%EC%A0%84%ED%96%89%EC%9B%83%EC%B9%98%EB%A7%88/HAFSBmF5OOHz4A?hl=ko> , Erişim; 13.06.2022)

Aksesuar tasarımında kullanılan başlık, geleneksel başlık Jokduri (Bkz. Resim 209) ve Dırim Daenggi (Bkz. Resim 242) birleştirilerek tasarlanmıştır. Diğer bir aksesuar parçası ise çanta olarak kullanılan kesedir. Bu kese de yine geleneksel kese olan Jumoni'den (Bkz. Resim 192) ilham alınarak üretilmiştir.

Resim 242- Dırim Daenggi

(<https://m.blog.naver.com/PostView.naver?isHttpsRedirect=true&blogId=csn6110&logNo=90025262088> , Erişim: 13.06.2022)

Tasarım 3'e ait fotoğraf çekimleri Resim 243-244-245-246'da görülmektedir.

Resim 243- Tasarım 3 (Sedef ERKİN)

Resim 244- Tasarım 3 (Sedef ERKİN)

Resim 245- Tasarım 3 (Sedef ERKİN)

Resim 246- Tasarım 3 (Sedef ERKİN)

4.2.4. Tasarım 4

Resim 247- Tasarım 4 Pafta (Sedef ERKİN)

Tasarım 4 için kumaş tercihinde mat saten ve organze kullanılmıştır. Üst giyim materyali olarak kullanılan ögenin iç parçası için, Sokgot (Bkz. Resim 158) denilen iç giyim setinin Heoriddi (Bkz. Resim 160) ögesinden ilham alınmıştır. Geleneksel halinde olduğu gibi göğüs etrafında sarılıp kuşaklar yardımıyla giyilmektedir.

Üst giyim öğelerinin, dış giyim materyali olarak kullanılan parça da ise Wonsam (Bkz. Resim 176) adı verilen geleneksel giysi formundan yola çıkılmıştır. Klasik Wonsam'da kullanılan, ön kısmın arkaya göre uzun olması fikri (Bkz. Resim 248) benimsenmiş ve iç astar renginin de farklılığını vurgulamak için kullanılmıştır. Kumaş yüzeyine, kumaş renginden bir ton açık boya kullanılarak, linol kalıp ile şakayık baskısı yapılmıştır. Giysi, önden bir kuşak yardımıyla bağlanarak kapanır. Wonsam kol uçlarında bulunan ve Hansam (Bkz. Resim 248) adı verilen beyaz parça ve iki sıra Saekdong kullanımı da tasarıma uyarlanmıştır. Wonsam'da Bo kullanımı olduğu için omuz ve sırt kısmında bulunmaktadır. Bo, altın yaldız baskı tekniği (Bkz. Resim 243) ile kullanılmıştır.

Resim 248- Wonsam, National Folk Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EC%9B%90%EC%82%BC/JAFnYA13jX8VOg?hl=ko> , Erişim: 13.06.2022)

Alt giyim için ise yine klasik Chima (Bkz. Resim 152) formu ve Sokgot'un (Bkz. Resim 158) katmanlı görünümünden ilham alınarak kumaşlar üst üste kullanılmıştır. Fermuar ya da düğme gibi herhangi bir kapanma mekanizmasına sahip değildir. Bunun için Kore geleneksel giyiminden yola çıkılmış, kuşaklar yardımıyla kapanarak bele oturtulması sağlanmıştır.

Aksesuar olarak Binyeo (Bkz. Resim 213) adı verilen saç iğneleri kullanılmıştır. Kraliçenin altın rengi kullanmasına ithaf olarak, altın rengi materyaller tercih edilmiştir. Ayrıca çanta olarak Kwijumoni (Bkz. Resim 191) denilen keseden yola çıkılarak küçük bir çanta eklenmiştir.

Tasarım 4'e ait fotoğraf çekimleri Resim 249-250-251'de görülmektedir.

Resim 249- Tasarım 4 (Sedef ERKİN)

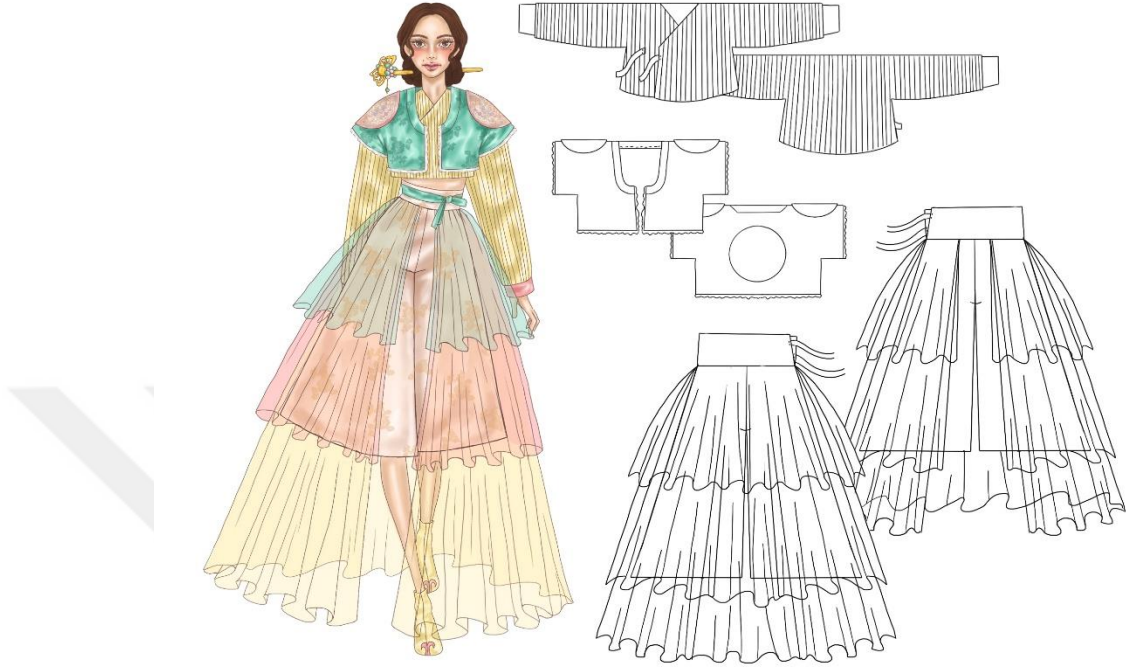

Resim 250- Tasarım 4 (Sedef ERKİN)

Resim 251- Tasarım 4 (Sedef ERKİN)

4.2.5. Tasarım 5

Resim 252- Tasarım 5 Pafta (Sedef ERKİN)

Tasarım 5 için kumaş tercihinde mat saten, organze ve peluş kullanılmıştır. Üst giyim materyali olarak kullanılan ögenin, iç parçası için, Jeogori'den (Bkz. Resim 124) yola çıkılmıştır. Kapitone tekniği uygulanarak, kışlık giyime uygun hale getirilmiştir. Üst giyim öğelerinin, dış giyim materyali olarak kullanılan parça da ise Wonsam (Bkz. Resim 176) ve Baeja adı verilen geleneksel giysi formundan yola çıkılarak oluşturulmuştur. Kumaş renginden bir ton açık boya kullanılarak linol ile şakayık deseni basılmıştır. Bu da geleneksel Wonsam'ın dokuma kumaşının desenine atıftır. Kışlık giyim olduğu için iç astarı peluş olarak tercih edilmiştir. Tıpkı Wonsam'da kullanıldığı gibi omuz ve sırt kısımlarında Bo (Bkz. Resim 189) adı verilen rütbe rozeti kullanılmıştır. Nakış tekniği ile turna tasviri uygulanmıştır. Bulut, nar, su dalgaları gibi uzun ömür ve bereket sembolleri içeren turna tasvirinin orijinali stilize edilerek desen oluşturulmuştur (Bkz. Resim 253).

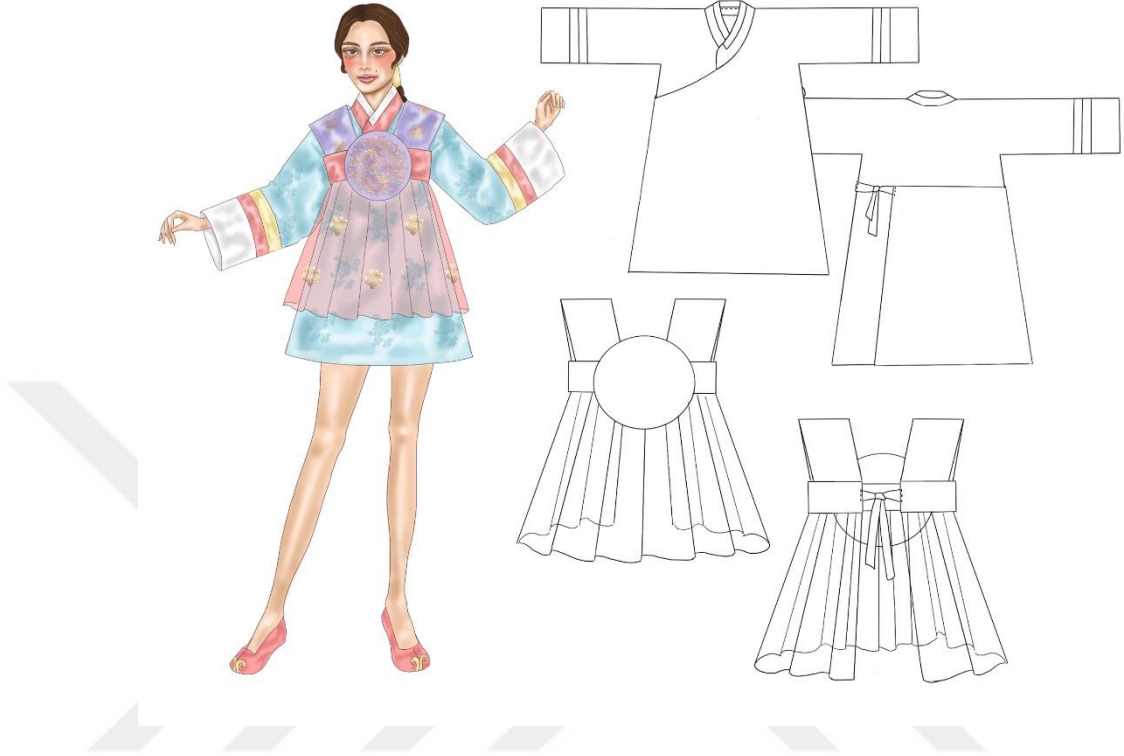
Resim 253- Orijinal Turna Tasviri, National Palace Museum of Korea

(<https://artsandculture.google.com/asset/%EB%B2%A0%EA%B0%AF%EB%A%A8-%EC%88%98%EB%B3%B8/QAep1m3AbHk6dw?hl=ko> , Erişim: 13.06.2022)

Alt giyim için ise Sokgot (Bkz. Resim 158) adı verilen iç giyim setinden yola çıkılmıştır. Neoreun Baji (Bkz. Resim 165) ve Mujigi Chima'nın (Bkz. Resim 167) üst üste kullanımından ilham alınarak oluşturulmuştur. Tıpkı orijinalinde olduğu gibi farklı renklerde katmanlar kullanılmıştır. Fermuar ya da düğme gibi herhangi bir kapanma mekanizmasına sahip değildir. Bunun için Kore geleneksel giyiminden yola çıkılarak kuşaklar yardımıyla bele oturtulması sağlanmıştır.

Aksesuar olarak Binyeo (Bkz. Resim 213) adı verilen saç iğneleri kullanılmıştır. Kraliçenin altın rengi kullanmasına ithaf olarak, altın rengi materyaller tercih edilmiştir. Ayrıca mutluluk ve sevginin sembolü olan ve kadın giyim kuşamında sıklıkla kullanılan kelebek formuna sahiptir.

4.2.6. Tasarım 6

Resim 254- Tasarım 6 Pafta (Sedef ERKİN)

Tasarım 6 için kumaş tercihi mat saten ve organze kullanılmıştır. Üst giyim materyali olarak kullanılan öge için, çeşitli versiyonlara sahip Jeokui'nin (Bkz. Resim 182-183) son halinden ve Wonsam'dan (Bkz. Resim 176) yola çıkılmıştır. İç parça için Wonsam'ın kol detayları kullanılmıştır. Üstteki yelek benzeri parça da ise Jeokui'nin siyah Baeja'sından (Bkz. Resim 255) yola çıkılmıştır. Hem Wonsam hem Jeokui'de kullanılan Ejderha tasvirli Bo (Bkz. Resim 189), nakış tekniğiyle tasarıma uygulanmıştır. Orijinal tasvirin stilize hali kullanılmıştır. Yeleğe bağlı organze katmanlarla geleneksel iç giyim seti Sokgot'a atıfta bulunulmuştur. İç parçada kullanılan altın yaldız baskı için Jeokui'nin imzası niteliği taşıyan sülün deseninin ilk versiyonu (Bkz. Resim 182) kullanılmıştır.

Resim 255- Jeokui Detaylı Görünümü

(<https://www.mk.co.kr/news/culture/view/2013/05/371898/> , Erişim:14.06.2022)

SONUÇ

Kültür kavramı, medeniyetlerin tarihsel birikimleri sonucu ortaya çıkan bir kavramdır ve o medeniyetin kimliğini oluşturmaktadır. Coğrafya, estetik, dil, tarihsel etkileşimler hepsi birlikte kültürün ayrılmaz parçalarını oluştururlar. Kültüre bağlı diğer bir önemli unsur ise sembolizm kavramıdır. Semboller tarihin başlangıcından günümüze dek çeşitli amaçlarla kullanılan güçlü bir araç olmuşlardır.

Her toplumun kendine ait kültür anlayışı ve bu anlayışa uygun bir giyim tarzı bulunmaktadır. Birbirlerine yakın coğrafyalardaki toplumların kültürleri benzer özellikler gösterse de her toplum kendine özgü kültür anlayışını benimser. Özellikle Uzak Doğu ülkeleri denildiğinde akla gelen Çin, Kore, Japonya gibi benzer kültür anlayışı ve inançlara sahip milletlerin, aynı kültürü paylaştıkları düşünülmesi büyük bir yanılgıdır. Bu ülkeler, bulundukları coğrafyanın yakınlığı, benzer inanç sistemlerine sahip olmaları ve tarihsel etkileşimlerden kaynaklı benzer hayat anlayışlarını paylaşmaktadırlar. Bu da insanların bu kültürleri benzetmesindeki en önemli etkenlerden biridir.

Kore kültüründe sembolizm ve Joseon Dönemi kadın giyim kuşamı üzerinden incelenmesi amacıyla öncelikle kültür kavramı ele alınmıştır. İlk olarak “Kültür nedir” sorusunun cevaplarına değinilmiştir. Farklı tanımlarla anılan kültür kavramının özellikleri incelenmiş, ilişkili olduğu; medeniyet, toplum, imge, gösterge, iletişim, dil, inanç, mit, halk hikayeleri, giyim kuşam gibi unsurlar sembol bağlamında ele alınmıştır. Bunun sonucunda tüm bu kavramların birbirleriyle bağlantılı olduğu ve kültürü oluşturan vazgeçilmez unsurlar olduğu tespit edilmiştir.

Bir toplumun kültürünü anlamak için öncelikle tarihi sürecini incelemek gerekir. Çünkü toplumun tarihsel süreci boyunca yaşadıkları kültürün şekillenmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Tarih boyunca pek çok Krallık, çevre Krallıklarla yeri geldiğinde savaşmış yeri geldiğinde uzaklaşarak ortak paydada birleşmiştir. Bu da iki ya da daha fazla kültürün istemsiz olarak birbirleriyle etkileşimine yol açar. Kore Yarımadası tarihsel süreci boyunca daima Çin ile komşu halindedir. Bu sebeple iki kültür arasında pek çok savaş ve ortaklık gelişmiştir. Bu da Çin kültürünün, Kore kültürü üzerinde etkilerini barındırmasına sebebiyet vermiştir. Kore kültürünün temelini oluşturan Taoizm, Budizm,

Konfüçyanizm gibi inanç ve düşünce sistemlerinin çoğu Çin kaynaklıdır. Kore toplumu, kökenindeki Şamanist değerlerle diğer inanç sistemlerini birleştirerek kendine özgü gelenekler geliştirmiştir. İncanın ise kültür üzerinde ne denli büyük bir rol oynadığı aşikardır. Bu sebeple inanç algısı Kore toplumunun hayatlarının her alanında büyük bir rol oynamaktadır.

İnanç ve kültür ile doğru orantıda gelişen diğer bir unsur ise sembolizmdir. İnsanlar varlıklarını sürdürdükleri ilk çağlardan beri kendilerini ifade etme zorunluluğu hissederler. Bunun sebebi yaşamını sürdürmesi için gereken iletişim zorunluluğudur. İletişim, kimi zaman resimle, kimi zaman yazı ve dille, kimi zaman ise sembolik kodlar ile gerçekleşmektedir. Sembolik kodları kullanmanın en kolay yolu ise giyim kuşamdır. Günümüzde giyim kuşam genellikle kişisel zevk ve estetik algısı ya da popüler kültüre göre değişen özgür bir kavram olsa da eski toplumların çoğunda giyim bir çeşit kendini ifade etme yolu olarak kullanılmıştır. Özellikle Kore kültürünün giyim kuşam anlayışı buna iyi bir örnektir.

Joseon Dönemi için, önceki dönemlere kıyasla en kendine özgü kültür anlayışına sahip dönemdir demek mümkündür. Bunun sebebi şüphesiz ki Konfüçyanizm kaynaklı, çevreye kapalı bir toplum olmasından gelişmiştir. Bu kendine dönmüslük, ilk başlarda büyük bir yükselişe geçmesine sebep olsa da son dönemlerinde tüm dünya ülkelerine kıyasla geride kalmasına neden olarak, güçlü devletlerin hedefi haline gelmesine sebebiyet vermiştir.

Joseon Dönemi'nin en önemli gelişmelerinden biri şüphesiz ki harf devrimidir. Harf devrimine kadar Kore halkı Çince'nin bir türü olan Hanca yazım biçimini kullanmıştır. Hanca öğrenmesi oldukça zor bir yazım biçimi olduğundan halkın yalnızca çok az bir kısmı okuma yazma bilmektedir. Kral Sejong, Hangeul adını verdiği ve günümüzde de kullanılan bu alfabe sistemiyle, okuma yazma oranını artırarak Kral ile halkın birbirini anlayabilmesini hedeflemiştir. Böylece okuma yazma oranı gelişmiş hatta yalnızca namuslu ve erdemli, iyi bir eş ve anne olmaları beklenen kadınlar bile okuma yazma öğrenmeye başlayıp, yemek tarifi kitabı gibi yayınlar çıkarmışlardır.

Joseon Dönemi, sosyal sınıf farkının oldukça gözler önüne serildiği bir dönemdir. Statü sahibi olmak büyük bir önem taşımaktadır. Kraliyet üyelerinden sonra en yüksek statüdeki kişiler, devlet memurları, Konfüçyüs alimleri ve askeri memurlardır. Farklı sosyal sınıfa mensup bu insanlar statülerini belli etmenin yolu olarak giyim kuşam öğelerini ve sembolik kodları kullanmışlardır. Giyim kuşam algısı asla rasgele olmamıştır. Giysilerinin rengi, materyali, deseni, formu giyen kişi hakkında insanların fikir sahibi olmasını sağlar. Kraliyet üyelerinin saray giysileri halktan hatta soylulardan farklıdır. Örneğin; altın yaldız, Ejderha, Anka Kuşu gibi semboller yalnızca Kraliyet üyelerinin kullanımına mahsustur. Kraliyet üyeleri, halkın ve soyluların asla kullanamadığı ya da yalnızca düğün gibi özel günlerde kullanabileceği üniformalara sahiptir ve saray yaşamlarında bu üniformaları kullanırlar. Neredeyse her duruma uygun, çeşitli giysiler kullanılmaktadırlar. Giyim kuşamda kullanılan tüm bu sembolik metaforlar bir yaşam biçiminin ötesinde kural halini almıştır. Yapılan incelemelerde edinilen bilgiler doğrultusunda, Kore kültürü ve geleneksel giyim kuşamı kapsamında, modern Hanbok tasarımları üretilmiştir. Tasarımlar üretilirken tarihi ve kültürel edinimlerin yanı sıra, Kore kültürüne ait giyim kuşamın, sembolik öğeleri de tasarımlarda kullanılmıştır.

Bu çalışma bağlamında yapılan araştırmalar sonucunda, Kore insanının, kendi tarihi ve kökenine fazlasıyla bağlı olduğu, atalara saygının oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir. İnanç sistemleri Şamanizm, Budizm, Taoizm ve Konfüçyanizm üzerinde şekillenmiştir. Joseon’la birlikte önem kazanan Konfüçyüs inancı, Hanedanlığın merkezi haline gelmiştir. Tarihsel süreç boyunca coğrafi ve siyasi etkileşimler sonucu, özellikle Çin kültürünün etkileri Kore kültüründe fazlasıyla görülmektedir. Fakat bu kültür anlayışını birebir almak yerine, kendi kültür, inanç ve ahlak yargılarıyla harmanlayıp, özümseyerek kendi kültürlerini oluşturmuşlardır.

Günümüzde Kore Yarımadası, tarihi olayların sonucu Güney Kore ve Kuzey Kore olarak iki farklı ülkeye ayrılmıştır. Kuzey Kore halen Konfüçyüsçü inançlar bağlamında yönetildiği için dışa kapalı bir ülke olmayı sürdürmektedir. Hatta Korece ismi halen “Joseon” kelimesini içermektedir. Bu sebeple Kuzey Kore hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Güney Kore ise tamamen modern dünyaya ayak uydurmuş dünyanın en gelişmiş ülkelerinden biridir. Modern ve demokratik bir sistemde yaşasalar da Kore

halkı kültür ve geleneklerine sahip çıkmaktadır. Halen zel günlerde Hanbok giyen insanları görmek mümkündür. Popüler kültürün bir temsilcisi olan ve son dönemde tüm dünyada nlenmiş K-POP sanatçılarınn sahne performanslarında, modern Hanbok giydikleri, hatta müziklerinde geleneksek ezgileri kullandıkları görülmektedir. Bu da bir toplumun kültürünü yaşadığı döneme uydurarak gelecek nesillere aktarmasının ve hatta kültürünü farklı milletlere tanıtmasının bir yoludur. Çünkü kültür yaşayan bir kavramdır, unutulduğuunda yok olmaya mahkumdur.

KAYNAKÇA

Genel Başvuru Kaynakları

TDK, Türk Dil Kurumu

Kitaplar

Alp, K. Özlem (2009) *Orta Asya'dan Anadolu'ya Kültürel Sembollere Giriş*, Eflatun Yayınevi, Ankara

Barbarosoğlu, Fatma (2019) *Moda ve Zihniyet*, İz Yayınevi, İstanbul

Baydur, Suat Yakup (1999), *Dil ve Kültür*, Cumhuriyet Yayınları, Ankara

Berger, John- Çev. Salman, Yurdanur (1995), *Görme Biçimleri*, Metis Yayınları, İstanbul

Bignell, Jonathan (2002) *Media semiotics: an introduction, second edition*, Manchester University Press

Brown, Ju- Brown, John (2006) *China, Japan, Korea: Culture and Custom*, Book Surge, LLC, South Carolina

Ebrey, Patricia Buckley- Wathall, Anne (2014) *East Asia: A Cultural, Social, and Political History*, Wadsworth, Cengage Learning, USA

Erhat, Azra (2014), *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul

Fiske, John -Çev. İrvan, (2003) *İletişim Çalışmalarına Giriş*, Bilim ve Sanat, Ankara

GLİMJA (2018), *Hanbok Story Before Joseon Dynasty*, Seoul, Hyejiwon

GLİMJA (2018), *Hanbok Story in Joseon Dynasty*, Seoul, Hyejiwon

Gombrich, Ernst Hans (1997), *Sanatın Öyküsü*, Remzi Kitabevi, İstanbul

Joinau, Benjamin-Rouville, Elodie Domand De (2015) *Sketches of Korea, an Illustrated Guide to Korean Culture*, Seoul Selection, USA

Kang, Sunje ve Kim, Mija ve Kim, Jeongho ve Baek, Yeongja ve Lee, Eunju ve Jo, Uhyeon ve Jo, Hyosuk ve Hong, Nayeong (2015). *Dictionary of Korean Costume*, Seoul, Minsokwon

Kent, Debbi-Suwalsky Joan, (2014), *100 Thimbles in a Box, The Spirit and Beauty of Handicrafts*, Seoul Selection, USA

Keser, Nimet (2009) *Sanat Sözlüğü*, Ütopya Yayınevi, Ankara

KOEHLER Robert, (2012) *Religion in Korea: Harmony and Coexistence*, The Korea Foundation

KOEHLER Robert, (2010), *Traditional Painting: Window on the Korean Mind*, *Korea Essentials No. 2*, The Korea Foundation,

Korea Foundation (2013) *Hanbok, Timeless Fashion Tradition*, seoul selection,korea

Korean Culture and Information Service (2016), *Guide to Korean Culture*, Korea
Korean Culture and Information Service, Ministry of Culture, Sports and Tourism,
(2013), *Facts About Korea*,

Korean Spirit&Culture Promotion Project (2016). *Traditional Korean Arts*

Köktürk, Milay (2014), *Kültür ve Sembol - Bir Cassirer İncelemesi*, Aktif
Düşünce Yayınları, Ankara

Küçük, Mestan-Eriş, Ufuk-Oğuz, Tarkan-Dal Anıl- Aydın, Cengiz Hakan-Orhon,
E. Nezih (2012) *İletişim Bilgisi*, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri. Eskişehir

Kwon, Oh-chang (2011), *Korean Costumes During the Chosun Dynasty*, Seoul,
Hyunam Publishing Co

Lee, Soyoung- Leidly, Denise Patry (2013) *Silla: Korea's Golden Kingdom*, The
Metropolitan Museum of Art New York, Yale University Press, New Haven and London

Çev. Lee Nana (2011) *Kore Kültür ve Enformasyon Ajansı, Kore Kültür ve
Turizm Bakanlığı, Kore Gerçeği: Güney Kore, Dünyü ve Bugünü*

Lee, Injae-Owen, Miller-Park, Jinhoon-Yi Hyun-Hae,, (2014). *Korean History in
Maps From Prehistory to The Twenty First Century*, Cambridge University Press UK

Lew, Young Ick, (2000) *Brief History of Korea, a Bird's Eye View*, The Korea
Society, USA

Lynch, Annette- Strauss, Mitchell D. (2015) *Ethnic Dress in the United States: A
Cultural Encyclopedia*, Rowman & Littlefield UK

Mitchell, W. J. Thomas (1986). *Iconology: Image, Text, Ideology*. Chicago and
London: The University of Chicago Press.

Necatigil, Behçet (1988). *100 soruda Mitolojya*, Gerçek Yayınevi, İstanbul

Özbudun, Sibel- Uysal Gülfem (2019) *50 Soruda Antropoloji*, Bilim ve Gelecek
Kitaplığı, İstanbul

PARK Nani, FOUSSER J. Robert, (2014) *Hanok: Korean House*, Tuttle Publishing, USA

Featuring the Korean Art Collection of the Peabody Essex Museum, (2017), *Teacher's Sourcebook for Korean Art & Culture*, Salem, MA.

Philadelphia Museum of Art, (2014) *Treasures From Korea Arts and Culture of Joseon Dynasty 1392-1910*, New Jersey

Ryu, Huigyeong ve Kim, Mija ve Jo, Hyosun ve Park, Minyeo ve Shin, Hyesun ve Kim, Yeongjae ve Choi, Eunsu (2001). *Two Thousand Years of Korean Fashion*, Korea, Misulmunhwa

Seth, Michael J. (2011) *A History of Korea: From Antiquity to the Present*, Rowman & Littlefield Publishers inc, UK

Seth, Michael J. (2006) *A Concise History of Korea: From the Neolithic Period Through the Nineteenth Century*, Rowman & Littlefield Publishers inc, USA

Shin Hyong Sik- Çev. Lee Jean Young (2005), *A Brief History of Korea*, 1. Cilt, Ewha Womens University Press, Korea

Vos, Ken (2002) *Symbolism & Simplicity, Korean Art From The Collection Of Won Kyung Cho*, Hotei Publishing-Leiden, Korea

Vural, İzlem- Tuna, Yavuz- Birsen, Özgül -Erzurum, Funda- Küçük, Mestan- Ünal, Çolak, Figen- Özkoçak, Levent, (2012) *İletişim*, Pegem Akademi, ANKARA

Whitehead, Alfred North- Çev. Ertürk (2019) *Sembolizm Anlamı ve Etkisi*, Ayrıntı Basımevi, Ankara

Wilkinson, Kathryn- Çev. Toksoy, Seda (2018) *Semboller & İşaretler, Kökenlerine ve Anlamlarına Dair Görsel Bir Rehber*, Alfa Yayınları, İstanbul

Woo, Hyunsoo- Cho, Insoo- Kim, Hongkyung- Kim, Woollim- Kwon, So-hyun- Moon, Dongsoo-, Song, Unsok- Lee, Rose E, *Treasures from Korea*, Yale University Press, USA, 2014

Wooh, Nayoung (2019). *The Hanbok Story*, Seoul, Hansmedia, Korea

Zıllıoğlu, Merih (2020) *İletişim Nedir?* Merih Zıllıoğlu, CEM YAYINEVİ, İzmir

Makaleler Dergiler

Ahıska, Meltem (1996), *Kimlik Kavramı Üzerine Fragmanlar*, Defter, Sayı 27

AKTAN, Coşkun Can- TUTAR Hasan (2007) *Bir Sosyal Sabit Sermaye Olarak Kültür*, Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi, Cilt 6, Sayı 20

Aktulum, Kubilay (2004). *GÖSTERGEBİLİM*, Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl: 2004 Cilt: 5 Sayı: 7 Sayfa Aralığı: 1 – 12

Ataşağın, Galip (1997) Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Yıl 1997, Cilt 7, Sayı 7, sayfa 369-387

Aysever, Levent R. (2004), *Bu Çağın Metinleri*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 21, Sayı 2, s 91-100

Akyıldız Ercan, C. (2020). *Örnek Masal Çözümlemesi ile Halk ve Sanatsal Masal Arasındaki Farklılıklar, Doğu Esintileri*, (12), 175-191

Bars, Mehmet Emin (2013). *MİTLERDE BÜYÜLÜ GERÇEKÇİLİK*, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2/2 2013 s. 219-230, TÜRKİYE

Canda, Edward R. (1981). *The Korean Tiger: Tricster and Servant of Sacred*, Korea Journal November 1981 22-38

Çağlayandereli, Mustafa- Arslan, Ali- Mazlum, Ahmet (2017). *KÜLTÜR SOSYOLOJİSİNDE İHMAL EDİLEN KONU: GİYİM-KUŞAM*, International Congress on Fashion & Art & Design May 20-23, 2017 Gaziantep – Turkey sy 869-887

Çelebi, Öztürk Gülcennet (2018) *TARİH ÖNCESİ DÖNEMLERDE İLETİŞİM ETKİLEŞİM*, Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi Yıl 1 Sayı 2 Ekim 2018 sy 142-157

Çulha, O. (2011), *Gösterge Bilim (Semi-yotik) Tekniği Kullanılarak Kanada Fotoğraflarının İncelenmesi*, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 7, Sayı 13, ss. 409-424.

Dursun, Aysun, (2018) *Mit, Destan ve Halk Hikâyelerinde Birinci Dereceden Kahramanların Statüleri Üzerine Bir İnceleme*, söylem filoloji dergisi, 2018; 3(1): 19-38

Eberhard, Wolfram (2000) *Çin Simgeleri Sözlüğü*, Kabalcı yayınevi, istanbul

Eğimli, Temel Ayşen- Nazlı, Azra Kardelen (2018) *KÜLTÜRÜN KORUYUCU GÜCÜ: KÜLTÜREL SEMBOLLER*, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi, (2), 56-74.

Ercan, Akyıldız Cemile (2020). *ÖRNEK MASAL ÇÖZÜMLEMESİ İLE HALK VE SANATSAL MASAL ARASINDAKİ FARKLILIKLAR*, Doğu Esintileri, (12), 175-191

Göçer, Ali (2012) *Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, ss.50-57

Gökçe,Özlem- Gökmen, Mahmut Ertan (2016) *1897-1910 KORE'NİN POLİTİK DURUMU VE DEHAN İMPARATORLUĞU*, DTCF Dergisi 56.2 (2016): 93-110

GÜNAY, Vedat Doğan. (2008). *Görsel Okuryazarlık ve İmgenin Anlamlandırılması*, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, C. 1, S. 1. ART-E 2008-01

Güneş, Ahmet (2012) *GÖSTERGEBİLİM TARİHİ*, NWSA-Humanities, 4C0172, 8, (4), 332-348

Hahn,Christina J. Hahn, (2016) *Finding Söndök: Uncovering a Female King through Samguk Sagi and Samguk Yusa*, Rice Asian Studies Review, Volume 1 2016-17 Issue 9-20

Hızal, G. Senem Gençtürk (2005). *Bir iletişim Biçimi Olarak Moda: "Modusuun Sınırları, iletişim: araştırmaları* 1(1): 65-86

Hyun, Joo Jang, (2004) *The Type and Characteristics of the Clouds Shaped Pattern*, J Kor Soc. Cloth. Ind. Vol 6 No2 pp.169-1766

İnayet, Alimcan (2018) *Mitostrateji Üzerine*, Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi, Sayı: 2018/12, s. 40-54.

İşler, Ertuğrul (2010). *MİTLER VE KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM* Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt, Sayı 5, 17 - 2

Kaval, Musa (2015) *Mistisizm'in Dili Sembolizm*, Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/6 Spring 2015, p. 555-566

KİM, Jinwung (2012). *A History of Korea: From "Land of Morning Calm" to States in Conflict*, Indiana University Press.

Kim, Hongnam, (2017), *An Analysis of the Early Unified Silla Bas-relief of Pearl Roundel, Tree of Life, Peacocks, and Lion from the Gyeongju National Museum*, Korea-The Silk Road 15 (2017): 116 – 133

Koca, Selçuk Kürşad (2010), *GENEL HATLARI İLE KÜLTÜR VE SEMBOL İLİŞKİSİ* , SAÜ Fen Edebiyat Dergisi Cilt 12, Sayı 2, ss. 87-94

Kozlu, Düriye- Benuğur, Şirin (2014) *ÇAĞDAŞ SANATTA GÖRSEL VE KAVRAMSAL BİR İMGE OLARAK YAZININ KULLANIMI*, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi ART-E Kasım-Aralık'14 Sayı:14 sy 233-263

Oğuz, Esin Sultan (2011). “*Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı*”. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 28 (2),

Özakupınar, Yılmaz (2014) *GENEL BİLİM METODU YAKLAŞIMIYLA BİR KÜLTÜR VE MEDENİYET TEORİSİ*, MEDENİYET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ, 63-70 63 2014 İstanbul Medeniyet Üniversitesi Medeniyet Araştırmaları Merkezi – İstanbul

Shin, Meong Jin-Westland,Stephan-Moore, Edel M.- Cheung Vien(2012) *Colour preferences for traditional korean colours*, AIC is the Journal of the International Colour Association (AIC), November 2012, 48-59

Şeşen, Elif (2016). *Yazılı Basında İmgeler, İkonlar, Mitler ve Deniz'ler*, Akdeniz İletişim Dergisi, Cilt, Sayı 25, 97- 116, Elif Şeşen

Tezcan, Mahmut (1983) *Giyim olgusuna sosyokültürel bakış ve türklerde giyim*, ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesi dergisi, Cilt 16, Sayı 1, 255 – 276

TIKHONOW Vladamir, *Hwarang Organization: Its Functions and Ethics*, Korea Journal, summer 1998, 318-338

TYLOR,Sir Edward Burnett - Çev.Dabağcı Esra, (2016) *KÜLTÜR BİLİMİ* , ViraVerita EDergi, Say4 sayfa. 91-109 (issn:2149-3081)

Yağmur, Karadeniz, Sibel (2018) “*Efsane ve Mitoloji Üzerine Genel Bir Değerlendirme ve Efsane Mitoloji İlişkisi*”. Asia Minor Studies, 6 (12), 317-328.

Yalçın, Süleyman Kaan- Şengül, Murat (2007), *DİLİN İLETİŞİM SÜRECİ İÇERİSİNDEKİ ROLÜ VE İŞLEVLERİ*, Türkoloji Araştırmaları Volume 2/2 Spring 2007 749-769

Yazar, Tarık- Geçen, Fahrettin (2018), *GÖRSEL SANATLARDA EVRENSEL DİL VE SANATSAL SEMBOLİZM*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research Cilt: 11 Sayı: 61 Yıl: 2018 Volume: 11 Issue: 61 Year: 2018

Yitik, Ali İhsan (2011), *Taoculuk*, Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansikopedisi, 40. Cilt, 10-12

Basılmamış Kaynaklar

Abidukelimu, Bumairimu, (2011) *Çin Kaynaklarına Göre Taoizm*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara

AKAT, Canan (2019). *Kore Tarihini Sosyo-Kültürel Kodlar ile Yeniden Okumak*, Yüksek Lisans Tezi'nden. Prof. Dr. Şevket Yavuz, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Bölgesel Araştırmalar Anabilim Dalı, Çanakkale.

Altaş,Şemsi (2018). *İMGENİN BAKIŞI*, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Tezi Ankara

Cho, Hyemin (2016), *A Study on Fashion Design Applying the Traditional Korean Cultural Heritage*. The Savannah College of Art and Design, master degree thesis, Savannah GA,

Işık, Neşe- Kadioğlu, Muhsin (2019). *Dini ve Milli Sembolizm*, Google Play Books

Oğuz, Müge Kübra (2019) *19. Yüzyılda Choson Krallığı'nın Yönetim Anlayışında Meydana Gelen Değişim ve Dış İlişkilerin Başlangıcı*, ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi 4(1), 51-70, 2019

İnternet Kaynakları

[History of Korea-3 kingdom system \(slideshare.net\)](#), Aiman, 2017:12-15, Erişim: 30.11.2020

AIMAN Hadeeqa, History of 3 Kingdom System, [History of Korea-3 kingdom system \(slideshare.net\)](#), 2017, Erişim: 08.12.2020

Aiman, [History of Korea-3 kingdom system \(slideshare.net\)](#), 2017:85,87, Erişim: 08.12.2020

Arumjigi Culture Keepers Foundation, <https://artsandculture.google.com/exhibit/baeja-the-beauty-of-korea/6wJiZcUJBCZzJg> , Erişim: 24 Nisan 2021

Bone-rank system, https://en.wikipedia.org/wiki/Bone-rank_system , Erişim: 08.12.2020

BROOK, Kevin Alan. Korean Genetics:Abstracts and Summaries, Khazaria, Genetics and Genetic Genealogy, <http://www.khazaria.com/genetics/koreans.html>, Erişim: 17.11.2020

<https://www.ancient.eu/Goguryeo/> , Cartwright, 2016, Erişim: 24.11.2020

<https://www.ancient.eu/Gaya/>, Cartwright, 2016, Erişim: 05.11.2020

CARTWRIGHT Mark, Silla, <https://www.ancient.eu/Silla/> , 3 Ekim 2016, Erişim: 08.12.2020

Çince Semboller ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://lifeinkorea.com)), Erişim:19 Mart 2021),

Gojoseon, <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Gojoseon> Erişim: 17.11.2020

https://www.youtube.com/watch?v=KZx8pFDx_zQ&list=LL&index=36&t=470s Erişim:19.11.2020

Goguryeo Krallığı, <https://www.youtube.com/watch?v=KkcKWg9Ke-Y>, Erişim: 23.11.2020

Goguryeo, <https://www.encyclopedia.com/history/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/goguryeo> , Erişim: 23.11.2020).

Gojoseon, <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Gojoseon> , Erişim: 18.11.2020

Hangeul: Voice of Diversity, The creation of Hangeul and how it changed the lives of the Korean people, https://artsandculture.google.com/exhibit/hangeul-voices-of-diversity/WwKiA_i3nE_2Jw , Academy of Korean Studies, Erişim: 20.12.2020

Heritage of Japan, <https://heritageofjapan.wordpress.com/following-the-trail-of-tumuli/rebellion-in-kyushu-and-the-rise-of-royal-estates/uji-clans-titles-and-the-organization-of-production-and-trade/continental-connections-are-complex/excavations-illuminate-kayas-history-and-interactions-with-japan/the-people-of-the-gaya-confederation-of-kingdoms-sacrificed-humans/> , Erişim:05.11.2020

Hwarang, <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Hwarang> , Erişim: 08.12.2020

Joseon, https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Joseon_Dynasty , Erişim: 20.12.2020

- Kwon Mee Yoo,
https://www.koreatimes.co.kr/www/culture/2019/01/317_261231.html, Erişim:
 29.01.2021
- https://www.metmuseum.org/toah/hd/sila/hd_sila.htm , Lee, 2003, Erişim:
 08.12.2020
- <https://www.metmuseum.org/blogs/now-at-the-met/features/2013/precious-punctuation> , Lee, Leidy, 2013, Erişim: 08.12.2020
- https://artsandculture.google.com/exhibit/najeonjang/twIC58V2Kq_dJw,
 National Intangible Heritage Center, Song Bang-ung, Erişim: 23.12.2020
- <https://artsandculture.google.com/asset/overcoat-unknown/fgHNfVXcj5da2A> ,
 National Folk Museum of Korea, Erişim: 04.05.2021
- Tarihin En Şaşırtıcı Savaşı: Salsu Zaferi ve Türk-Kore Dostluğunun Temelleri,
<http://www.fatihoztarsu.com/tarihin-en-sasirtici-savasi-salsu-zaferi-ve-turk-kore-dostlugunun-temelleri.html> , Mehmet Fatih Öztarsu, 13.Ocak.2016. Erişim:24.11.2020
- <https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-symbols/pQIyTehJV0qNIg> ,
 Royal Symbols, National Palace Museum of Korea, Myeng-hee Son, Erişim:
 22.12.2020).
- National Palace Museum of Korea,
<https://artsandculture.google.com/exhibit/royal-symbols/pQIyTehJV0qNIg> , Erişim:
 29.01.2021
- <https://artsandculture.google.com/exhibit/women-s-fashion-in-the-joseon-dynasty/NALih42Rn6HjIg> , Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University,
 Erişim: 23.12.2020).
- Seok Juseon Memorial Museum, Dankook University,
<https://artsandculture.google.com/asset/magoja-and-jeogori-vest-and-jacket-reproduction/8AF-a2y0W5c-BQ>, Erişim: 24.04.2021
- <https://artsandculture.google.com/exhibit/women-s-fashion-in-the-joseon-dynasty/NALih42Rn6HjIg> , Soek Juseon Memorial Museum, Dankook University,
 Erişim: 23.05.2021
- Silla, <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Silla> , Erişim: 08.12.2020

<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-past-and-present-of-korean-embroidery/EQJC9JQNXY4IQ> , Sookmyung Women's University Museum, 2013, Erişim: 23.12.2020

Sookmyung Women's University Museum, 2013, <https://artsandculture.google.com/exhibit/the-past-and-present-of-korean-embroidery/EQJC9JQNXY4IQ> , Erişim:16.01.2021

<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA>, Sookmyung Women's University Museum, Erişim: 21.01.2021

The Korean Tiger: Icon of Myth and Culture, https://artsandculture.google.com/exhibit/the-korean-tiger-icon-of-myth-and-culture/rgIC_exZf_u-JA, National Museum of Korea, 2018, Erişim: 20.01.2021

The Splendor of Goryeo Celadon, <https://artsandculture.google.com/exhibit/%C2%A0the-splendor-of-goryeo-celadon%C2%A0/FAIyCW1az3OtJw> , Ewha Womans University 131st Anniversary Special Exhibition, 18.09.17-30.12.17, Erişim: 17.12.2020

Three-legged crow, https://en.wikipedia.org/wiki/Three-legged_crow , Erişim:24.11.2020

Trigramlar ve Açıklamaları ([Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://TraditionalPatterns.lifeinkorea.com)), Erişim: 19.03.2021

White Porcelain in the Joseon Dynasty, <https://artsandculture.google.com/exhibit/white-porcelain-in-the-joseon-dynasty/LQLyl0Vxl8eDJg>, Ewha Womans University Museum, Erişim:23.12.2020

Yakın Plan Kore, Kore Kaplanı, [Yakin Plan Kore: KORE KAPLANI \(yakinplankore.blogspot.com\)](http://YakinPlanKore.KOREKAPLANI(yakinplankore.blogspot.com)), 2017, Erişim: 20.01.2021

<https://www.britannica.com/place/Paekche> , Erişim: 30.11.2020

<https://artsandculture.google.com/asset/gold-crown-ornaments-unknown/MQG8zM2llbeQ2Q> , Erişim: 30.11.2020

<https://www.museum.go.kr/site/eng/relic/represent/view?relicId=4446> , Erişim: 30.11.2020

https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Gaya_confederacy , Erişim: 05.12.2020

<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Silla> , Erişim: 05.11.2020

<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Balhae> , Erişim: 12.12.2020

<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Goryeo> , Erişim: 15.12.2020

<http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/memory-of-the-world/register/full-list-of-registered-heritage/registered-heritage-page-8/the-hunmin-chongum-manuscript/> , Erişim: 20.12.2020

[Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://Traditional_Patterns_(lifeinkorea.com)), Erişim: 21.01.2021

[Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://Traditional_Patterns_(lifeinkorea.com)), Erişim:21.01.2021

[Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://Traditional_Patterns_(lifeinkorea.com)), Erişim:22.01.2021

[Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://Traditional_Patterns_(lifeinkorea.com)), Erişim: 26.02.2021

<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA> , Erişim: 03.03.2021

[Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://Traditional_Patterns_(lifeinkorea.com)), Erişim:26.02.2021

<https://artsandculture.google.com/exhibit/the-colors-in-korean-life-and-culture/tALCoDKJVZn0LA> , Erişim: 04.03.2021

[Traditional Patterns \(lifeinkorea.com\)](http://Traditional_Patterns_(lifeinkorea.com)) , Erişim: 18.03.2021

https://www.mois.go.kr/eng/sub/a03/nationalSymbol_3/screen.do , Erişim: 19.03.2021

<https://artsandculture.google.com/exhibit/korean-symbols-of-wishes/owKiwWOcljD-IA> , Erişim: 19.03.2021

<https://artsandculture.google.com/asset/jang-jeogori-long-jacket-unkown/dQFOSd02nv-vIw> , Erişim: 21.04.2021

<https://artsandculture.google.com/asset/nubi-jeogori-princess-deok-on%E2%80%99s-quilted-jacket-unkown/EAGUv5vhp31myg> , Erişim: 21.04.2021

https://artsandculture.google.com/asset/gat-jeogori-hong-soon-lee/nAECRWdtd_qwXw , Erişim: 21.04.2021

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim, Soyisim: Sedef ERKİN

EĞİTİM

2018-2022 Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil ve Moda
Tasarımı, Anasanat Dalı/İZMİR (Yüksek Lisans)

2013-2017 Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda
Tasarımı Bölümü, Moda Giyim Tasarımı, Anasanat Dalı/İZMİR (Lisans)

2008-2012 Bornova Anadolu Kız Teknik ve Meslek Lisesi, Grafik ve Fotoğrafçılık
Bölümü, Grafik Dalı/İZMİR (Lise)

STAJ

2016, Zeynep ACAR Moda Evi, Giysi Tasarımı Stajı

2015, TYH Tekstil, Giysi Üretim Stajı

2012, Kroma Baskı Ön İzleme Sistemleri, Grafik Tasarım Stajı

